

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 februari.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Esabelle Dingizian* (MP) avsåg sig uppdraget som suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Valter Mutt som suppleant i försvarsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i försvarsutskottet
Valter Mutt (MP)

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM114 Grönboken Omstruktureringar och planering för förändringar: Vilka lärdomar kan vi dra av de senaste årens erfarenheter *KOM(2012)7* till arbetsmarknadsutskottet

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:246

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:246 Otrygga anställningar
av Ann-Christin Ahlberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 13 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 16 februari 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:248

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:248 Arbets sökande med rätt till arbetslöshets-
ersättning

av Johan Andersson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 13 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 16 februari 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:252

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:252 Aktivt användande av lönebidrag för
människor med funktionsnedsättning

av Kerstin Nilsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 13 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 16 februari 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 2011/12:74
22 februari

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2011/12:69 till trafikutskottet
2011/12:74 till socialutskottet

Skrivelse
2011/12:71 till finansutskottet

Redogörelse
2011/12:RR1 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2012)55 till socialförsäkringsutskottet

7 § Kommissionens arbetsprogram för 2012

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

Föredrogs
utrikesutskottets utlåtande 2011/12:UU4
Kommissionens arbetsprogram för 2012 (KOM(2011)777).

Anf. 1 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! EU står inför två stora problem. Det ena är den massarbetslöshet som breder ut sig runt om i Europa som även drabbar vårt land. Det andra är den låga tillväxt som just nu råder i EU. Det är en tillväxt som EU-kommissionen bedömer vara för de närmaste åren i genomsnitt kanske 1 ½ procent.

En så låg tillväxt gör att det kommer att vara mycket svårt för EU och EU-länderna att hantera dels den massarbetslöshet som råder, dels de skuldkriser som råder. Hur ska vi få ordning på arbetslösheten och ekonomin när tillväxten är historiskt väldigt låg i Europa?

Det är en stor utmaning som Europa står inför. Det behövs tillväxtskapande åtgärder för att vi ska klara framtiden. Vi skulle behöva ha upp den genomsnittliga tillväxten över en tioårsperiod med minst 1 procentenhet för att det ska vara realistiskt att klara de utmaningar som EU står inför.

Vi socialdemokrater tycker att ett antal saker är viktiga att prioritera i det EU-arbetet. Det första är kampen mot arbetslösheten och att skapa tillväxt. Vi kommer inte att kunna enbart svälta oss ur den kris som råder nu. Det andra är att jobba med att öka jämställdheten. Ökad jämställdhet ger också ekonomisk tillväxt. Jag ska återkomma till det.

Det tredje som vi tycker att EU ska prioritera är att arbeta med utbildning och att skapa ett verkligt livslångt lärande. Det måste växa fram en europeisk arbetslinje som vilar på en europeisk utbildningslinje. För att de människor som kommer i arbete ska kunna stanna i arbete behövs det också ett mänskligt arbetsliv. Det är ett arbetsliv där människor orkar jobba fram till sin pension och där människor jobbar i en miljö som är hälsosam och inte utsätter dem för vare sig faror eller gifter.

Jag vill särskilt peka på en konsekvens av de gifter som olika personer på arbetsmarknaden utsätts för i sitt dagliga arbete. Det kan vara lätt att tro att det bara är en angelägenhet för dem som har de farligaste och skitigaste jobben. Men tyvärr stannar gifterna inte kvar på de platserna. De sitter i hår, hud och kläder och följer med resorna till och från arbetsplatserna.

Vi är många som garanterat varje dag exponeras till och från våra arbeten eller studier. Vi exponeras för de gifter som vi själva inte har kontakt med i vårt dagliga arbete. Men genom att vi möter andra som jobbar i dessa farliga miljöer sprids gifterna till hela befolkningen. Detta är en angelägenhet för hela befolkningen och hela Europa, precis som arbetslösheten är en angelägenhet inte bara för den som är arbetslös utan också för alla som är i arbete.

Det är viktigt för oss socialdemokrater att EU har en social och ekonomisk utveckling. EU får inte innebära en social avveckling. Därför är det viktigt för oss att det är ordning och reda på den europeiska arbetsmarknaden. Det är kunskapslinjen och utbildningslinjen som ska leda till att vi i Europa konkurrerar med omvärlden med kunskap och kompetens och inte genom låga löner, försämrade arbetsvillkor och allt farligare miljöer.

Jämställdheten är viktig för oss socialdemokrater. Jämställdheten angår också hela arbetsmarknaden precis som arbetslösheten och miljöfrågorna i arbetslivet. Jämställdhet leder till tillväxt. Om det var ett jämställt arbetsliv i EU som helhet där lika många kvinnor som män andelsmässigt hade arbete och en avtalsenlig lön skulle det innebära en tillväxt för EU på 11 procentenheter.

Sverige som är ett av de mest jämställda länderna inom EU har också en bit kvar till denna jämställdhet. För oss skulle jämställdheten innebära en bnp-ökning på 3 procentenheter. Där har vi ytterligare ett exempel på hur hela samhället vinner på att det blir bättre i samhället. Jämställdhet är inte bara en angelägenhet för dem som är åsidosatta. Det är en angelägenhet för hela samhället.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till den socialdemokratiska reservationen. Jag ser fram emot en god debatt om EU-kommissionens arbetsprogram för 2012.

Anf. 2 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Europeiska unionen står inför den största utmaningen på en mansålder, heter det i inledningsmeningen i det dokument där kommissionens arbetsprogram för 2012 beskrivs. En korrektare formulering hade varit att tala om den största utmaningen någonsin och då inbegripa inte bara den akuta ekonomiska krisen utan även den mer långsiktiga klimat- och resurskris som dagens ohållbara ekonomiska system gett upphov till.

Dokumentets underrubrik – Att skapa europeisk förnyelse – hade klingat mer trovärdigt om man vågat föra in de perspektiv som ett meddelande från kommissionen 2009 faktiskt förde upp på dagordningen och som bar titeln *Bortom BNP – att mäta framsteg i en föränderlig värld*. I det meddelandet från 2009 slår kommissionen fast behovet av att utarbeta komplement till bnp, bruttonationalprodukt, som förmår spegla sociala och miljömässiga förändringar. Man ställer i utsikt att senast

2012 återkomma med mer konkreta förslag. Därför är det givetvis en stor besvikelse att inte något om detta återfinns i nu föreliggande arbetsprogram för kommissionen.

Fru talman! Vi gröna är övertygade om att en ekonomi i balans förutsätter ekosystem i balans. En ekologisk omställning skapar massor av nya gröna jobb inom energieffektivisering, förnybar energi, kollektivtrafik och så vidare och visar hur kampen mot arbetslösheten och klimatförändringarna i hög grad sammanfaller. Det är glädjande att kommissionen framhåller hur satsningar på energieffektivisering kan frigöra stora resurser för investeringar i bland annat förnybar energi och där skapa miljontals nya arbetstillfällen. Att dra ned på resursslöseri, i stället för på barnbidrag och pensioner, är ett smart sätt att åstadkomma balans i ekonomin.

Vindkraft, solenergi och flertalet andra förnybara energikällor skapar också förutsättningar för en mycket mer decentraliserad ekonomi än de megakoncerner som fossilektorn och kärnkraften givit upphov till. Därför är det givetvis positivt att kommissionen skriver att man tänker föreslå en strategi för att påskynda utvecklingen av förnybar energi såväl på EU:s inre marknad som i grannländerna i södra Medelhavsområdet. I den bästa av världar – och det är väl den vi vill bygga – skulle rent av Medelhavet kunna bli till det mare nostrum, vårt gemensamma hav, som det en gång var och binda samman i stället för att särskilja.

Ett öppet Europa med en integrerad arbetsmarknad får emellertid inte bli till förevändning för att försämra löntagarnas villkor. EU-rättsfall som Laval och Rüffert visar att hänsynen till den inre marknaden på ett olyckligt sätt fått företrädare framför fackens möjligheter att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. För Miljöpartiet är inte bara kampen för den yttre miljön viktig, utan vi betraktar också en människovärdig arbetsmiljö som en omistlig del av det goda samhället.

Det är bra att kommissionen lyfter upp frågan om löneskillnader mellan kvinnor och män, men i övrigt är jämställdhetsperspektivet märkligt frånvarande. Och det är direkt pinsamt att frågan om funktionshindrades möjligheter på arbetsmarknaden helt utelämnats.

Fru talman! Miljöpartiet lägger stor vikt vid värnandet av den svenska modellen och betonar att den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område inte får utvecklas i riktning mot ökad styrning och kontroll från EU-institutionernas sida.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation men ansluter mig i övriga delar i allt väsentligt till utskottsmajoritetens ställningstagande.

Anf. 3 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Från Sverigedemokraternas sida påpekar vi alltjämt att EU tar alltmer makt i anspråk på de nationella parlamentens bekostnad. I klartext hävdar vi alltså att Sverige ger eller tvingas ge upp del för del av den svenska självständigheten och kontrollen över vårt eget land.

Det EU-ärende vi i dag har att behandla, *Kommissionens arbetsprogram för 2012*, utgör knappast heller något undantag. Tvärtom visar det här arbetsprogrammet i stället – alldeles bortsett ifrån vilka avgörande effekter det så kallade Lissabonfördraget redan har på EU:s makt över de nationella parlamenten – glasklart att EU:s ambitioner inte alls stannar vid ett samarbete i stora och gränsöverskridande frågor.

Prot. 2011/12:74
22 februari

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

I stället för att behandla traditionella samarbetsfrågor, som miljöarbete, handelsutbyte eller andra stora övergripande frågor, behandlar kommissionens arbetsprogram för 2012 frågor som till exempel

- en gemensam ekonomisk styrning och samordning,
- en gemensam skattepolitik,
- en gemensam arbetsmarknadspolitik och
- en fortsatt väg mot en utökning av unionen till att även omfatta delar av Mellanöstern.

Dessutom handlar det om hur EU-kommissionen ska ges ökade befogenheter att snabbare, och mer eller mindre på dess egna villkor, ange den fortsatta så kallade integrationen, med andra ord maktöverföringen, i Europa.

Det är, fru talman, med andra ord inte precis några små frågor vi här i riksdagen nu behandlar, utan det är snarast politikens, demokratins och självständighetens innersta väsen och kärnfrågor. Ändå förväntar jag mig besynnerligt nog inget annat än en lättjefull inställning till värdet av att såväl diskutera detta som att inta en väsentligt mer radikal och tydlig svensk hållning mot EU:s makthyreri.

Riksdagens i stort sett samtliga partier är ju redan överens om att värdet av att få ingå i EU:s lilla maktklubb är så mycket större än värdet i att det svenska folket ska ha rätten och möjligheten att självt få avgöra hur man vill forma samhället.

Av den anledningen ger man sig inte heller när folket, enligt riksdagsmajoritetens uppfattning, ”röstade fel” i frågan om Sverige skulle gå med i EMU eller ej. I stället propagerar man för nödvändigheten att Sverige genom europakten måste vara med och diskutera den ekonomiska annektering EMU-medlemskapet faktiskt kräver av medlemsstaterna.

Men det är inte nog där. I stället är man också positivt inställd till att EU redan under innevarande år presenterar ytterligare förslag på det man kallar en reformering av den ekonomiska politiken i EU. Man invänder förvisso, med en svag majoritet, mot EU:s krav på att införa en finansiell transaktionsskatt på EU-nivå, men man invänder däremot inte mot EU:s krav att via energiskattedirektivet ange den svenska energiskattens minimiutförande och satser.

Man är också, även om man inte så gärna erkänner det utåt, positivt inställd till att EU lägger sig i svensk arbetsmarknad. Sedan tidigare har vi det välkända och redan implementerade utstationeringsdirektivet, som innebär att arbetare från andra länder kan komma till Sverige och pressa ned de svenska lönerna genom att de undantas från svenska kollektivavtal. Till detta har vi också arbetstidsdirektivet, vilket anger villkoren för arbetsdeltagande.

I kommissionens arbetsprogram föreslås vidare att svenska skattemedel ska användas för att motverka de effekter på sysselsättning som strukturomvändningar har för vissa europeiska länder.

Det kommer under året även att diskuteras hur anställningstryggheten ska försämrats i och med EU:s intentioner att införa något av flexicurity i unionen.

Man föreslår dessutom, vilket riksdagen också välkomnar, i ledet av EU:s öppenhetstänk även ett ramverk för att på europeisk nivå reglera ungdomsarbetslösheten där bland annat ungdomar förväntas söka arbete över hela unionen. Tillsammans med EU:s idé om att medborgarna i medlemsländerna ska bli trespråkiga blir den logiska följderna av detta troligast att de svenska ungdomarna kommer att tvingas söka arbeten utomlands alternativt att tvingas avstå de ekonomiska skyddsnetten.

Till det här, fru talman, har vi också det faktum att EU vill utöka unionen till att omfatta även delar av Asien och Mellanöstern och därigenom, inte minst, decimera Sveriges redan näst intill obefintliga inflytande ytterligare. För att sedan finansiera uppbyggnaden av dessa u-länders samhällsstrukturer föreslår EU en ny förordning om Europeiska socialfonden, ESF.

Inledningsvis innebär detta för Sveriges del en utökad medlemsavgift på 10 miljarder kronor per år. Det troliga är emellertid att denna sammanföring medför så stora sociala problem att den ekonomiska belastningen ändå inte blir det största problemet.

Det är därför oerhört viktigt att EU:s planer på att utöka sin finansiering genom en transaktionsskatt och en momsbasead EU-beskattningsinte bara begravs utan att utvidgningsplanerna också permanent för all framtid stoppas.

Sverige och Europa har redan nog med problem att hantera. I denna mening är det därför högst anmärkningsvärt att utrikesutskottet särskilt understryker vikten av att fortsätta värna ett öppet Europa med en fortsatt utvidgning. Av någon anledning ska Sverige till vilket pris som helst dras ned i fördärvet – ju snabbare, desto bättre dessutom.

Att kommissionen i sitt meddelande framhåller sin särskilda ställning som lagstiftare, med syfte att öka sin redan starka särställning troligast på ministerrådets och EU-parlamentets bekostnad, välkomnas följaktligen av Sveriges riksdag eftersom det så att säga effektiviserar och förenklar lagstiftningen på EU-nivå.

Fru talman! Jag hoppas att det med all önskvärd tydlighet framgår att min inställning till detta maktöverförande tankegod som EU nu under bara ett verksamhetsår presenterar ligger på ett väldigt skeptiskt plan. Det är ju lite det som är syftet med dagens debatt, det vill säga att utreda riksdagens inställning till de inrikesfrågor som behandlas och kommer att behandlas och tas över på EU-nivå.

Låt mig därför klargöra att mitt och mitt partis syn på Europafrågor är genomgående och principiellt att besluten och makten över Sverige ska utgå från det svenska folket.

Det är i ironins namn just vad som står i regeringsformens första paragraf. Ändå vet vi att åtminstone 30 procent av riksdagens ärenden redan härrör från Europeiska unionen och att detta antal stadigt kommer att öka.

Vi vet också att EU, bortsett från detta verksamhetsår, i linje med regeringens idéer har fört fram tankar om att höja pensionsåldern inom EU:s medlemsländer, där delar av pensionsfinansieringen inte minst ska ligga på privat nivå.

Vi vet att det så kallade Erasmussamarbetet troligtvis kommer att leda till att en kvot av svenska ungdomar kommer att tvingas slutföra sina utbildningar i andra EU-länder. Vi vet att EU redan nästa år går vidare

med att samordna de sociala trygghetssystemen. Vi vet att EU under 2014 planerar att slutföra systemet av beskattning av handeln.

Därefter kommer EU:s nästa fördrag att planeras och verkställas.

Om Sverige inte innan dess har bytt sammansättning i denna kammar kommer det garanterat att medföra att unionen ytterligare så att säga integreras och att ytterligare makt överförs från Sveriges parlament till Europas.

Gårdagens meddelande om att EU:s axelmakter Frankrike och Tyskland nu har slutit ett avtal om att samordna skattepolitiken är i detta sammanhang förstås en god fingervisning om vad som komma skall, om vi inte i demokratins namn sätter ned foten ordentligt och begär ett svenskt utträde ur Europeiska unionen.

Fru talman! Med de orden avrundar jag mitt anförande om kommissionens handlingsprogram för 2012 med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Jag önskar också avslutningsvis föra till protokollet att den sista meningen i vår reservation inte är korrekt och att vi alltså inte – utöver det vi har anfört i vår reservation – i övriga frågor i allt väsentligt ansluter oss till utskottsmajoritetens demokratifientliga ställningstagande.

I detta anförande instämde Julia Kronlid (SD).

Anf. 4 LARS OHLY (V):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det finns mycket i utskottsbetänkandet som är ganska sunt, som bygger på en skepticism mot att EU tar åt sig alltför mycket rättigheter att bestämma, tar åt sig alltför mycket möjligheter att använda ekonomin på ett expansivt sätt.

Det finns ett motstånd från det svenska parlamentet mot att nedskärningspolitiken blir alltför omfattande, eftersom utskottet inser att det också kan få kontraproduktiv verkan, nämligen att man låser fast sig i en recession.

Det finns alltså delar i utskottets resonemang som Vänsterpartiet kan ansluta sig till. Men jag vill självklart ändå yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 4.

Anledningen är att den stora skillnaden mellan utskottsmajoriteten och Vänsterpartiet går i synen på krisen, dess orsaker och vilka metoder som ska användas för att bekämpa den ekonomiska krisen.

Orsakerna menar jag är en otyglad bank- och finanssektor, en högerpolitik som redan i sig har rivit isär samhällen, korruption i många fall men inte minst den skandalösa utformningen av euron som valuta, som har inneburit att centralstyrningen har skett på ländernas bekostnad och som har lett till att vi i dag har en situation där ränte- och valutapolitiken bestäms i Frankfurt utifrån i huvudsak Tysklands ekonomiska situation, vilket är förödande för Portugal, Spanien, Italien, Irland, Grekland och många av de länder som i dag står inför problem.

Nu möter man det med sämre pensioner, lönesänkningar och nedskärningar av fackliga rättigheter – sådant som även Alliansen åtminstone i ord brukar säga sig vilja bekämpa. Det är fel väg.

EU lägger sig nu till och med i lönebildningen, vilket var nästan otänkbart för ett antal år sedan. Då var det tydligt att EU inte skulle ha med lönebildning och arbetsmarknadsfrågor att göra på det sättet.

Det är tydligt att det finns ett demokratiförakt bakom de åtgärder som nu diskuteras. Demokratien ses som ett problem. Folkvalda politiker som kan avsättas eller väljas om är inte en lösning för Europeiska unionen i tider av kris, utan då vill man ha teknokrater som fattar de avgörande besluten, antingen teknokrater som under en kortare period tar ansvar i regeringsställning eller också teknokrater i form av EU-kommissionen eller EU-domstolen, som ingen väljare kan välja bort.

Det är ett mycket större problem i sin förlängning än vad den ekonomiska krisen riskerar att vara. Om demokratien inte längre ses som handlingskraftig i tider av kris, då kommer inte uppslutningen bakom demokratien att vara självklar i framtiden heller.

Detta är på europeisk nivå motsvarigheten till den enda vägens ekonomiska politik. Den är lika fel i Europa som den var i Sverige 1991–1994, när Carl Bildt yttrade orden om den enda vägens ekonomiska politik på den tiden.

I stället finns det naturligtvis möjligheter att välja en annan väg. Men då krävs det att man bekämpar arbetslösheten på riktigt. Då krävs det att man tar sysselsättningsfrågorna på allvar. Då duger det inte med nedskärningar. Det är tvärtom så att när allt färre får rimliga villkor vid arbetslöshet och sjukdom, då kommer också efterfrågan på varor och tjänster att sjunka ytterligare, och så kommer vi att ha den negativa spiral som leder till att vi inte får efterfrågan som ger jobb.

Det är det vi har förstått i Sverige historiskt sett. Det är därför vi har hållit upp konsumtionen även för den som har varit sjuk. Det är därför vi har sett till att ha det som på ekonomspråk kallas automatiska stabilisatorer, nämligen en hyfsad socialförsäkring, en sjukförsäkring och en akassa som gör att människor faktiskt slipper att lämna hus och hem när de drabbas av den olycka som det innebär att bli långvarigt sjuk eller arbetslös.

Så har vi kunnat hålla upp efterfrågan på varor och tjänster, vilket har gjort att samhället trots nedåtgående, dåliga konjunkturer ändå har kunnat hålla upp ett mått av efterfrågan som har lett till nya jobb. Detta överges nu fullständigt på europeisk nivå.

Vill man bekämpa rasismen – det vill många, fast inte alla – är det viktigaste man kan göra att se till att klyftorna inte ökar ytterligare, för när klyftorna ökar, då kommer de enkla, antiintellektuella problemlösarna fram som påstår att det är invandrarnas fel, som påstår att det är något yttre hot som ligger bakom de ökande klassorättvisorna.

Vi vet att det inte är sant. Men vi vet att grogrunden för rasismen alltid ökar i tider av kris. Då måste man särskilt se till att de åtgärder som görs inte ytterligare drar isär samhället. Man måste i stället försöka hålla ihop samhället och se till att de försämringar som måste till i tider av kris också bärs solidariskt.

Jämställdhet och jämlikhet är inte bara vackra ord. De måste också innebära något i praktisk handling. När utskottet talar om vikten av kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och när man talar om vikten av jämställda villkor men samtidigt inte kritiserar de försämringar som leder till att kvinnor i större utsträckning ses som reservarbetskraft, då är man inte riktigt konsekvent.

Kraven på hållbar utveckling måste leda till investeringar, måste leda till att man satsar på nya, gröna jobb som också kan vara en väg ut ur krisen. Det krävs en annan politik.

Dessutom måste respekten för fackliga rättigheter återupprättas.

Det finns många som kommer att säga goda saker i debatten, och det finns några som redan har gjort det. Jag tycker att Kenneth G Forslund i allt väsentligt sade bra saker, och jag tycker att Valter Mutts sade bra saker.

Problemet för de två partierna är att de inte är tillräckligt konsekventa. Om ni menar allvar med fackliga rättigheter och en arbetsmarknad som bygger på rättvisa, då har ni tillsammans med oss möjligheten att se till att EU:s fördrag inte ratificeras i Sveriges riksdag förrän vi har ett socialt protokoll på plats. Säger ni ja till det har vi som minoritet makten att förhindra en fördragsändring med kravet på ett socialt protokoll.

Vi i Vänsterpartiet räcker ut handen till Socialdemokraterna och Miljöpartiet för att tillsammans med oss förhindra att EU fortsätter utan att se till att fackliga rättigheter tas på allvar. Fina ord räcker inte!

Dessutom måste jag säga: Den socialdemokratiska reservationen är mycket välskriven och tar upp bra saker. Men att bedöma den i samma andetag som man diskuterar europakten och från Socialdemokraternas sida är beredda att ställa sig bakom den europakt som just motverkar mycket av det man säger sig vilja stå för, det är fullständigt obegripligt för mig.

Det rimliga vore i stället att man förstärkte kritiken mot den politik som riskerar att leda till ytterligare orättvisor på arbetsmarknaden, ytterligare klasskillnader och ännu mindre jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är det stora problemet med kommissionens arbetsprogram likaväl som med politiken i många EU-länder. Det är högern som styr.

Anf. 5 GUSTAV BLIX (M):

Fru talman! Vi ska i dag debattera utrikesutskottets utlåtande över EU-kommissionens arbetsprogram för 2012. Det är ett dokument som täcker många viktiga frågor – allt från klimatfrågan, kampen mot den organiserade brottsligheten till asyl- och migrationsfrågor och mycket annat. Men framför allt handlar det, förståeligt nog, om hur Europa och EU ska tackla den djupa ekonomiska krisen.

Mycket talar för att också 2012 kommer att bli ett turbulent år för den europeiska ekonomin. I kristider ställs ofta viktiga frågor i syfte att omvärdera sakernas tillstånd. Det är naturligt och bra. Men risken är också stor för att man tar de korta vägarna och de snabba genvägarna. Trots de stora möjligheter till förbättringar som finns, finns också risken att man i sin iver gör fel och fort. Kriser kan därför utgöra en grogrund för farliga förenklingar och politisk populism av värsta sort, i värsta fall också för politisk extremism och till och med våld.

En av de farliga saker som lättast sker i orostider är att man sluter sig – att man försöker hålla omvärlden och verkligheten från sig och att man i sin iver att skydda sig skapar nya och värre problem både för sig själv och för andra.

Därför är det viktigt och välkommet att vi i riksdagens utrikesutskott har en bred samsyn i detta utlåtande om att redan inledningsvis betona vikten av att fortsätta hålla Europa öppet. Lösningen på Europas kris kan

inte vara att vi försöker stänga omvärlden ute utan i stället att vi själva försöker öppna upp oss ännu mer. Därför vill vi moderater också gärna se ett EU som i ännu större utsträckning engagerar sig i omvärlden och som genom handel, student- och forskarutbyten, migration, utvecklingssamarbete och investeringar är fortsatt öppet för hela världen. Det handlar om ett Europa som är öppet för nya medlemmar och ett fördjupat samarbete med våra grannar i såväl syd som i öst och väst.

Fru talman! Europas hus måste komma i ordning. För många har för länge sökt de farliga genvägarnas politik och lånat till sin konsumtion. Bara så sent som förra veckan fick sex euroländer se sina kreditbetyg sänkta. Därför är det både viktigt och bra att euroländerna tillsammans med andra EU-länder har enats om en ny finanspakt som kan lägga grunden för att få ordning och reda i de offentliga finanserna, precis som vi har fått i Sverige. Att Sverige deltar innebär som bekant inga rättsliga förpliktelser, men vi ges däremot en möjlighet till insyn och inflytande.

Europas problem är dock äldre än den senaste finanskrisen. Jag är själv född 1974, och under hela min livstid, ända sedan oljekrisen, har Europas länder brottats med sviktande konkurrenskraft. Den stora och avgörande frågan lyder därför: Hur ska Europa få fart på tillväxten och få nya jobb på plats? Det är där den stora utmaningen ligger.

Lärdomen från den svenska 90-talskrisen är att man visserligen måste få ordning på sina egna offentliga finanser och få en budget som håller, men man måste också ibland våga sig på tuffa reformer. Det räcker inte att låna till nya utgifter för att försöka hålla hjulen snurrande, utan man måste faktiskt göra verkligt tuffa och jobbiga förändringar. Det handlar om en tillväxtstrategi som vågar utmana privilegier, monopol, byråkrati och överregleringar och som åter kan skapa förtroende och framtidstro i ekonomin. Klarar man det kan man, precis som Sverige, komma stärkt ur krisen.

Genom just avregleringar, effektiviseringar, investeringar och inte minst ekonomisk integration med övriga Europa och världen har Sverige sedan 1990-talet ökat sitt välstånd och sin konkurrenskraft. Det är också denna resa som vi och övriga Europa måste fortsätta på.

Fru talman! En del söker utmåla dagens kris som marknadsekonomins kris. De har fel. Det är bara att se till verkligheten. Man kan till exempel studera undersökningen *Index of Economic Freedom*. Den presenteras varje år.

Den visar hur öppna världens länder är i sin ekonomi, och den visar också att just de länder som har klarat sig ganska bra i krisen också klarar sig ganska bra i rankningen. Länder som Sverige och Nederländerna landar på plats 21 respektive 15 medan problemländer när man tittar på ekonomisk frihet som Frankrike och Portugal landar på plats 67 respektive 68. Krisländerna Italien och Grekland hamnar på plats 92 respektive 119.

Italien är då strax efter Azerbajdzjan men före Honduras, medan Grekland kommer efter Mali och Benin men strax före Senegal och Jemen.

Visst finns det länder som rankas ganska högt i undersökningen som har haft det svårt i finanskrisens kölvatten, men dessa länder verkar också vara de som har återhämtat sig först och bäst. Dit hör de baltiska staterna och Island men även Irland och Storbritannien. Nej, problemen i

dessa länder är långt ifrån över, men utvecklingen har i alla fall börjat vända och går åt rätt håll.

Ser man på EU som helhet så skulle man med ett vägt medeltal i den här undersökningen placera unionen någonstans runt plats 45. Då hamnar man som EU-länderna Belgien och Malta, som då skulle representera EU som helhet, eller som Colombia, Costa Rica och Oman. Det är knappast några nyliberala marknadsekonomiska drömländer, utan det är länder som jag tror har en hel del att göra för att förbättra sin öppenhet och få mer av marknad och därmed också mer av tillväxt och investeringar.

Fru talman! Europa behöver reformer. Som ovan nämnda exempel visar är det i första hand politiken på nationell nivå som gör skillnad. Många av de problem Europas länder nu brottas med har skapats i ländernas huvudstäder, inte i Bryssel, och de kan lösas i Europas huvudstäder, inte i Bryssel. Lösningarna måste i första hand komma på plats i medlemsländernas regeringar och parlament.

En del EU-länder har regler och traditioner som försvann i Sverige med skråväsendet. I Grekland kan en licens för att få köra taxi kosta många gånger mer än vad en ny bil kostar för att man måste köpa den på svarta börsen. Det finns lokala monopol på alla möjliga samhällstjänster som är skyddade – alltifrån bagerier, frisörer till läkare eller jurister.

Den italienska centralbanken har beräknat effekterna om Italiens serviceindustri skulle vara lika effektiv som genomsnittet för övriga euroområdet. Det vill säga att man skulle gå från plats 92 till 45. Det innebär inte att man skulle vara i toppen, men man skulle åtminstone närma sig snittet. Det skulle innebära att Italiens bnp beräknas öka med hela 11 procent, varav hälften sannolikt skulle ge effekt de första tre åren. Det skulle inte bara innebära en välkommen välståndsökning för ganska pressade italienska hushåll, konsumenter och företag, utan det vore också en verklig stimulanspolitik som skulle ge nya jobb, ökad tillväxt och ökat utrymme i ekonomin. Den skulle dock inte riskera att bygga upp nya skuldberg och göra ont värre.

Fru talman! Även om huvudansvaret för att lösa krisen vilar på nationella regeringar finns det också en hel del som vi kan och bör göra gemensamt i EU. Därför är det bra att kommissionen i sitt arbetsprogram för 2012 understryker att den inre marknaden inte är färdig men att den är vårt viktigaste verktyg för tillväxt och sysselsättning. Här behövs en offensiv satsning för att förverkliga en väl fungerande inre marknad. Det handlar inte minst om att bryta ned de hinder som fortfarande bromsar den så viktiga gränsöverskridande tjänstemarknadens utveckling och om att få i gång en fungerande digital marknad. Därför är det viktigt och välkommet att kommissionen nu betonar att vi vill se en skyndsam behandling av de 12 huvudförslagen i inre marknadsakten och att man ska prioritera den så kallade Europa 2020-strategin. Vi välkomnar här särskilt ambitionen att underlätta kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Här finns en enorm resurs som Europas länder måste ta bättre vara på. Det ökar inte bara tillväxten, vilket är bra, utan än viktigare stärker det kvinnors ställning och bidrar till ökad frihet och jämställdhet. Det välkomnar vi.

Vi välkomnar också den uttalade ambitionen att modernisera EU:s budget, men vi tycker ärligt att kommissionens förslag lämnar mycket övrigt att önska på det här området. Det är orimligt att EU:s budget ska

öka samtidigt som många medlemsländer sparar kraftigt i sina nationella budgetar. I stället vill vi se en politik där man avskaffar jordbrukssubventioner och på så sätt inte bara frigör resurser för nya satsningar på forskning och infrastruktur utan också kan öka möjligheterna för konsumenter att köpa billigare produkter i EU och få på plats en verklig frihandel i världen. Det skulle vara en välkommen vitamininjektion i hela världsekonomin och framför allt ge goda möjligheter för fattiga länder att få en ökad ekonomisk utveckling genom att producera livsmedel som de kan sälja till rika länder som länderna i EU.

Om kommissionen menar allvar med att tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning nu är det som ska prioriteras håller det inte att samtidigt föreslå åtgärder som går i motsatt riktning. Dit hör en skatt på finansiella transaktioner som kommissionen själv säger är problematisk. Men det finns också andra förslag i det här dokumentet som inte håller.

Fru talman! I kristider är det lätt att bara se problemen. Därför får vi inte glömma att EU nu också tar viktiga steg som är positiva. Vi kan välkomna Kroatien som en ny medlem, och vi kan genom de senaste årens omvälvningar se ett nytt hopp om att förbättra relationerna med länderna söder om Medelhavet och hjälpa dessa länder till demokrati, rättsstat och det välstånd som marknadsekonomiska reformer och tillgång till den europeiska marknaden skulle kunna medföra.

Fru talman! Trots krisens alla utmaningar och problem bör vi ta fasta främst på de möjligheter som ett fritt, fredligt, enat och öppet Europa kan erbjuda både oss som bor här och resten av världen. Kommissionens arbetsprogram pekar på flera viktiga och välkomna reformer men innehåller också, i ärlighetens namn, en del mindre bra idéer och förslag. Därför är det viktigt att länder som Sverige, med god erfarenhet av just reformer, tar för sig i diskussionerna i Bryssel. Sveriges röst ska vara stark och engagerad för ett bättre Europa. Därför vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag till beslut.

Anf. 6 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Gustav Blix sade att vi får inflytande med europakten. Argumentationen från statsministern och förespråkarna för europakten har ju varit närmast av negativ art, nämligen att vi ska förhindra att vi behöver bindas av de åtgärder som kommer att föreslås inom europakten och att vi kommer att få sitta med vid bordet, vilket nu är tillförsäkrat, en gång per år. Inflytandet är något marginellt, för att uttrycka sig milt, Gustav Blix.

Problemet handlar ju om huruvida europakten är bra eller dålig. Är det rätt eller fel väg? Det är det som också diskuteras i utskottets utlåtande om kommissionens arbetsprogram. Det verkar som om majoriteten lite för lite har insett att det finns en gräns där nedskärningar slår över och blir kontraproduktiva.

Nedskärningarna kommer att leda till att det blir svårare att hämta igen den ekonomiska kris som nu genomsyrar läget i flera av EU:s länder. Ett av skälen till det är euron.

Gustav Blix hör till ett parti som arbetade mycket hårt för ett ja till svenskt euomedlemskap 2003. Jag antar att varken Gustav Blix eller partiet har ändrat uppfattning. De tycker fortfarande att det är en bra idé med en centralbank i Frankfurt som bestämmer räntan och valutapoliti-

ken för hela detta icke naturliga valutaområde, vilket är ett av de stora problemen i dag.

Det är ett av de absolut största problemen vi har, nämligen att det inte är ett naturligt valutaområde. Det innebär stora problem för länder som inte hör till EU:s kärnländer, till de största ekonomierna. När Tyskland bestämmer räntan och valutan får Grekland betala priset. Därför borde egentligen Gustav Blix tacka svenska folket för att de var klokare än vad Moderaterna var – de var klokare än vad Gustav Blix, Fredrik Reinfeldt och Anders Borg var – och röstade nej till euron 2003.

Anf. 7 GUSTAV BLIX (M) replik:

Fru talman! Man kan se det på ett annat sätt. Europas kris är väsentligt mycket äldre än euron. Det här är en utmaning som vi har försökt att adressera gemensamt ända sedan jag föddes.

Euron var ett svar på detta. Den har tjänat många länder bra och också inneburit en välkommen vitamininjektion i Europas ekonomi. Men det finns problem kvar att lösa. Det grundläggande problemet är just det som man med finanspakten och andra åtgärder nu försöker komma till rätta med. Det handlar om: Har vi regler? Respekteras de reglerna? Följs de reglerna?

Det finns euroländer som har klarat sig ganska bra i krisen. Det finns euroländer som har enormt stora problem. Det finns länder utan euron som har problem, och det finns länder utan euron som har klarat sig bättre. Jag tror att förklaringen snarare går att hämta i hur väl man har klarat att reformera den nationella ekonomin på hemmaplan. Det var också det jag lyfte fram i mitt anförande.

Europa har mycket att göra. Länder som Grekland och Italien är i en rankning vad det gäller öppenhet placerade på platserna 92 och 119 i en internationell jämförelse. Där har vi problem.

Lars Ohly skulle vilja se ett tack från Moderaterna för folkomröstningsresultatet när det gäller euron. Var har vi tacket för det EU-medlemskap som har inneburit stora möjligheter för svenska företag och för svenska anställda att ha bra jobb i Sverige? EU-medlemskapet har tjänat Sverige väl. Där röstade Lars Ohly nej. Har du tackat svenska folket för att de röstade ja till EU och därmed också gav möjlighet till tillväxt, investeringar, företagande, öppenhet och inflytande i Europa?

Anf. 8 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Det vi varnade för när vi hade omröstningen om EU 1994 var att fackliga rättigheter skulle attackeras, att vi skulle se en period av nedskärningar, att vi skulle se försämrade sociala rättigheter och att vi skulle riskera att få en högre arbetslöshet i Sverige än vad vi hade haft historiskt. Tyvärr besannades allt det.

Vi är nu fast i en massarbetslöshet i Sverige, och vi har historiskt sett oerhört höga arbetslöshetstal. Det har i sin tur lett till ökade orättvisor, klasskillnader och ojämställdhet. Det här är naturligtvis inte enbart beroende på det svenska EU-medlemskapet. Men att EU-medlemskapet i sig har inneburit en positiv utveckling för svenska löntagare och för människor som bor och lever i Sverige tror jag är lite svårt att leda i bevis.

Problemet för Gustav Blix och för Moderaterna är att de är fast vid centrala lösningar på Europas problem. Det är en centralisering där de

mokratien tappar i kraft och inflytande, en centralisering som innebär att de största länderna bestämmer takten och utvecklingen. De andra länderna får hänga på, oavsett om de gynnas av det eller inte.

Det vi ser i dag i Grekland, i Portugal, i Spanien och i Italien och som vi har sett på Irland är just hur den politiken är förödande för människors möjligheter till rättvisa villkor, jämställdhet och jämlikhet i samhällen och en god ekonomisk utveckling. Därför tror jag nog att min fråga om ett tack till svenska folket från Moderaterna och Gustav Blix är något mer relevant. I dagens ekonomiska och politiska situation tror jag att det är uppenbart för de allra flesta.

Vi är tacksamma för att vi röstade nej till euron. Det är 8 procent av svenskarna som tror på euron i dag. Det är 20 procent som tror på spöken. Det säger något om eurons styrka i den svenska opinionen.

Anf. 9 GUSTAV BLIX (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Ohly lyssnade lite dåligt på det jag sade, för var det någonting jag verkligen ville understryka i mitt anförande så var det detta: Ska vi möta den här utmaningen och de problem som finns i Europa ligger huvudansvaret inte i Bryssel, utan det ligger hos de nationella parlamenten och de nationella regeringarna, som behöver göra saker för att öppna upp sin ekonomi och få den att fungera bättre.

Det är väl ingen slump att det är så stor skillnad i fråga om hur de här EU-länderna till exempel bedöms vad det gäller ekonomisk utveckling och öppenhet? Det är ingen centralstyrning som säger att allting är likadant. Detta visar tvärtom på vilka enorma skillnader det är mellan länder som har valt en linje som jag känner igen ganska mycket från vänsterargumentationen hemma – det handlar om att skydda, ha skräväsena, att reglera och att göra det svårt för människor att investera och att driva företag – och länder som har varit mer öppna, som Sverige och Nederländerna, som också har klarat krisen bättre.

Det här är någonting vi måste göra på hemmaplan. Sedan finns det viktiga saker vi kan göra gemensamt i Bryssel, och det ska vi göra. Det handlar om att få till stånd ett bra regelverk för den inre marknaden. Det handlar också om att ha en budget som vi förhoppningsvis kan få på plats, som just motverkar att vi stänger oss mot omvärlden och som stärker vår egen konkurrenskraft genom satsningar på forskning och infrastruktur.

Där har vi mycket att göra gemensamt i EU, men den stora hemläxan måste vi göra på nationell nivå. Det är de tuffa utmaningar som länderna nu brottas med. Jag tror att vi ska vara rätt imponerade av vad en del länder gör och också hoppas på mer av andra.

Den här debatten tycker jag att vi ska fortsätta att ha i denna kammare men också runt om i Europa. Hur får vi tillbaka sysselsättning, och hur får vi en ökad konkurrenskraft? Det här är inget nytt problem. Vi har brottats med det sedan 70-talet. Nu är det dags att vi på allvar tar tag i det.

Anf. 10 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Vi har i dag att diskutera utrikesutskottets utlåtande över EU-kommissionens arbetsprogram för detta år, alltså 2012. Det borde

egentligen inte vara så mycket att orda om eftersom programmet redan är antaget, inte i går eller i förra veckan utan för tre månader sedan. Men det är ändå bra att det här tillfället ges att diskutera vikten av det europeiska samarbetet, och vi ser också en del ganska tydliga skiljelinjer.

Europa står i dag inför mycket stora utmaningar på både kort och längre sikt. Vår kontinent befinner sig i en mycket svår kris. Det är en ekonomisk kris, och det är också en politisk kris. Enligt Världsbankens studie *Global Economic Prospects* är eurozonen den enda region i världen som förutspås få negativ tillväxt i år, -0,3 procent, att jämföra med Kina som förutspås växa med nästan 9 procent i år.

Flera stater i Europeiska unionen befinner sig i en djup finansiell kris, en kris som i grund och botten beror på att länder har belånat sig till den grad att man nu inte klarar av att betala sina skulder. Vi i Sverige har, som vi alla vet, själva befunnit oss i en liknande situation för 20 år sedan. Det krävdes mycket mödosamma ansträngningar för att vårt land skulle resa sig ur krisen.

Vi ser nu hur stater med en betydligt svagare industriell bas, lägre produktivitet och svagare skattekraft har drabbats ännu mer än vad vi gjorde. Utmaningarna för Grekland är därmed betydligt större än de hinder vi själva hade att ta oss över i Sverige i början av 1990-talet.

Men denna ekonomiska kris är också en politisk kris. När Europas ekonomier går på tomgång minskar attraktionskraften för den europeiska modellen. EU:s så kallade "mjuka makt" förlorar i betydelse. Det blir svårare för oss att påverka i världen, inte minst i vårt omedelbara närområde i det södra grannskapet. Att Europeiska unionen är i kris försvagar hela den fria världen och förstärker den trend världen har sett de senaste årtiondena, där alltmer makt förflyttas österut.

Fru talman! Det är lätt att flytta ett huvudkontor från Europa, men det är betydligt svårare att flytta Alperna, Donau eller Skanderna. Vi befinner oss där vi befinner oss i Europa. Våra öden, utmaningar och möjligheter tvinnas samman av det faktum att vi är grannar och lever sida vid sida. I årtusenden har folken i Europa slagit ihjäl varandra. Demokratien är en förhållandevis ung företeelse och definitivt inte ett styrelseskick som vi kan ta för givet.

Vi måste därför stå upp för centrala principer om demokrati och mänskliga rättigheter, och vi måste värna det europeiska samarbetet som ett sätt att lösa centrala frågor för Europa vid förhandlingsbordet i stället för på slagfältet.

I det perspektivet, fru talman, är utvecklingen i Ungern mycket oroväckande. Den grundlag Ungern har antagit och den mediellag som antogs förra året stärker det sittande regeringspartiet Fidesz. Det skapar en rädsla hos fria medier, och vi har redan sett konkreta exempel på hur människor har drabbats av dessa lagändringar. Det är därför mycket bra att Europeiska kommissionen nu granskar Ungern.

Inget samarbete är starkare än dess svagaste länk. När en medlemsstat i Europeiska unionen börjar tumma på grundläggande principer undermineras i förlängningen trovärdigheten inte bara för Ungern självt utan för hela Europa, hela EU.

Jag noterade att den ungerska utrikesministern sade så här: Ni behöver inte vara oroliga, därför att 90 procent av medierna i Ungern är i

privat ägo, och i huvudsak kommer kritiken från vänsterorienterade medier.

Det där är nästan exakt vad regeringen i Venezuela sade för tio år sedan när man införde liknande inskränkningar i mediefriheten där, fast då sade man att kritiken kommer inte bara från vänster utan den kommer bara från höger, och dessutom är de allra flesta medierna privata.

I dag, tio år senare, är situationen i Venezuela en annan. Yttrandefriheten är betydligt mer inskränkt.

Om man börjar tumma på yttrandefrihet och pressfrihet i Ungern är risken att man står där om tio år. Då kan man inte hävda att kritiken bara kommer från några extremister långt ute till vänster, för det är faktiskt inte sant. Kritiken kommer i högsta grad också från den liberala gruppen i Europaparlamentet tillsammans med socialdemokrater, de gröna och socialisterna.

Fru talman! Låt mig peka på några viktiga liberala utmaningar för EU i dag. Det är nödvändigt att genomföra kraftfulla ekonomiska reformer i medlemsstaterna för att stärka ekonomin och öka sysselsättningen. Det krävs såväl krishantering på kort sikt som strukturreformer på längre sikt.

Vi i Folkpartiet är övertygade om att detta i slutändan kommer att kräva ett fördjupat samarbete i Europa för att riva fler handelshinder och begränsningar för ekonomisk utveckling, globalisering och frihandel. Dit hör inte skatter på finansiella transaktioner eller andra typer av regleringar, utan snarare reformer för att locka kapital till Europa i stället för att skrämja kapital bort från Europa. Det är också nödvändigt att EU:s budget allokera resurser till sådant som skapar produktivitet, tillväxt och jobb, inte minst forskning och produktiva näringar.

Fru talman! Det är också nödvändigt att Europeiska unionen, trots de svåra ekonomiska tider som råder, förmår att mobilisera kraft för att bidra på ett konstruktivt sätt till utvecklingen i det södra grannskapet. Den arabiska våren är historisk såtillvida att miljoner människor har gått ut med sina bara händer eller möjligen med en megafon och i värsta fall med en planka för att konfrontera djupt diktatoriska och korrupta regimer. Men vi har ingen aning om hur dessa länder kommer att se ut om fem tio år. Vi vet att alla människor som demonstrerar inte nödvändigtvis är progressiva demokrater. Det finns också mörka krafter i dessa samhällen som nu vädrar morgonluft och som tidigare har varit i opposition till regimerna.

Det är därför väldigt viktigt att EU ökar sitt stöd till demokraterna i Mellanöstern och i arabvärlden och att man ökar trycket på de regimer som sitter kvar vid makten att genomföra demokratiska reformer och på de nya regimer som har tagit över att inleda en demokratisering och fördjupa detta.

Fru talman! Europeiska unionen måste försäkra sig om att alla medlemsstater lever upp till de principer som slås fast i EU:s fördrag och andra internationella relevanta dokument. Vi kan inte utgå ifrån att medlemsstaterna på något sätt skulle vara immuna mot auktoritära tendenser. Tvärtom måste vi vara ännu mer noggranna i att efterfölja att mänskliga rättigheter, tolerans och demokrati garanteras i alla medlemsstater.

Fru talman! Vi ser nu hur EU-motståndarna vädrar morgonluft. Det är Tories och det är Timo, det är Jonas och det är Jimmie. De var emot detta samarbete i går, de är emot detta europeiska samarbete i dag och de

kommer garanterat att vara emot detta samarbete i morgon. Men deras lösningar skulle inte hjälpa Europa genom den kris vi i dag går igenom.

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har båda sina rötter i de rörelser som skövlade, brände och plågade vår kontinent i årtionden. Vi andra har mödosamt byggt upp Europa igen efter stöveltramp och satellitstyre. Vi måste klara av denna skuldskris och den politiska förtroendekris som Europa står inför i dag. Det är det som är vårt viktigaste uppdrag för de kommande åren.

(Applåder)

Anf. 11 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att det fanns mycket som jag instämde med i Fredrik Malms anförande. Det var till exempel väldigt klargörande och tydligt vad gäller utvecklingen i Ungern. Det är något jag skäms över just nu att så lite sägs och så många är så tysta om en utveckling som helt uppenbart kränker demokratin och riskerar att leda till att minoriteters rättigheter ytterligare försämras i ett land som inte är känt för att kunna värna dem särskilt bra.

Men på slutet kände jag bättre igen Fredrik Malm. Synen på demokratin är oerhört viktig. I ett läge när den ekonomiska krisen riskerar att leda till nedskärningar, som jag menar också i sin tur främjar grogrunden för rasism och främlingsfientlighet, är det kanske viktigare än någonsin att främja demokratin och att hävda demokratin.

Det vi ser i Europa i dag och som jag försökte framhålla i mitt anförande är snarare att demokratin ses som ett problem. Man sätter demokratin åt sidan och tycker att det är viktigare att tjänstemän som inte kan avsättas får ansvaret för att lösa ekonomiska kriser. Man ökar makten hos en EU-kommission som består av teknokrater och hos en domstol som inte kan avsättas i allmänna val, medan de folkvalda representanterna får mindre inflytande och mindre makt.

Däriigenom minskar makten hos medborgarna. Därigenom minskar makten hos dem som har rösträtten.

Detta är, som jag ser det, det stora problemet just nu. Vi har en EU-kommission och många länder i Europa som inte ser demokratin som vägen ut ur krisen utan som ser demokratin som ett hinder för att komma ut ur krisen. Jag tycker att det skulle vara klädsamt med lite hårdare kritik från utskottets majoritet likväl som från Folkpartiet mot en inriktning som sätter demokratin åt sidan i tider av kris. Det är då, om någonsin, som demokratin behöver värnas och utvecklas, Fredrik Malm.

Anf. 12 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det var mycket intressant att lyssna till Lars Ohly. Jag kan dela synen i beskrivningen av att det finns ett demokratiskt underskott i Europeiska unionen. Men lösningen på detta är i så fall att öka inflytandet för folkvalda politiker, och det tror jag i praktiken innebär en mer federalistisk utveckling av unionen. Det skulle vara mycket bra med ett ökat inflytande för Europaparlamentet, exempelvis. Jag upplever att det är ett problem för Europeiska unionens funktionssätt att oppositionen i de olika medlemsstaterna – Vänsterpartiet i Sverige och andra partier i andra länder – har svårare att påverka eftersom det i ministerråd, kom-

missionstillsättningar och annat i huvudsak är regeringar och majoriteter i medlemsstaterna som påverkar.

Jag skulle gärna se en fördjupad demokrati i Europeiska unionen så tillvida att makt förflyttas ytterligare till Europaparlamentet. Det vore glädjande om också Vänsterpartiet stöder detta. Det skulle vara ett trendbrott från partiets mer historiska EU-skepticism mot en mer federalistisk inriktning. Men det vore förstås positivt.

Jag har försökt peka på ytterligare en sak i detta anförande och även i det anförande som jag höll i den utrikespolitiska debatten tidigare, nämligen att om Europeiska unionen försvagas och om krisen i Europeiska unionen innebär att vi inte har kapacitet att agera mer globalt och regionalt så försvagas egentligen hela den fria världen. Vi har sett att det finns andra modeller för att bygga stater och samhällen – inte minst den kinesiska. Signalen från Kina till många auktoritära länder i världen är att den kinesiska modellen är rätt framgångsrik. Jämför den med den grekiska eller den italienska! Italien har haft nolltillväxt i tio år. Kina har haft 10 procents tillväxt i 30 år. Dessutom kan en regim behålla makten i Kina utan att introducera några fria val. Det är oroväckande om den europeiska modellens attraktionskraft minskar till förmån för modeller som den kinesiska.

Anf. 13 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Repliken på mig kunde ha tagits på Gustav Blix, som försökte leda i bevis att det är korrupta regimer som saknar öppenhet som har framgång i ekonomiskt hänseende. Det är inte riktigt sant.

Vi har uppmärksammat detta som ett problem. Vi tycker att det stora problemet i svensk utrikespolitik är bristen på konsekvens. Sverige har lätt att ta avstånd från diktaturer och brott mot mänskliga rättigheter i länder som vi inte har stora handelsförbindelser med. Men den svenska hållningen till Kina har både under socialdemokratiska och borgerliga regeringar tvärtom präglats av ett hänsynstagande som knappast hade varit fallet om inte Kina hade varit en sådan ekonomisk stormakt som det är. Detta tycker jag är en brist på konsekvens som är förödande för vår syn på demokrati och vår möjlighet att hävda demokratin i alla situationer.

För att gå tillbaka till grundfrågan tror jag snarare att federalismen skulle göra att möjligheterna för medborgarna att känna sig delaktiga i de beslut som fattas minskar ytterligare. Den svenska demokratin och möjligheterna att påverka de folkvalda som i sin tur fattar besluten är i stor utsträckning uppbyggd på att vi nationellt har format våra demokratiska institutioner. Jag tror att få svenskar känner att man i någon avgörande mening har påverkat sammansättningen av EU-parlamentet. Det är ganska få svenskar som sitter där, och det är dessutom ganska få svenskar som anser att det är mödan värt att delta i valet.

Men den svenska riksdagen har en demokratisk legitimitet genom ett högt valdeltagande och genom en historisk tradition. Därför tycker jag att det är viktigare att förstärka de nationella demokratiska institutionerna och motverka de teknokratiska bestämmanden som finns hos EU-kommissionen och EU-domstolen och som jag ser alldeles för mycket av i det arbetsprogram som vi just nu diskuterar. Där skulle det vara välkommet om Folkpartiet anslöt sig till en kritik mot EU-kommissionens inriktning.

Prot. 2011/12:74
22 februari

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

Anf. 14 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Vad gäller Kina noterar jag att tre partier gick till val på att USA skulle lämna alla sina militärbaserna i bland annat östra Asien. Det hade stärkt Kina, kan jag säga. Det hade stärkt den kinesiska dominansen i världen och skapat en mycket stor oro i det bälte av demokratier som ligger öster om Kina – Japan, Korea, Taiwan, Filippinerna och andra.

Nåväl, det är inte detta som är vårt huvudämne att diskutera här. Givetvis har de folkvalda politikerna i de nationella parlamenten en legitimitet gentemot landets invånare. Denna legitimitet förs också in i EU-maskineriet på en mer central nivå inom ministerråd och annat. Så är det. Men i det långa loppet och i och med den fördjupning av samarbete som kommer att vara nödvändig i Europa och i Europeiska unionen kommer det hela i slutändan att innebära att det måste finnas folkvalda politiker på den europeiska nivån som kommer att få en ökad bestämmanderätt och ökat inflytande. Detta menar jag som liberal.

Fru talman! Lars Ohly tar upp ytterligare en sak när det handlar om medlemsstaterna och Europeiska unionen. Om vi tittar på hur verkligheten ser ut och om vi är realistiska tror jag att det enda sättet att verkligen stärka de enskilda individernas makt och möjligheter i ett land som Grekland i dag är att man får ekonomin i ordning.

Vi kommer inte att kunna komma ifrån att om man inte lyckas sanera finanserna i de europeiska stater som i dag har mycket höga skuldbeläggningar kommer det i slutändan att slå ännu hårdare mot den grekiska allmänheten och mot vanligt folk i Grekland. Någonstans hänger detta med demokrati och möjligheter för Europa ihop med att de europeiska länderna klarar av att genomföra de åtstramningspaket som behövs. Det vore förstås glädjande om Vänsterpartiet var ännu tydligare med vikten av att detta genomförs och av att vi samarbetar om detta.

Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Som har framgått är detta en debatt om ett arbetsprogram som är antaget – arbetsprogrammet för kommissionen 2012. Det antogs den 15 november. Det är ett arbetsprogram som också har utblickar för kommissionens fortsatta verksamhetstid 2013–2014.

Det som är viktigt är att denna kammare och vi som svenska parlamentariker får möjlighet att diskutera vad som är i göringen. För oss, fru talman, och för mig som centerpartist är det givet att hävda ett frihetligt och hållbart EU, ett öppet EU, ett grönt EU och ett fredligt och ekonomiskt starkt EU som ger människor ökade möjligheter – inte färre. Vi vill se EU som en stark internationell stämma för demokrati, för mänskliga rättigheter, för jämlikhet och solidaritet, för respekt för FN:s stadga och för folkrätten.

Fru talman! I ekonomiska kristider, som vi upplever i EU i dag, är det oerhört viktigt att minnas denna vision. Det är i kris som vännerna prövas, och det är där vi är i dag. Vi står inför stora utmaningar – att bygga om och reformera EU, att reformera våra länder och att satsa på forskning, innovationer och på det gröna, framtidsinriktade nyföretagandet.

Fru talman! Låt mig dela en bild. Den avgående finska presidenten var nyligen i Strasbourg när jag var där. Hon fick då frågan: Om du tittar på EU och Europa utifrån – vad ser du för bild? Hon sade: Jag ser en gammal och trött kontinent.

Fru talman! Det är detta som är så viktigt att se. Vi står inför stora utmaningar när det gäller att förändra och förnya. Vi måste hålla fast vid det som är EU:s 2020-program – tillväxtagendan – för företag, företagssamhet och nya jobb, för hållbarhetsfrågor och för en resurseffektiv och koldioxidnsål ekonomi. Rio + 20 finns med i arbetsprogrammet, och det är viktigt.

Jag tyckte att det var bra att många i morse kunde höra att EU går före när det gäller att minska koldioxidutsläppen från flygtrafiken. I dag samlas man i Moskva för att försöka hitta metoder för att komma till rätta med EU:s frontlinjearbete för att bringa ned koldioxidutsläppen från flygtrafiken med den koldioxidskatt som införs. Så ska EU fortsatt jobba.

Likaså är kvinnors deltagande på arbetsmarknaden bra och viktigt. Nyligen fick vi, fru talman, från Världsbanken en rapport som visar hur avgörande det är för att klara tillväxten att kvinnor är delaktiga på arbetsmarknaden. Det är klart att det är ett hot mot en framgångsrik nationell ekonomi och mot tillväxt och välbefinnande om 50 procent, eller mer, mer eller mindre står utanför arbetsmarknaden. Därför är det bra att också det finns med i arbetsprogrammet.

Vi välkomnar att det danska ordförandeskapet lyft fram respekten för arbetsmarknadens parter och de avtal som träffas mellan dessa som en prioriterad åtgärd.

Fru talman! När vi här i dag diskuterar går det inte att tänka bort att diskussioner i dag pågår också i det grekiska parlamentet. För mig blir bilden av en tidigare statsminister ganska tydlig när vi talar om det grekiska exemplet. Det var ju en statsminister som sade: Den som är satt i skuld är inte fri.

Nog kan vi på något sätt tänka på de orden nu när vi ser vad som händer i Grekland. Det här visar på vikten av att varje land gör sin hemläxa, har ordning i sin ekonomi och inte blundar vare sig för världen utanför eller för de värden som byggts upp i landet.

Samtidigt, fru talman, visar vi i dag i EU att vi gemensamt tar ansvar och att vi är beroende av varandra och måste ställa upp. Det handlar om praktisk solidaritet, om en sammanhållningspolitik som prövas. Klarar vi inte sammanhållningspolitiken inom EU riskerar det i längden hela projektet.

Det handlar, fru talman, om mänskliga rättigheter. Klarar vi inte att bygga ett EU baserat på mänskliga rättigheter har vi tappat ett grundvärde på vilket vi formerat hela projektet.

Även om det inte finns upptaget här hoppas jag att vi får se en framgång när det gäller EU:s anslutning till Europakonventionen för mänskliga rättigheter eftersom det är en viktig signal i dessa ekonomiska kristider att vi har MR-frågorna i högsätet.

Fru talman! Jag måste också beröra det som tidigare varit uppe här i debatten gällande Ungern. Jag är glad över att EU och EU-kommissionen i det här läget hänvisar till Europarådet eftersom EU i sitt eget traktat, i det Lissabonfördrag som vi beslutat om, inte har tillräckligt med muskler och en tillräcklig juridisk grund för att hantera frågor av den sort som vi nu diskuterar när det gäller Ungern.

Jag råkar, fru talman, ha fått uppdraget att särskilt granska Ungern så jag ska inte djupare gå in på detta. Men det är naturligtvis oerhört viktigt

att EU inte underminerar utan i stället stärker det gemensamma uppdrag vi har: att hävda de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten.

Fru talman! Jag är ödmjuk inför alla de utmaningar som enskilda människor ute i Europa i dag möter. Det är en oerhört tuff situation. Det här kräver mod och en vilja till reformer men även en insikt om att det inte blir lättare eller bättre om vi sticker huvudet i sanden, tänker bort problemen och tror att det löser sig.

Det finns personer i den här debatten som gått i den riktningen, som vill stänga dörrar och fönster, riva broar och tro att framtiden då blir god. Men, fru talman, det är inte en frihetlig, inte en grön och inte en hållbar utveckling för vårt Europa!

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i utlåtandet.

Anf. 16 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! EU står inför sin största prövning någonsin. Misskötsel av finanspolitiken har placerat många medlemsstater på ruinens brant, i ett läge med underskott i statsfinanser, hög statsskuld och hög arbetslöshet.

Den Europapakt som Sverige ställt sig bakom börjar ta form. Men det återstår årtal av arbete för att hjälpa de länder som behöver ekonomiskt stöd och för att lyfta dem ur deras hopplösa situation.

De europeiska länder som har ekonomiska problem påverkar hela Europeiska unionen och kräver därför hela Europeiska unionens hjälp.

Fru talman! Europakommissionens arbetsprogram för 2012 innehåller en rad viktiga initiativ när det gäller att vända dagens kris till tillväxt. Skuldkrisen ska hanteras, och tillväxttakten och sysselsättningsgraden ska ökas.

Sysselsättning skapar inte bara ekonomisk stabilitet utan också en möjlighet för människor att känna social delaktighet. En viktig uppgift för den ekonomiska politiken handlar om att det sker en utveckling så att resurser skapas för att åstadkomma en bättre livssituation för alla människor, över alla gränser.

Kristdemokraterna anser att solidaritet med krisdrabbade länder ska visas. Vi välkomnar både de stödinsatser som görs och de stödinsatser som planeras för att skapa förtroende på finansmarknaden.

Också de länder som är i behov av ekonomiskt stöd måste ta ansvar och genom olika reformer i respektive land öka sina intäkter i förhållande till kostnader och skapa ekonomisk stabilitet.

Europeiska unionen är under ständig förändring, och kommissionens arbetsprogram för 2012 syftar nu till att vi tillsammans skapar ytterligare förbättringar när det gäller att möta de utmaningar som Europeiska unionen står inför.

Något som inte tas upp i utlåtandet men som ändå är värt att nämnas är europakten, EU-pakten. För oss kristdemokrater är detta en viktig fråga då Europasamarbetet påverkar den svenska ekonomin och ett deltagande i europakten medför ett större inflytande för Sverige.

Fru talman! Kommissionen lyfter fram fyra prioriterade huvudområden för sitt arbetsprogram. Två av dessa handlar om att ge EU en stark stämma i internationella sammanhang samt om att bygga en stabil och ansvarstagande europeisk union.

Vi kristdemokrater vill verka för ett starkt Europa som kan leda och hantera inte bara europeiska problem utan också globala problem. I utlåtandet konstaterar kommissionen att solidaritet är en grundläggande värdering inom Europeiska unionen. Detta är helt i linje med den kristdemokratiska politiken. För oss är solidaritet och medmänskligt ansvar centrala delar. Ansvarstagande och solidaritet för våra medmänniskor har inga gränser.

Fru talman! Arbetsprogrammet för 2012 värnar om ett öppet Europa med en god grannskapspolitik, med en ökad konkurrenskraft och med en gränsöverskridande handel som främjar sysselsättning, utveckling och fred.

EU ska fortsätta sin kamp för att främja demokratin genom partnerskap och gränslösa relationer. För att bygga en stabil europeisk union med öppenhet och samarbete över gränserna krävs ett gemensamt ansvarstagande samt solidaritet. Därför välkomnar vi Kroatien som den tjugooåttonde medlemmen i Europeiska unionen och ser fram emot att resterande länder på Balkan och alla andra länder som står på tur blir medlemmar så fort de uppfyller kriterierna.

Fru talman! Kristdemokraterna vill speciellt uppmärksamma arbetsprogrammets särskilda strategi för att förebygga och motverka människohandel. Den handel med människors kroppar som sker över hela världen och där främst barn och yngre kvinnor faller offer är fruktansvärd och måste stoppas! Människohandeln är kopplad till en rad olika former av internationell brottslighet, och vi anser därför att arbetsprogrammets särskilda strategi är bra.

Vi menar också att det är bra att EU tar ansvar i det internationella fredsarbetet, i kampen mot terrorismen och för skyddet av minoriteter och mänskliga rättigheter. EU ska bana väg för en mer rättvis och friare värld genom att leda det globala politiska samarbetet. Konflikter drabbar hela samhällen och förhindrar en god utveckling. Ett nära samarbete för det internationella freds- och säkerhetsarbetet är en prioriterad fråga i arbetsprogrammet och en prioriterad fråga för oss kristdemokrater, eftersom samarbete främjar världsfreden.

Fru talman! I förvaltarskapstanken, som är central för Kristdemokraterna, är ansvaret för miljön en viktig del. För att få bukt med miljöproblemen behövs både ett personligt ansvarstagande för hur vi kan leva mer klimatsmart och ett gemensamt ansvar på europeisk och internationell nivå.

Därför är vi starkt positiva till att kommissionen enligt arbetsprogrammet fortsätter arbetet med globala miljöfrågor. Genom arbetsprogrammets strategi, som ska påskynda utvecklingen av förnybar energi på EU:s inre marknad och minska växthusgaserna och utsläppen globalt, kan vi nå konkreta resultat. Vi välkomnar att EU fortsätter sin kamp för ett bättre klimat.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 17 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Fru talman! Politik är inte bara det omöjligas konst – det är också det möjligas konst. Dessa ord kom från Václav Havel, som tyvärr avled, alldeles för tidigt, den 18 december förra året. Han var en av Europas allra största, tillsammans med Polens Lech Wałęsa. De blev bägge sym-

boler i kampen för att avskaffa den kommunistiska diktatur som förpestade vår egen kontinent.

Jag tycker att vi genom Havels livsgärning ska minnas att det inte var många år sedan och inte många mil härifrån som diktaturens fasor och förtryck höll människor fångna. Det är därför denna riksdag och den regering jag tillhör har valt att ägna mycket tid det senaste året åt att uppmärksamma framför allt Baltikums frigörelse från den sovjetiska diktaturen.

Vi kan fortsatt konstatera att människors frihetslängtan är lika rättfärdig och lika stark världen över. Sedan vi möttes för ett år sedan har diktatorer fallit i Libyen, Egypten och Tunisien. Det var något många av oss inte trodde skulle ske de närmaste åren. Jag vet att det nu också börjar en mödosam resa mot demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter, och här har vi från EU en stor skyldighet att göra skillnad och vara den starkaste rösten för demokrati och frihet i världen. Unga frihetsaktivister just i dag, på gatorna i Syrien, Bahrain och Belarus, ska känna att Europa står på deras sida.

I dag ska vi diskutera kommissionens arbetsprogram. Det är ett program som har lagts fram i en anda och en tid av gigantiska utmaningar för EU och där, för att använda Havels ord, politiken måste kunna finna lösningar på både det omöjliga och det möjliga. Det är en tid där Europa kanske ser den svåraste ekonomiska krisen sedan 1930-talets dagar.

Här ser vi hur många européer inte minst genomlider en oerhört svår period, också i Sveriges grannländer. Jag tänker på de lettiska lärare som för några år sedan fick sina löner nedsatta med 25 procent. I dagens Lettland ser vi dock att det sker en återhämtning i ekonomin. Detta är utmaningar som inte bara rör vårt närområde utan också på ett större plan hur Europas ekonomi och konkurrenskraft ska bli starkare igen och hur vi ska vara en dynamisk union där nya jobb skapas, innovationer och företag kommer fram och där människor fritt kan utveckla sina förmågor.

Den statsfinansiella krisen – skuldkrisen – har följt på en bankkris som har drabbat länder både inom och utanför eurosamarbetet. Vi ska komma ihåg att omvärlden inte inväntar Europa. EU-länder måste ta ett större ansvar än vad vi har sett. Den gemensamma nämnaren i krisen är inte vilken valuta de länder som har drabbats av krisen har, utan det handlar om att många länder inte har följt de regler som har satts upp i stabilitets- och tillväxtpakten. De har levt över sina tillgångar.

Under de två senaste åren har EU vidtagit åtgärder för att stärka regelverket, för att undvika framtida kriser. Vi har beslutat om tvåpack, sexpack och den europeiska terminen, och 25 länder har förhandlat fram den så kallade finanspakten. För att komma ur denna besvärliga situation krävs fortsatt budgetkonsolidering, men också ett nationellt genomförande av de strukturreformer som krävs för att skapa förutsättningar för tillväxt i EU:s medlemsländer. Dessa åtgärder är viktiga på nationell nivå men också på EU-nivå, och det är detta kommissionen tar fasta på i sitt program.

Jag välkomnar programmet i stort, men det finns självklart delar i kommissionens program som regeringen inte alls håller med om. Vi stöder inte kommissionens förslag om en finansiell transaktionsskatt. Vi är väldigt tveksamma till att undanta mikroföretag från arbetsmiljöregler,

eftersom vi tycker att arbetstagare i mindre företag inte ska särbehandlas och utsättas för större risker än arbetstagare i större företag.

I stort delar vi dock kommissionens strävan att komma till rätta med krisen. Vi kan inte heller från svensk sida ställa oss utanför och blunda för vad som sker i andra länder. Sverige är inte en isolerad ö – 70 procent av vår export sker till andra EU-länder.

Vi vill också ha ett mycket tydligare feministiskt perspektiv på bristen på jämställdhet, som är påtaglig i alltför många EU-länder. Jämställdhet leder inte bara till kvinnors frigörelse och makt över sina egna liv, utan det handlar också om tillväxt. Det finns studier som pekar på att om kvinnor och män skulle arbeta i lika stor utsträckning skulle bnp:n kunna höjas med över 20 procent. Ökad jämställdhet kanske är den absolut viktigaste tillväxtskapande reformen i Europa i dag. EU har inte råd att ha världens mest välutbildade hemmafruar, vilket faktiskt är fallet år 2012.

Mitt i den brinnande krisen måste vi våga lyfta blicken och diskutera EU:s globala ställning. Jag tror att dagens ekonomiska maktbalans kommer att diktera morgondagens politiska värderingar. Ett försvagat EU ekonomiskt sett innebär också ett försvagat stöd för en global kamp för frihet, mänskliga rättigheter och demokrati. Den stora frågan är nu om Europa åter ska bli världens ekonomiska centrum eller förpassas till att bli världens största museum. Här är Europas bristande konkurrenskraft ett gigantiskt problem vi inte får försumma.

De avregleringar Sverige gjorde på 1990-talet, som Gustav Blix för tjänstfullt nämnde i sitt anförande, är nödvändiga för fler länder. Bakom varje reglering finns nämligen en vinnare – ofta ett skrå, som har makten över en sektor – men mångdubbelt fler förlorare. Framför allt är det EU-medborgarna som är de största förlorarna. Jag hoppas verkligen att Italiens nye ledare Monti kommer att kunna fortsätta med ett ambitiöst reformprogram.

Vi ser även hur västvärlden tappar mark i snabb takt. I Kina, Japan och Sydkorea produceras nu mer bilar än vi gör i Europa och Nordamerika tillsammans. Vi ser hur företagen också inom kunskapssektorn, it-sektorn, medicin och utveckling lämnar Europa till förmån för Asien.

Europa måste också ta sig ur denna kris för att vara den politiska kraften för frihet och öppenhet. Det handlar nämligen om vilken tyngd världens fria demokratier ska ha i framtiden. I dag ser vi att Kina är Afrikas största handelspartner. Landets investeringar där har tjugodubblats på tio år. Frihandel är en fantastisk fattigdomsbekämpare globalt, men samtidigt är det ingen garant för frihet eller demokrati. Ingenting talar för att Kina kommer att sprida de mänskliga fri- och rättigheterna i världen.

Efter den arabiska våren försöker nu flera nordafrikanska länder skapa fungerande styrelseformer. För att Europa ska kunna vara en attraktiv förebild måste vi hålla rent framför vår egen dörr. I skuggan av den ekonomiska krisen brer nämligen också en värderingskris ut sig i alltför många EU-länder. Vi har sett samma scenario förut, decennier tidigare. Vi har sett vad det leder till då tuffa ekonomiska kriser ger vind i seglen åt hatets krafter. Europas populistiska, främlingsfientliga och nationalistiska partier har i genomsnitt nästan fördubblats vid varje nationellt val den senaste tiden.

Jag är också djupt oroad över situationen i enskilda medlemsländer. Jag tänker framför allt på Ungern. Sedan ett år tillbaka har jag i samtal med ungerska ministrar, EU-kommissionärer och Europaparlamentariker lyft denna fråga. Den maktkoncentration vi ser till regeringspartiet Fidesz, den nya medielagen och den nya konstitutionen bör med rätta kritiseras högt och tydligt. Jag var själv i Strasbourg förra veckan och följde debatten oerhört intensivt där.

Därför är en av mina viktigaste politiska visioner som EU-minister att under den närmaste tiden arbeta med att på EU-nivå ta fram skarpare system för att mänskliga rättigheter ska respekteras. Europa kan bättre än vad vi presterar i dag. Och jag tycker att det är pinsamt, rent ut sagt, att enskilda EU-länder hamnar långt ned på listan över pressfriheten i världen eller hur minoriteter respekteras. Ställer vi inte tuffa krav på de länder som är medlemmar i dag blir det tufft att göra det på kommande medlemsländer.

Jag är övertygad om att EU inte bara ska vara utan också ska fortsätta att vara en förebild för våra grannländer, men då är det viktigt att EU:s konkurrenskraft kommer tillbaka och att vi tillhör kärnan i det europeiska samarbetet.

Vi driver tillsammans med likasinnade på för att den inre marknaden ska utvecklas, för att frihandel och öppenhet ska vara honnörsord, för ett bättre företagsklimat och också mer resurseffektivitet. Ett exempel är den digitala marknaden, som enligt Montirapporten skulle kunna öka bnp i Europa med 4 procent. Ett fullt genomfört tjänstedirektiv skulle kunna öka bnp med 1,5 procent. Här är långtidsbudgeten central, och jag är glad över att det finns en stor och bred politisk uppslutning i denna kammare för att modernisera och reformera.

När EU-kommissionen presenterade sitt förslag till ny budget sade de att det här inte är en revolution. Jag skulle som liberal säga att det inte ens är en reform. Det handlar om ren och skär konservering. Det duger inte att föreslå att sammanhållningspolitiken och regionalpolitiken ska gå från att utgöra nästan hela EU:s budget till att fortsätta utgöra nästan hela EU:s budget. Vi måste genomföra reformer för att kunna få en reell förändring. Det går inte att spendera sig ur krisen.

Klimatfrågan vill jag bara kort nämna. Den handlar också om värderingar. Där måste Europa fortsätta att ha ledartröjan mycket tydligare. Det gäller också asyl- och migrationsfrågor, där det inte är acceptabelt att medlemsstater vid högt migrationstryck återinför kontroll vid gränser. Jag hoppas att vi också ska få en gemensam asylnpolitik detta år.

I utrikespolitiken saknas det inte utmaningar. Där måste vi fortsätta att vara principfasta och väldigt tydliga.

Avslutningsvis: Regeringen är mån om att hela Europa och EU håller ihop. Som ett mellanstort land har vi allt intresse av att EU-kommissionen är stark. Vi har också intresse av starka gemensamma institutioner som driver på tydligt.

Fru talman! Vaclav Havel brukade konstatera att i vår värld angår allt alla, och det gäller synnerligen oss européer som har valt att ingå i Europeiska unionen. Den som vill vårda, värna och vurma för Europatanken måste vara tydlig, tidig och trovärdig när dessa värderingar som unionen står på kränks, när länder slarvar med ekonomiska åtaganden, när utlovade nödvändiga reformer uteblir.

Europas demokratier ska inte vända varandra ryggen när krisen pågår. Vi ska se till att det är mer samarbete, inte mindre, som tar oss ur krisen tillsammans.

(Applåder)

Anf. 18 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Låt mig också i min replik till statsrådet börja med lite beröm. I ambitionen att få ett starkare feministiskt perspektiv på politiken i Europa kan statsrådet räkna med ett starkt stöd från Vänsterpartiet och bör väl snarast se sig om i regeringskretsen när det gäller motståndet mot ett sådant perspektiv.

När det gäller arbetsmiljö och mikroföretag är vi helt överens. Vi är också helt överens i synen på vikten av att ta avstånd från den utveckling i Ungern som riskerar att leda till minskad demokrati och sämre rättigheter för minoriteter. Men naturligtvis tänkte jag ägna huvuddelen av min replik åt sådant som vi inte är överens om. Det gäller framför allt euron som valuta.

Statsrådet säger ganska tvärsäkert att det inte spelar någon roll vilken valuta länderna har, att det inte har någonting att göra med ifall man är i kris eller inte. Det är klart att man kan leda det i bevis genom att säga att det finns länder som inte har euron som valuta som har dålig ekonomi. Men problemet med det resonemanget är att det som har hänt i Irland och i Grekland, och som riskerar att hända i Italien, Spanien och Portugal, är att med euron som valuta påtvingas länderna en politik vad gäller valutan och räntan som är anpassad till helt andra länders förhållanden. Det försvårar naturligtvis återhämtningen. Då är EU:s svar europakten, vilket är mer av samma. Det är en pakt som fortsätter att privatisera vinsterna och socialisera förlusterna, som låter bankerna gå skuldfria och låter skattebetalarna ta notan.

Jag har väldigt svårt att se hur man kan få det här resonemanget att gå ihop, hur man kan tänka sig att bekämpa krisen genom mer av det som redan har orsakat krisen. Det är korruption, högerpolitik, en otyglad bank- och finanssektor och euron som valuta som har lett fram till den nuvarande krisen. Därför borde Sveriges svar vara: Nej till europakten och nej till mer av den politik som har lett till den svåra kris vi ser.

Anf. 19 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Då kan jag inleda med den fråga där jag och Lars Ohly tycks ha något liknande syn, nämligen att vi behöver fler kvinnor på arbetsmarknaden.

Först och främst är det ett stort resursslöseri. Sex av tio universitetsplatser i Europa upptas av kvinnor i dag, men det är bara styvt 60 procent av kvinnorna i många länder som yrkesarbetar. I en del länder är det färre än 40 procent, och det är något oerhört felaktigt och som gör att många kvinnor hamnar utanför, får sämre pensioner och sämre möjligheter att förverkliga sina livsdrömmar.

Det var tack vare den svenska regeringen som ett av målen i EU 2020, EU:s tillväxtdokument, faktiskt kom att handla om att kvinnor och män ska arbeta lika mycket. Det hade inte skett om inte alliansregeringen hade drivit på det så pass principfast och tydligt.

Prot. 2011/12:74
22 februari

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

Det är ingen hemlighet att Folkpartiet och Vänsterpartiet har diametralt olika syn på huruvida euron som valuta är ett bra projekt eller inte. Men jag tycker ändå att man ska betona att det är viktigare att se att valet av valuta inte är det som har skapat de problem vi ser i länder som exempelvis Grekland eller för den delen i länder som inte har haft euron som valuta men samtidigt haft politiska och ekonomiska problem. Det handlar mycket om att man har slarvat nationellt. Man har inte gjort de nödvändiga reformer som krävs.

Det är också viktigt att lyfta fram att visst kan vi göra mycket på EU-nivå, och det gör vi med den europeiska terminen med sexpack. Det gör att vi får starkare hängslen och livrem för att förhindra kommande kriser. Men det är på den nationella basen som man måste ta ett ansvar. Man måste faktiskt ha ett system där man drar in skatter och motverkar en svart sektor, ett system där fler kvinnor yrkesarbetar, och då måste man ha en fungerande barn- och äldreomsorg. Man måste se till att man vet hur många som arbetar i statlig sektor, vilket har varit ett problem i en del länder, och genomföra nödvändiga och tuffa reformer, kanske också höja pensionsåldern, som ju har varit en het fråga den senaste tiden.

Det är där huvudproblematiken ligger.

Anf. 20 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Problemet är att den politik som statsrådet står bakom i och med Sveriges anslutning till europakten faktiskt leder till precis det motsatta i många av de länder som har kris i dag.

Att en god och barn- och äldreomsorg är en förutsättning för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är vi helt överens om. Men hur ska man kunna tillgodose dessa behov om man samtidigt skär ned på allt vad offentlig verksamhet heter?

Att kvinnor ska ha möjligheten att bestämma över sina egna liv är en målsättning som jag tror att vi är helt överens om. Men vilka ekonomiska förutsättningar finns för det när kvinnor, som i större utsträckning är sjuka och som i större utsträckning drabbas hårdare vid arbetslöshet än män, också får ytterligare försämringar genom de nedskärningar som europakten föreskriver för länder som ska komma i åtnjutande av de stöd som europakten försöker se till att det finns utrymme för?

Det är en politik som är kontraproduktiv. Det är en politik som leder till ytterligare försämringar för de grupper som redan har det sämst. Det är inte bara klassmässigt, att vi ser ökade orättvisor i någon sorts självklart samhällsperspektiv och att jämlikheten tar stryk. Det är också en väldigt tydlig antifeministisk politik.

Nedskärningarna leder till att kvinnor i större utsträckning får ta ansvar för det som samhället borde ta ansvar för, just det som statsrådet talar om – detta samtidigt som bankerna går skadefria, samtidigt som avregleringen av finans- och valutapolitiken fortsätter och det demokratiska inflytandet över finanssektorn minskar i stället för att öka.

Det nästan enda positiva med kommissionens förslag – och det sågar statsrådet – är att öppna för en transaktionsskatt som skulle kunna innebära att man frigör resurser för att förhindra ekonomiska kriser i framtiden. Men bankerna ska i statsrådets värld inte vara med och betala över huvud taget. Bankerna ska hållas skadefria till vilket pris som helst. De

som ska pröjsa är skattebetalarna. Det är en dålig politik som regeringen står för.

Prot. 2011/12:74
22 februari

Anf. 21 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Vi vidhåller att skattekompetensen ska behållas på nationell nivå. Vi tror inte att en så kallad Tobinskatt är det rätta elementet. Det skulle snarare leda till att det globala kapitalet flyr. Har man inte en sådan skatt på global nivå är den tämligen meningslös. Det finns dock en skillnad på hur partier på höger- och vänsterkanten ser på detta.

När det gäller bankerna är den finansiella sektorns risktagande ett stort problem. Det kan jag definitivt hålla med om. Det har inte minst visat sig under finanskrisen som varit mycket påtaglig i Europa. Därför anser vi att den finansiella sektorn ska kunna bära sin rättmätiga del av kostnaden tydligare.

Låt mig ta några exempel på vad vi har gjort här i Sverige. Vi har infört stabilitetsavgift för banker, vilket har varit vägledande. Avgifterna går in i en stabilitetsfond som skyddar skattebetalarnas pengar och intresen. En annan åtgärd är att vi har höjt kapitaltäckningskraven för bankerna. Ett sådant arbete har påbörjats inom EU, där Sverige driver frågan. Det är viktigt att se att man kan göra konkreta och bra reformer.

Låt mig återgå till finanspakten och vilket sällskap man vill hamna i. De socialdemokratiska regeringarna i Europa är inte så många nu för tiden, men de flesta har som engagerade Europavänner valt att ansluta sig till finanspakten.

Vilka två länder har valt att stå utanför? Jo, Storbritannien på grund av högerkonservativa Tories, så kallade backbenchers, och Tjeckien på grund av sin president Václav Klaus. Man väljer det sällskap man vill hamna i.

Det är för övrigt samma sällskap som Vänsterpartiet har valt då man liksom endast *ett* annat parti, Sverigedemokraterna, vill att Sverige ska lämna Europeiska unionen.

Anf. 22 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag riktar ett tack till Birgitta Ohlsson för alla de välformulerade orden om allt som vi nog till allra största delen är för. Birgitta Ohlsson talade väl om allt som är gott och riktigt och som de allra flesta nog önskar sig.

Jag undrar dock vad regeringen har gjort när det gäller arbetsprogrammet från kommissionen. Birgitta Ohlsson lyfte fram i sin replik med Lars Ohly att regeringen har drivit på för jämställdheten. Det var dock det enda jag uppfattade att regeringen har drivit i allt som Birgitta Ohlsson har sagt så här långt. Det är bra att ni driver jämställdhetsfrågorna. Det är ännu bättre att ni tydligen har varit framgångsrika, för Birgitta Ohlsson hävdar att jämställdheten inte hade funnits med om inte den svenska regeringen drivit denna fråga.

EU står inför två stora problem. Det är massarbetslöshet och en tillväxt som är alldeles för låg för att klara framtida utmaningar. Vad har den svenska regeringen drivit när gäller arbetsprogrammet för att få en kraftigare och mer effektiv politik mot massarbetslöshet och en bättre politik för att skapa en starkare tillväxt i Europa? Vad har den svenska

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

regeringen drivit för att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden i Sverige och i Europa?

Detta är tre viktiga områden i det fortsatta europeiska arbetet och också i det fortsatta svenska EU-arbetet. Jag är mycket intresserad av att höra vad regeringen har gjort beträffande dessa tre saker.

Anf. 23 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande har Europeiska unionen genomgått en svår ekonomisk kris det senaste året. En del medlemsländer har haft det oerhört tufft.

Nu har man skapat till exempel sexpacken, den ekonomiska terminen med mera. Att få fram olika hängslen och livremmar tillsammans med EU 2020 där man utvärderar länder, vad man gör och hur man kan förbättra sig för att till exempel få ut fler kvinnor på arbetsmarknaden eller komma tillbaka till sunda statsfinanser, är centralt i detta arbete. Här ses Sverige som en förebild på många sätt, och här har vi också gjort inspel.

Ett annat instrument som vi har tillsammans är förstas kommande långtidsbudget som ska förhandlas klart det närmaste året och presenteras om ungefär ett år. Den löper under lång tid, från 2013 till 2020. Här måste vi trycka på för att se till att våra gemensamma pengar investeras i framtidssektorer som forskning och utveckling, innovation med mera.

Europa står inför en krass verklighet. Tidigare talade vi om att jobb inom tillverkningssektorn lämnade Europa. Tekoindustrin lämnade Borås för Baltikum och sedan Indien. I dag ser vi att jobb inom exempelvis innovation, teknik med mera lämnar oss. Här måste vi ta skarpa grepp, och det är viktigt att vi använder de miljarder det handlar om inom den gemensamma långtidsbudgeten för att få en förändring.

I dag går 42 procent av långtidsbudgeten till olika former av jordbruksstöd. Det är ohållbart. Över en tredjedel går till olika regionala projekt, strukturfonder, som ofta är omoderna. Här måste vi få ett stort skifte.

Hur jobbar vi då? Jo, vi jobbar med likasinnade länder som tar avstånd från protektionism och vill ha mer frihandel. Det är länder som jobbar med att avreglera sektorer och som inser att man inte får sunda statsfinanser genom quick fix-lösningar utan genom hårt och långvarigt arbete.

Anf. 24 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för åtminstone delar av svaret, Birgitta Ohlsson. Tyvärr var stora delar av svaret inte svar på frågorna jag ställde. Det handlade om vad som har gjorts och inte vad regeringen vill ska göras och har försökt driva vad gäller arbetsprogrammet. Det innehöll en analys som jag i allt väsentligt delar av hur tillverkningssektor och annat har utvecklats och vilka risker som finns i framtiden vad gäller andra sektorer.

Fortfarande är dock frågan: Vad har den svenska regeringen drivit för frågor när det gäller kommissionens arbetsprogram för det här året som vi till största delen har framför oss? Det gäller alltså saker som *ska* göras, inte saker som har gjorts, när det gäller att komma åt massarbetslöshet, när det gäller att skapa en starkare ekonomisk tillväxt och när det gäller att skapa en arbetsmarknad som fungerar med bra lönebildning, trygga

arbetsvillkor och bra och hälsosam arbetsmiljö så att människor inte jobbar med livet som insats och inte heller riskerar andra människors hälsa när de reser till och från sina jobb.

Det vi ser i dag är en arbetsmarknad där villkoren, lönerna och miljön riskeras och urholkas. Vi ser exempel på närmast oändliga underentreprenörskedjor som är svåra att följa upp vare sig det gäller om de betalar rätt löner, erbjuder den arbetsmiljö och de arbetstider som lagstiftningen säger eller hanterar farliga ämnen på det sätt man ska. Det här är faror och problem inte bara för dem som har dessa jobb i Sverige eller någon annanstans i EU utan för oss alla i hela samhället. Vad har regeringen gjort och drivit?

Anf. 25 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Många av de saker som Kenneth G Forslund lyfter fram och som kopplas till kommissionens arbetsprogram har en nationell kompetens. EU har en rådgivande funktion, och kommissionen driver på, men medlemsstaterna har huvudansvaret. Här har Sverige jobbat mycket genom att marknadsföra vad som tog oss ur den finansiella kris som Sverige hade på 90-talet. Vi gjorde det genom att skapa sunda offentliga statsfinanser, genom att avreglera en del fält och genom att lyfta frågor som exempelvis att fler måste arbeta längre.

Europas demografiska modell ser i dag ut som en uppochnedvänd pyramid med många äldre och få yngre. Här måste vi också ta konsekvenserna. Därför värnar vi till exempel om en öppnare invandring till Europa så att människor från andra delar av världen lättare kan komma hit och söka arbete.

Att bekämpa arbetslöshet och förhindra att den biter sig fast är en stor utmaning framför allt för enskilda medlemsstater. Där måste de olika instrumenten bli starkare.

När det gäller exempelvis finanspakten och utstationeringsdirektivet som kommer att vara högaktuella i vår i denna kammare jobbar vi med att få ett tydligt svenskt perspektiv. Vi värnar den svenska modellen där arbetsmarknadens parter är huvudansvariga. Vi delar den syn som de flesta partier i denna kammare tycker är central och viktig. Här gör vi inspel på många olika fält. Det är en viktig sak att lyfta fram i denna institution.

Det är viktigt att komma ihåg att när det gäller att få tillbaka tillväxten i Europa och när det gäller att investera i rätt sektorer är det ett arbete som länderna till stor del måste göra på hemmaplan. Kommissionen ger rekommendationer och granskar hur vi lever upp till EU 2020-målen. Där ligger Sverige bra till på de flesta fronter. Länderna måste själva ta ansvar. Det är där vi ser huvuddelen av bristerna.

Anf. 26 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka Birgitta Ohlsson för klarspråket när det gäller den mycket oroande utvecklingen i Ungern. Jag har lite svårare att instämma när Birgitta Ohlsson nästan sätter likhetstecken mellan bnp-tillväxt och välståndsutveckling. Det pågår intressanta initiativ runt om i Europa både på nationell nivå och på EU-nivå för att ta fram komplement till det gamla fyrkantiga bnp-begreppet som ju skapades av sovjetiska ekonomer på 1930-talet.

Jag tänker på det brittiska systemet development commission, jag tänker på den franska Stiglitzkommissionen och jag tänker på kommissionen för livskvalitet som den tyska förbundsdagen har tillsatt. Där ingår 34 medlemmar – hälften politiker, hälften forskare. Sedan 2007 har EU-kommissionen ett projekt som heter Bortom tillväxt där man tittar på att få fram komplement till det gamla bnp-begreppet. Det skulle vara intressant att höra en kommentar från statsrådet när det gäller värdet av att den svenska regeringen aktivt deltar i det arbetet.

Anf. 27 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Det är ingen hemlighet att liberala politiker och gröna politiker har olika syn på hur tillväxt skapas och kanske också på marknadsekonomi och kapitalism. Därmed inte sagt att denna regering inte väljer att lyfta fram en ambitiös miljö- och klimatpolitik.

Det centrala är hur vi kan ställa om till en grön ekonomi, framför allt hur vi kan vara mer resursaktiva. Genom det danska ordförandeskapet har vi en möjlighet som vi inte får missa. En av Danmarks huvudprioriteringar är hur gröna jobb ska kunna skapas. Det är också kopplat till den långtidsbudget som vi lyfter fram där man pratar om en grön omställning. Det är viktigt att det blir en reell omställning och inte ett traditionellt jordbruksstöd med förgröningsstämpel utan förändring av innehållet. Där kan vi spela in. Det gör vi också väldigt tydligt. Det måste vara reella ambitioner.

Det är bra att kommissionen har tagit fram ett meddelande som man kallar för ett flagskepp för resurseffektivitet och en färdplan för ett resurseffektivt Europa. Den kom förra året. Där finns det flera förslag som man bör lyfta fram när det handlar om att få en grönare ekonomi.

Man har också jobbat med revidering av en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och en hållbar industripolitik. Den väntas komma till hösten. Då får vi säkert tillfälle att diskutera det här i kammaren. Det är centralt att det finns med. Det gröna danska ordförandeskapet i Europa tror jag kan vara en bra grund för detta.

Vi har klimatutmaningar i Europa som inte bara präglar industripolitiken utan också Europas röst i världen. I vår är det 20 år sedan Riomötet. Det kommer att följas upp.

Anf. 28 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Vi skulle säkert kunna ha en diskussion om begreppet kapitalism. Vi gröna gillar marknadsekonomi, och sätter inte likhetstecken mellan det och kapitalism. Vi kan tvärtom se hur vår tids kapitalism genom sin alltmer oligopolistiska koncentrerande struktur hotar en vital marknadsekonomi.

Min fråga var väldigt konkret och begränsad till bnp-begreppet som styr så mycket av den ekonomiska politiken. Vi gröna vill naturligtvis, precis som ni liberaler, ha tillväxt när det gäller förnybar energi, kultursektorn och en massa andra sektorer. Håll kvar vid min fråga om bnp-begreppet. Förutom de länder jag nämnde har faktiskt EU-kommissionen sedan 2007 en intressant utveckling när det gäller att hitta komplement till det gamla bnp-begreppet – inte något totalt alternativ eftersom bnp-begreppet spelar en viss roll i en del sammanhang. Vi skulle då antaglig-

en få en annan ekonomisk diskussion än vad vi har haft här i dag och kommer att få i liknande debatter. Vad man mäter är det man får.

Tycker Birgitta Ohlsson och alliansregeringen att det är viktigt att delta i debatten om att hitta komplement till bnp?

Anf. 29 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik:

Fru talman! Det är viktigt med en grön omställning och att fokusera mer på hållbar konsumtion. Det är också viktigt att Europa fortsätter att ha ledartröjan när det gäller den ambitiösa politiken på klimatfältet. Det är också viktigt att se att världen förändras. Vi jobbar mycket med lika-sinnade länder, exempelvis utvecklingsländer och örken, när det gäller att forma en global allians för en sundare och mer hållbar global miljöpolitik. Det är ett viktigt spår.

Vi måste också inse att vi inte lever i den bästa av världar. Vi lever i en värld där vi måste ta hänsyn till vad som sker i andra länder. Att fördjupa sig i en bnp-diskussion kan vara intressant, men det handlar också om att se hur Europa kan vara konkurrenskraftigt gentemot Asien. Det kan vi vara genom att få en starkare grön dimension i industripolitiken. Man kan inte bortse från etablerade begrepp.

Många EU-länder i dag är låsta i en veta-bäst-attityd. Vi har varit världsbäst på att producera medicinsk utrustning och bilar och på att bygga de högsta husen i världen. Nu görs det på andra håll i världen. Vi ska då konkurrera med att få med en grön dimension. Vi måste också se att det är en verklighet där Europa halkar efter. Bnp-begreppet i sin klassiska form är nog en av många utmärkta baser.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § Grönbok om framtidens belysning

Föredrogs
näringsutskottets utlåtande 2011/12:NU16
Grönbok om framtidens belysning (KOM(2011)889).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Äldrefrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU10
Äldrefrågor.

Anf. 30 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag står självklart bakom samtliga S-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1 i betänkande SoU10.

Prot. 2011/12:74
22 februari

*Kommissionens
arbetsprogram
för 2012*

Äldrefrågor

Strax före jul satt och stod vi, ungefär samma konstellation, här och debatterade äldreomsorg. Upprinnelsen var då en medborgerlig upprördhet över uppmärksammade fall av vanvård och misskötsel av gamla på äldreboenden. Det handlade vid det tillfället om Carema. Det framkom med all önskvärd tydlighet att det inte var så enkelt. Enigheten var stor om att bristerna sannolikt var både fler och större. Vi var också många som uttryckte att ambitionerna inte varit höga nog. Det var en väckarklocka för oss alla.

På 100 år har medellivslängden i Sverige ökat med över 25 år, och om fem år kommer en femtedel av dem som bor i Sverige att vara över 65 år. Det är en utmaning att klara en vård och omsorg av hög kvalitet för alla äldre på lika villkor, oavsett bakgrund, i takt med att de äldre blir allt fler.

Frågan om hur vi ska finansiera välfärden i framtiden är en genuint politisk fråga. Det går att utveckla gemensamt finansierad vård och omsorg av hög kvalitet för alla äldre. Det handlar om politiska prioriteringar, och det handlar om kraft.

Vi vet att det är en utmaning. Vi socialdemokrater har bestämt oss för att anta den även i framtiden.

Som äldre ska man aldrig behöva förlita sig på anhöriga för att få en god omsorg. När hälsan sviktar och man inte kan klara sig hemma på egen hand ska hemtjänsten, vården och omsorgen finnas där. Äldre med vårdbehov är inte någon enhetlig grupp, och äldreomsorgen måste därför skifta fokus från ett vårdperspektiv till ett inflytandeperspektiv där individens ökade krav på oberoende och självständighet är själva utgångspunkten i vården och omsorgen. Äldre ska ha verklig valfrihet och i högre grad än i dag kunna bestämma vad de vill ha utfört under sina hemtjänsttimmar. På sikt måste hemtjänst och insatser på äldreboende utvecklas så att de också rymmer det som gör livet värt att leva.

Fru talman! Åren 2007–2010 avsattes sammanlagt 4,6 miljarder kronor i stimulansbidrag till kommuner och landsting med syfte att höja kvaliteten i omsorgen och vården av äldre personer. Det omfattade ursprungligen sju prioriterade områden: rehabilitering, socialt innehåll, demensvård, läkemedelsgenomgång, förebyggande arbete, kost och nutrition samt läkartillgång. Från och med 2010 fick medlen en mer prestationsinriktad utformning, och ett led i ambitionen var att stimulansbidrag ska kopplas till prestationsbaserade mål. Området läkartillgång utgick, och antalet områden blev sex.

Därefter har man avsatt lite ytterligare medel, och sammanlagt har knappt 5 miljarder kronor avsatts under åren 2007–2011. Nu har satsningen avslutats, och Socialstyrelsen ska utvärdera och återkomma om ett och ett halvt år. I juni 2013 förväntas man återkomma.

Herr talman! Jag har två huvudinvändningar. De är ekonomiska och demokratiska. Det är nämligen lite svårt att inte sätta dessa 5 miljarder kronor i satsning i relation till fem års kostnader för äldreomsorg – ungefär 460 miljarder kronor – eller varför inte i relation till skattesänkningarna som nu uppgår till ungefär 500 miljarder kronor för samma period. Det är lite smått provocerande att tänka på att den sänkta krogmomsen årligen ger krogsektorn mer än vad äldreomsorgen har tillförts under de senaste fem åren. Det handlar som bekant om att välja i politiken.

Utän att överdriva kan man lätt konstatera att äldreomsorgen knappast har stått i fokus för ekonomiska satsningar. När man säger det brukar svaret komma som ett brev på posten, eller hur man ska säga nu för tiden, nämligen att resurser inte löser allt. Det är också sant. Men om vi ser på dagens äldreomsorg, och när vi möter människor som har olika relation till verksamheten, är ändå bilden ganska tydlig. Tiden är knapp. Minuterna för en dusch är nogsnamt uträknade, och det är inte alltid självklart att man kan ta den individuella hänsyn som man skulle vilja i den dagliga omsorgen.

Hur är det med demokratin? Jag tänker på den alltmer konsekventa linjen att göra upp med SKL. Vi är mycket tveksamma till det. Borde inte riksdagen vara det forum där vi diskuterar och debatterar politiken och beslutar i öppenhet, med kritik och medhåll från både talarstol och annat håll? Dessa ständiga överenskommelser under bordet med SKL är ett växande problem som i viss mening faktiskt hotar demokratin och minimerar debatten i detta fall om äldrepolitiken till kortsiktiga överenskommelser som låter bra i pressmeddelanden men som föga förändrar verkligheten.

Herr talman! Ett exempel på just överenskommelser snarare än en öppen debatt och långsiktiga spelregler tycker jag är regeringens sätt att hantera lagen om valfrihet. Pengar ges till SKL för att kommunerna ska genomföra en lagstiftning som inte är obligatorisk, men de har bilan hängande över sig: Om ni inte gör som vi vill blir det lagstiftning.

Det är ett ganska tveksamt och framför allt märkligt förhållningssätt till lagstiftning och kommuner.

Jag vill verkligen betona att det inte ligger någon politisk motsättning i uppfattningen att de äldre får inflytande över den omsorg som ges och att de får valfrihet i verksamheten. Samtidigt kan man rikta en viss kritik mot fri etablering och också ha invändningar mot borgerligt utformade valfrihetsmodeller. Jag undrar när borgerligheten ska sluta påstå att fri etablering är lösningen på det mesta och när vi tillsammans ska börja föra en seriös diskussion om de problem och utmaningar som detta system faktiskt för med sig.

Inom området äldreboende finns det i princip aldrig – rätta mig gärna om jag har fel – en massa platser att välja mellan så att man kan använda sin valfrihet till att ställa alternativen mot varandra och ta det som känns mest lockande, kanske bäst, tryggast, närmast hemmet eller vad ni vill. Tvärtom är det oftast kö, och alla inblandade är glada när boendefrågan äntligen får sin lösning. Det finns till och med färre platser i dag än för tio år sedan trots att antalet äldre har blivit större.

Valfrihet förutsätter som bekant reella alternativ, information, kunskap om alternativen och en verklig möjlighet att välja bort det som inte håller god kvalitet eller som inte passar. När kvalitetskontrollen i sig förväntas ske genom att man ska välja bort det dåliga är vi ganska långt från verkligheten.

Jag tror att det var ganska många som ändå häpnade över det som centerpartiledaren sade: När människor får välja fritt och också kan promenera i väg skapar man förutsättningar för boende med hög kvalitet.

Det är ett ganska anmärkningsvärt uttalande, särskilt kopplat till särskilda boenden om man funderar över vilken fysisk kondition dessa äldre många gånger har och vilka alternativ som de står inför.

Jag ser fram emot att föra ett resonemang om kvalitet och kontroll kontra val.

Vi behöver också fundera över långsiktiga investeringar. Vem är det som ska stå för långsiktiga investeringar? Vem vågar investera i en osäker verksamhet när investeringen består i att investera i människor som man inte tar med sig när verksamheten flyttar?

Man måste också fundera över vad man bygger in i system som handlar om konkurrens och sedan förutsätta samarbete.

Herr talman! Jag tycker att det är mycket glädjande att det som för drygt ett år sedan beskrevs som omöjligt snart är färdigt. Jag tänker på kommande föreskrifter och allmänna råd för en tydligare reglering av socialnämndens ansvar för bemanning inom särskilt boende för personer med demenssjukdom. Samtidigt tror jag att vi på denna punkt är ganska överens om att kvalitet inte bara handlar om rätt krav vid upphandling eller om rätt bemanning genom föreskrifter. Det handlar också mycket om inte minst utbildning som borde vara grundläggande och ett måste för ett arbete inom omsorgen – möjligheter till återkommande kompetensutveckling under ett ofta långt yrkesliv och förmåga att både se och agera utifrån de individer som de äldre är.

Kvalitet är att såväl den äldre som anhöriga känner en trygghet i den omsorg som erbjuds, att personalen kan vara stolt över sin arbetsinsats och känna att man räcker till.

Omsorgslyftet med anor i flera regeringar bakåt i tiden är positivt, och jag önskar verkligen att det inte fanns några men. Men det är svårt att nationellt fastslå utbildningskrav och i huvudsak låta finansieringen sedan landa hos kommunerna, samtidigt som man drar ned resurserna för gymnasieskolan och minskar vuxenutbildningen som har skett över tid under den borgerliga regeringstiden. Det är nämligen väl känt att de allra flesta kommuner tampas med en tuff ekonomi. Trots detta envisas regeringen med att bedriva en ekonomisk politik som handlar om att statens budget ska gå ihop. Man ska betala av på statsskulden och sänka skatter med en ganska minimal effekt på jobben, och sedan får kommunerna mer eller mindre sköta sitt. Det kommer inte att hålla på sikt.

Låt mig avslutningsvis säga att vi gemensamt måste ta ett ansvar för att äldreomsorgen blir ett utvecklingsområde. Det syns inte på den propositionslista som regeringen har presenterat för innevarande riksmöte. Men vi kommer att återkomma.

Herr talman! Låt mig avsluta som jag inledde: Det går att utveckla en gemensamt finansierad vård och omsorg av hög kvalitet för alla äldre. Men det handlar om politiska prioriteringar, och det handlar om kraft. Vi vet att det är en utmaning, men vi socialdemokrater har antagit den.

Anf. 31 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Antalet äldre ökar i alla länder i Europa och naturligtvis också i Sverige. Drygt 20 procent av befolkningen har fyllt 65 år. Många lever i dag ett aktivt liv och ett längre liv än tidigare generationer. Enligt statistik kommer antalet personer som är äldre än 80 år att öka.

Det finns tyvärr ett flertal exempel på att äldre diskrimineras i samhället. Många äldre får inte ett värdigt bemötande inom äldreomsorgen, något som vi tyvärr har fått flera exempel på under den senaste tiden.

SKL räknar med att det behöver rekryteras runt 220 000 personer till omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning. För att kunna behålla och nyrekrytera personal behövs bland annat kompetenssatsningar till gagn naturligtvis för den personal som deltar men inte minst för de boende i äldreomsorgen.

Jag ska därefter gå över till de punkter som Miljöpartiet anser är särskilt viktiga.

De medicinskt ansvariga sjuksköterskorna har en viktig roll för både de boendes säkerhet och de boendes kvalitet. Därför behöver deras ställning vara mer oberoende än vad den är i dag.

Många av de medicinskt ansvariga sjuksköterskorna har en dubbelroll. Dels är de chefer för äldreomsorgen på halvtid, dels är de medicinskt ansvariga sjuksköterskor på halvtid. Det är klart att det är lätt att denna dubbelroll orsakar konflikter och att man inte är tillräckligt oberoende. Miljöpartiet anser därför att det behövs en utredning för att se över regelverket, vad som styr MAS arbete och vad som kan stärka hans eller hennes oberoende ställning.

En annan kompetensfråga är naturligtvis specialistutbildning. Endast 17 procent av sjuksköterskorna inom äldreården har specialistutbildning, och endast 2 procent av dem har specialistutbildning med inriktning mot just äldre. Det är naturligtvis någonting som påverkar kvaliteten.

Miljöpartiet menar också att det är viktigt att ta konsekvenserna av det faktum att det även finns unga personer som blir dementa. Därför bör det finnas boenden där flera yngre med demens kan bo tillsammans. Det kan också inrättas någonting som kan heta övergångsboende, där yngre personer med demens kan bo tillsammans med sin familj och där det också finns personal att tillgå. Hur ett sådant boende kan utformas bör man ta reda på och studera.

Som miljöpartist är jag naturligtvis väldigt glad över det initiativ som Miljöpartiet tog tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om bemanning i äldreboenden. Vi kommer att ta upp det här i morgon. Vi anser nämligen att den viktigaste kvalitetsfaktorn inom äldreomsorgen är bemanning och kompetens. Med tillräcklig och kompetent personal med de olika kompetenser som krävs inom äldreården blir äldreboende ett värdigt boende där vardagen blir en vardag som de äldre är värda.

Jag stöder naturligtvis alla Miljöpartiets reservationer, men för tidsvinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 6.

Anf. 32 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi SoU10 *Äldre frågor*, vilket är ett mycket viktigt område som berör många.

Den senaste tiden har äldreomsorgen varit i fokus på ett mycket negativt sätt. I medierna har man fått ta del av vanvård och missförhållanden. Framst har det varit inom den privata äldreomsorgen, men man glömmer lätt att det finns stora problem även inom den kommunala äldreomsorgen. All denna uppmärksamhet har gjort människor oroliga. Jag har fått mängder av brev och mejl där människor undrar om de kommer att få den hjälp de har behov av och har rätt till på ålderns höst. Jag delar deras oro, för den är befogad. I dag är det lite av ett lotteri vilken kvalitet det är på den omsorg som erbjuds där man bor. Skillnaderna är mycket stora.

Herr talman! Alla vi som har arbetat inom äldreomsorgen vet att det är mer regel än undantag att det saknas tid för gemenskap och aktiviteter, så att de äldre får komma ut eller får en pratstund. När jag började inom äldreomsorgen för många år sedan fanns det fortfarande tid att slå sig ned för en pratstund med de äldre. Oftast var vi den enda mänskliga röst de hörde på hela dagen. Vi hade tid att bry oss om våra vårdtagare.

Nu ser det tyvärr annorlunda ut på många håll i landet, och det är inte värdigt. De äldre har levt ett långt och strävsamt liv. De har varit och med och byggt upp den välfärd vi har i vårt land. Vi är skyldiga dem en värdig äldreomsorg med hög kvalitet var de än bor i landet. Man ska kunna känna sig trygg att bli gammal i Sverige. För att uppnå detta kommer det att behövas ett batteri av åtgärder. Bland annat kommer det att behövas en betydligt högre personalbemanning med rätt kompetens inom äldreomsorgen, men också en betydligt bättre statlig tillsyn av verksamheterna ute i landet. Det gäller både kommunal och privat äldreomsorg.

Herr talman! En viktig del i att klara av sitt arbete inom äldreomsorgen är givetvis att man har rätt utbildning för det arbete man förväntas göra. I dag har en femtedel av dem som arbetar inom äldreomsorgen inte rätt utbildning. Värst är det i Vaxholm. Där är det bara 35 procent som har rätt utbildning inom äldreomsorgen.

I dag är arbetet inom äldreomsorgen komplext, och många av de äldre har ett stort vårdbehov och en omfattande sjukdomsbild. I takt med att allt fler blir gamla och får vård i hemmet har arbetet inom äldreomsorgen blivit mer och mer kvalificerat, vilket gör att medarbetarna måste ha rätt kompetens och känna sig trygga i sitt arbete, inte minst för de äldres säkerhet.

Därför blir man väldigt förvånad över att det inte redan i dag finns ett lagstadgat krav på att de som arbetar inom äldreomsorgen ska ha rätt kompetens för sina arbetsuppgifter. Det föreslogs förvisso för några år sedan av en utredning, men regeringen valde inte den linjen, vilket jag djupt beklagar. Vi sverigedemokrater anser att all personal inom äldreomsorgen ska ha grundläggande yrkeskompetens för sina uppgifter. Vi menar också att detta kompetenskrav ska regleras i lag. Att kräva rätt utbildning är en del av arbetet med att höja statusen på vård- och omsorgsyrken, så att fler vill arbeta och utbilda sig inom detta ytterst viktiga område.

Herr talman! Socialstyrelsen har till uppgift att granska den svenska vården och omsorgen för att se att den uppfyller de uppdrag som den har. Genom tillsyn kan de upptäcka och påtala brister i säkerheten. Om de hittar brister kan de ställa krav på verksamheterna att vidta åtgärder som eliminerar risker och missförhållanden.

Men för att Socialstyrelsen ska klara sitt uppdrag måste de ha de resurser som krävs, vilket de i nuläget inte har. När jag besökte Socialstyrelsen berättade avdelningschefen för tillsynsavdelningen, Per-Anders Sunesson, att man bara kan täcka en liten del av landet med de resurser man har i dag. Han beskrev det på följande vis: Om Sverige var en fotbollsplan skulle man bara ha resurser att granska det som fanns inom straffområdet.

Vi sverigedemokrater anslog extra resurser till Socialstyrelsen i budgeten, och vi kommer att öka detta anslag ytterligare framöver, så att

Socialstyrelsen får de resurser som krävs för att de ska kunna granska verksamheter inom äldreomsorgen och upptäcka missförhållanden.

Herr talman! I Sverige har vi en mycket väl fungerande förebyggande verksamhet när det gäller mödra- och barnhälsovård. Detta har vi haft länge, och det har gett oss världens lägsta mödra- och spädbarnsdödlighet. När det gäller de äldre ser vi ofta exempel på problem som skulle ha kunnat förhindras om det förebyggande arbetet varit effektivare. Exempel kan vara äldre som fått fel, för mycket eller för lite läkemedel, fallolyckor och problem orsakade av felaktig kost och livsstil. Att effektivt förebygga dessa problem skulle avsevärt öka de äldres livskvalitet men också ge en stor vinst rent samhällsekonomiskt.

För att uppnå en jämlik hälsovård finns nationella program i dag. Vi saknar dock en nationell reglering när det gäller hälsovård för våra medborgare över 65 år. Därför är det dags att börja planera för att införa en nationell äldrehälsovård i Sverige, ett system liknande mödra- och barnvårdscentraler för seniorer, som skulle leda till en effektivisering av vården och ge stora hälsovinster för en stor del av befolkningen. Det skulle stärka välfärden på sikt. Vi menar att svensk äldreomsorg kan så mycket bättre.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 4, 10, 13 och 19.

I detta anförande instämde Tony Wiklander (SD).

Anf. 33 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men yrkar här bifall endast till reservationerna 3, 6 och 14.

För Vänsterpartiet är äldreomsorgen en av de viktigaste välfärdsfrågorna. Det duger inte att många är oroliga för sin egen eller sina anhörigas tillvaro på ålderns höst. Dagens och framtidens äldreomsorg berör oss alla. Antingen behöver vi den själva eller också kommer vi eller våra anhöriga snart att behöva den. Många arbetar i äldreomsorgen under allt stressigare arbetsförhållanden med låga löner, och många av oss har familjemedlemmar som bor på ett boende för äldre eller har hemtjänst.

Äldreomsorgen är också en av våra allra viktigaste jämställdhetsfrågor. Fler kvinnor än män är beroende av äldreomsorg. Det beror på att kvinnor lever längre. Är de ett par är ofta mannen äldre, och det är kvinnan som blir ensam de allra sista åren när hon behöver som mest hjälp.

I äldreomsorgen jobbar till 90 procent kvinnor. När äldreomsorgen inte räcker till är det kvinnor i 55–65-årsåldern som får rycka in och ta över. Det innebär att många kvinnor i min ålder inte bara får klara ett heltidsjobb utan sedan också ska klara att stötta åldriga föräldrar för att hemtjänsten inte räcker till eller för att mamma inte fick platsen på äldreboendet, trots att hon är glömsk och förvirrad – och dottern känner att hon måste ställa upp och se till att det inte händer mamma någonting. Många kvinnor går ned på deltid för att klara situationen. Några väljer att inte jobba alls för att ta hand om sina åldriga föräldrar.

Det här innebär att kvinnor inte kan satsa på sina arbeten, att de tvingas gå ned i deltid, får mindre lön och mindre pension. Det är underbart att hjälpa sina anhöriga, föräldrar, men det ska handla om att hjälpa till när jag kan och vill, inte tvingas till det för att äldreomsorgen inte räcker till.

Resurserna har faktiskt minskat. Det var en rejäl dip under krisen på 1990-talet, men krisen har fortsatt och resurserna minskar nu också. Mellan 2000 och 2009 minskade resurserna till äldreomsorgen med 6 procent. Kanske trodde man att antalet äldre över 80 år då de mest behöver hjälp inte skulle öka, men se det gjorde det. Antalet ökade med 9 procent.

Vi ser resultatet i siffror på att anhöriga får ställa upp mer. År 2002 var det lite över 50 procent av dem över 75 år som fick hjälp från anhöriga. I dag är det 65 procent.

Vi ser också resultatet i stressigare arbetsförhållanden för personalen. Det är mer helgtjänstgöring. Det blir mer och mer av delade turer. De får jobba några timmar på morgonen och förmiddagen, får ett hål på tre fyra timmar mitt på dagen, och sedan komma tillbaka och jobba på eftermiddagen och kvällen. Det här blir oerhört slitigt för dem som jobbar. De möter ofta känslan av att inte räkna till, att inte hinna med vad de behöver göra. Det har sagts tidigare att de inte hinner se till de olika individuella behov som människorna har där de jobbar.

När jag besöker äldreomsorgen får jag alltid höra samma önskan. Om jag frågar vad som är det viktigaste att göra i äldreomsorgen, svarar de att de behöver mer personal. De behöver vara några till. Jag vill gärna ge två exempel från mitt senaste besök i äldreomsorgen.

En man berättade att de tidigare hade tid att göra något som var speciellt viktigt för de äldre, för henne eller honom. De tog till exempel med två äldre herrar till en fotbollsmatch. Herrarna satt i sina rullstolar med en öl och varmkorv i näven, hejade på Gais och var hellyckliga. De hinner inte sådant nu för tiden.

Det andra exemplet är från samma boende. Det gällde en personalgrupp som hade jobbat där länge. De trivdes bra med jobbet och med varandra. En kvinna sade att hon egentligen inte ville sluta, men om de skulle få ännu mer helgtjänstgöring funderade hon över om hon kunde jobba kvar eftersom hon inte fick någon tid med sin familj.

Herr talman! Äldreomsorgen behöver mer resurser, inte mindre. När kommunernas ekonomier är ansträngda och äldreomsorgen på många håll går med underskott är det dags att sätta ned fötterna. Därför har vi i Vänsterpartiet som enda parti i riksdagen öronmärkt pengar för mer personal i äldreomsorgen i vår budget. Det är fråga om 3 miljarder fram till 2014. Det skulle innebära 7 500 fler anställda med prioritering på demensvård. Det skulle göra skillnad: Det skulle öka kvaliteten och stärka äldres självbestämmande.

Vi kommer att gå vidare i nästa års budget med ytterligare 1 miljard som vi vill satsa på egen tid. Det är en annan del av äldreboendet. Det ska vara egen tid där den äldre själv kan bestämma vad som är viktigast för honom eller henne, vad man vill göra med tiden.

Det var därför riksdagen mot regeringens vilja röstade igenom Vänsterpartiets motion om bindande riktlinjer för bemanning. Som det har sagts tidigare arbetar Socialstyrelsen med frågan. Jag hoppas verkligen att det blir tydliga och bra föreskrifter som kan hjälpa kommunerna att få en bemanning som gör det möjligt att se till varje äldres enskilda behov. För att det ska bli verklighet tror jag att man måste göra den ekonomiska satsningen på mer personal, som Vänsterpartiet har gjort.

Mer offentliga resurser till äldreomsorgen behövs också om vi ska få en jämlik äldreomsorg. Plånboken ska inte styra om jag får tillgång till god äldreomsorg eller inte. Det behövs. Människor måste tycka att vi har en bra äldreomsorg om både den som har ont om pengar ska få en bra och tillgänglig äldreomsorg och den som har gott om pengar ska tycka att äldreomsorgen är tillräckligt bra. Annars riskerar vi att få en äldreomsorg med ett lågt basutbud för dem som inte har tillräckligt med pengar att köpa sig privata tjänster.

Vi kan redan se en början på den utvecklingen. Äldre med gott om pengar toppar när hemtjänstens äldreomsorg inte räcker till genom att köpa privata statligt subventionerade tjänster enligt RUT. Många kommuner har satt timtaxan för hemtjänst så högt att det blir billigare med RUT-tjänster. Vi tycker att det ska vara ett tak på 100 kronor för en timmes hemtjänst för att inte utestänga äldre med dålig inkomst. Det är något som Socialstyrelsen också tog upp i sin senaste rapport. Tudelningen ses i att fler med gott om pengar köper privata tjänster, medan andra människor avstår av ekonomiska skäl från äldreomsorg fast de behöver den.

Herr talman! Omsorgen om våra äldre, stödet till våra äldre, hemtjänsten och äldreboendena, är ingen handelsvara. Vi har under det senaste året tydligt sett och debatterat vad riskkapitalbolag och privata vinstintressen kan ställa till med. Det handlar i första hand inte om självbestämmande och valfrihet för äldre människor, utan det handlar om ett ideologiskt vägval – hur man ser på ägande och makt i viktiga samhällsfunktioner. Jag konstaterar att Sverigedemokraterna tydligt ställer sig på den borgerliga sidan.

Det handlar om riskkapitalbolags och näringslivets intressen att komma in på en säker och växande marknad där stora pengar finns att tjäna. Det handlar om huruvida marknaden ska få styra planeringen av var och hur äldreomsorg bedrivs eller om vi ska styra med hjälp av demokratiska beslut utifrån behov. Det handlar om huruvida vi ser äldre som medborgare med rättigheter eller som kunder som ska tvingas göra val på en marknad de sällan kan överblicka själva, där de själva får ta ansvar för om de har valt den bästa äldreomsorgen eller om de har gjort ett felval.

De borgerliga partierna och tydligen också Sverigedemokraterna anser att privatiseringen har medfört en positiv konkurrens som leder till kvalitetshöjningar. Men när en äldre och dennes anhöriga ska göra val inom äldreomsorgen begränsas de oftast av faktorer som till exempel att det finns alldeles för få äldreboendeplatser eller att det inte finns något äldreboende där de vill bo. Ofta får de sin önskan att flytta till äldreboende avslagen. De anses inte ha tillräckligt stora behov. Att byta utförare när de inte är nöjda sker så oerhört sällan eftersom det är så krävande för äldre som kämpar med en dålig hälsa eller demens.

Jag hörde Jan Björklund på *Aktuellt* häromdagen. Han sade om friskolorna: Vi politiker har varit naiva. Vi trodde aldrig att riskkapitalbolag skulle gå in i friskolesektorn med kortsiktiga vinstintressen, vara ägare i fyra fem år, tjäna en massa pengar och sedan sälja vidare. Vi satte inte upp regler och kontroller för friskolorna som kunde förhindra situationen.

Jag är lite förvånad över att diskussionen inte finns inom äldreomsorgen. Jag skulle vilja att ni i de borgerliga partierna, även Sverigedemokraterna, svarar på frågan. Ska vi vara lika naiva när det gäller vård och omsorg? Här är också riskkapitalbolagen på intåg. 70 procent av den privata äldreomsorgen bedrivs av de fyra största vård- och omsorgsbolagen, som alla är riskkapitalbolag.

Vi har yrkat om att det bör ske en utvärdering. Man bör utvärdera vad detta innebär för effektiviteten och kvaliteten, för insatserna för våra äldre, för olika grupper av äldre, de som har gott om pengar och de som har mindre gott om pengar.

Vi tycker också att det är relevant att utvärdera vad det innebär för arbetsförhållandena. Vi vet att det här är kvinnliga arbetsplatser med mycket deltider och många tillfälliga anställningar. Man har ett stressigt och tungt jobb, ofta till låg lön.

Vi vet också att vi behöver rekrytera många människor till äldreomsorgen i framtiden. Det vore också väldigt viktigt att utvärdera vad marknadsanpassningen av äldreomsorgen har betytt för arbetsvillkoren för personalen i äldreomsorgen.

Vänsterpartiet har tydligt en annan politik. Vi säger nej till privata vinstintressen i äldreomsorgen. Vi ser gärna kooperativ och ideella företag. Det allra viktigaste i vår lösning är att satsa på mer resurser för tillräcklig personal, att satsa på en långsiktig kompetensutveckling. En tioårig satsning på 4 miljarder har vi länge föreslagit. Koppla det till utbildningsvikariat så att man har råd att ta in vikarier när de anställda går på utbildning. Det skulle lyfta äldreomsorgen. Se till att personal får rätt till heltid! Se till att man kan få fasta tjänster! Det skulle ge bättre arbetsvillkor. Våra äldre och äldreomsorgens personal är verkligen värda det.

Anf. 34 KENNETH JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i dess helhet i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Alla våra äldre och anhöriga ska kunna känna sig trygga med att vården och omsorgen fungerar och håller god kvalitet. Som har sagts har äldreomsorgen särskilt under det senaste halvåret, tyvärr på grund av förfärliga rapporter som medierna förtjänstfullt har lyft fram, satts i fokus. Det har varit rapporter om gamla och sjuka människor som inte får den vård och omsorg som de behöver, som inte respekteras och ges den värdighet vi själva tar för givet när vi blir gamla. Vi ser de här händelserna såväl i kommunalt driven verksamhet som i privat verksamhet, och det är lika illa – fullständigt oacceptabelt! Där ska verksamhetsansvariga stå till svars, brister i den kommunala uppföljningen avslöjas och åtgärdas samt tillsynen förstärkas.

Fokus på äldre frågorna ger också – och det är viktigt att säga – en möjlighet att visa upp alla goda exempel där kommuner och privata tar sitt ansvar, där kommunerna följer upp och kvalitetssäkrar verksamheten oavsett vem som driver den. Framgångsfaktorer är ett fungerande ledarskap, när personalen ges förutsättningar att se den enskilda människan och hennes behov och när den äldre ges huvudrollen i sitt eget liv.

Som enskilda partier ställer vi oss frågorna: Vilka är problemen? Vad kan vi utveckla? Vad kan vi göra bättre för att lyfta fram och rätta till brister? Vad vill vi med äldrepolitiken?

För mig och Centerpartiet är utgångspunkten trygghet och kvalitet, liksom att den äldre människan ska respekteras som den han eller hon är och fortsatt få bestämma över sitt liv.

Oppositionen fastnar ibland i uttalanden som: Det är fult med vinst, kommunal verksamhet är bäst, inte kan gamla göra egna val inom hemtjänsten eller välja boenden. LOV behöver vi ju inte i hela landet. Den här typen av uttryck hör man.

I stället är vi övertygade om att våra äldre som vill få göra egna val också ska kunna få göra det, även om man råkar bo i en röd kommun. Valfriheten är grunden för att kunna bestämma över sitt eget liv, även när hälsan sviktar och orken tryter.

Visst finns det personer som inte på egen hand kan bedöma om kvaliteten på vården och omsorgen är godtagbar. Då är det ännu viktigare att politiken är tydlig med vilken kvalitet som ska levereras, på vilket sätt den ska följas upp och att bistå den äldre med information och kvalitetsjämförelser.

Låt mig vara tydlig: Äldreomsorgen är inte ett ställe där man med låg risk och bristande kvalitet ska kunna tjäna snabba pengar. Äldreomsorgen är, precis som annan välfärdsverksamhet, en tjänst som ska hålla toppkvalitet, erbjuda god service, bra bemötande, grundläggande trygghet och välsmakande mat. Kan man leverera det får man gärna göra ett överskott.

Framtidens utmaningar om att öka kvaliteten bemöts inte bäst genom att ta bort de utförare som har bidragit till kvalitetsutvecklingen de senaste 20 åren. I stället ska vi följa upp den faktiska kvaliteten alldeles oavsett vem som driver verksamheten.

Det är en oppositionens röra när vi i dag pratar om vinstbegrepp och annat. Den enda som är väldigt tydlig är Eva Olofsson och Vänsterpartiet. Det ska vara nej, nej till vinst i vården.

När det gäller Socialdemokraterna kan man inte läsa ut vad de egentligen säger. Det senaste läste vi i DN i helgen där man sade att det här med vinst i vården är väl inga problem. Man kan inte göra någonting åt det. Däremot ska man ge kommunerna möjlighet att säga nej.

Vad man gör är att bekämpa entreprenörerna, att se till att alla dessa ofta kvinnliga entreprenörer som i de mindre företagen vill vara med och genomföra sin affärsidé, som ser en möjlighet att göra någonting på egen hand, inte ska få göra det. Det pratas om att det bara är stora företag. Av LOV-företagen har 80 procent färre än 20 anställda. Det är små företag och inte enbart de stora som nämnts.

Valfrihet för kommunpolitiker ska man ha, däremot inte valfrihet för kommunmedborgare.

Miljöpartiet vet vi ingenting om. Var står Miljöpartiet i den här röran? Det skulle jag tycka var intressant att få ett besked om.

Centerpartiet vill införa en äldrepeng, en individuell kompensation i väntan på en plats i äldreboende. Vi skissar på återbetalning av egenavgifter om man inte är nöjd med kvaliteten. Vi vill stimulera äldre guider för att den äldre ska hitta rätt och få nödvändig information. Vi vill utöka tillsynsansvaret för Socialstyrelsen och anser att fullt meddelarskydd ska gälla inom privat äldreomsorg.

Herr talman! Jag tycker att alliansregeringen och även vi i socialutskottet samlat har visat att vi tar utmaningarna på stort allvar. Jag tycker

också att alliansregeringen visar att äldrepolitiken är högprioriterad, mer prioriterad än någon tidigare regering har klarat av. Regeringen satsar 4,3 miljarder under mandatperioden för att förbättra vården och omsorgen för de mest sjuka äldre.

Överenskommelsen mellan regeringen och SKL om en sammanhållen vård och omsorg för de mest sjuka äldre är ett gott initiativ – nödvändigt för att få en bättre ordning. Vi får en utvecklad evidensbaserad praktik, med satsning på utvecklingsledare i länen, för att nämna ett annat bra initiativ. 1 miljard satsas på Omvårdnadslyftet, utbildningssatsningen för äldreomsorgens medarbetare.

Vi fortsätter med investeringsstödet till trygghetsboenden och andra anpassade äldreboenden. Vi satsar på en parboendegaranti, och ökat stöd till anhängivården. Om än blygsam finns det en förstärkning i budgeten.

Vi vill utöver regeringens stöd till kommunerna införa lokala värdighetsgarantier, öppna jämförelser, äldreguide och brukarundersökningar. Vi menar allvar med delaktighet och självbestämmande. Vi menar allvar med att LOV ska genomföras i alla kommuner och anser därmed att människor i hela landet ska få möjlighet att bestämma över sina liv även på ålderns höst.

Herr talman! Jag tycker att det finns många viktiga synpunkter i de motioner som vi har behandlat. Förebyggande insatser, psykisk ohälsa, bemanningsfrågor, språkfrågor och annat tas upp. Trots allt som pågår och görs på äldreområdet måste självfallet arbetet fortsätta utifrån att se äldre som den resurs de är och ge förutsättningar för trygghet, kvalitet och självbestämmande.

Jag hoppas på och tänker medverka till att fortsatt bra diskussioner ska bedrivas i socialutskottet och i hela riksdagen så att vi tillsammans med kommuner och landsting och framför allt de berörda, de äldre och de anhöriga, får en bättre äldreomsorg. Det är vi skyldiga våra gamla.
(Applåder)

Anf. 35 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag försökte lyssna på Kenneth Johansson för att höra om han skulle vara lika naiv som Jan Björklund tyckte att alla hade varit på friskoleområdet. Jag kan konstatera att det verkar så. Det enda jag hörde när det gällde att begränsa riskkapitalbolag och privata vinstintressen inom vård och omsorg var meddelarskydd. Det är mycket viktigt. Det finns inte i dag. Men vi ska vara medvetna om att vi inte heller har den insyn som vi har i kommunalt drivna äldreboenden.

I Norrköping försökte man komma överens med Carema och skriva avtal om att man skulle få samma insyn som man har i sin egen kommunala verksamhet, men Carema tackade nej.

Vi i Vänsterpartiet är tydliga. Vi vill ha verklig valfrihet och självbestämmande för de äldre. Det är därför vi inte tycker att valfrihet är att välja mellan Attendo, Carema, någon annan privat utförare och kommunala äldreboenden som har för lite personal. Där kan man inte få den hjälp man vill ha för att kunna vara den person man är, få en vardag som är meningsfull och få sina personliga önskemål uppfyllda eftersom tiden inte räcker till. Det är därför vi tycker att man ska öronmärka pengar till äldreomsorgen. Det skulle öka självbestämmandet och valfriheten rejält för de äldre.

Jag vill ställa den här frågan till Kenneth Johansson: På vilket sätt vill du tillföra mer resurser till äldreomsorgen? Jag tror att vi alla är överens om att det är för lite personal. Jag tror också att vi alla kan vara överens om att kommunerna verkar ha lite ont om pengar för att fixa detta de närmaste åren.

Vad vill du egentligen göra för att begränsa riskkapitalbolagen? De har ju ändå 70 procent av den privat utförda äldreomsorgen. Jag tycker inte att det hjälper att prata om att det finns mindre företag också. De har 70 procent. Vad vill du göra?

Och vad vill du göra för att få mer personal i äldreomsorgen? Det är en mycket viktig fråga i äldreomsorgen som verkligen skulle ge ökad valfrihet och självbestämmande till de äldre.

Anf. 36 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag anser att vi ska ge förutsättningar till kommunerna att utveckla bästa tänkbara äldreomsorg. Det handlar om att utnyttja resurserna effektivt, men det handlar också om att ha en tillväxt i det här landet och att folk har jobb så att vi har möjligheter att fortsätta att ge ökat stöd till kommunerna i deras satsningar. Det hänger definitivt ihop. Resurser i form av personal är helt avgörande. Det är nyckeln.

Jag håller med om att en av de största utmaningarna är att klara bemanningen, men det handlar också om att klara den framtida personalförsörjningen. Det handlar om att skapa framtidstro och få inte minst unga människor att skaffa en egen erfarenhet och känna hur fint det är att arbeta inom äldreomsorgen, hur fint det är att kunna göra en insats och hur lärorikt det är att ta del av äldres erfarenheter. Jag tror att det är mycket viktigt att skapa framtidstro och uppvärdera yrkena inom äldreomsorgen.

När det gäller riskkapitalbolag hoppas jag att Eva Olofsson är medveten om att regeringen, och inte minst regeringens finansminister, med kraft har tagit tag i detta. Det som används på ett, tycker jag, osmakligt sätt, till exempel räntesnurror och annat, ageras det nu mot med kraft för att man ska få bort.

Vi ska använda resurserna så att vi får den kvalitetsmässigt bästa tänkbara äldreomsorgen. Det är min utgångspunkt.

Anf. 37 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att det är väldigt lite som Centern vill göra för vi inte ska gå in i samma naivitet som Jan Björklund ansåg att politikerna har gjort när det gäller friskolesystemet. När SNS utvärderade detta kunde man konstatera att det inte finns någon forskning och inga ordentliga utvärderingar. Det finns inget som säger att den här marknadsanpassningen är bättre.

Jag skulle vilja säga att det inte räcker att agera mot räntesnurror. En huvudidé för riskkapitalbolagen är att man köper in sig, köper till eller startar nya verksamheter, höjer värdet på bolaget och säljer efter fyra år. Det är just den kortsiktighet i ägandet som Jan Björklund tog upp på friskoleområdet. Varför ska det vara så mycket bättre inom vård och omsorg? Finns det inte mer saker man behöver göra?

Jag tycker också att det är lite intressant med valfrihet. Att öka självbestämmandet och införa verklig valfrihet för de äldre är en av de viktigaste frågorna för oss i Vänsterpartiet. Jag undrar om man har större val-

frihet i Uppsala. Där kan man välja mellan olika äldreboenden, men man får ta den plats man blir anvisad. Sedan åker man ur kön och får ha en ny biståndsbedömning. Är det större valfrihet än vad man till exempel har i Göteborg där man i första hand kan välja mellan olika kommunala äldreboenden som fungerar olika? Jag vill fortfarande ställa frågan: Vad vill egentligen Centerpartiet göra?

Vad jag förstår bygger äldrepenge på idén att kommunerna inte heller ska äga fastigheterna. Det skulle flytta över ännu mer makt till de privata företagen. Vad gör man med ett äldreboende som missköts och där dessutom det här riskkapitalbolaget äger kåken som de äldre finns i? Hur angriper man det? Ska inte kommunerna i alla fall ha kvar den strukturen att man äger fastigheterna så att man kan skifta utförare om denne missköter sig?

Anf. 38 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! För mig och Centerpartiet finns det flera delar i valfriheten. Det handlar bland annat om något som jag tror att vi kan vara överens om, nämligen att man ska kunna göra egna val när det gäller utbudet i olika former. Där stannar Eva Olofsson. Vi menar att vi också måste ge möjligheter för den enskilde att avgöra om man vill ha tjänsten utförd av ett mindre företag, till exempel ett litet kooperativt företag, ett litet privat företag eller ett kommunalt företag, eller ett stort företag. Jag tycker att det intressanta är att man får kvalitet, att man är nöjd med det som man erbjuds och att det sker öppet och på sjysta villkor. Eva Olofssons valfrihet handlar lite grann om att vi ska välja mellan Aftonbladet och Aftonbladet.

Jag tror att vi ska ha högre ambitioner. Jag har tilltro till att den enskilde både vill och kan ta den möjligheten i sin hand.

Det finns många delar som vi behöver utveckla. I mitt anförande räknade jag upp ett antal områden som Centerpartiet alldeles specifikt jobbar för. Dessutom räknade jag upp vad Alliansen arbetar för. Jag är absolut inte nöjd med hur långt vi har kommit, men det är en mycket hög reformtakt. Det görs väldigt många satsningar, och det är nödvändiga satsningar. Jag tycker att alliansregeringen och Centerpartiet inte har någonting att skämmas för.

Anf. 39 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Kenneth Johansson! Det är lite svårt att inte plocka upp bollen efter Centerns kommundagar när partiledaren Annie Lööf ganska tydligt ger en bild av att valfriheten i sig löser de kvalitetsproblem som vi vet att äldreomsorgen har oavsett om den bedrivs i privat eller offentlig regi. Målet är att 50 procent ska bedrivas i privat regi. Annie Lööf sade att när människor får välja fritt och också kan promenera i väg skapar man förutsättningar för boenden med hög kvalitet. Jag undrar vilken verklighetsuppfattning man har då. Vilken expertis lutar sig Centerpartiet emot när man menar att valfrihet inom äldreomsorgen löser kvalitetsproblemen? Det var ju precis det som partiledaren gav uttryck för.

Det är snarare tvärtom så att det finns ganska mycket som talar för att vi måste kringgärda den valfrihet som finns inte minst inom äldreomsorgen med oerhört mycket av regler, tillsyn och utvärderingar för att garantera den kvalitet som erbjuds människor som är sköra och inte har kun-

skapen, förmågan och informationen att kunna göra ett nytt val. Det finns många gånger ett beroendeförhållande inom både hemtjänst och äldreomsorg men även inom primärvården som gör att man inte alltid känner att man vill göra ett nytt val.

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag gjort en granskning av valfrihetssystemet ur ett befolknings- och patientperspektiv som slutredovisades i förra veckan. Det är svårt att läsa sig till någonting i deras utvärdering som säger att valfriheten i sig leder till bättre kvalitet.

Vilken expertis lutar ni er mot när ni säger detta, och vilket ansvar har vi som politiker för att se till att det blir en god kvalitet?

Anf. 40 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Vi har ett stort ansvar på alla nivåer för att ge stöd så att den bästa tänkbara kvaliteten utvecklas. Det är utgångspunkten. Min och Centerpartiets uppfattning är att begränsningar av mångfalden innebär sämre möjligheter för kvalitetsutveckling bland utförarna. Mångfald skapar valfrihet, vilket sporrar till kvalitetsförbättringar.

Vinststopp, om det nu är det som Socialdemokraterna menar och står för – det kunde vara intressant att få höra om det är så – ger färre utförare och därmed sämre kvalitet. Det drabbar särskilt små företag som är beroende just av stabila villkor. De stora drakarna klarar sig alltid, men de små företagen måste ges möjligheter för att klara sig. De drivs ofta av kvinnor som ska, tycker jag, ges möjligheter att utveckla sina idéer – de har ofta erfarenheter med sig från ett långt liv – och jobba i små entreprenörsföretag inom vård och omsorg. Det tycker jag är väldigt viktigt.

Jag tror på valfrihet, och jag anser att det ger en högre kvalitet. Det vore på sin plats att Lena Hallengren kommenterar om det är så som det står här i ett referat i DN: Vi vill inte förbjuda vinster i välfärden. Det är omöjligt att genomföra, och vi överlåter det här till våra kommunala företrädare, för de ska få makten.

Vill Lena Hallengren ha mer valfrihet till kommunpolitikerna och mindre valfrihet till medborgarna?

Anf. 41 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag begärde replik på Kenneth Johanssons anförande, och vi ska se om jag också kan få svar på den fråga som jag ställde. Jag undrade vilken expertis ni lutar er mot när ni påstår att valfrihet i sig inom äldreomsorgen leder till bättre kvalitet. Vilken expertis lutar ni er mot? Det är i alla fall inte Socialstyrelsens senaste utvärdering.

Om vi politiker har ett stort ansvar kan man inte säga att det är den enskilde som ska välja eller välja bort. Det är där ni lägger kvalitetskontrollen, och det är ett väldigt stort problem.

DN är inte något husorgan eller en del av våra kongresspapper. Önskar Kenneth Johansson verkligen veta vad Socialdemokraterna tycker kan han läsa både partiprogram och kongressprogram. Vi har inte krävt ett vinststopp, för vinst handlar om hur man hanterar ekonomin i ett företag. Men kommuner har ett ansvar för att beskatta. De har ett ansvar för att erbjuda en kvalitativ verksamhet enligt socialtjänstlagen. När de gör en upphandling har de också rätt att ställa olika krav. Vi tycker inte att det är orimligt att de också har möjlighet att ställa krav på vilka intentioner utövaren ska ha.

Det var ett mycket tydligt svar, tycker jag. Jag hoppas att du, Kenneth Johansson, håller med om det, oavsett vad du tycker om själva svaret.

Jag vill nu ha ett svar på vilken expertis ni lutar er mot när ni menar att valfrihet inom äldreomsorgen garanterar kvaliteten.

Anf. 42 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det var intressant att få redovisat att det inte finns något motstånd mot vinst längre. Däremot ska kommunerna ges ökade möjligheter, och när det gäller detta är det en total röra från oppositionens sida. Det finns inte i närheten av en samstämmighet på den punkten, konstaterar jag.

När det gäller vad jag lutar mig mot när jag säger att mångfald stimulerar kvalitet kan jag säga att det bara är att gå ut och titta i verksamheten. Jag tycker att det är väldigt tydligt att när man ges möjlighet att jämföra sin verksamhet med varandra stimuleras kvalitetsutvecklingen.

Det som jag direkt kan åberopa är en studie från Konkurrensverket som kom i början av januari. Den handlade framför allt om primärvården, men man kan föra över resultatet till äldreomsorgen. I studien pekar man mycket tydligt på att mångfalden som vi även på detta område har börjat utveckla har haft en stor betydelse för utvecklingen av kvaliteten.

Men låt oss fortsätta att både beforska och följa den här utvecklingen! Jag är säker på att medborgarna inte vill gå tillbaka 20 år i tiden, utan de vill vara med. Den dag som Lena Hallengren sitter på hemmet och har behov av olika insatser kommer hon, det är jag alldeles övertygad om, att vilja vara med och påverka och göra egna val. Det kommer jag att vilja, och det tror jag som sagt också att Lena Hallengren kommer att vilja.

Anf. 43 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag väljer också att prata om val. I de kommuner som jag har besökt är det väldigt vanligt att den egentliga möjligheten att välja inte finns. I de små kommunerna finns det till exempel bara ett eller möjligen två boenden. I större kommuner handlar det om att över huvud taget få en plats på ett äldreboende. Man har inte precis ett smörgåsbord av alternativ att välja från.

Val är ett väldigt positivt värdeladdat ord, tycker jag. Men det ska vara ett reellt val och inte bara handla om att man *kan* välja. I många kommuner finns inte möjligheten på riktigt. Jag har många vänner som har föräldrar i den ålder då de bor på äldreboenden. Jag vet ingen av dem som har fått göra ett reellt val, utan de har fått beskedet: Varsågod, här finns det plats!

Det är någonting som jag tycker att man i alla fall måste ta i beaktande. Jag säger inte att ingen får välja, utan det är bara att gratulera dem som verkligen får göra det. Det vore intressant att veta hur många av dem som väljer som egentligen väljer, på riktigt.

Du pratar om medborgarens rätt till valfrihet, och det tycker jag också är viktigt. Men har du någon aning om hur det egentliga valet ser ut?

Anf. 44 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag håller med om att förutsättningarna är olika beroende på om man bor i en stor kommun eller i en liten kommun. Det är

också där, i kommunerna, som man hittar möjligheten att nå de lokala lösningarna.

Jag vill så långt det går få reell valfrihet. Det är det som vi ska eftersträva. Med en äldrepeng som ger den enskilde större möjligheter att göra egna val får man förutsättningar för det. Där LOV är genomförd i kommunerna på ett klokt och bra sätt – det finns goda exempel på det – har man också en kvalitetssäkring där kommunerna ställer upp kraven och företagen lever upp till dem om de ska vara med i spelet och i utbudet.

Det är sant att man vill hitta de lokala lösningarna. Det finns glesbygdslösningar i en del kommuner som är väldigt intressanta. Det finns inte minst personalkooperativ som växer fram i en del mindre kommuner i bland annat Norrland. Jag tror inte att man uppifrån ska peka ut hur det ska se ut. Jag håller med om att förutsättningarna är olika, och de lokala lösningarna måste få vara avgörande.

Jag pekade i mitt anförande på att Vänsterpartiet säger helt nej till vinst i vården. Nu säger Socialdemokraterna ja till vinst i vården men vill föra ned besluten till kommunerna. Vad tycker Miljöpartiet i den frågan?

Anf. 45 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Det låter bra om det fungerar så, men det innebär att det på alla boenden egentligen ska finnas lediga platser hela tiden. Det är bara då jag har en valmöjlighet. Frågan är när vi når dit eftersom förutsättningen för val är att det finns lediga platser på flera olika boenden.

Det andra gällde var vi står. När någon säger ja och någon säger nej vill Kenneth Johansson, för att så att säga fullborda röran, naturligtvis ha ett tja från mig. Låt mig säga att det gått för långt när vi talar både om skolan och om äldre vården. När det gäller skolan har man nått en överenskommelse, bland annat beträffande räntesnurror, som nämndes, men också beträffande de stora vinster som förs ut ur landet. Det är precis som Kenneth Johansson sade: Det handlar om kortsiktighet, om att sälja och tjäna pengar.

Sedan är det kanske inte så mycket fråga om en röra när vi vill ha ett mycket bra underlag innan vi kommer fram till ett definitivt beslut. En vägledning är hur vi tycker när det gäller friskolor. Jag kan inte tänka mig att vi kommer att ha en helt avvikande mening i fråga om äldreomsorgen.

Anf. 46 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Låt oss hjälpas åt för att hitta de lokala lösningarna genom att ge stöd och hjälp och ta fram de goda exemplen. LOV är ett alldeles utmärkt exempel. Där ges dessa möjligheter och dessutom garanteras kvaliteten. Det tycker jag känns angeläget.

Jag blev väl inte särskilt klok vad gäller den sista delen av repliken, men jag tolkar det så – hoppas att det inte är ett önsketänkande – att Miljöpartiet vill ha mångfald och står för att vi ska hitta en väg framåt så att mångfalden inte ersätts av enfald.

Anf. 47 MARGARETA B KJELLIN (M):

Herr talman! Jag ska börja med att be om ursäkt för att jag säkert kommer att dra över den anmälda talartiden för att kunna kommentera det som tidigare sagts i debatten.

Vi ska i dag debattera ett motionsbetänkande gällande äldrefrågor. Här finns många motioner som faktiskt redan är på plats. Några områden har lyfts ut och ska debatteras i särskild ordning, nämligen läkemedelsfrågor och frågor om bemanning inom demensvården. De motionerna lämnar jag därför tills vidare.

Debatten i dag tycks enbart handla om äldreomsorg i vård- och omsorgsboende. Det tycker jag är lite märkligt med tanke på att merparten av äldreomsorgen bedrivs i form av hemtjänst.

Regeringen har, trots alla rapporter om missförhållanden inom äldreomsorgen, under hela förra mandatperioden fokuserat på att höja kvaliteten och stärkt den enskildes rätt. Det märks tydligt när man besöker omvårdnadsboenden. Alla dem jag besökt och de företrädare jag mött berättar om hur väl de kunnat använda de 5 miljarder som funnits som stimulansmedel under dessa år, fram till årsskiftet, för att höja kvaliteten. Det ska bli intressant att se den utvärdering som kommer att ske framöver.

Jag beklagar djupt alla rapporter om vanvård, oavsett om missförhållandena skett inom kommunalt eller privat driven omsorg. Jag hävdar med bestämdhet att det är den lokala politiken som har ett stort ansvar för att sätta upp kvalitetskriterier och utvärdera all verksamhet oavsett utövare. Jag hävdar också att det vid varje fall av missförhållande finns brister i både mål och uppföljning.

Det är av största vikt att vi fortsätter att arbeta för att det alltid är människan som ska stå i centrum för våra beslut. Det är inte den egna organisationen som är huvudmålet. Det är Moderaterna mycket tydliga med; människan i centrum är det väsentliga.

Alla partier i Sverige är överens om att äldreomsorgen ska vara offentligt finansierad och bedrivs med aktning för den enskilde. Det tycks bara vara Eva Olofsson som tror att man måste ha pengar i plånboken för att få äldreomsorg. Regeringen har satt upp mål för äldrepolitiken, och de målen kommer att vara utgångspunkten för att bemöta de motioner som behandlas i detta betänkande. Om vi tittar på motionerna ser vi att de alla kan bemötas med det som redan är beslutat.

Det första målet är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Hur uppnår man ett sådant mål? Det här är viktigt. En person som levt, arbetat, fostrat barn och skött sin vardag förlorar inte förmågan till beslut bara för att han eller hon fyllt 65 år och har behov av bistånd från kommunens äldreomsorg.

Många förtroendevalda tycks anse att det är då politiken vet bäst, att det är då man ska fatta besluten i en nämnd och att det ska beslutas via nationella riktlinjer. Få tar hänsyn till att vi alla är individer med olika behov. Det menar jag är en allvarlig brist när man diskuterar kvaliteten inom äldreomsorgen. Här tycker jag att samtliga partier måste göra sin hemläxa och se var besluten egentligen ska fattas.

Självklart ska man kunna fortsätta att styra sin vardag även om det handlar om vårdinsatser i det dagliga livet. Den som säger nej till lagen

om valfrihetssystem säger därmed ja till att låta människor som har ett vårdbehov och är över 65 år omyndigförklarade.

Självklart ska man kunna välja sin vårdgivare. Ansvaret för den kvaliteten som varje utförare ska tillhandahålla ligger däremot på politiken. Här finns ett stort ansvar med tydliga kvalitetskriterier till ett fastlagt pris. Lagen om valfrihetssystem innebär samma kvalitet och samma pris oavsett utförare. Det, herr talman, är nog en av de viktigaste förändringar som skett inom äldreomsorgen sedan urminnes tider. Kommunerna blir tvungna att sätta upp mål och tydligt utvärdera den av dem själva utförda verksamheten. Man ska inte varje år i samband med bokslut kunna säga: Ja, men vår äldreomsorg är bra. Det är nog en fyra på en skala ett till fem.

Självklart ska man kunna påverka vårdinnehållet och hur det ska tillgodoses. Det är mycket tydligt när vi tittar på lagen om nationell värdegrund, som vi infört. Hur ska man kunna ha en tydlig värdegrund där människan står i centrum utan att ta hänsyn till individuella behov?

Möjlighet att leva ett aktivt liv, som är ett av de tydliga uppdragen vad gäller stimulansmedlen, omfattar även sociala aktiviteter. Detta tillsammans med nya regler om olika former av boenden – vård- och omsorgsboenden och trygghetsboenden – skapar en möjlighet att uppfylla nästa mål som handlar om att kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende.

Det nämndes tidigare i debatten att antalet platser sedan 2002 hade minskat. År 2002 sade Göran Persson: Jag har sagt det förr, 10 000 fler platser kommer att behövas inom äldreomsorgen. År 2006 var det 18 000 färre platser. Det hände nämligen någonting radikalt. Det gick som en våg över hela landet att man skulle vara kvarboende i hemmet. Här tycker jag att samtliga partier måste ta ansvar för att det är färre platser inom äldreomsorgen. Huvudansvaret lägger jag dock på Socialdemokraterna, som stod för det när de hade regeringsmakten.

För att alla ska kunna känna trygghet behövs mer än bara bra bostäder. Det behövs personal med rätt kompetens. Som vårdlärare är jag därför mycket glad för det arbete som pågår med Omvårdnadslyftet. Jag är också glad för Svenskt Demenscentrum, det kompetenscentrum som alliansregeringen instiftat och som utvecklat en webbutbildning om demensens ABC. Det är ett värdefullt tillskott som ger basal kompetens till många i personalen.

En annan faktor som stärker de äldres rättigheter och kan förebygga missförhållanden är den förstärkning vi gjort av lex Sarah. Där kan man nu även anmäla risk för missförhållanden, inte att något först måste ha inträffat.

Det tredje målet handlar om att människor ska bemötas med respekt. Det är ett område man arbetar intensivt med genom lagstiftningen om lokala värdighetsgarantier. Medvetenheten om vikten av att behandla alla respektfullt och ta hänsyn till individuella behov har ökat väsentligt.

Den diskussionen leder till att man tar hänsyn till behovet att de äldre får möta personal som förstår det egna språket och ser till behovet av olika former av både boende för och bemötande av till exempel människor med annan sexuell läggning. Valfrihetssystemet och värdighetsgarantin tillsammans skapar förutsättningar för att alla motioner redan ska vara tillgodosedda.

Herr talman! Vi har slutligen ett fjärde mål som handlar om tillgång till god vård och omsorg. Här välkomnar jag överenskommelsen som regeringen har gjort med Sveriges Kommuner och Landsting om att systematiskt förbättra vården av de mest sjuka äldre. Om det är odemokratiskt, Lena Hallengren, vet jag inte vad demokrati handlar om. Det handlar om att på plats i kommuner och landsting faktiskt göra skillnad. Samtidigt pågår arbetet med att kommunalisera hemsjukvården för att säkerställa att människor får rätt vård av rätt instans vid rätt tillfälle och inte hamnar mellan stolarna.

När man talar om äldrehälsovård som Sverigedemokraterna gör och jämför med barnhälsovården låter det behjärtansvärt. Vad man då inte tänker på när man talar om barnhälsovården är att barnen mycket sällan är i behov av läkare på grund av sjukdom. De är friska. De äldre är i behov av sjukvård väldigt ofta. Om de ska behöva byta när de går från hälsovården till sjukvården är det nog ganska säkert att det kan bli problem.

När det gäller den medicinskt ansvariga sjuksköterskan, Masen, stod det redan i reglerna när de infördes att de ska ha en särskilt självständig ställning och inte vara i en beroendesituation.

Eva Olofsson beskriver en verklighet för personalen inom äldreomsorgen som förekommer väldigt ofta i kommuner styrda av socialdemokrater och vänsterpartister. Det är där man måste göra verkstad. Det är inte här i riksdagen vi gör verkstad i verkligheten och lägger scheman. Det vore märkligt om vi i Sveriges riksdag skulle schemalägga personalen.

Man ska också titta på vilken tid vi har till förfogande. När man går igenom hur det är efter lagen om valfrihetssystem och tittar på priset har det kommit fram att man på vissa ställen har en kringtid på 65 procent. Tänk om man i stället använde den kringtiden till vård av äldre! Då kanske vi inte behövde göra de stora ofinansierade satsningarna från Vänstern på mer personal.

Eva Olofsson tycks inte inse att vi har en offentligt finansierad hemtjänst. Med RUT utförs inte hemtjänst utan service.

Herr talman! Om man noga analyserar och förverkligar regeringens mål för äldrepolitiken, inser betydelsen av och möjligheterna med omvårdnadslyftet, den nationella värdegrunden, lokala värdighetsgarantier och lagen om ett valfrihetssystem, blir det väldigt tydligt att man kan höja kvaliteten, stärka kompetensen och säkerställa den enskildes rättigheter och självbestämmande om man avslår samtliga motioner och bifaller utskottets text i SoU:10.

(Applåder)

Anf. 48 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att läsa en punkt från Socialstyrelsens senaste lägesrapport. Där står: Äldre med goda inkomster köper i ökad uträckning tjänster på den privata marknaden med skatteavdrag, RUT-avdrag, medan äldre personer med små inkomster ibland avstår från hemtjänst eftersom de tycker att avgiften är alltför hög. I denna grupp är det också vanligare med hjälp av anhöriga.

Jag vill fråga Margareta B Kjellin: Är det ett problem att man tar 300 eller 400 kronor i timmen för en hemtjänststimme i ett antal kommuner,

eller är det som det ska? Kan det leda till att människor avstår hemtjänst och kanske också tycker att RUT-tjänster är för dyrt och i stället får be anhöriga att hjälpa till?

Jag vill gärna höra om delade turer och att människor får arbeta för mycket på helger. Det förekommer i både borgerligt och socialdemokratiskt styrda kommuner. Det är helt rätt. I Göteborg har man slutit ett avtal om rätten till heltid där man också har med att man inte vill ha delade turer. Det tycker jag är väldigt bra.

Jag har för mig att kvinnoförbundet hos Moderaterna försökte driva den frågan efter att ha varit ute på äldreboenden men inte fick igenom hos Moderaterna att man skulle få bort delade turer, men jag kanske har fel. Det kan du säga någonting om.

Allt detta hänger ihop med att det är för lite personal i äldreomsorgen. Det är därför som vi har öronmärkt pengar för fler anställda inom äldreomsorgen. Då kan man komma till rätta med sådant som delade turer. Det är ingen som lägger det för sitt nöjes skull. Så lägger man det när man inte får personalen att räcka till. Det skulle jag också vilja ha en synpunkt på. Behövs det mer personal?

Sedan vill jag höra mer om detta att den lokala politiken har ansvaret. Men när regeringen fattar beslut om tvångsmarknadsanpassning med LOV, har inte regeringen då ett ansvar för att det finns kontroll och styrning och att det inte blir den naiva politik som Björklund talar om?

Anf. 49 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! Här blandar Eva Olofsson både äpplen och päron. Man kan inte jämföra hemtjänst med tjänster med RUT. Även som anhörig kan man använda RUT-tjänster. Det är sådana tjänster som kommunen inte utför inom hemtjänsten.

Kommunen går inte in och tvättar tak och fönster. Den håller sig i sockelhöjd ungefär i sina tjänster. De får man utan RUT och utan hemtjänst alltid se till att göra antingen via anhöriga eller via köp. Det gäller oavsett om RUT finns eller inte.

Man ska komma ihåg att priset inom äldreomsorgen sätts av kommunen. Det ska vara ett självkostnadspris. Om kommunen har väldigt höga timkostnader kanske på grund av en ineffektivitet med mycket kringtid får den enskilde betala väldigt mycket.

I många kommuner tar man inte betalt för omvårdnadstjänster över huvud taget utan enbart för till exempel servicetjänster. Det kan man göra på lite olika sätt. Det finns ett lokalt ansvar i de delarna.

När det gäller delade turer måste Eva Olofsson läsa på bättre. Vid senaste partistämman fattade vi beslut om att vi skulle ha en sammanhållen arbetstid och att vi skulle arbeta för det där vi styr och leder och jobba för det hela tiden.

Man kommer tillbaka till detta: Hur använder man den tid som redan finns tillgänglig inom vård och omsorg? Använder man den på bästa sätt eller inte? Där finns en tydlig skillnad i hur det ser ut och hur man använder personal.

Det finns många kommuner som inte har en enda delad timme och ändå inte har större personaltäthet. Hur använder man den tiden? Man lyckas till och med få till det i bussbolag. Jag är lite intresserad av att

veta hur Eva Olofsson tänker finansiera den extra personalen som ni inte har pengar till i budget.

Anf. 50 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Det är ingen hemlighet att vi gör olika satsningar. Vi har olika syn på skattepolitiken och på vad vi prioriterar. Det finns saker som vi inte lägger pengar på. Att sänka restaurangmoms är till exempel en sådan sak. Vi finansierar varenda reform vi lägger fram förslag om. Det har vi gjort nu under många år.

Äldreomsorgen gör serviceinsatser. Man städar hemma hos människor, hjälper till med disk, ser till att man handlar och tvättar. I äldreomsorger som jag känner till får de äldre städad över sockeln även om man inte tar taken. Det kan vara lite olika med fönstren, men på många ställen ingår det.

Det handlar om att man medvetet lägger timavgiften högt. Man lägger den högt eftersom man vet att man då vältrar över kostnaderna på RUT och statlig subventionering. Då har man inte utbildad personal från hemtjänsten som kan reagera när någon börjar bli lite glömsk och äta sämre.

De som inte har råd med 200 kronor ställs som Socialstyrelsen sade utanför hemtjänsten och tackar kanske nej fastän de behöver den. Det är ett väldigt konstigt sätt att se på verkligheten.

Vi har ju fortfarande diskussionen om man via regeringsbeslut och via stimulanspengar trycker ut en marknadsanpassning och privatisering. Om Göteborg ska öppna för Carema och Attendo Care, säger man då att det är Göteborgspolitikerna som får ta hand om resultatet för att vi här uppe inte har något ansvar annat än att få bort räntesnurrorna? Jag tycker att det är en väldigt oansvarig politik. Jag börjar nästan önska att det fanns fler Jan Björklund som i alla fall kunde tycka att man skulle tänka till lite grann och lära sig av vad som har hänt på andra områden.

Tycker du att ni inte alls har ett ansvar för det här centralt?

Anf. 51 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! I kommunpolitikerns uppdrag ingår det att sätta mål för verksamheten, kvalitetskriterier, och då handlar det om mer än meddelarfrihet. Det handlar om huruvida man ska ha nolltolerans mot urinvägsinfektioner och trycksår, hur ofta de äldre får komma ut och annat. De målen har inte varit särskilt tydliga i kommunerna.

Tack vare lagen om valfrihetssystem tvingas nu kommunerna faktiskt att sätta kvalitetskriterier. De tvingas att titta på vilka kostnader de har för äldreomsorgen. De kanske råkar upptäcka: Oj då, vi ligger på 800 kronor i timmen, och det är det inte värt. För det får inte de äldre ut någonting. Det går åt till fel saker. Därför är lagen om valfrihetssystem en ren revolution i fråga om att höja kvaliteten inom kommunens verksamheter. Det kan inte vara bättre.

När det gäller skattepolitiken och ansvaret för finansieringen av äldreomsorgen var Eva Olofsson och jag med i en debatt i Göteborg för några veckor sedan. Då sade Eva Olofsson så här: Om vi ska finansiera äldreomsorgen gör vi det genom minskad konsumtion och höjda skatter. Då hamnar vi i samma läge som vi alltid är i under en lågkonjunktur.

Minskar vi konsumtionen blir det färre arbetstillfällen, ökad arbetslöshet, minskade skatteintäkter och mindre pengar till välfärden.

Det går inte att spara för att få mer pengar till välfärd genom att minska konsumtionen i samhället. Vi behöver ha en tillväxt med fler i jobb. Det är det allra bästa sättet att få mer personal inom äldreomsorgen. Det bästa sättet att öka kvaliteten inom äldreomsorgen är att man sätter upp kvalitetskriterier och utvärderar dem, och det måste man göra lokalt. Vi kan inte här utvärdera vad som händer i varje kommun – då har vi ju tagit bort det kommunala självstyret. Då kanske vi går in i några femårsplaner enligt sovjetisk modell, men det har vi inte sagt att vi ska ha i det här landet.

Anf. 52 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! På slutet lät det lite grann som att Margareta B Kjellin inte höll med Kenneth Johansson om att valfrihetssystem i sig leder till bättre kvalitet. Eller hade jag fel? Det är min första reflexion, för jag tycker att det är ganska upprörande att valfrihetssystem i sig ska lösa kvalitetsproblemen genom att de gamla tar sin check och promenerar därifrån om det inte duger.

Min andra reflexion är att Margareta B Kjellin som vanligt säger att allting är sossarnas fel. Jag vet inte: Ungefär hur många år känner du själv att Moderaterna behöver för att ta ansvar för någonting i det här samhället? Välj själv: kommunal, regional eller nationell nivå.

Min sista reflexion är att du har varit ute på många besök och att de var väldigt glada för 5 miljarder kronor. Hade de varit mer glada för 10 miljarder? Räckte det? Var de nöjda? Tyckte de att de hade tillräcklig tid? Men de var nöjda. LOV förverkligar individen, erbjuder mångfald och medför god kvalitet. Det som det har motionerats om är i princip redan genomfört. Då kanske det inte är mycket mer att göra, utan det mesta är fixat och klart – eller?

Anf. 53 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att valfrihetssystem leder till ökad kvalitet, bland annat genom att man tvingas sätta upp kvalitetskriterier. Jag är ganska så säker på att om vi bara ska ha lagen om offentlig upphandling och det ska handla om pengar när vi inte de möjligheterna.

Jag är också övertygad om att människor kan påverka när de kan välja bort någonting. När det gäller äldreboenden, vård- och omsorgsboenden, vet jag att det inte är enkelt. Men inom hemtjänsten finns det stora möjligheter, och någonstans måste vi börja. Så länge man inte kan välja bort någonting kan man inte heller påverka på samma sätt. Vi vet att det ser ut så.

Det är klart att vi tar ansvar för vad vi gör. Vi har avsatt mer stimulanspengar till fler äldreboenden. Men alla de 18 000 som försvann på fyra år är det inte lätt att bygga upp, för det är en lång startsträcka. Sedan finns den här delen: Hur mycket ska vi bygga upp? Det finns andra typer av boenden, och vi har skapat trygghetsboenden med stimulansmedel. Det är väsentliga delar för att kunna börja bygga upp igen. Ni byggde inte heller upp alla de boenden som fanns under en fyraårsperiod fram till 2002, Lena Hallengren, utan det tog mycket längre tid.

När det gäller antalet projekt och stimulansmedel var det väldigt många som sade: Det är jättebra att den här begränsningen finns. Vi får testa de här olika sakerna och införa dem i den ordinarie verksamheten med hjälp av stimulansmedel. Men vi orkar inte så mycket mer just nu, utan vi tar en sak i taget, går vidare och införlivar det som är bra i ordinarie verksamhet. Sedan kan vi ta tag i nästa del.

Nu är det mycket fokus på att gå vidare med Omvårdnadslyftet och lokala värdighetsgarantier, så just nu känner man att man måste jobba vidare med det. Men jag är aldrig nöjd så länge vi inte har en perfekt äldreomsorg, och det tar tid.

Anf. 54 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! 500 miljoner kronor i investeringsstöd till äldreboenden över tid – jag vet inte hur många boendeplatser det beräknas leda till, men det kanske Margareta B Kjellin är mer uppdaterad på.

Faktum är att när man lyssnar på moderata talespersoners anföranden är de inte särskilt självkritiska. Det handlar om att det mesta är ganska bra, det är på väg åt rätt håll, vi har valfrihetssystem och om bara kommunpolitikerna inför det är ganska mycket fixat. Jag tycker att det är väldigt bekymmersamt när Moderaterna inte ser de problem som systemet i sig kan skapa. Jag säger inte att det måste göras, men det har uppenbarligen inte hanterats på ett tillräckligt bra sätt runt om i landet.

Vi har sett exempel på att det är bristfälligt. Vi har förvisso lagen om offentlig upphandling, men man har även där visat att man inte klarar av att teckna avtal eller sätta upp direkta kvalitetskriterier. Socialstyrelsen klarar inte av tillsynen – i 94 fall av 100 gör man ingenting åt de klagomål som kommer in. Det är en kanonad av insatser som krävs för att vi ska få ordning på äldreomsorgen, som inte alls har den kvalitet som vi alla vill att den ska ha.

Svaret blir lagen om valfrihetssystem. Då återkommer jag till frågan: Är det verkligen på fullaste allvar som ni menar att det är de äldre som ska ta ansvaret och välja bort de dåliga alternativen? Det är ju det som blir svaret om ni inte skärper upp kraven på några andra områden.

Avslutningsvis är det återigen fråga om 5 miljarder kronor. Det är alltid lätt att föra en diskussion, och sedan går frågan tillbaka: Varifrån ska ni ta pengarna? Men det är ju alltid ett val. Senaste gjorde ni ett val och sänkte krogmomsen med 5,3 miljarder – lika mycket som ni har tillfört äldreomsorgen under fem års tid. Är det inte dags att göra andra val snart, Margareta B Kjellin?

Anf. 55 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! Jag kan börja med krogmomsen, som redan nu har rapporterats ge många fler jobb. Lena Hallengren vet, och jag vet, att fler i arbete ger mer skatteintäkter, vilket är den säkraste källan till god ekonomi och klarar äldreomsorgen.

När det gäller insatserna för kvalitet inom äldreomsorgen och det som Lena Hallengren beskriver om upphandling kan jag erkänna att jag inte är särskilt förtjust i lagen om offentlig upphandling om det inte handlar om kvalitetsupphandlingar. Om man inte klarar att sätta mål för den egna verksamheten i kommunen, den egna äldreomsorgen, hur ska man då klara att sätta mål för det man upphandlar?

Det är därför jag tycker att lagen om valfrihetssystem är så bra, för den tvingar fram kvalitetsgranskning av den egna verksamheten eftersom den ska se likadan ut som den man lägger ut på annan utförare.

Jag kan inte förstå att Lena Hallengren säger nej till att låta människor vara myndiga att välja sin vård och omsorg när de har fyllt 65 och har ett vårdbehov. Varför vill Lena Hallengren omyndigförklara människor? Om man säger nej till lagen om valfrihetssystem är resultatet att man inte tillåter människor att vara myndiga att välja själva.

Anf. 56 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Vad säger man som sjunde talare i en debatt där väldigt mycket redan har sagts och man funderar över vad vi inte har diskuterat?

De problem som har tagits upp i motionerna och i anförandena har vi alla sett. Men vad finns i grunden till allt detta? Jo, jag vill mena – och det är något som Folkpartiet diskuterar mycket ingående – att det är den syn på äldre, den ålderism, som finns i vårt samhälle, som leder till att äldre kommer i andra hand och diskrimineras i olika avseenden.

Jag har inte citatet helt färskt i minnet. Men Marit Paulsen, som för Folkpartiet Liberalerna sitter i EU-parlamentet, har sagt något i stil med: Varför ger vi inte äldre människor samma kärlek och omsorg som vi ger barn under de första levnadsåren? Det ligger en hel del visdom i detta.

Äldre är en heterogen skara, snart två miljoner. När vi hade riksdagens framtidsdag för en månad sedan beskrev Hans Rosling mycket illustrativt hur den ålderspyramid som vi är vana vid att demografän beskrivs som har förändrats till en skyskrapa.

Där på översta våningarna sitter friska äldre, äldre som vill vara kvar i arbetslivet – en del får det, medan andra inte får det. Där finns de som är fullt upptagna med ideellt arbete. Och så har vi dem som nu har kommit i en situation där man behöver samhällets vård och omsorg på olika sätt.

Hur skapar vi det? Jag ser först och främst att det gäller att få bukt med ålderismen, att få till lagen mot åldersdiskriminering, som kommer att gälla även unga och som är en viktig normsändare, att vi oavsett ålder ska få de behov tillgodosedda som vi inte kan klara själva.

Sedan har vi värdighetsgarantin, som kom in i hälso- och sjukvårdslagen för några år sedan och som nu håller på att omsättas i praktisk handling ute i kommunerna. Väldigt många kommuner är nu intresserade av att genomföra det tänkandet. Det innebär att man som politiker eller tjänsteman, arbetandes i vården och omsorgen, i tankarna ska byta plats med den äldre som det gäller och känna efter ”Hur skulle jag vilja bli behandlad i den här situationen?” och ta beslut utifrån det tänkandet.

När jag har läst igenom motionerna och reservationerna känner jag att det finns en kanske dold vilja att ändra i hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen. Det är två lagar som nu firar 30 år och som är ramlagar. För 30 år sedan gick vi ifrån detaljerad reglering av hur det skulle vara i sjukvården och i den äldreomsorgen som vi hade då.

Tack och lov att vi tog det beslutet då! Rör inte ramlagstänkandet! Utvecklingen går vidare. Detaljreglering i lag kan gå människor emot, och det tar tid att ändra. Det är bra mycket bättre med förordningar, vägledning och allmänna råd. Det är just sådant som Socialstyrelsen arbe-

tar fram och där man kan slipa av kanter som visar sig vara till skada. Det är ett enklare system. Det måste också grunda sig på faktaunderlag.

Jag tycker att det blir lite genant i diskussionen att man inte skiljer på vem som har ansvar för vad. Staten, riksdagen, är lagstiftare. Vi kan anvisa pengar för att smörja hjul när det gäller utvecklingen i kommuner och landsting.

Det sägs att 4 eller 5 miljarder var en droppe i havet. Men det är just sådana pengar som behövs för att smörja hjulen, för att kommuner och landsting, som har huvudansvaret när det gäller vård och omsorg för äldre, ska kunna arbeta på ett bra sätt.

Det finns mycket att kommentera. En sak som jag har som en hjärtefråga är boendefrågan för äldre. Visst saknas det boenden. Men regeringen satsar investeringsstöd, och det finns bra kunskapsunderlag om vad man kan bygga för olika grupper av äldre – det är viktigt att det finns valmöjligheter.

Stoppet ligger just nu i kommunerna. Det är en bristande samverkan mellan vård- och omsorgsansvariga på kommunalkontoret eller motsvarande och dem som håller på med detaljplaner och byggverksamhet. De måste kopplas ihop. Ärendena måste också prioriteras. Det ska inte ta åtta år från idé om att bygga ett äldreboende till att man kan inviga det samma. Det tar alldeles för lång tid.

Det innebär också att vi har brist på valmöjligheter ute i kommunerna. Här behövs alltså en samverkan på den kommunala nivån, där ansvaret ligger.

Jag vill gärna göra reklam för två faktablad som regeringen precis har kommit ut med, om äldreomsorg och de mest sjuka äldre. Där tydliggörs målet för äldrepolitiken. Jag tror att alla ni som sitter här och kanske ni som lyssnar vid tv-apparaterna håller med om dem.

Det är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Äldre ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Delaktighet, välbefinnande och valfrihet är ledord för utvecklingen inom omsorgen om äldre människor.

Avslutningsvis: För att nå dithän måste man också fråga äldre människor: Vad är det ni vill ha? Jag tycker att debatten lite grann har präglats av ett uppifrånperspektiv, att man i politiken på olika nivåer vet hur det ska vara. Men äldre människor vet ju själva vad de vill ha och måste få vara med i planeringen av samhället. De som finns i generationen under, som kommer att sitta där uppe på skyskrapans översta våningar, hur vill de ha det? Det tar tid att bygga. Det tar tid att utbilda. Väldigt mycket tar tid.

(Applåder)

Anf. 57 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med en mycket konkret fråga.

Jag var nyligen på Åkerhus äldreboende i Göteborg. Jag var på enheten för teckenspråkiga döva och fick se fyra äldre kvinnor sitta där och teckna med varandra med teckenspråkig personal. Någon hade tidigare bott på äldreboende och hade då inte kunnat prata på sitt modersmål med vare sig de andra äldre eller personalen.

I Göteborg finns en äldrevägledare. Hon arbetar med att stötta äldre döva och samarbeta med Dövas Förenings äldre och med äldrekyrkan. Hon är med på biståndsbedömningar och finns där på alla sätt för att underlätta för äldre döva.

Hon berättade att en av kvinnorna vid biståndsbedömningen inte hade använt teckenspråket på 40 år. När hon började teckna med henne började hon så smått, och dottern började faktiskt gråta. Man kan tänka sig så isolerad den kvinnan har varit. Men nu satt hon bland de fem och tecknade, med fyra andra kvinnor.

Från Vänsterpartiet har vi föreslagit att man ska ta ett nationellt ansvar för att se till att teckenspråkiga döva får en värdig äldreomsorg. Det löser sig inte av sig självt.

Det är en liten grupp. De är ofta spridda. Det behövs ett regionalt samarbete. Om det fanns äldrevägledare över hela landet skulle deras situation förbättras väldigt mycket.

Äldre döva i dag har vuxit upp med att komma hemifrån och gå på internatskola borta från sina föräldrar. Från början fick de inte lära sig teckenspråk, utan de skulle försöka lära sig prata som vanligt. De har en egen sammanhållning och en egen kultur. De kan väldigt lätt bli isolerade och få dålig äldreomsorg. Skulle inte detta kunna vara något vi kunde enas om tvärs över alla partier och blockgränser?

Anf. 58 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Det har gjorts en utredning om behovet här. Folkpartiet håller helt med om att detta på något sätt måste lösas på samma sätt som de etniska minoriteterna har rätt till sina språk. Jag har inte lösningen på hur detta praktiskt ska ordnas. Vi har ju sett exempel som har gällt både döva eller dövblinda äldre och till exempel finskspråkiga äldre. Det var en blind, äldre finskspråkig man häromåret som hade stora problem med kommunikation på sitt eget språk.

Från Folkpartiets sida ser vi detta som en del av det glömda Sverige. Att kunna kommunicera hela livet är väldigt viktigt. Men jag har inte lösningen. Jag vill dock säga att viljan finns.

Anf. 59 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! En väldigt enkel lösning vore ju att ge stimulansmedel för att bygga upp en verksamhet för teckenspråk i äldreomsorg. Om man bara fick äldrevägledare regionalt skulle man höja kvaliteten för de äldre döva rejält. Man skulle kunna ge stimulanser för att man ska samarbeta regionalt. Den här gruppen är så liten att man inte kan bygga upp en verksamhet för den i varje kommun. Man ska samarbeta regionalt.

Nu har Malmö och Göteborg kommit ett steg på väg. I Stockholm har det gått lite upp och ned med att skapa en verksamhet för äldre döva. Det är ingen verksamhet som är så stor att några företag skulle kunna se en nisch i detta, utan det är en verksamhet som vi behöver ta ansvar för.

Äldrevägledare kostar inte mycket pengar, och det är inte särskilt svårt eller krångligt att ta ett sådant beslut. Det skulle vara ett väldigt viktigt första steg. Då skulle man också kunna fånga upp vad de äldre döva själva vill, för då får de någon att vända sig till och prata med.

Sedan har jag en fråga till Barbro Westerholm. Jag förstår inte riktigt att vi blandar lokalt och centralt, som du sade. De här besluten om exem-

pelvis vad som rör vad företag får göra eller inte och där vi sätter upp regler, riktlinjer och kontroll måste många gånger fattas centralt. Det är också centralt, på regeringsnivå, som man antar lagstiftning. Jag tänker till exempel på att lagen om valfrihet bestämmer om Göteborg, Malmö, Eskilstuna och andra kommuner ska bli tvungna att göra något som de själva inte vill.

Jag skulle vilja fråga dig om du delar Jan Björklunds syn när det gäller friskolorna och om du tycker att det är något annat som ska gälla för äldreomsorgen.

Anf. 60 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Jag tar den sista frågan först. Självklart delar jag Jan Björklunds syn. Han är ju min partiledare!

Alliansen har tagit initiativ till att titta på räntesnurren, som en del kallar det, inom äldreomsorgen. Det hade vi faktiskt uppe i debatten före jul, så det finns protokollfört.

Det var en sak som jag missade att ta upp i mitt förra svar, om dövblinda. Arvsfonden har satsat pengar på ett särskilt projekt om hur man ska kunna hjälpa och stödja dövblinda. Jag har suttit med i den referensgruppen. Vi är dock inte färdiga än med vilken modell man ska använda. Det finns dock en erfarenhet, och det finns beskrivningar av hur många det gäller och i vilka delar av landet de bor.

Anf. 61 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Absolut ska det finnas smörjmedel. Det tror jag att alla regeringar inser, och jag tror att alla partier i riksdagen funderar över hur man bäst kan stimulera och locka fram en viss utveckling. Men det är svårt att inte göra kopplingen till 120 miljarder i sänkt skatt.

Kommunerna har ett huvudansvar för äldreomsorgen, och de går på knäna. Äldreomsorgen brister. Någonstans där måste man börja fundera på om inte staten har ett lite större ansvar än att bara stå för smörjmedel.

Annars hade jag två saker som jag gärna skulle vilja att Barbro Westerholm reflekterade lite kring. Den ena saken är: Löser lagen om valfrihet kvaliteten? Är det rimligt att kräva att de äldre väljer bort de dåliga alternativen?

Den andra saken är något som vi visserligen talade lite om i förra replikskiftet här, men jag är ändå nyfiken på vilken analys som Barbro Westerholm gör av Jan Björklunds uttalande när det gäller skolan och riskkapitalbolag. Vilken inverkan får ett sådant tankesätt på äldreomsorgen?

Anf. 62 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Skattesänkningen har bidragit till att vi under en krisperiod har kunnat hålla konsumtionen uppe och inte råkat in i de situationer som en rad andra europeiska länder har hamnat i. Det handlar om att människor finns i arbete. Arbete är oerhört viktigt för livskvalitet och känslan av att vara behövd. Det är faktiskt det absolut viktigaste i folkhälsoarbetet att människor känner sig behövda.

Vi har fortfarande en arbetslöshet som vi måste tackla, särskilt bland ungdomar, men skattesänkningen har bidragit till att hålla hela systemet uppe.

Nu kommer jag till detta med LOV. Lagen om upphandling har ju in-
neburit att man ska gå på lägsta pris. LOV går på kvalitet. I alliansstyrda
kommuner där man har LOV har det också visat sig vara en framgång.
Än så länge har vi bäst data när det gäller hemtjänsten.

Sedan har Socialstyrelsen kommit med sin redovisning om svårighet-
er att välja och om att det inte finns boenden att välja bland. Det är natur-
ligtvis knepigt, men det är något som man måste komma till rätta med
framöver. Jag menar att om man lägger en certifiering enligt LOV och
lägger ribban på rätt nivå, så att det är kvalitet det handlar om, kommer
det att lösa mycket.

Den sista frågan får jag ta i nästa replik.

Anf. 63 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det var positivt med Barbro Westerholms svar som be-
skrev hur skattesänkningen har bidragit till att hålla konsumtionen uppe,
för den har ju inte bidragit till så förfärligt många nya jobb. Man den
beskrivningen kan möjligen stämma.

När det gäller valfriheten och LOV är jag väl medveten om skillna-
den mellan lagen om offentlig upphandling och LOV. Men problemet,
som jag inte riktigt känner att borgerligheten tar tag i, är att LOV i sig
ska göra att de dåliga alternativen försvinner eller väljs bort. Det ställer
krav på boendet, som du själv beskriver, men det handlar också om sy-
nen på de människor som är gamla och vilken förmåga de har att på
riktigt fatta beslut om att byta från ett äldreboende som de inte gillar. Då
gäller det inte bara att det ska finnas plats på ett annat utan det handlar
också om att ha orken, kunskapen och informationen. Det finns väldigt
mycket i detta.

Det finns ganska lite expertis som talar om att det är rimligt att vänta
sig att valfrihetssystemet – alltså att man ska ta sin check och söka sig ett
annat boende – ska lösa kvalitetsproblemet. Det löser en annan fråga om
valfrihet och mångfald, som vi kan diskutera, men vi kopplar det till
kvalitet. Jag undrar: Löser valfrihetssystemet i sig kvalitetsproblemet?

Anf. 64 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Vi kan se på hur man gör när man ska köpa en vara eller
tjänst och är i annan ålder. Om jag ska köpa en tv vill jag ju ha en bra tv.
Om jag vill ha hjälp med bilreparation vänder jag mig till någon som jag
vet är bra på att reparera bilar. Det måste ju vara samma sak under hela
livsresan.

Inställningen att man som äldre inte kan välja menar jag är ren ålde-
rism. Äldre har varit så ovana vid att få välja och vana vid att man har
bestämt över deras huvuden att de nog lite har kommit av sig. Om man
nu har drabbats av demens och inte kan välja själv har man i framtiden
förhoppningsvis valt en ställföreträdare som vet vad man tycker om och
vill ha, vilken musik man vill höra och så vidare.

Det här med ställföreträdarskap är nu under utredning. Jag hoppas att
det löser den biten.

När det gäller Jan Björklund och det här med friskolorna är det
samma tänk här. Här har alltså företag gått in i etablerade verksamheter
och inte löpt någon risk att förlora på entreprenaden, för det här är efter-
frågad verksamhet.

Detta är någonting som vi absolut måste komma till rätta med, att man köper något och sedan säljer med stor vinst eller undanhåller skatt. Det är en situation som är parallell med friskolesituationen. Men Jan är minister på Utbildningsdepartementet, och då måste han hålla sig inom det fögderiet som minister.

Anf. 65 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Äldrepolitiken är en del av de grundläggande delarna i det välfärdsbygge vi vill ha. Jag vill därför inledningsvis peka på ett viktigt beslut som vi har tagit här i riksdagen. Det gäller propositionen om värdigt liv i äldreomsorgen. Den här propositionen och riksdagsbeslutet har givit oss en tydligare socialtjänstlag sedan den 1 januari för ett år sedan. Det handlar om att lyfta fram att alla äldre ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Jag är övertygad om att denna proposition om värdigt liv i äldreomsorgen kommer att ha en avgörande betydelse för hur vi nu och i framtiden ser på våra äldre och våra pensionärer i vårt land. Det handlar om respekt och värdighet genom hela livet.

På den här punkten märker jag att vi är engagerade. Jag är övertygad om att det är åtskilliga tusen som sitter och tittar på den här debatten. Många av dessa finns bland dem som har fyllt 65 år. Jag fick just, innan jag gick upp här, ett sms från en som är 86 år och som följer den här debatten. Det råkar vara min far. Jag vet att han har en rad krämpor och bekymmer. Men det här visar någonting, nämligen att även du som är 86 år har rätt att känna respekt, känna värdighet och välbefinnande.

Det är det som vi individuellt ständigt måste lyfta fram, och det är därför jag är glad över att alliansregeringen såg till att lägga fram den här propositionen och har fortsatt att på punkt efter punkt lyfta fram vad som behövs. Jag är särskilt glad över att vi nu kan notera att det värdegrundsarbete som är basen för denna proposition har en bred uppslutning.

Socialstyrelsen stöder kommunerna i det här värdegrundsarbetet och har upphandlat en högskoleutbildning som riktar sig till dem som är arbetsledare och dem som är biståndsbedömare – det är avgörande personer för många äldres äldreomsorg.

Jag vet att man startar utbildningen just den här månaden, när vi nu diskuterar. Hela 600 anmälningar har kommit in. Det tycker jag är ett tecken på att kvalitetstänkandet är en viktig del i värdegrunden. Och det finns ett brett intresse i landets kommuner.

Herr talman! Förutom detta värdegrundsarbete vill jag peka på några viktiga utvecklingsområden som ger landets pensionärer en ökad trygghet.

Jag vill inleda med den satsning som regeringen fick göra direkt efter valet 2006. Det handlar om stimulansbidraget på ca 5 miljarder för att höja kvaliteten och förbättra vården och omsorgen om äldre i kommuner och landsting. De sju prioriterade områdena, som vi har hört talas om, är rehabiliteringen, det sociala innehållet, demensvården, läkemedelsgenomgångarna, det förebyggande arbetet, kosten och läkartillgången.

Det var en bra start som alliansregeringen gjorde förra mandatperioden.

Lena Hallengren valde i sitt anförande och även i vissa repliker att ironisera runt denna ekonomiska satsning. Men jämför man denna sats-

ning och dessa sju områden med vad som gällde före 2006 i de socialdemokratiska regeringar där bland annat Lena Hallengren ingick finns det inte mycket att yvas över – tvärtom.

De här sju områdena var en nödvändig prioritering när alliansregeringen tog över efter Socialdemokraterna. Det var en nödvändig upplyftning av äldreomsorgen, något som välkomnades av både pensionärer runt om i landet och vårdpersonal. Det är därför som jag är glad över den här starten.

Därefter har vi nu Omvårdnadslyftet med en satsning på 1 miljard. Jag vet att hela 210 kommuner har sökt bidraget, som kommer att stärka den grundläggande kompetensen bland undersköterskor och vårdbiträden och också ge chans till en kompetensutveckling när det gäller speciella arbetsuppgifter. Personalens kompetens är viktig för att vi ska uppnå kvalitet och känna trygghet.

Nästa område som jag vill lyfta fram handlar om att regeringen denna mandatperiod har inlett ett viktigt och, tror jag, för tryggheten avgörande arbete. Det är satsningen på de mest sjuka äldre. År efter år – ja, under årtionden – har man talat om de bekymmer som de mest sjuka äldre har. De har inte den trygghet och får inte den kvalitet som de behöver. Det har varit uppenbart tidigare – och det är det delvis fortfarande – att den här gruppen ofta får en sämre vård och omsorg. Detta är för mig som kristdemokrat fullständigt oacceptabelt. Det är därför som jag välkomnar regeringens initiativ.

Den här gruppen av äldre står uppskattningsvis för hälften av de samlade vårdkostnaderna. På olika sätt har stat, kommun och landsting försökt att fullgöra vården men inte lyckats. Därför är den satsning som nu görs mellan regeringen och Socialdepartementet, å den ena sidan, och SKL, å den andra sidan, oerhört betydelsefull. Denna satsning markerar allvaret, och det uttrycks bland annat genom att regeringen tillsatt en äldresamordnare, Eva Nilsson Bågenholm. Dessutom markeras det genom en tydlig resurstilldelning på 3,75 miljarder.

Det här är en unik satsning. Vi har inte sett något liknande tidigare. Det finns stora förväntningar på den här satsningen, och det är berättigade förväntningar. Jag vill för min del säga så här: Kan vi nu ta ett steg mot en vård och omsorg där de mest sjuka äldre inte längre hamnar i ett virrvarr av olika insatser som inte är samordnade kan vi lyfta fram och åtgärda en av äldreomsorgens och välfärdens svåraste och kanske mest avgörande punkter för att skapa en trygghet och en tillit som vi vill att äldreomsorgen ska kännetecknas av.

Herr talman! Ledamöter! Jag vill också lyfta fram kommunernas ansvar för kvalitet och trygghet. Vi har gjort en ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna. Det är därför som jag blir lite förvånad över Lena Hallengrens anförande. Jag undrar just om hon tänkt att varken Ilmar Reepalu, Lena Micko eller Anders Henriksson skulle lyssna till henne. Hon uttryckte sin stora tveksamhet till uppgörelser med SKL. Lena! Vill du ha tillbaka eller fram något slags kommandopolitik från riksdag och regering där man ger diktat och order medan vi i Alliansen står för en dialog och överenskommelser?

Vi vill visa respekt för medborgarna, för patienterna och för de äldre, men vi vill också visa respekt för de tusentals kommunpolitiker som utför sitt uppdrag. Jag tror att denna överenskommelse och dialog är

avgörande när det gäller att skapa kvalitet och trygghet. Och jag hoppas verkligen att du kan ha en och annan dialog med de här ledande företrädarna på SKL. För ska vi nå dit vi talar om måste samtliga 290 kommuner vara engagerade. Släpper vi det perspektivet släpper vi också det perspektiv som handlar om kvalitet i äldreomsorgen.

För mig är överenskommelserna med SKL en viktig del i att nå kvalitet och utveckling.

Varje dag får 300 000 pensionärer runt om i vårt land insatser från hemtjänsten eller i särskilt boende. Vi är ett av de länder i Europa som lägger mest resurser ekonomiskt på äldreomsorgen, ca 3,5 procent av bnp. Det är ett fantastiskt arbete som utförs av de medarbetare vi har i äldreomsorgen, och det ger en trygghet för tusentals pensionärer.

Jag är stolt, men jag är inte nöjd. Jag vill att vårdens medarbetare ska vara stolta. Jag vill att våra pensionärer ska kunna känna trygghet, men för mig som kristdemokrat blir jag inte nöjd förrän vi lyckas ge varje enskild person den vård och omsorg som hans eller hennes behov påkallar. De satsningar som vi nu påbörjar i samverkan med kommunerna hoppas jag ska leda till att vi får en omsorg om våra äldre som rymmer värme, trygghet och kvalitet inom äldreomsorgen.

Fru talman! Jag vill för övrigt hänvisa till skrivningarna i utskottets ställningstagande och yrka bifall till socialutskottets förslag vad gäller de motioner som behandlas i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 66 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tror att Anders Andersson kan fråga ganska många i SKL om vad de tycker om pressmeddelandepolitik – 1 miljon till ett område som omsätter 500 miljarder, vilket vård och omsorg sammantaget gör.

Jag var inte kritisk till att kommunpolitiker har möjlighet att förändra, driva, utveckla och påverka både äldreomsorg och annat. Men vad jag var tveksam till, och vad jag gärna vill att Anders Andersson ska reflektera lite mer över, är det faktum att det blir mer och mer av överenskommelser med SKL. På vilket sätt är det mer demokratiskt? På vilket sätt är det ett sätt att se de äldre eller individen eller medborgaren?

I betänkandet kan vi läsa att i juni 2010 ingick regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting en överenskommelse. Vi läser vidare om att regeringen under 2010 slöt en överenskommelse om ett utvecklingsarbete och att regeringen och SKL i januari 2011 slöt en överenskommelse om ett gemensamt långsiktigt ... och så vidare. Och i december 2011, står det, träffade regeringen och SKL en ny överenskommelse.

Att hela tiden ha hänvisningar till vilka överenskommelser man träffar med SKL tycker jag är ganska otillfredsställande när det gäller ett område som helt klart är av stort medborgerligt intresse. Det finns brister i kvaliteten. Det finns utmaningar i form av utbildning och annat. De diskussionerna borde komma upp här.

Jag hade LOV som ett tydligt exempel. Där finns det en lagstiftning som inte är obligatorisk. Men det finns pengar till de kommuner som inför den och gör de inte det, då blir det lagstiftning.

Vad tycker Anders Andersson? Han kan gärna få reflektera lite över hur han upplevde situationen på den andra sidan. Vad tänker han kring

att fatta beslut om en frivillig lagstiftning som man får pengar om man genomför men om man inte gör det så blir det lagstiftning?

Jag måste säga att jag tycker att det är oanständigt att ha den typen av demokratiskt sätt att försöka driva och förändra utvecklingen av äldreomsorgen.

Prot. 2011/12:74

22 februari

Äldrefrågor

Anf. 67 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Debatten kring frågorna, Lena Hallengren, upplever jag nog att vi har här i riksdagen, och det ska vi ha. Men det som jag tycker är poängen med överenskommelserna är att våga erkänna att all klokskap kring äldreomsorgen inte finns bland 349 riksdagsledamöter. Jag är övertygad om att de kommunpolitiker som finns från Ystad till Haparanda innehar och består svensk debatt men också svenska beslut med klokskap och erfarenheter som jag vill fånga in.

Det är därför alliansregeringen har dessa överenskommelser med SKL. Men det är uppenbart, om jag nu ska dra några slutsatser av vad Lena Hallengren säger, att överenskommelser med SKL kallar hon för pressmeddelandepolitik och vill avbryta. Är det så att hon vill isolera riksdagen från den del av samhället som ansvarar för, utför, beställer och kvalitetskontrollerar äldreomsorgen?

Jag ser det som oerhört viktigt att regering och riksdag har ett nära samarbete med SKL och alla Sveriges kommuner och landsting. Detta säger jag som riksdagsledamot, och det kommer jag nog att fortsätta göra. Jag har haft mina fötter och tår långt ned i den kommunala myllan. Det är där jag har skaffat mig denna erfarenhet som säger att om man inte gör på det sättet så blir det en misslyckad statlig styrning som inte leder till den kvalitetsutveckling som jag tycker att våra äldre är berättigade till.

Jag vill se till att kvalitetsfrågorna ständigt finns, och vi ska aldrig tveka om att ha en uppföljning och en kvalitetskontroll. Men vi ska samtidigt konstatera att regering och riksdag kanske inte är de mest framgångsrika organen när vi ska se till att äldreomsorgen fungerar i varje stadsdel, i varje del av en kommun över ett land som Sverige. Låt oss erkänna detta.

Jag tycker faktiskt att Lena Hallengrens anförande är en halv bredsida mot Ilmar Reepalu, Lena Micko och Anders Henriksson. Det överraskar mig, men något spännande ska man få lyssna på också i den här debatten.

Anf. 68 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! All klokskap finns inte hos de 349 ledamöterna i riksdagen, men jag tillåter mig faktiskt att tvivla på att all klokskap finns hos SKL:s ledning i Stockholm. Det kanske är så att tiotusentals kommunpolitiker som sitter med fötter och tår långt ned i den kommunala myllan känner det här allra bäst. Låt då dem avgöra till exempel hur de vill göra med lagen om valfrihetssystem! Men utveckla gärna detta om jag missförstod dig, Anders Andersson.

Jag kan kommentera det här med breddsidan, för det är lite komiskt. Det handlar om 1 miljon kronor. Det är på den nivån, men på sida efter sida kan man ta del av de satsningar och överenskommelser som man tecknar. Det är så lite pengar att det inte spelar någon roll till slut. 1 miljon kronor till äldreomsorgen är liksom ingenting.

Stora överenskommelser som har föregåtts av politiska debatter och diskussioner är en sak. Men jag nämnde i mitt anförande, och jag antar att Anders Andersson hörde det, specifikt lagen om valfrihet för att exemplifiera det absurda i situationen att vi diskuterar en lagstiftning här. Lagen om valfrihetssystem ska vara frivillig. Kommunerna ska dock få pengar om man genomför den, annars tvingar vi fram en lagstiftning.

Jag tycker att det är ett väldigt märkligt förhållningssätt till tiotusentals kommunpolitiker. Borde de inte själva kunna avgöra hur de allra bäst organiserar äldreomsorgen i den egna kommunen eller egna stadsdelen? De ser villkoren lokalt, men framför allt är de betydligt närmare brukarna än vad vi och SKL:s ledning är.

Anf. 69 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller lagen om valfrihetssystem handlar den om en valfrihet för pensionärerna i Sverige och inte i första hand en valfrihet för landets kommunpolitiker. I det avseendet vill jag säga att lagen har tagit sin utgångspunkt i att ge ett ökat inflytande för landets pensionärer.

Samtidigt är den inte detaljstyrande, och det bygger ju på att vi vill ge utförarna, det vill säga kommunerna, möjligheter eftersom det skiljer mellan Hultsfred och Kalmar, mellan Gällivare och Stockholm. Det är därför lagen har denna utformning.

Grundidén är dock att om du är en 86-årig pensionär och bor i Kalmar eller i Vimmerby så ska det inte skilja sig åt. Om du bor i Göteborg eller Stockholm ska det inte heller vara någon skillnad, utan du ska ha en grundläggande möjlighet att känna att du lever ett värdigt och respektfullt liv med välbefinnande och eget inflytande.

Det är det inflytandet vi vill ge landets pensionärer. Vi vill inte omyndigförklara någon för att de har fyllt 65, 75, 86 eller 96 år. Det är det som är grunden i beslutet om LOV.

Jag beklagar att det finns ett antal socialdemokratiskt ledda kommuner som stretar emot, men jag är samtidigt övertygad om, Lena Hallengren, att om vi får stå här om tre fyra år kommer det att vara färre socialdemokratiska kommuner som har hållit på din linje. Fler socialdemokratiska kommunpolitiker kommer att ha insett att vi måste visa respekt för landets pensionärer.

Det handlar om att motverka ålderismen. Ålderismen är något som diskuteras i varje pensionärsförening. Jag vill säga att det man upplever är att det är kommunkontoret som beslutar. I den här delen ska kommunkontoret ta tillbaka sina tassar och ge pensionären ökad makt. Det är därför vi har lagt fram förslaget om valfrihetssystem. LOV är därmed en efterlängtd reform som allt fler uppskattar.

Anf. 70 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Det här med att vi som inte gillar marknadsanpassning och riskkapital i äldreomsorgen inte vill ha en värdig äldreomsorg och visa respekt för äldre tycker jag är att hårdra alldeles otroligt.

Jag skulle vilja fråga dig, Anders Andersson, om du inte ser några problem med att 70 procent av den privat utförda äldreomsorgen bedrivs av riskkapitalister? Skulle inte vi kunna ha en äldreomsorg som icke hade privata vinstintressen som en del i det hela utan som bestod av kommunala äldreboenden, kommunal hemtjänst, personalkooperativ och ideella

organisationer med idéer om hur de vill utveckla äldreomsorgen? De kan tillsammans skapa en mångfald. Varför måste företagen in här? Jag tror inte att det handlar om vad äldre vill ha, utan jag tror att det handlar om att ni helt enkelt lyssnar alldeles för mycket på olika företagsföreningar och näringslivet. Ni talar om entreprenörskap i stället för om en bra äldreomsorg.

När det gäller en värdig äldreomsorg och värdighetsgarantierna är det som jag upplever som det största problemet när jag är ute i äldreomsorgen just detta att man stressar så i hemtjänsten. Man har många gånger blivit pressad, ibland av att det lades för lite pengar när LOV infördes. Sedan har de kommunala fått anpassa sig. Det finns inte tid för gångtider, och det finns egentligen inte tid till något annat än att stressa mellan de äldre. Jag ser inte detta som en bra äldreomsorg. Som en kvinna i en kvällspatrull ute i Skärholmen sade till mig: Förut kunde jag ha tid att sitta ned och prata med någon och stryka den äldre över kinden. Nu springer jag som en tätting mellan alla som jag ska hinna med, och jag hinner inte göra detta! Jag tycker att det är en värdig äldreomsorg att man har denna tid.

Jag skulle vilja fråga dig: Vad är det som gör att det är värdigt att släppa in Carema och Attendo Care i Göteborg? Vad är det som gör att det blir en bättre äldreomsorg i och med det? Ska inte de äldre själva i Göteborg få bestämma över de insatser de får i hemtjänsten i sitt vardagsliv och på äldreboendet?

Anf. 71 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller riskkapitalbolag har det givits besked från regeringen som jag förstår uppfattas som att man förlorar en del av sin argumentation om man lyssnar in dem. Men jag vill påstå att på denna punkt finns det ingen av oss som gillar att det finns riskkapitalbolag i äldreomsorgen som för ut pengar ur landet. På denna punkt har vi varit tydliga, och det kommer vi att vara fortsättningsvis också.

När det gäller de kommunala verksamheterna ska de kooperativa, de ideellt drivna men också de privat drivna finnas som möjliga utförare. Det är upp till kommunerna att ställa kvalitetskrav både när det gäller utförandets innehåll och hur verksamheten bedrivs av dessa. Vi har tydligt talat om att meddelarskyddet för alla anställda ska vara lika oavsett driftsform. Detta är det grundläggande.

Med respekt för din envishet när det gäller privata alternativa utförare i äldreomsorgen, Eva, vill jag säga att jag tror att det är allt färre som vill gå tillbaka till den kommunala monopollösning som fanns och som fortfarande är en del vänsterpartisters dröm. Om jag frågar dem som då var i behov av äldreomsorg om de upplevde att det alltid fanns någon som var beredd att stryka den äldre över hans eller hennes kind tror jag inte att svaret blir ja. Vi har alltså fått en kvalitetsutveckling genom att vi låter olika alternativ redovisas i öppna jämförelser. Denna kvalitetsutveckling är nödvändig. Också jag sätter ett stort värde på att det finns tid för det personliga. Det ska vägas in.

Detta är en del i att denna proposition inte skrevs när ni vänsterpartister stödde sosseregierungar. Propositionen kom först när vi fick en alliansregering med en kristdemokratisk äldreminister. Det är styrkan för framtiden och tryggheten för pensionärerna!

Anf. 72 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Det är intressant att du tror att riskkapitalbolag inte får finnas därför att man tar bort räntesnurrorna. Är detta något beslut som inte jag vet om och som ni inte har talat om som du refererar till? Riskkapitalbolagen har ju som idé att verka här i Sverige. De köper upp andra företag, ofta småföretag, som kan öka värdet av det egna företaget, till exempel Carema, och säljer dem sedan vidare om fyra år och kan då göra en vinst. Jag har inte hört att ni tänker förbjuda eller göra något åt att man kan göra vinst här i Sverige, bara man skattar här också. Det är väl inte lösningen när det gäller att slippa riskkapitalbolag och att Carema, Attendo och de största privata utförarna fortsätter att bedriva äldreomsorg här. Jag vill inte ha dem i äldreomsorgen, och jag vill inte ha dem i Göteborg. Jag har inte heller hört några starka krav från pensionsorganisationerna i gemen om att detta är det viktigaste.

Jag vill ta upp en sak med dig när man pratar om en värdig äldreomsorg. Det jag hela tiden hör är att man har för lite personal. Oroar det inte dig att resurserna till äldreomsorgen har krympt de senaste åren när ni har suttit vid makten? De har krympt med 6 procent från 2000 till 2009, och antalet äldre har ökat. Äldreboendeplatserna fortsätter att minska medan ni sitter och regerar. Det är detta som är viktigt för en värdig äldreomsorg. När man inte klarar sig längre ska man kunna få en äldreboendeplats så att min dotter inte ska behöva gå ned 25 procent i arbetstid för att hjälpa mig.

Jag vill kunna bli sedd som den person som jag är genom att personalen har tid att sitta ned och prata med mig, att följa mig till torget och gå på kaféet. Jag kanske skulle vilja att någon följer med mig på bio eller något annat som jag tycker är extra viktigt. Är det inte detta som är värdighet? Då behövs det mer personal. Jag har bara hört att det är Vänsterpartiet som har öronmärkt pengar för det.

Anf. 73 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Din aversion mot privata företag, Eva Olofsson, särskilt i äldreomsorgen, har nu gått så långt att vi i helgen har noterat att Stefan Lövfén som ny partiledare för ett parti som jag har uppfattat att du vill regera ihop med har tvingats markera att Socialdemokraterna inte vill klistras ihop med Vänsterpartiet i dessa frågor. Varför kan en ny partiledare efter ett par veckor behöva göra ett sådant uttalande?

Anledningen är att ditt synsätt på de privata entreprenörerna är destruktivt. Det leder inte till respekt för den personal som jobbar där. Det ger inte heller den utvecklingsmöjlighet som en mångfald av utförare kan innebära för äldreomsorgen. Det är därför jag är övertygad om att Lena Hallengrens partivänner i den socialdemokratiska ledningen håller sig ett stycke ifrån dig när du kritiserar privata företag inom äldreomsorgen. Också i denna debatt kan vi nu notera hur uppsplittrad den opposition som vi har framför oss är.

Jag kan hålla med dig när det gäller resurserna, Eva Olofsson. Också jag har jobbat som kommun- och landstingspolitiker i många år. Jag kan se detta, och jag kan också ha en fundering och en oro kring det. Men jag noterar att när det gäller stimulansinsatser från regeringens sida fanns det ingen tidigare regering med socialdemokratiska ministrar som då stöddes

av Vänsterpartiet som gjorde sådana satsningar på kvalitetsutveckling eller på de sjukaste äldre. Det fanns inte på den tiden.

Detta gör vi nu samtidigt som vi underlättar för kommunerna att upprätthålla en resursnivå där vi vet att 300 000 pensionärer runt om i landet varje dag – i dag onsdag och i morgon torsdag – kommer att få hjälp av personal inom hemtjänsten eller på ett särskilt boende. Vi satsar 3,5 procent av bnp i vårt land på detta. Det är betydligt mer än i de möjligtvis jämförbara socialistländer vi har i Europa. Jag är stolt över att Sverige är ett alliansland som gör dessa satsningar.

Anf. 74 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Anders Andersson nämnde i sin inledning någonting om ett värdigt liv, välbefinnande, respekt och värdighet. Det är ord som ingen kan säga något annat om än att det är något positivt. Men för att de äldre ska kunna leva detta värdiga liv behövs en ökad bemanning i äldreomsorgen. Det behövs utbildad personal. Det vi ser är precis det som Eva Olofsson sade – så ser det inte ut i dag, utan man drar ned på resurserna.

Min fråga till dig, Anders Andersson, är kort: Hur ska man, med tanke på att man inom de närmaste åren kommer att behöva 220 000 fler människor inom äldreomsorg och äldreomsorg, få dit dessa människor? Jag tänker på den låga lönen, de delade turerna och det faktum att allt färre söker till omsorgsprogrammet på gymnasiet eftersom det inte längre är högskoleförberedande. Jag träffade ett av de större pensionärsförbunden i går, som talade om detta. Detta är en av de saker som verkligen oroade dem.

Jag vill alltså fråga dels om personalen, dels om du inte är orolig över att man minskar resurserna till äldreomsorgen och därmed också ambitionerna, Anders Andersson.

Anf. 75 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis som Agneta Luttropp ser också jag att ett värdigt liv och även välbefinnande – delar som vi antog i samband med att vi behandlade den proposition som lades fram för två år sedan och där beslutet trädde i kraft för ett år sedan – är grundläggande och någonting som är oerhört viktigt.

Som ett led i detta gjordes stimulansinsatser för att utveckla de sju områdena. Därutöver finns Omvårdnadslyftet. I de 210 kommuner som nu sökt bidrag försöker man stärka såväl den grundläggande utbildningen och kompetensen för undersköterskor och vårdbiträden som den kompetens som behövs för de specialiserade uppgifterna.

Jag är övertygad om att den här satsningen på att uppvärdera personalen är ett av de moment som är nödvändiga för att kunna rekrytera nya medarbetare. Den är också en nödvändig del för att landets pensionärer ska känna trygghet i den vård de får i hemtjänsten eller i särskilt boende.

Omvårdnadsprogrammet råkar jag ha följt som kommun- och landstingspolitiker. När vi hade vår hearing ställde jag därför särskilda frågor till Kommunals ordförande Annelie Nordström på den här punkten.

Det blev ett tapp när ansvaret gick över från landstingen till kommunerna. Man hann inte följa upp det intresse som fanns när landstingen hade ett ansvar i samband med omvårdnadsprogrammet. Det där har vi inte återtagit.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att använda de erfarenheter som Kommunals företrädare lyft fram för att öka intresset och också för att få tillbaka intresset för omvårdnadsprogrammet. Detta är en viktig del. Samtidigt tror jag att medarbetarna i äldreomsorgen dels kommer att vara unga killar och tjejer som vill gå in i ett arbete i äldreomsorgen, dels människor som byter yrkesbana för att därigenom också mitt i livet välja och se värdet av att jobba i äldreomsorgen.

Anf. 76 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Jag upprepar frågan i min förra replik: Känner du, Anders Andersson, ingen oro för att resurserna inom äldreomsorgen i dag minskas och för att det är färre boendeplatser?

Anf. 77 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller antalet boendeplatser är det precis så som Margareta B Kjellin beskrivit. Vi hade ett oerhört stort tapp i början av 2000-talet. Man talade om en utökning, men det blev 18 000 färre platser. Detta tog vår äldreminister tag i direkt efter valet 2006. Vi såg till att stoppa den utvecklingen, eftersom vi såg att det blev fler äldre i vårt land. Det är inte rimligt att fortsätta med den utveckling som var när Socialdemokraterna, med Miljöpartiets och Vänsterpartiets stöd, regerade.

Det är nödvändigt att ge Sveriges kommuner bättre förutsättningar att bygga särskilda boenden, äldreomsorgsplatser och också trygghetsboenden. Därför har vi påbörjat en utveckling som möjliggör att i en dialog med företrädare för Sveriges kommuner se till att vi inte hamnar i platsbrist. Det har varit regeringens inriktning, och jag vill påstå att denna inriktning är oerhört viktig när det gäller att klara de här uppgifterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Barnfattigdom

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU8
Barnfattigdom.

Anf. 78 CHRISTER ENGELHARDT (S):

Fru talman! Barnfattigdomen är ett stort samhällsproblem. Efter många års minskningar – åren 1999–2006 – har barnfattigdomen börjat öka igen. Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn år 2008 i fattiga familjer. Antalet har ökat ytterligare sedan dess, men statistiken släpar efter. Därför har vi inga exakta siffror för åren därefter. Ökningen av socialbidragen under åren 2009–2011 indikerar dock att redovisningen för detta år kommer att se värre ut.

Barn som växer upp i fattigdom tvingas alldeles för tidigt att ta ett stort ansvar för familjens ekonomi. De bor ofta sämre än andra barn och går i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven.

Många barn tvingas av ekonomiska skäl att avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter; de får svårare att delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader. Gemensamt för många av dessa barn är att de har föräldrar som antingen saknar jobb eller jobbar deltid och att familjens hushållsekonomi helt enkelt inte räcker till. Många familjer är beroende av försörjningsstöd, och många familjer står långt ifrån arbetsmarknaden.

I ett land som Sverige kan det betyda utanförskap att sakna sådana saker som de flesta andra har. Jag tänker då på att inte kunna åka på semester, inte följa med på skolutflykter och inte få samma chanser att utvecklas som andra. Den relativa fattigdomen handlar alltså om de allt större klyftorna i samhället och om att inte kunna utvecklas på samma villkor som andra barn.

Fru talman! Hjälporganisationer och sociala myndigheter märker ett ökat tryck från hjälpsökande. Även om det bara gäller någon tusenlapp eller några hundralappar gör det skillnad i familjer som får tillbringa semestern på balkongen. Under de senaste sex åren ökade antalet hjälpansökningar till Majblomman med 40 procent. Stadsmissionen har redovisat en liknande bild och redovisar att man nu söker inte bara för att få hjälp med lite extra utan även för att täcka så viktiga grundläggande behov som att kunna betala elräkning och hyra.

Att slå sig fram till samhällets bistånd är ofta både svårt och krångligt och för en hel del också klart förnedrande. Många klarar helt enkelt inte av detta. Det här drabbar barnen extra hårt. Många familjer behöver inte bara försörjningsstöd utan också terapeutisk hjälp i form av samtal och annat stöd.

Enligt Nobelpristagaren i ekonomi Amartya Sen handlar fattigdom ytterst om människors frihet och livschanser. ”Om ens ekonomiska och sociala position gör att man inte har några reella möjligheter att välja vilket liv man vill leva, då är man fattig” – detta enligt Sens ståndpunkt.

Fattigdomen är en riskfaktor när det gäller utanförskap. Men också för dem som får jobb igen är risken stor att återfalla i fattigdom vid nya kriser. Att krisen vid 90-talets början ledde till långvariga svårigheter för många, särskilt för yngre personer, är välkänt. Men kanske är det inte just de som då var fattiga som löper ökad risk att på nytt bli fattiga när konjunkturen vänder nedåt – även under perioder av ökat välstånd.

Bakom ökningen ligger bland annat en ökning av arbetslösheten. Samtidigt har a-kassan fördräts och urholkats. De utjämnande mekanismerna i det svenska systemet urholkas av alliansregeringen som ser stödsystem som ett hinder för att få ut människor på den ordinarie arbetsmarknaden.

A-kassorna har förlorat flera hundra tusen medlemmar, och många arbetslösa och sjuka står i dag helt utan ersättning från a-kassa eller sjukförsäkring. Alliansregeringen genomförde snabbt denna förändring för att få utrymme för att sänka skatten för personer med jobb och lön – ett beslut som på ett tydligt sätt ökade inkomstskillnaderna i samhället och gjorde det svårt för de sjuka att klara vardagens utgifter.

Fru talman! Glasögon till barnen är för många familjer en utgift som inte ryms inom familjens budget. Att växa upp i fattigdom har stora negativa effekter för deltagandet i arbetslivet och ökar risken för utanförskap och låga livsinkomster.

En politik mot barnfattigdomen är således inte bara en politik för minskade klyftor och ökad social sammanhållning utan också en politik för framtida jobb och tillväxt. En aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar är den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen.

Generell välfärd med ett skyddsnät vid arbetslöshet och sjukdom spelar också en stor roll för möjligheterna att minska barnfattigdomen. En välfärd som omfattar alla jämnar ut när det gäller chansen för alla barn att förverkliga sina livsdrömmar, minskar de ekonomiska klyftorna och ökar den sociala sammanhållningen.

Vi socialdemokrater anser att nolltolerans mot barnfattigdom ska råda. Det krävs ett samlat grepp för att analysera och finna lösningar på problemen.

Andelen arbetande i befolkningen har sjunkit de senaste fem åren. Detta är något som den borgerliga regeringen knappt vill låtsas om. I stället pratar man om att fler människor arbetar nu jämfört med för fem år sedan, utan att samtidigt tala om att det helt och hållet beror på befolkningsökningen. Andelen arbetande i befolkningen har inte ökat, vilket är det enda intressanta måttet i sammanhanget. Den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen är därför en aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar. Därefter kommer en generell välfärd som omfattar alla.

Mot bakgrund av vad jag har anfört anser vi socialdemokrater att regeringen bör ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. På så sätt kan det tas ett helhetsgrepp på problem för barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer och i annan utsatthet. En handlingsplan bör innefatta åtgärder med sikte på en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik, rätt till arbete på heltid, ökad rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid, förstärkta trygghetssystem samt specifika satsningar på just ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Andra viktiga insatser är resursfördelning utifrån elevers behov, satsning på kultur- och musikskolan, ökade möjligheter till skuldsanering och sociala investeringar på kommunal nivå.

Fru talman! Fattiga barn i ett rikt land är för mig som socialdemokrat oacceptabelt och ovärdigt vårt moderna välfärdssamhälle. Det är dags att vi politiskt kraftsamlar mot barnfattigdomen och bekämpar den varje dag, med alla till buds stående medel.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Christin Hagberg och Lena Hallengren (alla S).

Anf. 79 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 1, alltså samma reservation som Christer Engelhardt yrkade bifall till nyss.

Förra året fick alla riksdagsledamöter inför Almedalsveckan en pocketskrift från Riksförbundet Majblomman. Den är grå till kulören och har titeln *En vanlig dag*. Föreningen har samlat ansökningar från en genomsnittlig dag, drygt 150 stycken. Det blir drygt 56 000 på helårsbasis, och antalet ökar från år till år.

Familjer som hör av sig till Majblomman har det besvärligt på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social situation. I många ansökningar framgår det tydligt att hushållets pengar inte räcker till de grundläggande behov barnen har, såsom glasögon, cykel eller något annat man behöver för sin personliga utveckling som barn. Inte sällan är det ensamstående föräldrar som hamnar i denna situation – somliga trots att de har ett arbete, ofta på deltid. Detta brer också ut sig; det är mer och mer av bemanningsföretag i välfärden och även i andra branscher nu för tiden. Då blir det många gånger deltid.

Varje barn har egna rättigheter enligt FN:s konvention om barns rättigheter. Mänskliga rättigheter måste vara utgångspunkten i allt arbete runt barnfattigdom och barns särskilda utsatthet. Barnkonventionen och alla barns rätt till hälsa, bostad, utbildning och ett i största allmänhet socialt värdigt liv är i detta sammanhang en grundläggande utgångspunkt. Rätten till utveckling, rätten att växa upp i trygghet och skyddas mot övergrepp samt rätten att respekteras för sina åsikter måste vara utgångspunkten i samhällsplanering och politiskt beslutsfattande.

Fru talman! Miljöpartiet anser också att det är viktigt att lyfta debatten bortom höjda bidragsnivåer eller fler jobbskatteavdrag. Det sistnämnda har hittills varit regeringens svar på snart sagt alla samhällsproblem. Grundläggande strukturella förhållanden i den socioekonomiska strukturen är väldigt viktiga att ta upp i denna diskussion. Det handlar om att människor ska ha råd att bo i sina bostäder och att skolan är bra oavsett var i landet man bor. Det är oacceptabla skillnader vi ser mellan kommuner och mellan stadsdelar inom samma kommun i dag. Ökad jämställdhet är därtill väldigt viktigt.

Ett fungerande socialförsäkringssystem betyder mycket för att människor ska ha skydd när de blir sjuka och inte behöva oroa sig för det. Det samma gäller ett fungerande skydd vid arbetslöshet. Det är ett problem som har blivit påtagligt med nuvarande regeringens politik. Det har för övrigt stor betydelse för människor i praktiken ute i verkligheten hur försörjningsstödet är utformat, och på vilket sätt det ges.

Andra faktorer som bidrar till ett bra liv är tillgång till natur, rent vatten, ren luft och en bullerfri miljö. Det är grundläggande och något alla människor behöver.

Vi gröna ser vidare som ett viktigt perspektiv att skapa vad vi kallar nya livschanser. Det handlar om att skapa möjligheter och vägar för enskilda att ta sig vidare oavsett hur deras liv har varit hittills. Det gäller såväl vuxna som barn.

I ett annat ärende på dagens föredragningslista ser Alliansen ut att gå mot ett nederlag, nämligen när det gäller vuxenutbildning. I betänkandet från utbildningsutskottet står att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska lägga fram ett förslag om ett riktat statsbidrag för vuxenutbildning som garanterar en hög nivå på denna utbildning. Vi från Miljöpartiet stöder detta helhjärtat. Detta krav hade mycket väl platsat alldeles utmärkt som en komponent i den handlingsplan vi rödgröna gemensamt är överens om att regeringen borde ta fram.

Nya livschanser behövs i geografiska områden eller bostadsområden som av olika skäl kännetecknas av förlorad framtidstro. Kanske i framför allt dessa områden är det av stor betydelse att det skapas nya livschanser – att barn, unga och deras föräldrar ges möjligheter att bryta negativa

livsmönster och gå vidare. Där fyller en bra skola med hög kvalitativ nivå som sagt en särskilt viktig funktion.

Utsatthet kan till viss del sägas gå i arv – det sociala arvet. Det är viktigt att skapa förutsättningar för att människor ska kunna bryta det, och det är synnerligen viktigt att barn och unga inte tappar framtidstron. Det i sig skapar nämligen en grogrund för inte bara egna, individuella problem utan också fortsatta samhällsproblem – strukturella problem. Brottslighet kommer ofta som en orsak av sociala förhållanden.

Fru talman! Det finns flera olika mått och definitioner på ekonomisk utsatthet. När Rädda Barnen mäter barnfattigdom använder de två kriterier: att barnet bor i en familj som tvingats söka kommunalt försörjningsstöd eller att familjen har mindre än så kallad skälig inkomststandard enligt Statistiska centralbyråns definition. Med detta beräknings sätt kan vi konstatera att det finns ungefär 220 000 fattiga barn i Sverige.

I betänkandet finns referenser till pågående arbete inom EU med en rekommendation i frågan om barnfattigdom och utformande av gemensamma principer och effektiva övervakningsverktyg för att förebygga och bekämpa densamma. Faktum är att det redan finns ett mål i EU inom ramen för EU 2020-strategin, som slogs fast för snart två år sedan. Fram till år 2020 ska minst 20 miljoner EU-medborgare lyftas ur fattigdom.

Fattigdomsgränsen som EU använder är också intressant att notera i denna diskussion. Den är 60 procent av medianinkomsten inom respektive land. EU anser att det är inom respektive land man ska se hur det relativt ser ut. Där har såvitt jag vet regeringen inte protesterat.

Varje land ska alltså omvandla EU-målen till nationella mål som speglar situationen och förutsättningarna i landet. Ingenting hindrar Sverige från att kraftfullt visa vägen. Det skulle finnas en bred samling i Sveriges riksdag bakom en sådan politik, är jag helt övertygad om.

I EU 2020-strategin står det bland annat att medlemsstaterna måste främja ett gemensamt kollektivt och individuellt ansvar i kampen mot fattigdom och social utestängning, fastställa och genomföra åtgärder för att hantera specifika villkor för särskilt utsatta grupper och helt bygga ut de sociala trygghetssystemen och pensionssystemen för att garantera ett lämpligt inkomststöd och tillgång till hälso- och sjukvård.

Fru talman! Debatten om barnfattigdom har alltför länge fastnat i sidodebatter om en definition av hur den ska mätas. Miljöpartiet anser att det finns ett stort ansvar för oss representanter för svenska folket att lyfta debatten och fokusera mer på ett renodlat barnperspektiv.

Låt mig avslutningsvis citera tidigare nämnd skrift från Riksförbundet Majblomman:

”I den politiska debatten försvinner snabbt diskussionen om barnens behov till att i stället handla om arbetsmarknadspolitik och sysselsättning som det långsiktigt bästa sättet att bekämpa barnfattigdom.

Det är säkert sant och i sig självklart. Problemet är att många barn har föräldrar som inga arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan hjälpa, det handlar exempelvis om barn till föräldrar med funktionshinder eller sjukdom. Ett annat problem för barnen är att det tar tid för arbetsmarknadspolitiken att få genomslag och full effekt på ekonomiskt utsatta familjers ekonomiska situation. Och för barn är tiden viktig. En vuxen person klarar kanske av att leva under ekonomiskt knappa förhållanden en tid,

men för ett barn innebär samma tid att en viktig period av livet går förlorad.”

Prot. 2011/12:74
22 februari

Anf. 80 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 och anser att regeringen bör ta de oroväckande signalerna om barnfattigdom på allvar.

Det finns mycket att säga om den här saken. Det är naturligtvis sorgligt att allt fler barn i vårt land har fått svårare uppväxtvillkor. Till viss del kan nog arbetsklimatet vara en orsak.

Jag är av uppfattningen att vi i högre grad bör rannsaka det svenska arbetslivet, som för många upplevs vara ohållbart. Om inga attitydförändringar sker på våra arbetsplatser som gör det möjligt för folk att arbeta under rimliga förhållanden tenderar ohälsa och utslagning att breda ut sig ännu mer.

Vi har sett hur det alltsedan 90-talets kris har skett omfattande besparingar, nedskärningar av personal, omorganisationer och ständiga krav på att de anställdas flexibilitet ska öka. Oftast har det handlat om ytterligare tidsbrist för de anställda. Det olyckliga är att detta har fått samverka och gå hand i hand med ett dåligt ledarskap i samhällets alla strukturer. Det är en väldigt olycklig kombination. Föga förvånande bidrar det till stress, osäkerhet och sämre arbetsrelationer med ökade konflikter som följd.

Jag tror inte att man behöver vara expert för att förstå att ett långvarigt stressrelaterat arbete kombinerat med barn och familj i längden blir ohållbart för många. Det är också så att när människor går sönder kostar det inte bara i personligt lidande utan på sikt även samhällsekonomiskt. Framför allt blir barnen drabbade när föräldrarnas ekonomi inte längre håller.

Jag tycker att särskild kritik skulle kunna riktas mot kommuner och landsting när det gäller detta. Den offentliga sektorn är oftast en väldigt dålig arbetsgivare, enligt många kanske den till och med sämsta. Den största delen anställda där består av kvinnor som många gånger är ensamstående med barn. Man har otrygga arbetsformer med oregelbundna arbetstider och låga löner, och den livssituationen drabbar definitivt barnen.

Därför kan jag tycka att det är konstigt att man inom offentlig sektor gärna drar ned på personal som leder till att de som jobbar kvar får sämre arbetsmiljö, för vårdbehovet minskar ju inte för att man drar ned på personal. Men eftersom man fortsätter med den här hållningen får de kvarvarande flera stressrelaterade sjukdomar. Och har man väl blivit sjukskrivnen i det här landet vet ju alla att det är väldigt svårt att ta sig tillbaka, och det drabbar barnen i allra högsta grad. Så här blir det lätt när man bara räknar människor i siffror och effektivitet i stället för att även sätta människan i sitt sammanhang i samhället.

En annan reflexion som jag har gäller bostadsbidraget som är preliminärt och ska slutberäknas i samband med inkomsttaxeringen året därpå. Det gör naturligtvis att många inte törs söka bostadsbidrag över huvud taget av rädsla för att bli återbetalningsskyldiga. Vi har ju en flexibel arbetsmarknad, och det är ingen som vet på förhand om man kommer att få arbete under året eller inte, så många avstår från att söka bostadsbidrag.

Barnfattigdom

Jag läste ett nummer från förra året av en tidning som heter *Bofast* och som tog upp bostadsbidragen. Där stod det att bostadsbidragen minskade med 61 procent 1997–2010. Det är en väldigt hög siffra. I pengar skulle det handla om en minskning från 9 miljarder till 3,5 miljarder, enligt Föreningen Sveriges socialchefer som har skrivit en debattartikel om detta. Jag tycker att det är väl värt att nämna i det här sammanhanget, för jag tycker att det är beklagligt att de här pengarna inte skulle kunna gå till de barn som bäst behöver dem.

Fru talman! För att komma åt barnfattigdomen måste vi nog i högre grad börja gå till botten med orsakerna till att fattigdomen ökar, och det finns mycket att göra. Även när det gäller att förändra attityder kan man nog komma längre än vad man tror. I vissa fall kanske det inte behövs så många förändringar kommunalt, och som kanske inte behöver kosta så mycket men som skulle kunna förändra livet avsevärt för de barn som är mest utsatta.

Utifrån detta skulle jag välkomna en utredning som kan se över hur förhållandena skulle kunna bli bättre för ensamstående med barn och yrkar återigen bifall till reservation 2.

Anf. 81 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 om en nationell handlingsplan mot barnfattigdom.

Fru talman! Enligt Vänsterpartiet ska det i ett välfärdsland som Sverige inte behöva finnas barn som växer upp i fattigdom. Men enligt Rädda Barnens senaste rapport är det 220 000 barn som gör det. Det allvarligaste är att det har skett ett trendbrott. Efter att barnfattigdomen har minskat under fler år ökar den nu igen med 10 000 fler barn 2008 än året innan.

Barns uppväxtvillkor skiljer sig väldigt mycket mellan olika delar av landet. I Malmö växer 31 procent av barnen upp i fattiga familjer men i Täby bara 3 procent. Mellan stadsdelarna är variationen ännu större. I Torslanda i Göteborg lever 2 procent av barnen i fattiga familjer medan Rosengård har över 60 procent av sina barn i fattiga familjer.

Barnfattigdomen är allra störst bland barn till utländska föräldrar, mer än fem gånger så stor. En annan grupp som är väldigt utsatt är ensamstående med barn. Där är barnfattigdomen tre gånger så stor. Allra värst råkar de ut som har en utländsk förälder som är ensamstående, för nästan vartannat av de barnen lever i en familj som är fattig.

Rädda Barnens rapport visar också på något annat. Den visar att klyftorna mellan de rikaste och de fattigaste barnfamiljerna fortsätter att öka. De rikaste barnfamiljernas ekonomi har förbättrats rejält de senaste åren. Medelinkomstfamiljerna har också fått det betydligt bättre ekonomiskt, men de fattigaste barnfamiljerna står kvar och stampar på samma låga nivå. Det här är ett resultat av den borgerliga politiken som ökar klyftorna.

Det som är viktigt, och som redan sagts här tidigare, är att barn lever sina liv här och nu. Barn som växer upp i fattiga familjer tvingas avstå från mycket som andra jämnåriga tycker är självklart. Det kan vara den där skolutflykten där skolan tar ut en avgift och man i stället får anmäla sig sjuk. Det kan vara ett medlemskap i en fotbollsklubb eller att kunna gå på bio med kompisarna. Det kan vara att delta i kulturskolan som inte

är gratis. Barn tar ofta ansvar för familjens ekonomi och oroar sig för om pengarna ska räcka till hyra och mat. Har man inte råd att bjuda hem kompisarna på födelsedagskalas blir man kanske inte bjuden när de har sina kalas.

Det finns de som anser att om barn har det allra nödvändigaste ska man inte tala om fattigdom. Fattigdom måste dock ses i relation till hur de flesta har det i det samhälle man lever i. Barn påverkas om de ställs utanför och inte kan delta i och göra det som de allra flesta barn kan. Vi vet bland annat genom forskning att fattigdom bland barn påverkar deras framtida utbildningsresultat, deras hälsa och deras framtida arbetsmöjligheter.

Fru talman! Barn ska inte behöva fara illa på grund av ekonomisk utsatthet i vårt land. Fattiga barn har självklart fattiga föräldrar. Det behövs reella satsningar på jobbskapande politik, på aktiv arbetsmarknadspolitik och på utbildning. Föräldrar kan drabbas av sjukdom och arbetslöshet, och därför måste också trygghetssystemen vara så stabila och generösa att barn till föräldrar som är förhindrade att arbeta inte hamnar i fattigdom.

Den borgerliga regeringens nedmontering av de gemensamt finansierade trygghetssystemen som a-kassa och sjukförsäkring har drastiskt försämrat ekonomin för många barnfamiljer. I Dagens Nyheter i dag kan vi läsa att två av tre arbetslösa står utanför arbetslöshetskassan och tvingas leva på sin sambo eller sina anhöriga eller gå på försörjningsstöd. Det är en drastisk förändring från 2006 då 70 procent av de arbetslösa hade a-kassa.

Därför är en nödvändig del av att bekämpa barnfattigdomen att restaurera de sönderslagna trygghetssystemen. En förälders sjukdom är nog så jobbigt utan att ekonomisk utsatthet ska plussas på.

Det behövs också andra resurser: en resursfördelning till skolan utifrån elevernas behov, mindre barngrupper i förskolan, mer personal på fritidshemmen som fått oerhört stora grupper de senaste åren, en satsning på kultur- och musikskolan och sociala investeringar på kommunal nivå.

Barn till ensamstående förälder med utländsk bakgrund är som sagt särskilt utsatta. Diskriminering av utlandsfödda och av kvinnor på arbetsmarknaden ger utslag i barns levnadsvillkor. Därför är det viktigt att bekämpa denna diskriminering.

Rätten till heltid måste stärkas liksom rätten till fast anställning så att fler får en inkomst de kan leva på.

Det är också viktigt att se på olika konkreta förslag som gör att man både kan vara förälder och jobba. Det gäller inte minst ensamstående föräldrar.

I dag har vi stor brist när det gäller barnomsorg på obekväm arbetstid. Det är framför allt kvinnor som behöver detta. Många ensamstående kvinnor har svårare att få jobb. Man kan fundera på om inte arbetsgivaren ibland väljer bort dem för att de tror att kvinnan kommer att vara borta mycket.

Många av de jobb som arbetslösa kan söka är på obekväm arbetstid inom äldreomsorg, sjukvård, restaurang, handel och service. Vi har en utveckling där mer och mer av arbetstiden ligger på kvällar och helger och inte alls under den tid då den vanliga barnomsorgen är öppen.

Det är viktigt att ge ensamstående föräldrar möjlighet att ta de jobb som finns och se till att de kan få barnomsorg på obekvämt arbetstid. Därför vill vi ha en lagstiftning som garanterar denna rätt.

Jag skulle vilja veta varför vi inte har fått en sådan lagstiftning. Det skulle betyda mycket för många föräldrar, inte minst ensamstående föräldrar. Det skulle också öka människors möjlighet att ta jobb.

Jag nämnde tidigare att arbetsgivare kan fundera på om en ensamstående mamma kommer att vara hemma med sjukt barn ofta eftersom det inte finns någon annan förälder som kan ställa upp. Vi föreslår att man ska kunna få stöd i hemmet av en barnskötare i stället för att själv vara hemma för vård av barn. Då skulle man ha en valmöjlighet som ensamstående förälder. Om det känns bäst kan man vara hemma hos barnet, men om man måste vara på jobbet kan man få en utbildad barnskötare som kommer hem och vårdar det sjuka barnet. På detta sätt skulle man kunna slippa risken att arbetsgivare väljer bort ensamstående föräldrar.

Det slår också ekonomiskt om man som ensamstående förälder behöver vara hemma från jobbet mycket. Man missar en massa pengar och har bara sin egen inkomst att leva på.

Fru talman! Det är klart att det krävs många olika insatser för att barn inte ska behöva leva i ekonomisk utsatthet i välfärdslandet Sverige och för att klyftorna inte ska fortsätta öka mellan de barnfamiljer som lever riktigt gott och de som vänder på varenda slant och ändå inte får pengarna att räcka till det nödvändigaste.

Jag avslutar med att citera ur Rädna Barnens rapport: "Sverige har utan tvekan de resurser som behövs för att se till att inga barn diskrimineras och marginaliseras på grund av föräldrarnas ekonomiska ställning. Men istället medverkar den ekonomiska politiken till att utestänga barn från självklara rättigheter."

Jag instämmer i detta och vill liksom Rädna Barnen ha en nationell handlingsplan för att förverkliga alla barns rättigheter. I Sverige ska barn inte behöva leva i ekonomisk utsatthet.

Anf. 82 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande om barnfattigdom. Det är en företeelse som har många namn, stor komplexitet och är en utmaning för oss alla. Jag tror att vi över partigränserna är rörande överens om att alla våra barn ska få en bra start i livet.

Enligt RUT finns det inte mindre än tretton olika sätt att mäta om barn lever i fattiga familjer. Jag ska inte redogöra för alla, men det visar att det finns många olika sätt att se på barnfattigdom, vilket både kan förvirra och vara motsägelsefullt.

Talar vi om relativ fattigdom, det vill säga mindre än 60 procent av medianinkomsten, är exempelvis Rumänien ett land där få barnfamiljer kan anses vara fattiga. Mäter man i absoluta tal, det vill säga låg inkomststandard där hushåll inte anses ha tillräckligt med resurser för att uppnå lägsta rimliga levnadsstandard, är antal fattiga hushåll i Rumänien ofantligt många.

I Sverige, ett välfärdsland, är det i princip det rakt motsatta. I Sverige har den absoluta fattigdomen gått från 13 procent 1999 till 5 procent 2008. Många barn har fått det bra.

Rädda Barnen har valt ett annat sätt att mäta ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Man använder ett mått där personer med antingen låg inkomststandard eller ekonomiskt bistånd anses vara fattiga.

Antalet familjer som försörjdes via socialbidrag var som störst 1997. Det var en tid när incitamenten att övergå från bidrag till arbete var som lägst. År 1997 var ett bottenår då hela 22 procent av barnen i Sverige ansågs leva i fattigdom, enligt Rädda Barnen. Under Göran Perssons regering var det alltså hela 432 000 barn som klassades som fattiga, vilket är nästan dubbelt så många barn som i dag. I dag är vi nere i under 12 procent.

Att barnfattigdom inte skulle höra hemma i Socialdemokraternas Sverige torde klinga falskt i det flestas öron.

Fru talman! Låt mig vara tydlig. Att det tidigare var värre innebär inte att den nuvarande situationen är acceptabel. Moderaterna och Alliansen har arbetat och arbetar stenhårt för ett sammanhållet Sverige där våra barn oavsett familj får en bra start i livet.

Oppositionen kräver i betänkandet en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Läser man betänkandet visar regeringen tydligt att vi hoppar över ”plan” och går direkt till ”handling”.

För att bekämpa att barn lever och fastnar i ett utanförskap krävs en helhetssyn. Detta blir tydligt när hela fem utskott är involverade i frågan.

Åtgärder som vidtagits är höjningen av bostadsbidraget för barnfamiljer. Det innebär för de flesta 300 kronor mer i månaden. Det är ett riktat bidrag som ger en träffsäkerhet mot just barnfamiljer. Likadant är det med flerbarnstillägget i barnbidraget. Det är ett stöd till dem som behöver det mest.

Förra veckan aviserade regeringen att införa korttidsarbeten vilket innebär en trygghet för arbetstagare och att man kan undvika arbetslöshet.

För barnfamiljer som riskerar att vräkas från sin bostad är det nu tillsatt en utredning om hur vi kan förebygga detta. Ett förslag som jag tycker låter tilltalande är det förslag som Magdalena Andersson lade fram förra veckan, nämligen att pengarna till hyran ska gå direkt till fastighetsägaren – det är en ordning som tidigare rätt – allt för att barn ska känna trygghet i sina hem.

Vi kommer nu fram till det som gör skillnad i det långa loppet och det som är den verkliga utmaningen. Det är för det första ordning och reda i statens kassa. Det har vi i Sverige. Jag kanske inte behöver nämna hur det ser ut i världen runt omkring oss.

För det andra är det viktigt att de som tjänar minst får ekonomiskt utrymme och att det lönar sig att gå från bidrag till arbete. Jobbskatteavdraget kanske inte är hela lösningen, men det innebär 800 kronor mer i plånboken efter skatt för en ensamstående kvinna i den offentliga sektorn. Det är pengar som gör skillnad i hennes oro för riktiga kläder till sina barn. Jobbskatteavdraget har dessutom enligt RUT minskat antalet ekonomiskt utsatta familjer med drygt 1 procent, och antalet fattiga barn till ensamstående föräldrar med ca 2 procent.

Jag tror, för det tredje, att det inte finns en enda forskare eller rapport som inte säger jobb, jobb, jobb. I dag är 194 000 fler personer sysselsatta än 2006. Det är 156 000 färre i utanförskap. Reformen som är genomförda och som har lett till att fler har ett arbete är nystartsjobb, etableringsreform för nyanlända, halverad arbetsgivaravgift för unga, RUT-

och ROT-jobb och nu senast halverad krogmoms. Det är reformer som oppositionen säger nej till.

Hur kan ni motsätta er reformer som faktiskt leder till att fler människor kommer i arbete när hela forskarkåren är enig om att det på lång sikt är den enda vägen att förhindra att barn växer upp i fattiga familjer? Det gäller inte minst våra nya svenskar som alldeles tydligt är överrepresenterade bland familjer med låg inkomst. För denna grupp är vägen till arbete på tok för lång. Det leder till att man stannar i ett bidragsberoende alltför länge. Det gäller inte minst kvinnor med utländsk härkomst.

Alliansregeringen tittar nu på hur etableringsreformen kan utvecklas så att dessa kvinnor snabbare kommer in på arbetsmarknaden. För mig är det helt uppenbart att oppositionen sviker våra nya svenska kvinnor och deras barn genom att säga nej till reformer som möjliggör ett snabbt inträde på arbetsmarknaden. Det är ett nej som inte bara innebär ett fortsatt utanförskap för föräldrarna utan också ett ärvt utanförskap för deras barn. All forskning visar att risken för ärvt utanförskap är mycket stor.

Ett arbete betyder inte bara tryggheten i att kunna försörja sig själv och sin familj. Det innebär också stora sociala förbättringar för barnen. Vi kan se att skolresultaten blir bättre, och det innebär kunskaper som ger framtidstro för barnen. Skolan ger goda förutsättningar att komma in på en bra bana i vuxenlivet. Att man går från ett utanförskap till arbetsgemenskap leder till att föräldrarna blir viktiga förebilder för sina barn, och ett starkare nätverk gentemot omvärlden skapas. Ett nätverk är oerhört viktigt oavsett om det gäller barnens skola, fritidsaktiviteter eller kunskap om det svenska samhället. Det ger kunskaper som inte alltid går att hitta på kommunens hemsida. Regeringen har försett utbildningsväsendet med hela 6 miljarder de kommande åren.

Fru talman! Inte minst för barnens skull arbetar nu regeringen för att det ska bli ännu mer lönsamt att gå från försörjningsstöd till arbete. Beräkningen av försörjningsstödet ska förändras så att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. För en del familjer kan det visa sig att det inte lönar sig ekonomiskt att gå från bidrag till arbete om alla delar räknas in. Tanken med reformen är att det ska löna sig att ta tillfälliga jobb eller gå upp i arbetstid.

Alliansens prioritering de kommande åren är tydlig. Vi vill ha ett sammansatt och jämlikt Sverige där nyckeln är arbete. Insatserna för jobb och välfärd för de människor som kommit i kläm i krisens spår är viktigast. Mot detta står en socialdemokrati som säger nej till vår jobbpolitik och hotar tusentals jobb. Deras nej slår direkt mot dem med svag förankring på arbetsmarknaden och mot dem med de lägsta inkomsterna.

En ökad barnfattigdom är inte bara i ekonomiska termer utan också sociala som bitit sig fast i generationer.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 83 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Fru talman! När jag lyssnar till Helena Bouveng som slår sig för bröstet och presenterar en fantastisk borgerlig politik börjar jag undra i vilken vardag Helena Bouveng, Moderaterna och alliansregeringen lever. Ser inte Helena Bouveng hur denna politik ökar klyftorna i vårt samhälle?

Enligt Socialstyrelsens statistik för åren 2008–2010 ökar antalet hushåll som tvingas leva på försörjningsstöd med 14 procent. Antalet sådana hushåll har alltså ökat med 14 procent under 2008–2010 med en borgerligt styrd allianspolitik.

I dag kunde vi höra på nyheterna och läsa i Dagens Nyheter att 120 000 arbetslösa är utan ersättning. Två av tre av dem i Sverige som är utan jobb får ingen arbetslöshetsersättning alls. Det rör sig om ca 120 000 personer som hänvisas till familjen eller socialbidrag. Det tar man upp i Dagens Nyheter i dag. I början av 2006 hade 70 procent av alla arbetslösa ersättning. I november i fjol var det hälften så många, 36 procent, visar nya siffror från Arbetsförmedlingen som DN har tagit del av. Är Moderaterna och Helena Bouveng nöjda med den utvecklingen som vi har tagit del av och som jag har refererat till här i dag utifrån ett barnfattigdomsperspektiv? Det är oftast barnen som drabbas värst.

Anf. 84 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med frågan om a-kassan. Jag är inte alls nöjd med att det är så många som inte är med i arbetslöshetskassan och därför inte har tillgång till ersättning. Därför är det så otroligt viktigt att vi gör allt vi kan för att fler människor ska komma i arbete. Ni säger nej till detta. Ni säger ju nej till den halverade arbetsgivaravgiften, och ni säger delvis nej till RUT och sådant som gör att de som står utanför arbetsmarknaden kommer in.

Trösklarna kan vara höga. Alla har inte en akademisk examen eller liknande. Framför allt om man kommer från andra länder är vägen väldigt lång. Vi måste våga säga att vi ska sänka trösklarna och att det ska bli lättare för dessa människor att få jobb. Vi gör allt vi kan. Det är särskilt viktigt när de gäller de nya kvinnor som kommer till Sverige. De står absolut längst från arbetsmarknaden.

Ni fnyser åt den sänkta krogmomsen. Avsikten är inte att det ska bli billigare att äta, utan att det ska bli möjligt för krogägarna att anställa fler.

I ditt första inlägg pratade du mycket om kommunala investeringar. Det tyckte jag var intressant. Mycket av problematiken ligger ju på kommunal nivå. Det gäller inte minst skola och utbildning. Hur ser Christer Engelhardt på att det ser ut som det gör i Malmö? I Malmö har vi det största antalet barn som lever i familjer med låga inkomster. Här har man haft ett långt socialdemokratiskt maktinnehav; ändå ser det ut som det gör. Hur ser du på situationen i Malmö?

Anf. 85 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Fru talman! Nu är det jag som har begärt replik på Helena Bouveng. Därför är det jag som ställer frågorna, och jag förväntar mig svar från Helena Bouveng på mina frågor.

Vi gör allt vi kan, säger Helena Bouveng. Det är ju bra att alla försöker dra sitt strå till stacken.

Jag vill skicka med Helena Bouveng ett uppdrag.

I gårdagens lokaltidningar runt om i landet hade man en rubrik som kom från TT: ”Dyrt för föräldrar med barnglasögon”.

Min son har inlärningsssvårigheter och får stöd för det i skolan, men han behöver glasögon för att kunna läsa i böckerna, och jag har inte råd att köpa glasögon.

Detta är ett exempel på de ansökningar som kommer in till den ideella föreningen Majblomman. Sedan mitten av 2000-talet har denna typ av ansökningar ökat markant.

Eftersom synfelen ofta är ärftliga är det inte sällan som fler barn i familjen är i behov av glasögon, men glasögon är dyra, säger Lena Holm som är generalsekreterare i Majblomman.

Bidragen från landstingen varierar kraftigt i landet. Snålast är landstinget i Stockholm där man inte får en enda krona i bidrag till glasögon.

Om vi skriver ut glasögon på recept innebär det att det är medicinskt motiverat, och då ska barnen också ha det, säger Anna Lundell, docent och barnögonläkare vid S:t Eriks Ögonsjukhus i Stockholm.

Vad avser Moderaterna och Helena Bouveng att göra i riksdagen för att hjälpa de barn i ekonomiskt utsatta familjer som är i behov av glasögon? Vi har ett ansvar här i riksdagen att väcka frågor, stifta lagar och föra ut förändringar som sker runt om i kommuner och landsting. Det är en del av det som jag tar upp i mitt anförande. Men vad tänker Moderaterna göra för att hjälpa föräldrar vilkas barn behöver glasögon?

Anf. 86 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att ta upp detta med glasögon. En utredning om funktionsnedsättningar är på gång, och den kommer att föreslå hur man ska hantera detta. I dag är det landstingen som är ansvariga för dessa frågor, och det stämmer att det är bara Stockholms läns landsting som har valt att inte ge något bidrag. Bidragen varierar också mycket mellan de olika landstingen.

Jag kan hålla med Christer Engelhardt om att när det gäller sjukdomar som innebär många byten av glasögon tål det att tittas på.

Vad jag inte tycker tål att tittas på är generella bidrag till glasögon. Jag tycker att du och jag kan betala för glasögon till våra barn. All forskning visar också att generella bidrag inte hjälper dem som behöver detta mest.

Jag är nog beredd att titta på detta när det gäller personer med ekonomiskt bistånd som inte har råd att köpa glasögon. Då tycker jag att socialtjänsten noga ska titta på om det är nödvändigt för att Pelle faktiskt ska kunna läsa i skolan.

Jag vill komma tillbaka lite grann till de kommunala investeringar som du talade dig varm om. Jag håller med om mycket i ditt resonemang. Här har man stora möjligheter med kommunala investeringar vad gäller skola, jobb och så vidare. Hur kan det då fortsatt vara en stor andel av barnen i Malmö som lever under knappa förhållanden, trots socialdemokratiskt maktinnehav under många år?

Anf. 87 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg från Helena Bouveng.

Faktum är att FN:s barnrättskommitté häromåret uttalade en rekommendation till Sverige att man bör överväga att upprätta en handlingsplan för att bekämpa barnfattigdom i tider av ekonomisk kris.

Jag har lyft fram detta även i debatter under tidigare år, men då var det ingen som kommenterade det. Därför lyfter jag fram detta på nytt. Bör vi inte följa vad FN:s barnrättskommitté säger?

Prot. 2011/12:74
22 februari

Barnfattigdom

Anf. 88 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Som jag sade inledningsvis kan man se på barnfattigdom på olika sätt, och man kan mäta den på olika håll. I Sverige har vi en mycket jämlik inkomstspridning. Enligt OECD är vi, om man räknar in alla välfärdssektorer, det mest jämlika landet när det gäller inkomstspridning. Det står också helt klart att i absoluta tal, det vill säga att man har en skälig levnadsnivå, har antalet barn som fått det betydligt bättre ökat.

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi fortsätter detta arbete, och om vi ska uppnå detta delmål enligt barnkonventionen gäller det att det skapas jobb, jobb, jobb.

Mig veterligen säger ni nej till den lägre arbetsgivaravgiften för unga, till krogmomsen och delvis även till RUT-avdraget. Detta är reformer som gör att människor som står mycket långt från arbetsmarknaden kommer in på den, men dessa reformer säger ni nej till. Jag har mycket svårt att förstå det, eftersom forskningen visar att det är jobb, jobb, jobb som behövs. Att ni är emot och vill förhindra sådana reformer som faktiskt gör att människor kommer in i arbete, inte minst våra nya svenskar, har jag mycket svårt att förstå. Jag tycker fortfarande att ni sviker dessa människor som verkligen vill in på arbetsmarknaden. Ett arbete som gör att man kan försörja sig utan försörjningsstöd ger en trygghet i den egna vardagen. Det säger ni nej till.

Anf. 89 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Jag noterar liksom föregående talare att jag inte riktigt får svar på den fråga som jag ställde. Helena Bouveng lyfter fram oppositionens ställningstaganden. Jag är inte riktigt nöjd med den metoden.

Min första fråga var: Bör vi inte leva upp till det som FN:s barnrättskommitté råder Sverige att göra?

Sedan kan jag spinna vidare på det som Christer Engelhardt tog upp tidigare om vad som står bland annat i Dagens Nyheter i dag. Orsaken till att allt fler hamnar i försörjningsstöd är att folk inte längre får a-kassa. Er regering införde reformer och skärpte till exempel arbetsvillkoret. Den som varvar arbetslöshet och lite jobb kvalar inte längre in genom det skärpta arbetsvillkoret.

I DN-artikeln står det att man måste arbeta minst 80 timmar i månaden under sex månader. Det innebär att många som arbetar halvtid inom sektorer där normalarbetstiden är mindre än 40 timmar i veckan inte får någon ersättning vid arbetslöshet. Detta måste ni hålla med om är ett problem. Är det inte på sin plats att ni inte bara slår er för bröstet över era egna förslag utan också uttalar er om de förslag som kanske har gått fel? Det är min fråga till dig, Helena Bouveng.

Anf. 90 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Precis som jag svarade Christer Engelhardt tycker jag att det är ett stort problem att vi har människor som faktiskt står utanför arbetsmarknaden. Jag skulle naturligtvis vilja se att det var noll procent.

Det finns en utredning om hur arbetslöshetskassan faktiskt ska se, om den ska vara obligatoriskt eller om det ska finnas olika valmöjligheter. Jag ska inte gå in på det nu.

Återigen, Magnus Ehrencrona, säger ni faktiskt nej till möjligheten att anställa fler. Vi har gjort det billigare och lättare att anställa fler människor. Detta säger ni nej till. Jag har mycket svårt att förstå det.

Vi har försökt med riktade reformer som faktiskt gör det drägligt för människor som står utanför arbetsmarknaden. Vi har höjt flerbarnstillägget, vi har höjt bostadstillägget, och normerna för ekonomiskt bistånd har räknats upp betydligt mer än vad KPI säger, vilket ger ungefär 1 100 kronor för en ensamstående med barn.

Jag undrar om det med Miljöpartiets politik skulle ha funnits utrymme för en sådan höjning.

Anf. 91 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en konkret fråga som handlar om rätten till barnomsorg på obekväm arbetstid. Det är en fråga som vi egentligen borde kunna vara ganska överens om. Vi vill att människor ska ha jobb. Det säger ni också att ni vill. Barnomsorg på obekväm arbetstid skulle öka många människors möjlighet att ha ett jobb, och det skulle ge barn möjlighet till en trygg och bra barnomsorg när föräldrarna jobbar.

Under de senaste fem åren har antalet som arbetar kvällar, nätter och helger ökat med 25 procent. 300 000 av dem har barn under sju år, men bara 40 procent av kommunerna erbjuder barnomsorg på obekväm arbetstid. Detta innebär att många människor har svårt att fixa barnomsorgen på ett bra sätt som är tryggt för barnen. Men det innebär också att många, kanske inte minst ensamstående föräldrar, där det inte finns en annan förälder med andra arbetstider, får det tufft när det gäller att ta många av de jobb som finns. Det är många servicejobb nu. Det är jobb i vården, i butiker och på restauranger. 70 procent av småbarnsföräldrarna där jobbar regelbundet på obekväm arbetstid.

Inom de här sektorerna finns många kvinnor. Naturligtvis påverkas möjligheterna för ensamstående mammor att få jobb av att det kanske inte fixar sig med barnomsorgen. Nu står det bara att man ska sträva efter barnomsorg på obekväm arbetstid. Skulle inte Helena Bouveng vilja se det som en rättighet att få barnomsorg? Skulle det inte öka människors möjligheter att få jobb, inte minst ensamstående mammors?

Anf. 92 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Som ensamstående mamma kan jag verkligen förstå det problemet, inte minst eftersom jag jobbar inom politiken med dess villkor, som innebär väldigt mycket kvällsarbete. Jag hade tur att ha föräldrar och kompisar som kunde hjälpa mig med detta. På den tiden var jag gruppleddare för Moderaterna i Vetlanda. Vi diskuterade detta väldigt mycket.

Det finns ensamstående som lever i särlevnad. Då finns det två föräldrar i varsin stad, och man skulle kunna pyssla ihop det. Vi hade den problematik som Eva Olofsson nämner med kvinnor som jobbade i servicesektorn. Jag tror ändå att det är viktigt att barn så mycket som möjligt har tillgång till sina föräldrar. Vi hade diskussionen om att man inte

ville eller kunde tala med varandra och pyssla ihop det, så att barnet fick vara med andra barn under dagtid och träffa sina föräldrar nattetid.

Med det sagt, Eva Olofsson, tror jag att det är oerhört viktigt att vi ute i våra kommuner fattar någon typ av beslut om att ingen ska behöva säga nej till ett jobb för att man inte har barnomsorg. Det tror jag är viktigt inte minst för ensamstående mammor.

Anf. 93 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Innebär det då att regeringen kommer att ta upp frågan om att skärpa lagstiftningen, så att människor får denna rätt, eller abdikerar man när det gäller att öka möjligheterna för inte minst ensamstående mammor att få jobb och säger att det är upp till varje kommun att sträva efter detta? Det är det som är den viktiga frågan.

Sveriges Makalösa Föräldrar är en organisation för ensamstående föräldrar som både driver deras intressefrågor och stöttar gemenskap och gemensamma aktiviteter. Jag pratade med dem häromdagen. Barnomsorg på obekvämt arbetstid är en av de allra viktigaste frågorna för dem. Dessutom är det fler och fler jobb som utförs på obekvämt arbetstid.

Det är heller inte alltid en trygghet att fixa och få ihop det på olika sätt med barn och ragga kompisar. Alla barn har inte föräldrar på samma ställe. Alla har inte heller föräldrar som delar vårdnaden veckovis och som kan ställa upp båda två. Vissa föräldrar är helt enkelt ensamma med sitt barn och får ta det ansvaret. Då är det oerhört viktigt för den här föräldern att kunna söka jobb, ta ett jobb och få en inkomst, men också att ha tryggheten att veta att man har en bra barnomsorg med utbildad personal och att man inte behöver hålla på och fiffla, byta och flytta runt barnet hela tiden för att få det att gå ihop.

Jag har fortfarande samma fråga. Jag förstod inte riktigt om det här skulle vara en fråga för kommunerna eller om Helena Bouveng är beredd att se till att det blir en lagstiftning om rätten till barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Anf. 94 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru talman! Jag instämmer i väldigt många av de argument som Eva Olofsson ger. Det är oerhört viktigt inte minst för ensamstående kvinnor, som oftast tar ett väldigt stort ansvar för barnen, att inte behöva tacka nej till ett arbete.

När vi på min tid i Vetlanda kommun undersökte den här frågan gick vi till Arbetsförmedlingen och sade att vi garanterade att vi om det inte fanns några andra lösningar skulle se till att barnomsorgen inte skulle vara ett hinder för att ta ett arbete. Men innan dess ville vi reda ut om det inte fanns en pappa någonstans som kunde ta hand om sina barn när de behövde omsorg.

Om man antar en lagstiftning om rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid är risken eventuellt att fler barn inte får träffa sina föräldrar i den utsträckning som jag tycker är viktig. Jag tycker fortsatt att både mamman och pappan är väldigt viktiga.

Jag är inte beredd att i dag i den här talarstolen förorda en lagstiftning om en rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid. Däremot tror jag att både du och jag tillsammans med våra kommunala företrädare ska vara väldigt tydliga med att det inte är okej att inte få barnomsorg på obekvämt

arbetstid när det behövs. Man måste få en möjlighet att arbeta även på obekvämtid.

Anf. 95 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Fru talman! I barnkonventionens artikel 2 slås det fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde, oavsett föräldrarnas ställning. Vi vet – flera före mig har pratat om detta – att barnfattigdom begränsar barnens chanser till en gynnsam och positiv utveckling. Det sker på väldigt många sätt.

Barn som lever under fattigdom med ekonomisk utsatthet drabbas i högre grad av sämre skolgång och sämre hälsa. De har till exempel mer problem med fetma och diabetes. De löper tre gånger större risk att utsättas för våld. Över huvud taget lever de mer utsatt under barn- och ungdomsåren. Vi måste komma ihåg att fattigdom präglar barn på olika sätt.

Fru talman! Sedan 90-talet har barnfattigdomen halverats i Sverige med den definition Rädde Barnen använder. Barnfattigdomen minskade med absoluta mått stadigt mellan 1997 och 2007, men trenden bröts 2008, enligt den rapport som Rädde Barnen lämnade för en tid sedan. Vi kan koppla det till finanskrisen.

Med Rädde Barnens mått hade vi 220 000 barn som levde i ekonomisk utsatthet under 2008. Det motsvarar ungefär 11,5 procent av alla barn. Det här är ett stort problem. Det riktigt allvarliga är att enligt Rädde Barnen över 200 000 barn varje år under den senaste tioårsperioden, oavsett om det varit socialdemokratisk eller alliansstyrd regering, har levt och lever under knappa omständigheter.

Fru talman! Vi vet också att den ekonomiska utsattheten är särskilt stor bland barn med utländsk bakgrund och barn med ensamstående föräldrar. Tre av tio barn med utländsk bakgrund och vart fjärde barn med ensamstående förälder lever i en ekonomiskt utsatt familj, enligt Rädde Barnen. Variationerna i barnfattigdom mellan olika kommuner och stadsdelar är naturligtvis väldigt stora.

Fru talman! Den viktigaste orsaken till att vissa barnfamiljer är fattiga är att föräldrarna saknar jobb. Det har många före mig konstaterat här. Jobbpolitiken och den omläggning av integrationspolitiken som alliansregeringen gör är helt avgörande för att minska barnfattigdomen. Regeringen vill på alla sätt, bland annat genom riktade satsningar, stärka de sämst ställda barnens och barnfamiljernas ekonomi. Vi har pratat om att flerbarnstillägget i barnbidraget höjdes i juli 2010. Från och med januari 2012 har vi också gjort en satsning på bostadsbidraget som innebär att en ensamstående mamma med två barn sammantaget får 725 kronor mer i bostadsbidrag per månad.

Men regeringen har också höjt riksnormen för försörjningsstöd för familjer med äldre barn och ungdomar från och med det här året. För en ensamstående förälder med två barn på 11 och 15 år har man höjt försörjningsstödet med 980 kronor per månad. Regeringen håller nu också på att ta fram ett förslag om beräknat försörjningsstöd, så att endast en del av arbetstiden ska påverka bedömningen av rätten till försörjningsstöd. Man säger också i socialförsäkringsutskottets yttrande att det kan bli fråga om ytterligare satsningar framöver.

Fru talman! Det viktigaste vi kan göra för att minska barnfattigdomen är att på olika sätt stödja att barnens föräldrar har jobb och att de snabbt kan komma tillbaka efter sjukskrivningar eller arbetslöshet. Vi har en effektiv krispolitik. Vi har vidtagit flera åtgärder som tidigare talare tog upp: instegsjobb, jobb- och utvecklingsgarantin, nystartsjobb och etableringsreformen. Vi har en stor satsning på skolan med lärarlyft, rektorslyft, en ny skollag, en ny gymnasieskola, lärlingsutbildningar, lärlingsprovanställningar och så vidare.

Enligt Rädda Barnen lever nästan vart tredje barn med utländsk bakgrund i ekonomisk utsatthet. Man kan väl inte vara tydligare än så när man tittar på resultaten av den socialdemokratiska integrationspolitik som vi hade tidigare. Misslyckandet att så många står i utanförskap bland utrikesfödda barn drabbar framför allt barnen.

Människor som har sökt sig en tryggare framtid för sig och sin familj i Sverige vill inget hellre än att arbeta och bidra. Men det har tagit för lång tid att komma i arbete, och det är fortfarande ett problem att komma in på arbetsmarknaden och klara sin egen försörjning. Det finns en hel del att göra. Vi vet att efter tre år i landet har bara 22 procent av kvinnorna och 50 procent av männen kommit ut på arbetsmarknaden. Därför genomför vi nu en stor satsning med etableringsreformen. Fokus är på jobb och kunskaper i svenska. Vi har fört över ansvaret från kommunerna till Arbetsförmedlingen. Man frågar inte längre: Hur kan vi hjälpa? I stället frågar man: Hur kan du bidra?

Nu ska också åtgärder utredas för att öka arbetskraftsdeltagandet bland nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare. Det är viktigt att kvinnor inte hamnar i ett utanförskap. Det är också en stor jämställdhetsfråga.

Fru talman! Att vara förälder är inte lätt. Om man lever under svåra ekonomiska förhållanden påverkas också familjen. Ekonomin påverkar hela familjen. Stödet till föräldrar måste finnas för att upprätthålla åtagandena i barnkonventionen. Det är ingen som har nämnt barnkonventionen så här långt, men nu gör jag det.

Kommunerna och landstingen har ett oerhört stort ansvar. Socialtjänsten måste se barns behov och deras rätt till en gynnsam utveckling. Försörjningsstödet ska vara en hjälp till självhjälp – inte stjälp. Ska en dator ingå i försörjningsstödet om inte skolan lånar ut en? Vad gör man när man inte har råd att köpa glasögon till sitt barn? Hur tänker barn- och utbildningsförvaltningen när man stänger fritidsgårdarna på sommarlovet? Jag kan ställa många fler frågor som berör den kommunala ansvarsnivån.

Fru talman! Folkpartiet vill att barnkonventionen ska bli svensk lag. Trots att det har skett anpassningar i svensk lag har konventionen inte fått genomslag i praktiken. Med barnkonventionen som lag skulle barn med säkerhet få komma till tals i mycket högre utsträckning än i dag. Högre krav ska också ställas på kompetens hos beslutsfattare om barns behov och rättigheter.

Fru talman! Alla barn har rätt till att leva, växa och ges möjligheter till egna val. Alla barn ska ges chanser i livet. Men så ser det inte ut i dag. Men allt det som vi har talat om som är så oerhört viktigt är en utmaning för oss alla. Vi måste ta det på största allvar. Barnfattigdom måste angripas från många håll, från politiker på alla nivåer, från vuxen-

världen, från myndigheterna, från de ideella organisationerna. Vi vet alla att våra barn inte går i repris.

(Applåder)

Anf. 96 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Jag får tacka Maria Lundqvist-Brömster för inlägget! Det var en annan ton än i det föregående, och jag hoppas att replikskiftet blir lite mer rak på sak i förhållande till mina frågor.

Jag tänkte till att börja med ställa samma fråga som jag ställde till föregående talare. FN:s barnrättskommitté har till uppgift att utvärdera hur olika nationer lever upp till barnkonventionen. Föregående år rekommenderade kommittén att Sverige bör överväga att upprätta en handlingsplan för att bekämpa barnfattigdom i tider av ekonomisk kris.

Vad har Folkpartiet för motivering att vara skeptisk till den reservation som vi från de rödgröna partierna har i dag?

Anf. 97 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Vi i Folkpartiet vill först och främst att barnkonventionen införlivas i svensk lag. Fem utskott har fått yttra sig i frågan till dagens betänkande. Ska vi skapa en nationell handlingsplan när vi ändå ser vilka olika uppdrag som ligger i de olika utskotten, beroende på om det är fråga om civilutskottsfrågor, arbetsmarknad, skola och så vidare? Det är betydligt viktigare att kommunerna och landstingen tar sitt ansvar. Det går mycket väl att göra en kommunal handlingsplan för barn och unga. Det blir mer operativt och praktiskt verkligt av en sådan handlingsplan.

Vi ska inte här tala om funktionshinder, men titta på den nationella handlingsplanen som antogs 2000 om tillgänglighet. Det är minsann långbänk. Jag hoppas att det blir en lösning snart i den frågan, men den frågan kan vi diskutera i en annan debatt.

Anf. 98 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Fru talman! Det är mycket riktigt att det är en hel del på kommunal nivå som berör dessa frågor, men det finns också en hel del på nationell nivå – inte minst familjepolitik. Regeringen har gjort vissa förbättringar på området, men jag tror inte att de är tillräckliga utan det behöver göras mer.

Helheten måste ses mellan det kommunala och statliga ansvaret. Därför tror vi att en nationell handlingsplan inte behöver stå i motsatsförhållande till lokala handlingsplaner. Det är utmärkt om våra partier kan enas i kommunerna om att ta fram lokala handlingsplaner. Men vi tror att det också behövs en nationell handlingsplan för att få fart på arbetet. En punkt i den nationella handlingsplanen kan vara att stimulera kommunerna att ta fram de kommunala handlingsplanerna.

Jag nämnde barnkonventionen i mitt anförande. Det är oerhört viktigt att vi går till botten med att efterleva barnkonventionen. Att införliva barnkonventionen i svensk lag finns det en stor majoritet för bland partierna i riksdagen. Vad jag förstår är det bara två partier som fortfarande är emot. Tre av fyra allianspartier är, såvitt jag förstår, positiva. Jag hoppas verkligen att ni kan påverka det fjärde partiet att svänga.

Anf. 99 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Det pågår ett arbete på departementet. Bland annat har vi fått en rapport om hur svensk lagstiftning nu överensstämmer med barnkonventionen. Sedan vet jag att ansvarigt statsråd har haft möten med barnrättsorganisationerna för att diskutera barnkonventionen. Norge har införlivat barnkonventionen i norsk lag. Vi behöver inte uppfinna hjulet igen.

I politiken får man jobba med och driva sina frågor. Så är det även i det här fallet. Jag tycker ändå att vi är på god väg. Vi har antagit en barnrättsstrategi i kammaren. Det finns en hel del bra grogrund för att komma vidare i frågan.

Anf. 100 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är glad att Folkpartiet och Vänsterpartiet har samma synpunkt när det gäller att införliva barnkonventionen i svensk lag. Det är bara att hoppas att också Moderaterna förflyttar sig i frågan.

Jag tänkte ställa samma fråga till Maria Lundqvist-Brömster som jag ställde tidigare. Den gällde barnomsorg på obekvämt arbetstid. Jag tror att du också är medveten om att det är ett starkt önskemål som lyfts fram av till exempel Makalösa Föräldrar. Det är också något som skulle öka möjligheterna för ensamstående mammor att bli självförsörjande. En rättighet är betydligt starkare än om kommunerna eventuellt vill fixa barnomsorg på obekvämt arbetstid. Jag tror också att det kan vara en bra lösning för barnet att ha en trygg barnomsorg och veta var man ska vara när mamma arbetar.

Det vore intressant att höra hur du ser på att ensamstående föräldrar får det tufft. Man är ensamstående med ett barn. Barnet börjar på dagis. Barnen smittar ned varandra på dagis, och sedan måste man vara hemma. Det är inte så lätt när man samtidigt ska fixa jobbet. Det är något som arbetsgivaren kan se som mindre attraktivt och försöker anställa någon som inte har barn eller som har en familj med två föräldrar.

Barnomsorgsstöd i form av en barnskötare som kommer hem när barnet är sjukt – när föräldern jobbar är barnet på dagis – skulle förbättra situationen betydligt. Om man vill vara hemma med sitt barn ska man naturligtvis ha rätt att göra så.

Jag skulle gärna vilja veta vad Folkpartiet tycker om dessa två frågor.

Anf. 101 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Barnomsorg på obekvämt tid är en fråga som har diskuterats ganska mycket inom Folkpartiet. Vi har haft motioner om det på vårt landsmöte. Men vi vill inte lägga det på nationell nivå utan vi tycker att det är kommunerna som i första hand måste ta tag i den frågan.

Om vi får en barnkonvention till svensk lag och får ett barnperspektiv som blir ännu mer tydligt – det finns även i dag i socialtjänstlagen och skollagen – menar jag att det är ganska självklart att kommunen ska ta sådana beslut. Kommunen är ju den som mest operativt kan förverkliga det barnkonventionen vill. Jag vet inte hur många gånger vi gör barnkonsekvensbeskrivningar och annat i kommunerna, men det är någonting som saknas.

Mitt svar är alltså att vi tycker att det är viktigt att man ger den servicen till dem som behöver den. Men vi vill inte i dagsläget göra någon rättighetslagstiftning kring det.

Anf. 102 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är synd att man överlämnar det till kommunerna, för det har visat sig att lite mer än hälften av kommunerna inte erbjuder den servicen. Jag tycker att det är en rättighet som man skulle kunna ta upp på nationell nivå. Vi har ju rätten till barnomsorg annars.

Sedan funderar jag på glasögon till barn. Det diskuterades här förut. Om man har andra funktionsnedsättningar, som att man hör dåligt eller behöver andra hjälpmedel, är det ingen som säger att man ska köpa och betala dem helt själv. För mig är det egentligen en gåta att glasögon till barn, som behöver dem för sin utveckling och för att kunna funka i skolan, är något som föräldrarna plötsligt ska betala.

Vi vet att ungar leker och att glasögon kan gå sönder. Alla vill ju inte heller gå till socialkontoret. I stället försöker man gnetta ihop pengarna tills man har dem, och barnet får klara sig med glasögon som inte funkar.

Jag tycker att det borde vara självklart att barn skulle kunna få glasögon och inte behöva ha svårt att hänga med i skolan och svårt att se verkligheten klart därför att deras föräldrar har ont om pengar. Den frågan skulle jag vilja ställa till dig tillsammans med den tidigare.

Dessutom är det något jag undrar över när det gäller den borgerliga politiken. Jag är överens med er om att man ska försöka få jobb och att jobbskapande åtgärder ska vidtas. Men om ett barn har föräldrar som är sjuka länge eller har föräldrar som ingår bland de långtidsarbetslösa, som har blivit dubbelt så många de senaste åren, ska inte barnet då kunna leva på en vettig nivå? Är det rimligt att många till exempel står utanför a-kassan eller att a-kassan har försämrats och att sjukförsäkringen har försämrats?

Anf. 103 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Vi börjar med glasögonen. Det är precis som Eva Olofsson säger. Man kan faktiskt gå till socialtjänsten och söka försörjningsstöd, men det är inte alla som vill gå till socialtjänsten. Jag har själv jobbat som socialsekreterare, och jag vet att om man har barnperspektivet borde man kunna ta med den bedömningen när man bifaller försörjningsstödet.

På det senaste landsmötet tog vi från vår sida ett beslut om att det ska finnas nationella riktlinjer när det gäller rätten till glasögon för barn. Det är svaret på frågorna om glasögon.

Du tog också upp frågan om ensamstående mammor och möjligheten att få hjälp hemma av en barnskötare. Det fanns en gång i tiden barnsamariter som jobbade i kommunerna och som kom hem. Jag hade själv möjligheten att få den resursen när jag hade småbarn. Ibland kan det faktiskt vara så att båda föräldrarna måste jobba, även om man inte är ensamstående. Om inte jag helt missminner mig har vi utökat möjligheten för anhöriga att gå in och begära tillfällig föräldrapenning. Men många har ju inte nära anhöriga i närheten.

Jag kan inte svara att jag vill lagstifta om den frågan. Vi har inte diskuterat den så, men jag tycker att det är en del i servicen som man också måste beakta om man tycker att det är viktigt att människor ska slippa utanförskapet och ha en möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Men det är mycket jag tycker att man kan göra i kommunen.

När det gäller trygghetssystemen tycker jag naturligtvis att det finns mer att göra. Det säger socialförsäkringsutskottet i sitt yttrande. Och när det gäller a-kassan vill vi i Folkpartiet ha en allmän arbetslöshetsförsäkring eftersom vi har en allmän sjukförsäkring.

Anf. 104 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Fru talman! Det hjärtat är fullt av pratar man väldigt gärna länge om. Det är väl därför såväl äldredebatten innan som debatten om våra yngre barn i den här debatten engagerar oss så väldigt och gör att vi kanske drar ut på talartiderna. Vi engagerar oss som sagt alla, naturligtvis även Maria Lundqvist-Brömster i sitt engagerade anförande.

Det som fick mig att begära ordet var att det är så vällovligt i ditt anförande, men när vi ändå visar på de konkreta siffror som vi står inför i dag borde Maria Lundqvist-Brömster precis som föregående talare från Moderaterna och säkert även alla andra allianstalare som gått upp i talarstolen riva upp himmel och jord för det som vi nu debatterar. Ingen av oss accepterar egentligen i grunden att vi har den problemetik som vi debatterar i dag.

Jag är den förste att erkänna och beklaga att den här problematiken fanns även under socialdemokratiska år. I slutet av 90-talet levde vi också i en stor ekonomisk kris, men vi vidtog ändå åtgärder som gjorde att den siffran gick ned. Jag blir lite trött när jag hör att man hela tiden bollar tillbaka till de år vi satt vid regeringsmakten. Jag lever här och nu. Jag står här och debatterar. Jag möter de här barnen i dag. Det är i dag vi har problemet och det är det vi ska försöka göra någonting åt.

Rädda Barnen kommer med de här siffrorna som enligt deras definition motsvarar 11 ½ procent av alla barn, alltså vart tredje barn i varje klass lever i den här barnfattigdomen. Med det jag har redovisat här i dag, vad avser Maria Lundqvist-Brömster att göra för att komma åt det här problemet? Det handlar väldigt mycket om att se till att folk får ett arbete och en stadigvarande inkomst.

Anf. 105 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Vår arbetsmarknadspolitik tycker jag är väldigt aktiv. Flera av oss har nämnt i våra anföranden vilka reformer som har införts. Nu ska inte jag ställa frågor till Christer Engelhardt, men jag vet inte att jag har hört att ni har kommit med några andra alternativ än de som vi från regeringssidan har gett när det gäller arbetsmarknadsåtgärder. Det gäller både utbildningsinsatserna och de olika typerna av reformer kring jobbinsatser.

Det viktigaste och det primära är att vi kan få in fler på arbetsmarknaden. Därför är det också viktigt att vi satsar på regler för anställning och så vidare. Vi jobbar ju med regelverket som ska göra det lite lättare för företagare att anställa. Det är mitt svar.

Men det är ingenting som man gör i en kovändning. Det är en lång process. Det vet kanske Christer Engelhardt själv som har medgett att barnfattigdomsfrågan inte var så enkel ens under den socialdemokratiska regeringen. Det är en process som tar tid. Att vi ska kunna vända den på sex år, från 2006 till 2012, är inte så enkelt. Ni vet själva hur svårt det är att processa igenom åtgärder för att lindra de här effekterna.

Anf. 106 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Fru talman! Jag kom in i riksdagen 2002 och när slutet av den första mandatperioden närmade sig 2006 gick jag fortfarande och sade att jag var ny i riksdagen. Då sade min kollega: Du måste sluta säga att du är ny, för fyra år på ett jobb är ganska lång tid. Vi lever naturligtvis oftast i mandatperioder, men om vi tittar på åren är det ganska lång tid.

Det jag försöker komma fram till är, precis som Lena Hallengren sade i sitt anförande när vi pratade om äldreomsorgen: När ska Alliansen inse att det är ni som har ansvaret? När ska ni börja ta ansvar för den samhällsutveckling vi lever i nu i stället för att bara skylla på tidigare år?

Jag pekar på de siffror som vi har här i dag, som står i dagens tidningar. Där framgår det tydligt att två av tre i Sverige som är utan jobb inte får någon ersättning alls. Nu har det gått fem år med en alliansregering och jag ska behöva stå och läsa upp de här siffrorna i talarstolen när vi pratar om barnfattigdom, som är ett problem i sig.

De här barnen lever i många fall i just de familjer där två av tre som är utan jobb inte får någon arbetslöshetsersättning alls. När ska Alliansen visa att man tar ansvar för den tid vi i dag lever i? Det är min fråga till Maria Lundqvist-Brömster.

Anf. 107 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Alliansen tar ansvar för det som sker i dag i politiken. Men man vänder inte på processer, trygghetssystem och samhällsfrågor hur lätt som helst. Jag kan hålla med om att man inte längre kan säga att man är ny på ett jobb efter fyra år, men nu pratar vi om samhällsfrågor. Vi pratar om många parter som är involverade. Vi pratar om demokratiska processer. Vi kan rada upp en hel del kommunikationsbitar som måste fungera för att vi över huvud taget ska få en process att gå framåt. Men ingen kan säga att alliansregeringen inte tar den här situationen på allvar.

Både under den förra debatten här i dag och under den här har vi redovisat vilka åtgärder vi har vidtagit. Vi ska utvärdera och följa upp dessa.

Anf. 108 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det finns ingen här i kammaren som inte ser tragiken i att ett barn inte får sina behov tillgodosedda. Det må gälla kärlek, omtanke, omsorg, utbildning eller materiella behov. Vi har samma mål. Målet är att leva upp till FN:s barnkonvention. Målet är att ge alla barn en trygg uppväxt. Målet är gemensamt, men det som skiljer mellan partierna är hur vägen dit ska se ut.

Det är ändå glädjande att antalet fattiga barn har minskat från 296 000 år 2000 till 220 000 år 2010. Det är tusentals barn som växte upp i fattigdom för tio år sedan som inte behöver göra det i dag. Men bakom varje

enskilt barn som fortfarande lever i ett fattigt hem döljer sig en egen historia.

Det är också viktigt att klargöra att siffran 220 000 barn inte betyder att det är 220 000 barn som har det dåligt. Barn som utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet, barn som vanvårdas eller barn som växer upp med missbrukande föräldrar har oftast ett helvete. För de barn som vi i dag diskuterar, barn som växer upp i familjer som saknar ekonomiska marginaler, behöver det inte vara så. Många föräldrar i den här situationen kan kompensera och skydda sitt barn, men därmed inte sagt att tillvaron för föräldrarna inte är svår.

Rädda Barnens rapport om barnfattigdom talar ett tydligt språk och måste tas på största allvar. Den visar två tydliga trender. Alltsedan 90-talet har inkomstklyftorna i Sverige ökat. Den relativa fattigdomen har ökat.

Klyftor kan öka av två anledningar. Om fler människor kommer i arbete och om lönerna ökar kraftigt innebär det att klyftorna ökar. Det ser inte jag som ett problem. Att fler och fler människor arbetar och tjänar pengar leder till att mer skatt betalas som sedan kan användas till viktiga gemensamma ändamål. Om däremot klyftorna ökar beroende på att de som har det svårt får det sämre är det ett stort problem, men så är inte fallet.

Under samma period som den relativa fattigdomen har ökat har den absoluta fattigdomen minskat kraftigt. I *Social rapport 2010* från Socialstyrelsen pekar de flesta kurvor åt rätt håll. Mellan 1996 och 2007 halverades andelen fattiga med inkomster under socialbidragsnormen. Därefter kom den ekonomiska krisen som ledde till en snabbt stigande arbetslöshet, vilket ledde att de sämst ställda fick mindre att leva på i kronor och ören.

Även om antalet som lever med inkomster under socialbidragsnormen har halverats under en tioårsperiod och uppgången nu till stor del kan förklaras av den ekonomiska krisen är det befogat att fråga sig vad vi kan göra för att färre barn ska växa upp i familjer med knappa ekonomiska resurser.

Jag och Centerpartiet anser att vi för det första måste se till att fler människor kommer i arbete. Barn som växer upp i fattiga familjer har i stort sett alltid en eller två arbetslösa föräldrar. RUT-avdrag, ROT-avdrag, sänkt restaurangmoms, sänkt arbetsgivaravgift och förändringar i LAS leder till fler i arbete och därmed minskad barnfattigdom. Det gäller att underlätta för dem som vill starta företag. Bättre villkor för företag som vill anställa leder till minskad barnfattigdom. De här sambanden måste göras klara och tydliga. Det leder till minskad barnfattigdom därför att mamma eller pappa får jobb, men det leder också till ökade skatteintäkter som säkrar förskolan, försörjningsstödet och socialförsäkringarna.

För det andra är det så att många fattiga barn är barn till invandrare som inte har kommit in på arbetsmarknaden. Det är inte okej att det i Sverige tar sju år från det att en familjeförsörjare kommer till landet till dess hon har ett jobb. Mer riktade insatser måste till.

För det tredje krävs det förändringar i skolan. Gemensamt för många fattiga barnfamiljer är att mamma eller pappa inte har en fullgjord gymnasieutbildning. Den nya gymnasieskolan med en tydligt yrkesförberedande del och med lärlingsinslag kommer på sikt att minska barnfattigdomen.

För det fjärde måste revorna i välfärdstäckets sys igen. Det är inte okej att mer än en miljon står utanför a-kassan. Många av de fattiga barnfamiljerna har föräldrar som är arbetslösa och som dessutom inte har blivit medlemmar i en facklig a-kassa eller har blivit medlemmar men inte arbetat tillräckligt länge. Det är dags att arbetslöshetsförsäkringen blir statlig och allmän. Den som blir arbetslös ska alltid ha rätt till ersättning från en arbetslöshetsförsäkring.

För det femte är det en klok politik att höja flerbarnstillägget, vilket regeringen har gjort, och att höja barndelen i bostadsbidraget. Det är också en klok politik att höja riksnormen för försörjningsstöd mer än inflationen. Vi måste också gå vidare och se över kommunernas försörjningsstöd, socialbidraget, så att inte dessa familjer hamnar i en fattigdomsfälla med mer än hundraprocentiga marginaleffekter.

Menar vi allvar med att minska barnfattigdomen måste också alla förslag riktas mot att få fler mammor och pappor i arbete.

När oppositionen kräver höjda arbetsgivaravgifter för unga vet vi att det kommer att leda till fler arbetslösa unga vuxna. Det ger ofelbart fler fattiga barn.

När oppositionen säger att RUT ger pigjobb och kräver avskaffande av RUT vet vi att det leder till att fler unga, ensamstående föräldrar förlorar sina arbeten. Det ger ofelbart fler fattiga barn.

När oppositionen kräver att restaurangmomsen ska fördubblas vet vi att det leder till att fler ungdomar och invandrare förlorar sina jobb. Det ger ofelbart fler fattiga barn.

Fru talman! Det paradoxala i dagens debatt är att de partier som kräver en handlingsplan för att minska barnfattigdomen samtidigt är de partier som i sak förespråkar politiska åtgärder som leder till ökad barnfattigdom.

Anf. 109 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag vill först av allt problematisera uttrycket ”barnfattigdom”. Det finns en uppenbar risk att ett uppreparande av ordet ”barnfattigdom” ger vissa barn en stämpel som kan stigmatisera dem för resten av livet i ett permanent utanförskap. Låt oss därför vara försiktiga med att använda uttrycket ”barnfattigdom” som ett slagträ i den politiska debatten för att vinna politiska poäng

Om vi i stället använder uttrycket ”barn i ekonomisk utsatthet” tror jag att det rimmar bättre med verkligheten. Det stämmer också bra med Rädda Barnens definition, det vill säga barn som lever i ekonomisk utsatthet eller under knappa ekonomiska resurser. Det är väl egentligen vuxna, alltså föräldrar, som är fattiga när barn drabbas. Att barn drabbas på grund av att föräldrar har en utsatt ekonomisk situation är verklighet i Sverige i dag.

När jag arbetade tio år i Göteborg med missbrukare, hemlösa och människor med psykiatrisk problematik såg jag mycket av det här. Vi arbetade också med barn till intagna på fängelser. Jag har alltså mött det här. Verkligheten är att fler än 200 000 barn i Sverige lever i ekonomisk fattigdom enligt Rädda Barnen.

Herr talman! Frågan är vad regeringen gör för att komma till rätta med problemen, och det ska jag strax återkomma till.

Den socioekonomiska aspekten för de här barnen ska inte negligeras, inte ens i jämförelser med andra länder. Vi vet av undersökningar att hela situationen för barn i familjer med låg inkomst eller låg utbildning eller i familjer där barn lever med en av sina föräldrar är särskilt utsatt.

I de här familjerna finns ett samband mellan ohälsa och föräldrars sociala position med till exempel överrepresentation av långvarig sjukdom. Det finns undersökningar som har visat kopplingar mellan föräldrarnas utbildningsnivå och förekomst av astma och karies hos barn mellan 3 och 14 år. Låg utbildningsnivå har också samband med större risk för bland annat självmordsförsök hos tonåringar som är mellan 15 och 19 år.

Övervikt var tidigare ett tecken på rikedom. I dag ser vi ett samband mellan övervikt hos yngre barn och låg utbildningsnivå hos föräldrarna. Bland de arbetslösa unga i dag finns en överrepresentation av personer från socioekonomiskt svaga områden och som i skolan inte trivdes, skolkade och fick dåliga studieresultat.

Allt hänger samman och är resultatet av decenniernas utveckling. Christer Engelhardt nämnde att vi står här i dag och talar om dagens verklighet. Men det är klart att det här har pågått under ganska lång tid. Det är rätt fåfängt av oppositionen att lägga fram det här som något som har uppstått i Sverige sedan Alliansen tog över regeringsmakten 2006.

Var har Vänsterpartiet befunnit sig i den utvecklingen? Jag har stor respekt för Eva Olofsson och hennes kunskap och engagemang, men Vänsterpartiet har aldrig, i mina ögon, haft någon särskild passion för människor i utsatta situationer, utom i sina teorier förstås.

Miljöpartiet vevar runt med barnfattigdom som ett slagträ i debatten. Socialdemokraterna bär en stor del av ansvaret för den politiska utvecklingen i Sverige under 1900-talet. Man har en stolt historia, men den har sina fläckar. Alla skulle med, men det blev ganska många kvar på perongen!

Vänstern har i flera år nu lidit av idébrist över hela Europa, så det är inte märkligt att det händer i oppositionen även hos oss.

Vad gör då regeringen? Och vad vill Kristdemokraterna med fokusområdet barns och ungas uppväxtvillkor?

Regeringen inser att barns ekonomiska situation är mycket viktig. Ensamstående föräldrars situation har särskilt uppmärksammats av regeringen, och flera satsningar inom den ekonomiska familjepolitiken har genomförts och föreslås komma hushållen med ensamstående föräldrar till del.

Inom socialutskottets område är höjningen av riksnormen för försörjningsstödet för familjer med äldre barn och ungdomar genomförd. Regeringen har höjt det särskilda bidraget inom bostadsbidraget från den 1 januari 2012. Det är något som kommer alla barnfamiljer som får bostadsbidrag till del. Även höjningen av flerbarnstilläggen den 1 juli 2010 hjälper hushåll med stor försörjningsbörda.

Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är grundläggande för att våra barn ska må bra. Arbetslinjen är därför oerhört viktig att hålla fast vid. En rad insatser har vidtagits, exempelvis nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. För ungdomar gäller att man ska ha saknat arbete under sex månader.

En annan åtgärd som regeringen har vidtagit för att förstärka arbetslinjen är etableringsreformen för nyanlända invandrare som trädde i kraft den 1 december 2010. Den är ett viktigt steg då den har ett stort jämställdhetsfokus. För att en familj ska få full etableringsersättning ställs krav på att både män och kvinnor deltar i insatserna.

Vi har också de genomförda skattesänkningarna som gör det mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare.

De åtgärder som regeringen har vidtagit för ökad sysselsättning tillsammans med förbättringar inom bland annat familjepolitiken är i sig handlingsplaner som i kombination med satsningar på exempelvis utbildning bidrar till att minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer.

Det är i kommuner och landsting som de flesta verksamheter som rör barn finns. Det är också där beslut fattas som har direkt inverkan på barns vardag och deras livssituation. Kommun- och landstingssektorn spelar en stor roll för att minska skillnaderna i uppväxtvillkor mellan barn som lever i hushåll med olika inkomstnivåer. Kommunala handlingsplaner kan vara ett verktyg i arbetet mot ekonomisk utsatthet bland barn. Sådana initiativ är positiva, men det är upp till kommunerna själva att bedöma vilka insatser som behöver genomföras utifrån egna kommunala förutsättningar och det kommunala självstyret.

Låt oss för ett ögonblick lyfta blicken och se ut över vår värld! Hur är det då med barnfattigdomen internationellt sett?

FAO, Food and Agriculture Organization, rapporterar att 925 miljoner människor var undernärda i världen år 2010. Det är mer än 100 gånger så många som hela Sveriges befolkning. Mest drabbade är barn. Det är i synnerhet i Afrika, söder om Sahara, som de drabbade lever. Just nu riktas blickarna mot Afrikas horn och även mot södra Asien som lider av hungersnöd.

Det ter sig orimligt, menar jag, att tala om svensk barnfattigdom utan att nämna eller visa engagemang för medmänniskor i andra delar av världen som dör av svält, förgås av törst och förlorar psykisk och fysisk hälsa på grund av brist på mat och medicin. För oss kristdemokrater är detta oerhört viktigt. Jag säger inte detta för att negligera våra svenska förhållanden.

Herr talman! Jag är djupt bekymrad över många barns situation i Sverige. Nästan 400 000 barn lever i familjer med missbruk eller ett utvecklat riskdrickande. De barnen är knappast rika även om det skulle finnas gott om pengar i hushållet. Ungefär 20 000 barn är omhändertagna i vårt land.

Varannan tonåring säger sig sakna någon vuxen att tala med, och var femte säger att föräldrarna inte har tid för dem.

Vi vet att vårt land är ett välfärdssamhälle, men vi vet också att allt fler barn och ungdomar har en ökande psykisk ohälsa. Det kan inte enbart vara flera ekonomiska reformer eller bidragssystem som ska få den psykiska ohälsan att minska. Det behövs mer värme. Vi måste se varje

barn och varje tonåring och ge tid och kärlek för att minska den sociala fattigdomen och öka tryggheten under de viktiga uppväxtåren.

Nog skulle det te sig både mänskligt och angeläget att vi för ett ögonblick flyttar fokus något från kronor och ören och i ord och berättelser visar förståelse för vad föräldrar, familj och de små gemenskaperna, till exempel i popgruppen eller idrottsklubben, betyder för att barn ska uppleva ett rikt och meningsfullt liv!

Herr talman! Regeringen gör stora insatser för att komma till rätta med att det i vårt land finns barn i ekonomisk utsatthet. Kristdemokraterna vill vara en stark förespråkare i Sveriges riksdag för att barn och unga ska få förbättrade uppväxtvillkor. I det arbetet ska vi inte bara göra så gott vi kan. Vi ska göra det som krävs!

Jag yrkar bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 110 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Herr talman! Roland Utbult sade precis: Vi kristdemokrater ska göra allt vi kan för detta. Det tvivlar jag inte en sekund på att Roland Utbult menar. Men samtidigt ska man komma ihåg att Roland Utbult är ledamot i Sveriges riksdag och tillhör Kristdemokraterna som ingår i en alliansregering som det första den gjorde efter valet 2006 var att ge sig på arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen i syfte att få inkomster till statskassan för att sänka skatten för höginkomsttagare, alltså inkomsttagare i Roland Utbults och min situation.

Det gjorde att, vilket jag pekat på tidigare, två av tre som är utan jobb i dag inte får någon arbetslöshetsersättning.

Det är de regler som alliansregeringen har stiftat. Vi har till viss del genom ett tillkännagivande här i riksdagen lyckats få till stånd en förändring. Men det negligerar man från regeringens sida. Det ansvariga statsrådet har till och med så sent som i går fått gå ut och be riksdagen om ursäkt.

Det har bland annat bidragit till den ekonomiska utsatthet som många barn i Sverige i dag lever i och som vi debatterar här i riksdagen. Jag hoppas att Roland Utbult verkligen tar sig själv på orden och gör vad Roland Utbult kan med Kristdemokraterna i Sveriges riksdag för att motverka den situation vi nu har hamnat i.

Anf. 111 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det är en viktig problematik som Christer Engelhardt tar upp. Vi kristdemokrater har sett vad som hände med socialförsäkringen. Vi har varit väldigt aktiva med att förändra den och se över den. Vi har haft arbetsgrupper som arbetat med det. Vi har lagt fram förslag. Jag tror att vi i hög grad har påverkat socialförsäkringen så att den har blivit bra mycket bättre. Det var människor som for illa. Det förnekar jag inte ett ögonblick.

Jag vet att Socialdemokraterna har en historia med att skattebefria våra allra rikaste miljardärer. Det tycker jag är oerhört stötande. Ni kanske ska vara lite försiktiga här med orden.

När det gäller a-kassan menar vi att den bör vara allmän och obligatorisk. Vi vill ha ett tak som följer prisutvecklingen. Vi har sett över det och är med på banan även när det gäller den frågan.

Anf. 112 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik:

Herr talman! Jag ska citera en professor från Lunds universitet, Anders Kjellberg, som säger så här i Dagens Nyheter i dag: ”I regel fick de som tjänade minst betala mest. På flera håll inom LO var den sammanlagda avgiften för fack och a-kassa uppe på 700–800 kronor. Det innebar att organisationsgraden blev högre bland tjänstemän än arbetare.”

Detta är ett tydligt exempel på att när man gav sig på a-kassan tvingade man människor att lämna arbetslöshetsförsäkringen. Man ville egentligen försvaga den svenska fackföreningsrörelsen. Man gav sig på a-kassan. Det gjorde att människor valde att lämna a-kassan men stannade kvar i den svenska fackföreningsrörelsen.

Detta har bidragit till att vi i dag står inför detta. År 2006 hade 70 procent av alla arbetslösa ersättning. I november i fjol var det hälften så många, 36 procent. Detta är siffror från Arbetsförmedlingen.

Det kan inte vara något att slå sig för bröstet för från alliansregeringen och säga: Vi har en politik som gör att människor får ett jobb. Vi ser att människor tvingas ut i arbetslöshet och i sjukförsäkringar som inte ger några inkomster. Det gör att precis den grupp vi talar om i dag, barnen, drabbas på ett otroligt olyckligt sätt.

Anf. 113 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag ser bekymren när det gäller barnen. Jag har sett att barn har hamnat illa till av olika skäl. Förutom det som Christer Engelhardt nämner kan det finnas andra orsaker. Det kan till exempel vara föräldrar som av olika skäl inte har lyckats ta sig an familjen på ett bra sätt. De har hamnat i en ekonomiskt utsatt situation också på grund av det. Det finns flera skäl.

Jag håller verkligen med Christer Engelhardt om att bekymren finns i vårt samhälle. Vi måste för att komma till rätta med problematiken erkänna att det finns problem. Jag är med dig på den linjen. Vi är inte nöjda såsom utvecklingen har varit när det gäller a-kassan. Därför ser vi över den.

Vi i Kristdemokraterna vill ha en obligatorisk allmän a-kassa som följer prisutvecklingen. I mitt parti har vi väldigt starkt engagemang. Vi har ett fokusområde som gäller barns och ungas uppväxtvillkor.

Jag tror att vi är med och påverkar politiken både i Alliansen och i stort i Sveriges riksdag. Tack för replikskiftet. Det är viktiga frågor som vi debatterar.

Anf. 114 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Roland Utbult sade att barn var drabbade av de försäkringar i a-kassan och sjukförsäkringen som hans parti var med och beslutade om. Det är bara att konstatera att människor är drabbade. Det kan vi se i DN i dag. Det pågår i dag.

De barn som lever med dessa föräldrar ska inte bara vara med i en familj där det är jättejobbigt att någon är arbetslös. De ska också drabbas av en väldigt dålig ekonomi. Det är likadant när människor blir sjuka i dag. Det var klädsamt av Roland Utbult att ligga lågt i det tidigare replikskiftet.

Vi vill ha en arbetslöshetskassa som fortsätter som förut. Men den kommer att bli så att i stort sett alla är med i den om man ger bra inträdesvillkor. Det handlar om att man gör avgiften låg och inte gör det svårare att gå med som Alliansen gjorde och att den för stora grupper ger 80 procent av lönen. Jag har aldrig förstått vad den obligatoriska a-kassa som du talar om kommer att ge för nivå.

Det viktiga är att dessa försämringar har drabbat barn och barnfamiljer. Jag funderade lite förut om Roland Utbult ville ha upp oss här på replikskiftet när han svingade mot V och Miljöpartiet. Jag tror inte att han har läst Göteborgs universitets undersökningar om vad man kopplar till med olika partier. Jag kan rekommendera dem.

Jag vill också fråga vad det är för beskattning som KD vill göra av de miljardärer som ni anklagar sossarna för att inte vilja beskatta. Då måste du själv vilja det, antar jag.

Det vore väldigt klädsamt om vi konkret fick höra vad barnsatsningen från KD:s sida innebär för de barn som är i ett ekonomiskt utsatt läge. Det gäller speciellt vad ni vill göra för ensamstående föräldrar. Det jag hör från ensamstående föräldrar är att KD har glömt att det finns ensamstående föräldrar. KD för en politik som gynnar familjer med två föräldrar.

Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Lite eldade jag väl upp oppositionen. Jag tittade lite grann på tavlan innan jag kritiserade oppositionen. Sedan tittade jag efteråt och såg att det blivit rött på flera platser.

Detta är allvarliga saker. Precis som jag sade nyligen till Christer Engelhardt måste man för att göra en förändring erkänna att det finns ett problem. Annars finns det ingen möjlighet att se hur man ska gå vidare.

Det är precis som Eva Olofsson säger och som jag sade. Jag har väldigt stor respekt för dig och ditt engagemang. Det är viktigt att barn drabbas i dag, och vi vill göra förändringar.

Jag upprepar lite grann vad regeringen gör så att detta blir väldigt konkret. Riksnormen höjs. Det betyder att du får mer pengar i försörjningsstöd och att levnadsstandarden höjs något. Vi höjer ett bidrag inom bostadsbidraget från den 1 januari 2012. Det kommer alla barnfamiljer med bostadsbidrag till del.

Vi har höjt flerbarnstillägget från den 1 juli 2010. Arbetslinjen arbetar vi med för att människor ska få jobb bland annat med hjälp av nystartsjobb. Det handlar om människor som har varit borta från arbetet i ett år.

Vi har etableringsreformen för nyanlända invandrare, som trädde i kraft den 1 december 2010. Dessutom kan du från 2013 ta ett jobb och samtidigt behålla en del av försörjningsstödet, eller socialbidraget som det hette tidigare. Också det är en viktig reform som kommer. Nog gör regeringen mycket.

Jag skulle vilja återkomma till det som gäller familjen i min nästa replik.

Anf. 116 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har ännu inte hört hur Roland Utbult vill beskatta miljardärerna, men det kanske bara var något han svingade mot Socialdemokraterna.

KD har drivit frågan om vårdnadsbidraget. Ensamstående föräldrar säger att de inte kan leva på det, utan de vill ha ett jobb, en lön och barnomsorg. Därför vore det intressant att höra vad du, Roland Utbult, säger om barnomsorg på obekvämlig arbetstid, något som jag även frågat andra debattörer om, så att en ensamstående förälder kan känna tryggheten i att barnet är väl omhändertaget när han eller hon jobbar på obekvämlig arbetstid eller så att en arbetslös ensamstående förälder, oftast mamman, känner att hon kan söka de jobb som finns, varav många är på obekvämlig arbetstid.

Det vore intressant att även höra hur du ser på de stora barngrupper som finns i förskolan och i fritidshemmen. De har ju blivit väldigt stora. Med mindre barngrupper kan man naturligtvis stötta barnen, till exempel de barn som har utländska föräldrar, så att de tidigt lär sig språket, kommer i gång och klarar av skolan bättre.

Om man inte har mer personal på fritidshemmen, som i dag har grupper på 40 barn – grupperna har blivit mycket mindre personaltäta under den borgerliga regeringstiden – har man små möjligheter att stötta de barn som behöver extra stöd och som man mycket väl borde kunna fånga upp både i skolan och på fritidshemmen. Fritidshemmen är i dag alldeles för mycket av förvaring jämfört med hur det var på 80- och 90-talen då det fanns personal på fritis. Det är två frågor som jag gärna vill höra hur ni ser på.

Dessutom undrar jag om ni tänker höja underhållsstödet. Som jag sade var jag och talade med Makalösa föräldrar för några dagar sedan. Att höja bostadsbidraget är väl bra, sade de, men många av deras medlemmar vågar inte söka bostadsbidrag eftersom de kan bli återbetalningskyldiga. När de inte vet hur de har det med jobbet och ekonomin framöver är de rädda för att få en skuld som ska betalas. De vill mycket hellre att det satsas på underhållsstödet, och det vill vi i Vänsterpartiet höja.

Anf. 117 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med frågan om ensamstående föräldrar. På Eva Olofsson kan det låta som om Kristdemokraterna har något emot ensamstående föräldrar. Vi lever ju i verkligheten och familjer ser väldigt olika ut. Jag har redovisat vad som görs för familjerna. Det gäller även ensamstående föräldrar.

Vi är absolut inga motståndare till barnomsorgen heller. Det handlar om valfrihet. Nu lanserar vi en barnomsorgsavgift, det som tidigare kallades vårdnadsbidrag och som förbättrats och utvecklats. Det är remisstid och vi håller på att diskutera ärendet. För att få riktig valfrihet är det naturligtvis viktigt att det finns barnomsorg. Vi vill inte att alla ska vara hemma med sina barn, utan verklig valfrihet handlar om att också barnomsorgen fungerar.

Jag delar absolut Eva Olofssons uppfattning att man ska kunna få barnomsorg även på obekvämtid.

När det gäller personal kontra storleken på barngrupperna kan jag nämna att i Uddevalla, där jag hör hemma, har vi ett kristdemokratiskt kommunalråd som har hand om dessa frågor. Vi har 18–19 barn i varje grupp, och vi jobbar för att få ned antalet. Sedan får vi se hur vi lyckas, men ambitionen finns i alla fall.

Jag vet inte om Eva Olofsson fick svar på alla frågor. Jag vill säga att för oss är det viktigt med valfrihet, och det handlar inte bara om familjen utan också om barnomsorgen. Dessutom vill jag gärna att vi försöker öppna för obekvämtid så att det finns möjligheter till riktigt stor valfrihet för familjerna.

Anf. 118 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på Roland Utbult. Han var den kanske tydligaste av alliansföreträdarna med att öppna för barnomsorg på obekvämtid, även om jag inte fick något riktigt besked om huruvida vi i Sveriges riksdag borde lagstifta om det så att det blir en rättighet. Det är den följdfråga jag i så fall har.

Jag vill återknyta till mina tidigare frågeställningar och börjar med FN:s barnrättskommitté. Hur ser Kristdemokraterna på att Sverige, som jag tidigare sade, bör överväga att upprätta en handlingsplan för att bekämpa barnfattigdomen i tider av ekonomisk kris? Frågan avser Sverige på nationell nivå.

Anf. 119 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! När det gäller FN:s barnkonvention vill vi helt och fullt att den ska bli svensk lag. Så är det. Vi har förordat det. Vi gör det i Alliansen. Vi gör det överallt där vi går fram. Vi tycker att det är viktigt. Vi vet att det finns en viss problematik kring barnkonventionen. På vissa punkter är svensk lag till och med starkare formulerad än konventionen. De måste därför på något sätt harmonieras.

På grund av de fantastiskt fina inslag som finns i barnkonventionen anser vi att den ska bli svensk lag. Där finns inget problem för vår del. Problemet är väl i så fall att försöka få alla att vara med på det. Jag hörde Maria Lundqvist-Brömster tidigare i debatten uttrycka Folkpartiets syn på detta.

Beträffande obekvämtid vet jag inte om det var någon direkt fråga från Magnus Ehrencrona, men det har jag svarat på.

Magnus Ehrencrona vill ha en nationell plan mot barnfattigdomen, men det finns ingen majoritet för det i riksdagen och vi tycker inte att det är nödvändigt heller.

Anf. 120 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Jag fick inte något riktigt svar på hur Roland Utbult ser på att FN:s barnrättskommitté förespråkar att Sverige ska ta fram en nationell handlingsplan. Jag vore tacksam om jag kunde få svar på det.

När det gäller barnomsorg på obekvämtid var följdfrågan till det svar tidigare frågeställare fick huruvida Kristdemokraterna kan tänka sig att överväga att lagstifta om rätten till barnomsorg på obekvämtid så att det inte blir upp till kommunernas godtycke. Hur ser ni på

att föräldrarna har rätt att kräva barnomsorg på icke-kontorstid, på samma sätt som till barnomsorg på kontorstid?

Anf. 121 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Vi har i Sveriges riksdag antagit en strategi för barns rättigheter. Därför anser jag inte att vi just nu behöver göra någonting ytterligare där. Det handlar om att barn ska lyssnas på mycket mer, bland annat i rättsprocesser. Jag är tillfreds med den strategi som vi röstat om i kammaren och således antagit i Sveriges riksdag.

När det gäller lagstiftning om obekväm arbetstid får vi väl titta på det. Magnus Ehrencrona får nog inget annat svar på den frågan av mig just nu. Det är en intressant fråga. Det handlar om att se hur vi kan möjliggöra för familjer, för dem som arbetar, att verkligen få riktig valfrihet. Det handlar om familj och barnomsorg i olika former.

Anf. 122 CHRISTIN HAGBERG (S):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Christer Engelhardts anförande och yrka bifall till reservation nr 1.

I november var jag på ett seminarium i Katrineholm som handlade om barnfattigdom. På det seminariet var det en förskollärare som sade ungefär på följande sätt: Nu börjar det närma sig vintern, det är kallt ute, och på måndag när lille Pelle kommer till dagis har han trots det kalla vädret fortfarande sin slitna sommarjacka och ett par trasiga gypadojor på sig. Vad ska jag som förskollärare säga till hans mamma när jag samtidigt förstår att de ännu inte haft tillräckligt med pengar för att kunna köpa Pelle en varmare jacka och ett par tjocka skor eller stövlar?

Detta berörde mig väldigt mycket. Det gav mig också en bekräftelse på att den borgerliga välfärdspolitiken är hård och tuff och drar isär samhället på ett brutalt vis och att utanförskapet drabbar barnen allra mest.

I betänkandet redogörs för de åtgärder som ni i Alliansen har genomfört för att förbättra för barnen. Trots dessa åtgärder växer problemet. Antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer ökar. När Rädda Barnen presenterade sin rapport förra gången blev det en välbehövlig debatt. Nu är snart nästa rapport klar, och vad jag har erfarit fortsätter ökningen av antalet barn i ekonomiskt utsatta familjer. Problemet är alltså långt ifrån löst.

På 90-talet, som nämndes här, såg vi problemet. Efter att vi socialdemokrater tillsammans med Centerpartiet hade hanterat den ekonomiska krisen påbörjade vi arbetet med att minska barnfattigdomen. Och antalet minskade. Den trenden bröts 2008.

Herr talman! Om det finns ett problem känner man ju att man vill lösa det. Och om de åtgärder som man vidtar inte hjälper föreslår eller vidtar man nya åtgärder – såvida man inte tycker att det inte är något problem. Jag är av den uppfattningen att den borgerliga regeringen medvetet driver denna politik. Ni vill att samhället ska dras isär och att dessa barn får skylla sig själva som inte har sett till att födas till världen i en familj som har tillräckliga resurser.

Studerar man er politik och de beslut som ni har fattat sedan 2006 står det klart att ni vill gå tillbaka till gamla tider. Utbildning ska bara vara vissa människor förunnad, och omsorgen ska inte vara efter behov utan efter hur tjock plånbok man har. Blir du sjuk – skyll dig själv! Man

tvingar allvarligt sjuka att fortsätta att jobba eller att gå till Arbetsförmedlingen. Ja, listan kan göras lång.

Senast i morse på nyheterna – det har vi fått refererat av flera – hörde vi att det är endast en tredjedel av dem som är arbetslösa som har a-kassa och att allt fler tvingas söka försörjningsstöd.

Förra veckan kom en rapport från Barnombudsmannen och Kronofogdemyndigheten som fick mig att börja tänka på den gamla statartiden. Antalet barn som vräks från sina hem ökar i Sverige i dag.

Det är inte nog med att ni tvingar ut människor i fattigdom, utan ni skickar också räkningen till kommunerna. Försörjningsstödet ökar. Detta gör att det finns mindre pengar ute i kommunerna till äldreomsorg, skola, barnomsorg och så vidare. Ni säger en sak och gör någonting annat.

Att flertalet av partierna i Alliansen driver denna politik är jag inte dugg överraskad av. Till skillnad från kanske en del av er har jag läst er historia. Men jag är mycket fundersam på hur Folkpartiet kan ställa upp på detta. Tyvärr har Folkpartiets representant gått – hon ville väl inte fortsätta att lyssna på mig.

Det fanns en gång något som kallades socialliberaler som stod bakom den svenska modellen med ett generellt välfärdssystem, som vi alla bidrog till efter förmåga och fick del av efter behov. Visserligen har de flesta av dem försvunnit, men jag undrar ändå hur de tänker.

Till sist vill jag kommentera Centerpartiets inlägg, som flera av er också har varit inne på. Jag håller naturligtvis med om att arbete är det som skapar välfärd. Men det är ju fördelningen av välfärden som vi reagerar på. Centerpartiets representant tog upp RUT-avdraget, sänkt arbetsgivaravgift för unga och sänkt restaurangmoms – det som ni har valt för att få fler i arbete.

Vi tycker att de pengar som detta kostar kunde ha använts inom till exempel äldreomsorgen, barnomsorgen och så vidare. Jag tror att det hade skapat minst lika många nya jobb. Det tror jag också att många med mig skulle hålla med om, om jag inte hade som mål att skapa större klyftor i samhället som den borgerliga regeringen har.

Anf. 123 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Mycket har sagts i denna debatt i dag, och det visar att detta ämne engagerar många av oss. Jag tycker att det är jättebra.

Barnfattigdom är ett begrepp, som vi har talat om här, som definieras på ett flertal olika sätt – 13 stycken eller så. Det berör också flera politiska områden, vilket visar sig i att det är flera utskott som har yttrat sig. Som ledamot i socialförsäkringsutskottet vill jag ta upp några saker. Och jag är ny för denna mandatperiod, Christer.

När man talar om den relativa barnfattigdomen innebär den de facto att om alla barnfamiljer i ett land får det bättre, men vissa får 300 kronor mer i månaden och andra 600 kronor mer i månaden, har ändå den relativa barnfattigdomen ökat. Den absoluta barnfattigdomen har ökat lite grann men är fortfarande, tack och lov, lägre än vad den var 1997.

Regeringens mening med den ekonomiska familjepolitiken är att skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn och ungdomar och att ge alla barn samma rättigheter och möjligheter att fullt ut forma sina liv under uppväxten.

Regeringen har också genomfört, som har sagts här, dels flerbarnstilllägg, dels höjda bostadsbidrag som är utformade på det sättet att det kommer de sämst ställda familjerna till godo. Det är en tydlig fördelningspolitisk inriktning i denna budget. De mätningar som vi pratar om här gjordes före både flerbarnstillägget och de höjda bostadsbidragen.

I flera motioner efterlyser man en handlingsplan, men jag anser att de åtgärder som regeringen har vidtagit är bra. Och flera andra åtgärder är under beredning. Dessutom blir saker inte alltid bättre för att man har en plan.

Herr talman! Flerbarnstillägget höjdes, och konstruktionen på bostadsbidraget var sådan att man nådde de sämst ställda familjerna. Jag tycker att det är jättebra. Sedan motverkar man inte barnfattigdom enbart genom att höja olika bidrag, men det är en av flera åtgärder som är nödvändiga.

Barnfattigdomen är mycket ojämnt fördelad. Man kan se att den varierar från 4 procent till 30 procent och i vissa områden, nära mig, till och med 60 procent – jag tänker på Rosengård. Ensamstående och personer med utländsk härkomst är mest utsatta. Detta syns tydligt i all statistik.

Till exempel i Rosengård utanför Malmö som gränsar till min hemkommun är utanförskapet skriande stort. Där är det nödvändigt att minska bostadssegregationen, som har ökat i Malmö under många år. Jag hoppas att den frågan kommer att prioriteras där nere.

Statistiken visar också att ensamstående utan jobb har haft en svag utveckling och att de med jobb har haft en mer gynnsam utveckling.

Herr talman! Att lära sig svenska och ha en chans att få ett jobb är det bästa sättet att bryta utanförskapet, såväl i Malmö som på andra platser. Här har Malmö en läxa att göra.

Det finns några familjer som lyckas ta sig ifrån Rosengård, och då hamnar de i våra skolor. Jag har sett elever som är födda i Sverige och som nästan inte kan prata svenska och som nästan aldrig har varit utanför Rosengård – då pratar jag om en och en halv mil.

Det finns således mycket att göra framöver inom flera politiska områden. Vi har i Sverige en av världens minsta skillnader i inkomster, vilket vi ska vara stolta över, men man kan alltid sträva efter att alla barn ska få en bra start i livet. Vårt bidragssystem hjälper många, men det är bara en del. Andra områden är skolan, se till att fler kommer i arbete och att det blir mer lönsamt att arbeta samt att minska bostadssegregationen.

Jag kan berätta att nattomsorg eller omsorg på obekvämt arbetstid är genomförd redan i dag i mer än 50 procent av kommunerna. Av dem är mer än 50 procent borgerliga. Jag kan säga att jag själv, som kommunstyrelseordförande fram till 2010, införde omsorg på obekvämt arbetstid. Jag tycker att det är mycket bra.

Moderatkvinnorna skrev i augusti 2010 att vi ville uppmantra kommunerna att införa barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Vi har också ett betänkande som bereds inom Socialdepartementet just nu som heter *Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull*. Det är mycket viktigt, för där tittar man på underhållsstöd, kanske inte bara kronor och ören. Det är många föräldrar som skulle få högre underhållsstöd om de gjorde avtal om det och inte hade normen, som det alltför ofta blir, de 1 273 kronor eller vad det är.

Jag hoppas mycket på den utredningen och hoppas att den kommer fram snart.

Som socialförsäkringsutskottet också påpekar i sitt yttrande utesluter man inte att det även framöver kan bli tal om fortsatta satsningar inom de familjepolitiska stöden. Det tycker jag visar att regeringen tycker att detta är viktiga frågor och arbetar för ett sammanhållet Sverige, där alla ska kunna ha en god miljö.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Prot. 2011/12:74
22 februari

Barnfattigdom

11 § Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU5
Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel (skr. 2010/11:162).

*Riksrevisionens
rapport om
skattebefrielse för
biodrivmedel*

Anf. 124 HANS OLSSON (S):

Herr talman! I dag ska vi resonera om Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel.

Men låt mig först konstatera, innan vi kommer in på den: Ett liv går ganska fort, och det händer mycket. Jag brukade förut tänka på min gamla mormor. Hon var född 1900 och dog 1997. Så mycket hon hann uppleva, och vilka förändringar det var! Nu har man själv kommit upp i ålder, så att man kan se att det händer en hel del.

För att lite grann blicka tillbaka på ens egen uppväxt: Det var stora, bensinslukande bilar som stod och dreglade, och det skulle bara öka och gå fort. Tänk då, herr talman, om man på 50- eller 60-talet hade vetat att man skulle stå här i Sveriges riksdag och resonera om saker och ting därför att klimatet höll på att ta stryk, så att man inte kunde fortsätta på det sätt som vi håller på med!

Jag tror att de flesta av oss har kommit till insikten att man – även om det låter lite klyschigt – gärna vill kunna överlämna en bättre jord till sina barn än den man ärvde av sina föräldrar. Då är nog detta med klimatet och de åtgärder som vi måste vidta allvarligt. Det är inget man kan leka med.

Därför är det bra att Riksrevisionen nu kommer med rapporter. De har i dagarna också kommit med en rapport om vem som egentligen betalar klimatskatterna, om det är företagen eller hushållen. OECD har också kommit med rapporter där man pekar på att vi i Sverige subventionerar de fossila bränslena. På EU-nivå förhandlar vi om ett nytt energiskattedirektiv som vi i Sverige tycker är mycket bra.

Hela tiden pågår det diskussioner om det viktiga klimatet, som vi måste göra någonting åt.

Då har vi från vårt parti, Socialdemokraterna, till betänkandet lagt ett särskilt yttrande där vi vill peka på några saker som vi tycker är viktiga för framtiden och för att vi ska kunna göra den viktiga klimatomställningen.

Om vi ska ha en långsiktig och hållbar förändring måste vi också ha långsiktiga och stabila spelregler, speciellt för företagen, som vi hoppas ska kunna utveckla nya och energismartare produkter. Därför vill vi peka på några saker som vi tycker är olyckliga.

När regeringen nu förändrar förmånsvärdet på förmånsbilar förändrar man lite hastigt spelreglerna för etanolmarknaden. Vi ska komma ihåg att vi i riksdagen förut har beslutat om den så kallade pumplagen. Mackarna blev då tvungna att ha etanolpumpar.

Om man förändrar på det här sättet blir det lite svajigt – spelreglerna är inte stabila. Därför tycker vi att det är viktigt att man behåller nedsättningen av förmånsvärdet på 20 procent, som var innan. När vi vill dra åt ett visst håll för miljöns skull ska det var långsiktigt, så att man kan lita på det även om det blir förändringar i riksdagsmajoriteten.

Vi tycker också att det är viktigt att titta på de höga tullarna, för att klara låginblandningen. Det borde kunna göra det möjligt att konkurrera med svensktillverkad etanol. Vi har ju mycket av råvarorna för etanoltillverkning i Sverige, och det vore bra om vi kunde klara det.

Detta, herr talman, är några synpunkter från oss när det gäller detta betänkande. Vi har utvecklat våra synpunkter vidare i ett särskilt yttrande.

Anf. 125 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Vi ska här behandla en rapport från Riksrevisionen gällande skattebefrielse för biodrivmedel. Jag kan börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, även om det inte finns några reservationer.

Skattebefrielse för biodrivmedel har varit ett bra sätt för att få fart på produktion av dessa och få ned koldioxidutsläppen inom transportsektorn.

I granskningsrapporten drar Riksrevisionen slutsatsen att skattebefrielsen är ett dyrt och trubbigt styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser. Riksrevisionen bedömer dock att skattebefrielsen har varit en förutsättning för att användningen av biodrivmedel skulle kunna öka och att skattebefrielsen därmed är en förutsättning för de utsläppsreduktioner som kan kopplas till användningen av biodrivmedel.

Regeringen instämmer inte i Riksrevisionens resonemang om kostnader och att de utsläppsminskningar som användningen av biodrivmedel gett är en dyr åtgärd. Skattebefrielsen har varit nödvändig för att kunna uppnå målet 10 procent förnybar energi i transportsektorn till 2020. Om inte skattebefrielse hade varit möjligt hade inte den tekniska utveckling i fråga om förnybara drivmedel som vi har sett de senaste 15 åren skett.

Regeringen avser att genom en kontrollstation år 2015 bedöma om det behöver vidtas ytterligare åtgärder för att nå målet om 10 procent förnybar energi i transportsektorn till 2020. Vidare arbetar regeringen på frågan om hur biodrivmedel ska kunna hanteras skattemässigt när statsstödsgodkännandet löper ut 2013.

Att använda morötter i form av skattenedsättning för biodrivmedel är en bättre väg att gå framåt än att överbeskatta svenska bilister och svenskt näringsliv.

Det finns i detta betänkande tre särskilda yttranden, ett från Socialdemokraterna, ett från Vänsterpartiet och ett från Miljöpartiet. I dessa särskilda yttranden påpekar både Vänsterpartiet och Miljöpartiet att de vill höja skatten på bensin och diesel ytterligare.

För inte så länge sedan, år 2010, sade Miljöpartiet i sin budgetmotion att de tyckte att bensinen borde kosta åtminstone 15 kronor. Bensinpriset var då 13 kronor, och de ville höja skatten med 2 kronor. Vänsterpartiet hade ett förslag i ungefär samma storleksordning, ja något mer.

Nu är priset 15 kronor och till och med lite över. Ni vill ju fortsätta höja skatten. Min fråga blir då: När tycker ni att taket är nått? Eller finns det inget tak? Är det skattehöjningen i sig som är det viktiga?

Vad säger Socialdemokraterna om skatten på bensin och diesel? Håller ni med Miljöpartiet och Vänsterpartiet?

Sverige är ett till ytan stort land med långa transporter som följd. Då vi ökar kostnaderna med dyrare diesel och även lägger fram förslag om kilometerskatt för de tunga transporterna, vilket Vänsterpartiet och Miljöpartiet gör, kan alla räkna ut vem det är som får ta kostnaderna. Jo, det är barnfamiljerna, som får dyrare mjölk på bordet, och basindustrin, som får sämre konkurrenskraft. Höjd skatt på bensin och diesel slår också hårt mot alla som måste använda bilen för att ta sig till jobbet, hämta och lämna barn eller kanske skjutsa till någon fritidsaktivitet.

Jonas Sjöstedt skrev på sin blogg den 23 augusti 2010 att han ville sänka priset på bensin med 1 krona i Norrlands inland. Jag undrar då lite stilla: Var är solidariteten med resten av svenskarna som är beroende av bilen?

Miljöpartiets ena språkrör, Gustav Fridolin, bemötte i går frågor om höjd skatt på diesel och bensin samt kilometerskatt för de tunga transporterna med att järnvägstransporter är lösningen. Det kanske det är på sikt, till en viss del. Men så trångt som det är på spåren i dag är det inte möjligt att bygga ut mer järnvägsspår, och något sådant kan ju inte göras i en handvändning. Det tar tid, och under tiden måste våra transporter fungera. Vi måste få ut skogen till hamnar och fabriker, och vi måste få mjölk på bordet.

Till dess måste vi också agera ansvarsfullt och se verkligheten som den är och inte straffskatta bort arbeten och fördyra för vanliga människor att leva och bo i hela Sverige.

Anf. 126 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel. Jag vill till att börja med säga att jag tycker att det är en väldigt bra rapport. Det enda man kan klaga på är att den inte har kommit tidigare. Vi har faktiskt haft skattebefrielse för biodrivmedel ganska länge i det här landet, och det borde ha utvärderats för länge sedan.

Detta handlar i grund och botten om vår tids största problem: klimatfrågan. Det är frågan om förändring av klimatet, som vi dagligen får rapporter om. Det är inte längre tal om *om* detta sker utan om *att* det sker och vilka verkningar det har.

Det finns därför en sak jag skulle vilja kritisera i rapporten. Det är att man egentligen inte talar om vad det handlar om. Riksrevisionen pekar väldigt tydligt och bra på ett antal problem när det gäller skattesubvent-

ion av biodrivmedel. Systemet fungerar inte bra, och varför fungerar det inte bra? Jo, av den anledningen att regeringen inte vågar höja koldioxidskatten. Det skulle nämligen kunna rätta till denna obalans.

Vi släpper i dag i Sverige ut för mycket koldioxid via vår trafik. Vi kan vara hur stolta som helst över att vi släpper ut mindre, men det hindrar inte att vi släpper ut för mycket totalt sett. Detta finns tyvärr inte med i rapporten.

Det finns en annan svaghet i rapporten. Skattebefrielse för biodrivmedel och alternativa drivmedel har två funktioner. Den ena är att minska koldioxidutsläppen, men det andra är att skapa möjligheter för den nya tekniken. Vi vet att oljan tar slut. Vi vet inte när den tar slut, men vi vet att den tar slut. Det är garanterat. Vi lyckas inte fabricera någon ny. Egentligen är ju oljan obetalbar, för den går inte att återställa utom på ett väldigt dyrt sätt – så dyrt att ingen ens räknar på det ordentligt.

Dessa två delar hade jag gärna sett mer betonade i denna rapport, alltså att det behövs en rejäl ökning av koldioxidskatten. Miljöpartiets budgetförslag handlar inte om 2 kronor. Vårt budgetförslag handlar om en höjning med 70 öre. Det är det förslag vi lade fram i höstas. Det är samma förslag som klimatkommissionen hade. Där var alla partier överens om att 70 öre vore rimligt. Det är detta som vi vill nu.

Vi tror att det skulle behövas att vi tydligare tog ställning. Jag skulle önska att vi inte bara lade den här rapporten till handlingarna utan att vi även tydligt från riksdagens sida sade att det behövs handling här. Vi behöver också få besked av regeringen vad som händer med skattebefrielsen för biodrivmedel. Kommer den att förlängas, vilket är absolut nödvändigt för att få ut mer ny teknik, eller inte?

Detta är alltså en bra rapport. Det är ett första steg, men det finns ett antal plumpar i protokollet som borde rättas till. Nu kommer vi att lägga den till handlingarna. Miljöpartiet har ett särskilt yttrande med. Jag skulle önska att det skulle krävas av regeringen att man snarast kom tillbaka till riksdagen och verkligen tog vår tids största fråga på allvar – klimatfrågan, där koldioxidskatten är den främsta lösningen – och att man gav klara besked för näringsliv och privatpersoner när det gäller teknikförnyelsen och behovet av långsiktiga villkor för etanolförsäljning i Sverige.

(Applåder)

(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

UU4 Kommissionens arbetsprogram för 2012

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (S)
3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (MP)
4. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 3 (SD)
5. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 4 (V)

Förberedande votering 1:

19 för res. 3

19 för res. 4

264 avstod

47 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Carina Moberg (S) och Annicka Engblom (M) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Raimo Pärssinen (S) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja och kammaren hade således antagit res. 3.

Förberedande votering 2:

22 för res. 2

19 för res. 3

261 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

92 för res. 1

23 för res. 2

186 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

149 för utskottet

92 för res. 1

60 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 16 C, 16 KD

För res. 1: 92 S

Avstod: 23 MP, 18 SD, 18 V, 1 -

Frånvarande: 20 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 SD, 1 V, 3 KD

SoU10 Äldrefrågor

Punkt 1 (Äldrepolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

23 för res. 2

18 för res. 3

261 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

92 för res. 1

22 för res. 2

188 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

168 för utskottet

91 för res. 1

41 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD, 1 -

För res. 1: 91 S

Avstod: 23 MP, 18 V

Frånvarande: 21 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Äldrehälsovård)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

281 för utskottet

20 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 98 M, 23 MP, 19 FP, 16 C, 18 V, 16 KD

För res. 4: 19 SD, 1 -

Frånvarande: 21 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 V, 3 KD

Punkt 4 (Medicinskt ansvarig sjuksköterska)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

132 för res. 6

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD, 1 -

För res. 6: 91 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 21 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 V, 3 KD

Punkt 6 (Bemanningen i demensboenden)

1. utskottet
2. res. 10 (SD)

Votering:

258 för utskottet

20 för res. 10

23 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 98 M, 19 FP, 16 C, 18 V, 16 KD

För res. 10: 19 SD, 1 -

Avstod: 23 MP

Frånvarande: 21 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 V, 3 KD

Punkt 7 (Kostnader för den enskilde)

1. utskottet
2. res. 13 (SD)
3. res. 14 (V)

Förberedande votering:

20 för res. 13

21 för res. 14

260 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

146 för utskottet

19 för res. 14

134 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 95 M, 19 FP, 15 C, 16 KD

För res. 14: 1 M, 18 V

Avstod: 88 S, 2 M, 23 MP, 1 C, 19 SD, 1 -

Frånvarande: 23 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 V, 3 KD

Tomas Eneroth (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Kunskap och kompetens)

1. utskottet
2. res. 19 (SD)

Votering:

152 för utskottet
20 för res. 19
128 avstod
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 98 M, 1 MP, 19 FP, 16 C, 16 KD

För res. 19: 19 SD, 1 -

Avstod: 88 S, 22 MP, 18 V

Frånvarande: 22 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 V, 3 KD

Eva-Lena Jansson och Hillevi Larsson (båda S) samt Mehmet Kaplan (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU8 Barnfattigdom

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

133 för res. 1
19 för res. 2
146 avstod
51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Tina Acketoft (FP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

149 för utskottet
131 för res. 1
20 avstod
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 16 C, 16 KD

För res. 1: 90 S, 23 MP, 18 V

Avstod: 1 S, 18 SD, 1 -

Frånvarande: 21 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 7 C, 1 SD, 1 V, 3 KD

Anf. 127 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Vänsterpartiet stöder en fortsatt skattebefrielse på biodrivmedel enligt rapportens avsikt. Men vi ser att systemet behöver utvecklas ytterligare. Skattebefrielsen för etanol har inte stimulerat till utveckling av nya och mer avancerade drivmedel, vilket var syftet. Vänsterpartiet anser därför att det behövs mer pengar till forskning och en tydlig certifiering för att driva på omställningen till en utveckling av mer hållbara produktionsmetoder.

Det är bra att biodrivmedel och andra flytande bibränslen från den 1 januari i år måste uppfylla så kallade hållbarhetskriterier för att få skattebefrielse. Men vi vill se en breddning av hållbarhetskriterierna till att omfatta även social hållbarhet. Drivmedelspolitiken får till exempel inte leda till sämre tillgång på livsmedel till överkomligt pris, särskilt för människor i utvecklingsländer. Det handlar om respekten för markrättigheter, att leva upp till ILO-konventionen när det gäller tvångsarbete, rätten till föreningsfrihet och den kollektiva förhandlingsrätten. Lika lön för kvinnor och män, minimiålder för arbete och förbud mot barnarbete enligt ILO:s kriterier är andra aspekter. Detta är viktiga saker som vi måste leva upp till på olika sätt.

Det finns ett nytt påbörjat projekt för detta som heter Global Energy Partnership. Där gör man en uppföljning även av vissa av dessa aspekter. Men Energimyndigheten har inte fått i uppdrag att jobba enligt detta, så man gör ingen som helst uppföljning när det gäller sociala kriterier. Man arbetar endast med ekologisk hållbarhet. Detta tycker vi att man borde arbeta mer med. Man borde kunna ta till vara på det initiativ som finns.

Problemet med de hållbarhetskriterier som införs i år är också att de enbart gäller bibränslen, vilket kan leda till att utsläppen flyttar till oreglerade produkter, sektorer och länder. Vänsterpartiet driver därför att hållbarhetskriterierna ska gälla alla bränslen. Enligt hållbarhetskriterierna ska minskningen av växthusgaser vara 35 procent. Detta gäller fram till 2017, då man ämnar gå över till 50 procents minskning av koldioxidutsläppen jämförelsevis. Men vi vill redan nu höja målet om minskning av koldioxidutsläpp till 50 procent. Det är bråttom. Vi har inte tid att vänta.

Vi anser att det är viktigt att utöka skattebefrielsen för låginblandning – upp till 10 procent för bensin och 7 procent för diesel, precis som i EU-direktiven. Avsikten med detta är att gynna att den befintliga bilparken minskar utsläppen av fossila bränslen i så stor utsträckning som möjligt redan nu. Vi har avsatt 600 miljoner kronor i vår budget för detta. Och vi vill som sagt agera direkt.

Det kommer att ta lång tid att byta ut den befintliga bilparken. Det finns i dag inga incitament att höja etanolen som låginblandning i bensin och diesel i Sverige från nuvarande nivå. De utsläpp av växthusgaser som sker nu kommer att finnas kvar i atmosfären under lång tid framöver. Det är bara tio år vi har på oss för att vända utvecklingen. Utsläppen behöver börja minska nu. Det räcker inte att ökningen av utsläppen minskar, utan den totala halten koldioxid i atmosfären måste minska. Vi ligger redan i dag på en nivå som i längden kommer att orsaka fyra gra-

*Riksrevisionens
rapport om
skattebefrielse för
biodrivmedel*

ders temperaturhöjning eller mer om vi inte börjar binda in mer koldioxid än vad vi släpper ut.

Det är akut viktigt att vi redan nu ser hur exempelvis metanutsläppen från tundran ökar i högre grad än väntat. Eftersom det är en mycket stark förstärkningsmekanism av växthuseffekten är det viktigt att vi tar detta hot på största allvar och att vi använder så effektiva metoder vi kan för att minska utsläppen.

Då gäller det att byta ut bilparken så fort som möjligt, gynna en konvertering av gamla bilar samt se till att den bensin som tankas har så liten klimatpåverkan som möjligt. Dessutom måste vi förstås gynna, och inte missgynna, kollektivtrafiken.

Vänsterpartiet vill höja bensin- och dieselskatterna varje år till 2014, som nämndes tidigare – också detta enligt Klimatkommissionens inriktning. Vi vill samtidigt ge stöd i glesbygd så att det blir billigare att tanka där, där bilen verkligen behövs. De som bor där och är i stort behov av bil för att över huvud taget få sitt liv att fungera ska inte drabbas. Samtidigt vill vi bygga ut kollektivtrafiken kraftigt över hela landet så att den ersätter behoven av bilen.

På grund av det akuta läget när det gäller klimatfrågan vill vi se en fortsatt skattebefrielse på biodrivmedel till dess att vi ser en förändring av användningen. Men det är viktigt att i god tid före 2015 ge politiska signaler om huruvida skattebefrielsen ska fortsätta eller inte. Vi skulle samtidigt vilja stimulera hållbara drivmedel med certifikatsystem, såsom det fungerar på elmarknaden. Vi vill därför utreda ett sådant system som kan börja gälla 2015 ifall vi tar bort skattebefrielsen.

Anf. 128 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Ibland kan det vara på sin plats att ha ett perspektiv på vad man talar om. Här låter det lite ödesmättat som att vi i Sverige skulle ha den avgörande betydelsen för världens framtid.

När jag tittar på Riksrevisionens rapport är den slutsats jag drar att hela rapporten bygger på helt fel ingångsvärden. Man kan inte räkna hem insatser för att förändra beteende i ekonomiska vinster på det viset. Så fungerar det inte. Väljer man att ta ett initiativ för att ändra ett beteende kommer det inte att kunna räknas hem på kort sikt i ekonomiska termer. Det är ju ett förändrat beteende man vill komma åt.

Därför blir det märkligt när man hänvisar till att biodrivmedel har utvärderats och att de ger incitament till ett förändrat beteende. Det är rätt bra om man har ett fordon som kan tanka drivmedlet också, för i annat fall är det meningslöst. Annars kanske man måste stanna hemma, och det är ju bra om man kan komma till jobbet. Det är många som har gjort det förr i världen i alla fall.

När det gäller drivmedel måste de också gå hand i hand med fordons-tekniken. Vad hjälper det om vi stoppar ut en massa drivmedel som ingen kan tanka eller att teknikutvecklingen inte har kommit? Det är som hönan och ägget. Om man sedan tittar på forskning kring priselasticiteten på drivmedel visar det sig att den ligger på 23–26 kronor, och det är en rätt lång väg dit. Att höja några tioöringar kommer inte att ändra beteendet hos den ensamstående mamman som ska till jobbet innan hon har råd att köpa en ny miljöbil. Man får använda lite sunt förnuft när man förändrar beskattningen så att folk kan ändra sitt beteende.

Vi kan också titta på problemen med teknikutvecklingen. Den senaste tidens bussbränder lite överallt beror på för hög förbränningstemperatur i motorerna. Det går inte heller riktigt hand i hand med vad som behöver göras.

Man bör också fundera på vad som händer när man ger incitament på drivmedelsmarknaden med pumplagar och allt möjligt annat. Då måste man se till att de fordon som finns på marknaden också kan tanka detta till ett vettigt pris. Vi vet att flera av dessa biodrivmedel helt enkelt är skattebefriade. Det innebär att man måste subventionera själva drivmedelstillverkningen också. Då frångår man de principer som gäller inom EU. Jag tror att man ska vara försiktig med detta. Det viktigaste är att man hittar en långsiktig utveckling framöver.

Det intressanta är att minska utsläppen totalt sett. Nästa steg som måste tas då är att tillverka fordon som över huvud taget släpper ut mindre och som använder mindre drivmedel för att minska utsläppen. Det är det mest effektiva av allt.

Jag vill påminna om att Sveriges fordonstrafik står för en tiondels promille av jordens utsläpp. Om man vill tro att det skulle kunna förändra växthusgaserna och utvecklingen i Sibirien får man väl tro det, men lite försiktig bör man nog vara. Sverige ligger långt framme. Sverige har minskat sina koldioxidutsläpp sedan 70-talet med 40 procent. Vi kan se att det blir lite mer utsläpp efter transportererna i högkonjunktur. Men det långsiktigt hållbara målet måste vara att vi kan göra oss fria från fossila bränslen. Det är i alla fall målet för Kristdemokraternas politik.

Anf. 129 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag lyssnade med viss bestörtning på Lars Gustafssons anförande. Det lät som 15 år tillbaka i tiden, ungefär. Det är ju ändå Lars Gustafssons parti som är med i alliansregeringen, som har talat mycket om att nå koldioxidmålen och om teknikutveckling. Man har hållit fast vid den av de rödgröna införda pumplagen, skattebefrielse för biodrivmedel etcetera. Man har även hållit fast vid den årliga uppräknings av koldioxidskatten och så vidare.

Jag förstår inte detta; det är dessutom lite synd att det är som det är. För 20 år sedan var Kristdemokraterna ett miljöaktivt parti. Vad Lars Gustafsson nu förespråkar eller säger innebär att totalt nolla alla miljöambitioner och alla ambitioner på klimatområdet. Jag är förfärad; det måste jag säga.

Anf. 130 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! I motsats till Miljöpartiet använder vi huvudet inte under armen utan där det ska användas, mellan öronen, för att själva kunna tänka. Vi vill nå ett mål så att man på lång sikt kan hitta rätt, men inte genom hugskott och extrema förslag som bara skulle innebära att folk får mycket dyrare att ta sig till jobbet utan att få en enda förbättring.

Trots skattebefrielse och trots förändringar är många människor i sin livsföring så beroende av sina fordon att ingenting förändras. Alltså måste man hitta ett sätt att förändra när det gäller möjligheten att få fordon för vilka nämnda drivmedel kan användas.

Nu talar jag om trafiken, som det ju här handlar om. Även inom andra områden, bland annat när det gäller energiåtervinning, finns det väldigt

mycket att göra. Men man ska inte sticka under stol med att Miljöpartiets företrädare gjort huvudlösa påståenden i denna kammare – jag vill inte ens tekniskt gå in på dem.

Vi i Sverige måste hitta långsiktiga överenskommelser med andra länder som också gör sitt. I annat fall är det hela meningslöst. Att vi skulle ta på oss dubbel tagelskjorta – vi har ju redan satt upp givna mål – tycker jag är att lura sig själv. Dessutom är det improduktivt, för det innebär bara att välfärden i Sverige får lida för att andra missbrukar sina utsläpp. Jag står inte alls utanför Kristdemokraternas politik. Men man måste använda förnuftet och inte liksom skena i väg för att vara populistisk.

Anf. 131 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Fortfarande är jag undrande. Jag har inget emot energiåtervinning, och teknikutveckling är jättebra. Om man läser rapporten om detta ser man att det är just teknikutveckling som pumplagen och utvecklingen över huvud taget av alternativa drivmedel och så vidare i Sverige syftat till. Men man måste också gå vidare och, vilket jag tog upp i mitt anförande, våga vara framåtsyftande.

Ska jag tolka Lars Gustafsson så att Kristdemokraterna vill avbryta ordningen med skattebefrielsen, sluta med skattebefrielsen för etanol till exempel? Ett svar om det vore en väldigt viktig signal för alla människor i Sverige som satsat på att köpa etanolbilar och på att ändå ta ett litet steg, om än ofullkomligt, mot att reducera koldioxidutsläppen.

Apropå bränslepriset kan jag konstatera att marknaden är betydligt bättre än Miljöpartiet på att höja bränslepriserna, så vi ska kanske snart ingå en pakt med marknaden och låta denna höja priserna ännu mer.

Ska man föra en ansvarsfull politik gentemot medborgarna i Sverige ska man se till att de får alternativa drivmedel, för bensinen kommer ganska snart att bli svindyr.

Min fråga till Lars Gustafsson är om Kristdemokraterna är emot en fortsatt skattebefrielse för etanolen som bränsle.

Anf. 132 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Den saken har jag över huvud taget inte berört. Jag har bara sagt att det inte ens räcker med skattebefrielse när det gäller etanol-tillverkningen. Vi vet att man i flera delar av Europa i dag upptar ytor för jordbruksmark i norra Afrika för att odla grödor för drivmedel som vi i Europa ska ha. Tycker ni att det är en ansvarsfull politik?

Vi vet att etanolen är begränsad och att etanolen inte har någon framtid. Men jag har inte sagt att beskattningen ska ändras utan bara sagt att incitament för att fortsätta på den vägen inte finns; det är vad jag försökt säga. Incitamentet ligger i att fordonstekniken utvecklas så att man kan använda drivmedel som minskar de totala utsläppen – det är detta som är det intressanta – och det gör man genom att det finns fordon som kan tankas med de drivmedel som finns, dessutom i närheten.

Nyligen har Miljöpartiets nya språkrör gått ut och sagt att man ska tvinga folk att bygga för biogas och installera pumpar ute i markerna till priset av 2–3 miljoner per pump. Men man får då köra runt miltals för att hitta något ställe där man kan tanka. Dessutom ska man ha ett fordon som råkar vara av nämnda slag.

Nej, jag tror att man måste vara lite mer pragmatisk och hitta långsiktiga lösningar för att kunna gå över till fungerande drivmedel som vi har tillgång till och för att totalt sett minska utsläppen. Det hjälper ju inte att vi minskar utsläppen bara genom fossila bränslen. Lika illa blir det om vi i stället ökar utsläppen genom biodrivmedel eftersom dessa finns i atmosfären så pass lång tid och därmed påverkar växthuseffekten genom så kallad positiv feedback.

Anf. 133 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Sveriges utsläpp har ökat väldigt mycket under den senaste tiden, och vi har tappat vår placering på klimatränkningen i världen. I dag ligger Sverige – som tidigare varit ledande, varit i täten – på trettiofjärde plats. Det är transporterna som i dag står för ökningen av utsläppen i Sverige. Ungefär 40 procent av utsläppen i dag kommer från transportsektorn. Det är också där ökningen sker.

Jag undrar hur dina visioner ser ut. Hur tror du att vi i tid ska klara klimatomställningen? Forskarna talar om att vi har tio år på oss för att vända utvecklingen. Hur ska vi på så kort tid kunna byta ut hela bilparken i Sverige? Någoting som går fort måste vi göra. Vi måste alltså ta till både snabba åtgärder och långsiktiga åtgärder.

Jag undrar, som sagt, hur dina visioner ser ut, Lars Gustafsson.

Anf. 134 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller mina visioner handlar det om sunt förnuft och om att inte komma med orealistiska påståenden för att vara politiskt populistisk.

De förslag som Vänsterpartiet och Miljöpartiet lägger fram är fullständigt orealistiska utifrån detta med att åstadkomma en förändring av det globala klimatet. Givetvis kan vi göra vissa förändringar lokalt, men vi kan inte låta Sverige skena i väg och göra någonting som är helt orealistiskt. Så var det med etanolspåret. Vi körde med *ett* spår trots att vi kristdemokrater ville ha fler konkurrensmöjligheter genom biogas och andra drivmedel som alternativ eftersom konkurrensen kommer att lösa problematiken.

Men vi måste också ha fordon, och vi måste ha folk som kan köpa fordon som går på nämnda drivmedel om vi nu vill transportera oss. Vi vet att kollektiva transportmedel är väldigt begränsade, att de inte kan användas överallt.

Problemet är egentligen att långsiktigt hitta en funktion för fordon som kan användas. Kristdemokraterna är för fordon men emot utsläppen. Således måste vi hitta något så att det går att få ihop de här två delarna. Det kan bara göras gemensamt så det kommer att ta viss tid. För varje minskning av ett fordons utsläpp och ju effektivare fordonet är, desto bättre är det när det gäller att minska utsläppen, om man nu tror på det. Som ni vet finns det många forskare som säger någonting helt annat, men det är en annan debatt som vi kan ta i ett annat sammanhang.

I fråga om fordonsteknik ligger Sverige, som sagt, väldigt långt framme, inte minst när det gäller lastbilstrafiken. Där har vi de bästa fordonen – jag tror att vi i Sverige tillverkar de bästa lastbilarna i världen. Mer kan man inte begära att Sverige ska göra.

Alliansregeringen premierar att Sverige ska ha en fin lastbilstillverkning, en tillverkning där man gör fina fordon. Man måste också komma ihåg att ökningen i procentualiteten ska ställas mot att det på andra områden lite grann skett en minskning. Vi har blivit effektivare i bland annat energiåtervinning. Det gör att procentualiteten ökar. I en högkonjunktur är det alltid så att det blir en större ökning än när det är lågkonjunktur. Jag ser ingen oro för den saken. Jag ser mer oro för den övriga världen som liksom negligerar sina åtaganden.

Anf. 135 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Jag förstår inte hur vi ska kunna få till en förändring om man i vartenda land i världen säger att andra länder ska göra någonting. Alla länder måste väl ta sitt ansvar. Om vi inte gör det, varför ska då ett annat land göra det?

Vi i Sverige har alla möjligheter. Vi har en lång kust med mycket vind. Vi har mycket skog. Vi har alltså mycket bättre möjligheter än många andra länder. Dessutom har vi en bra infrastruktur och ett gott välstånd. Varför ska inte vi agera när vi står inför ett så fruktansvärt scenario – ett scenario som vi för några år sedan inte hade kunnat drömma om när det gäller vad som kan hända med världen. Det är fruktansvärt som det nu är, så varför ska vi inte agera så kraftfullt vi kan på alla plan?

Kollektivtrafiken är nog den viktigaste nyckeln. Tågtransporterna bör vi i första hand satsa på att bygga ut. Jag tycker att det är konstigt att regeringen inte inser att en bra tågtrafik även gynnar företagsamheten i Sverige, men det är en annan diskussion.

Varför alltså inte börja med de åtgärder vi snabbt kan vidta när det gäller biltrafiken – detta för att så mycket som möjligt få bort belastningen även från biltrafiken, från dagens bilpark? Vi måste se framför oss hur vi kan lösa det. Vi har en väldigt stor bilpark, och denna är ett mycket stort problem. Det är svårt att fort hantera en omställning av bilparken. Således måste vi försöka hitta så många olika vägar som möjligt.

Jag tycker också att vi så fort som möjligt ska gå över till biogas och el som är mycket bättre än etanolen. Men etanolen har ändå funktionen att den redan nu minskar utsläppen med ett visst procenttal. Mot den bakgrunden är det viktigt att använda de metoder vi har.

Anf. 136 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Jag tror att jag skulle rekommendera mina motdebattörer att läsa på lite mer om fakta och verkligheten vad gäller klimat och allt sådant. Det är dock inte det vi diskuterar, utan vi diskuterar rapporten från Riksrevisionen.

Sverige är ett avlångt land. Det bor åtta nio miljoner här, och vi har långa transportsträckor. Vi bor inte i Holland, som är tätbefolkat och där man kan göra på ett visst sätt. Vi bor i ett kallare klimat som innebär mer energiåtgång. Vi måste vara realistiska och inte ha visioner som inte går att genomföra. Många miljöåtgärder blir tyvärr en pappersprodukt därför att de inte är realistiskt genomförbara. Därför försöker jag anför en realistisk ton: Vad kan vi realistiskt göra för att få en förbättring och minska våra utsläpp?

Det finns bara ett sätt att komma åt det, och det är att man har en fordonsteknik som går ihop med drivmedlen. Man kan inte sätta ut vissa sorters drivmedel och tror att alla ska skaffa det. Det finns nämligen en omställningstid; vår vagnpark är 17–18 år gammal om jag kommer ihåg det rätt. Det tar alltså tid innan gemene man kan få dessa möjligheter. Att tro att man kan straffbeskatta fram saker och ting är alltså bara väldigt dyrt för medborgarna och har väldigt liten nytta.

En medborgare i USA släpper ut ungefär 18 ton per person. Vi släpper ut 6. Vi åker visserligen till Thailand, men det gör inte jag. Jag sparar alltså in mitt klimatutsläpp där. Kanada ligger på 10. Kina börjar tangera våra siffror nu, fast de är två miljarder människor. Det är alltså lite skillnad, och jag tror att man får vara lite realistisk.

Alliansregeringen försöker vara realistisk såtillvida att vi sätter upp mål och ska försöka uppnå dem så mycket som möjligt. Det finns dock flera olika vägar för att komma dit, och det är inte alltid de vägar Vänsterpartiet föreslår som jag tror är framgångsrika. Jag tror i stället att det dagligen kommer ny teknik som kan göra att vi klarar de mål vi har satt upp. Jag hoppas att vi kan se det som en långsiktig lösning, eftersom växthusgaserna stannar i atmosfären ganska länge – mellan 44 och 90 år, beroende på vilken forskare man talar med.

Anf. 137 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Det är många som har sagt det mesta, men jag kommer att upprepa några saker.

Detta gäller alltså Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel. Utskottet föreslår att rapporten läggs till handlingarna, och jag vill härmed yrka bifall till detta förslag.

Det senaste decenniet har det nationella målet för förnybara fordonsbränslen successivt ökat, och samtidigt har budgetutrymmet höjts. En ökad andel förnybar energi nämns när man syftar till de energipolitiska målen 2020. Det konstateras i rapporten att skattebefrielsen är ett trubbigt styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser. Den har inte stimulerat till nya och mer avancerade biodrivmedel, vilket det fanns en förväntan om när skattebefrielsen infördes.

Utskottet ser ändå skattebefrielsen som viktig för att de klimat- och energipolitiska målen ska nås. Den bör dock bara kvarstå så länge efterfrågan på biodrivmedel behöver stimuleras. Sedan må den upphöra och biodrivmedel beskattas i förhållande till miljöpåverkan. Skatten bör då inte inkludera koldioxidskatt utan endast energiskatt – detta eftersom det inte frigörs fossilt kol vid förbränningen.

Det pågår ett arbete med att samordna de ekonomiska styrmedlen så att det blir mer samhällsekonomiskt effektivt inom klimat- och energiområdet. Den så kallade kontrollstationen 2015 ska kunna visa om det behövs ytterligare åtgärder för att nå målen 2020.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 februari.)

14 § Vuxenutbildning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU7
Vuxenutbildning.

Anf. 138 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Vi har nu att debattera och diskutera motioner om vuxenutbildning från den allmänna motionstiden.

Jag vill börja med att säga att jag självklart står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till nr 2 och nr 11.

Förra veckan kom vår utskottsgrupp hem från en spännande resa till Kanada, där vi studerade deras utbildningssystem. Man tar med sig väldigt mycket saker hem som vi ska diskutera vidare, men en sak jag tycker är extra spännande är deras systematik och deras vilja att hela tiden lära mer. Det är faktiskt precis det vuxenutbildningen handlar om – att lära mer, lära om och lära nytt. Lärare i Kanada har faktiskt kravet på sig att de hela tiden ska ta till sig ny kunskap och sedan omvandla den i klassrummet. Det är väldigt spännande.

Sedan vi stod här i fjol och hade denna vuxenutbildningsdebatt har jag varit ute på väldigt mycket studiebesök i vuxenutbildningsvärlden. Jag har lärt mig mycket och träffat väldigt många deltagare. Jag måste säga att det är den allra bästa delen i detta riksdagsuppdrag, att få vara ute och diskutera med folk – framför allt de som finns i den värld vi har att hantera.

En bra sak bland många när jag har varit ute är yrkeshögskolan. Jag var på ett besök i Arvika i Värmland, där man på en bilverkstad hade blivit lite bekymrad över att väldigt många bilar nuförtiden kommer in som kräver elkunskaper. Man hade fått ta in elmännskor för att laga bilar. Då uppkom diskussionen om man inte skulle ha en fordonselektrikerutbildning, vilket man alltså startade.

När jag sedan besökte Myndigheten för yrkeshögskolan i Västerås förstod jag hur väldigt mycket större yrkeshögskoleutbildningen skulle kunna vara om den dimensionerades på ett annat sätt. Jag måste säga att man kan bli väldigt bekymrad över att det inte tillsätts fler platser inom yrkeshögskoleutbildningen än i dag när man ser att 86 procent av dem som har gått en utbildning får jobb inom sex månader. När Pia Enochsson, som är generaldirektör för myndigheten, var hos oss i utbildningsutskottet i januari sade hon att dubbelt så många som fick bifall på sina ansökningar kunde ha fått bifall – med bibehållen kvalitet. Det tycker jag att vi ska ta till oss och tänka på.

På mina besök runt om i Sverige har jag insett att vuxenutbildningens dimension och framför allt utbud beror på var man bor. Hur det ser ut beror lite grann på var man bor och vad man erbjuds just där man bor. Det kan vi fundera över. På några ställen har jag sett ett väldigt bra samarbete över kommungränser och länsgränser. Sådant samarbete behöver vi nog fundera på om vi inte ska uppmuntra.

I Kanada sade de något klokt på ett ställe vi var på. De sade: Man kan inte locka tillbaka med det människor har lämnat. Med detta menade de alla som hoppar av skolan, och det har vi också ganska många som gör.

De menade att man måste erbjuda någonting annat än det människor har lämnat. Då tänker jag naturligtvis på folkhögskola, studieförbund, studiecirklar och folkbildningspedagogiken, som vi borde satsa betydligt mer på än vad vi gör i dag. Det är nämligen att erbjuda något helt annat än det människor en gång i tiden har lämnat.

Häromdagen kom en forskningsrapport som heter *Den orättvisa hälsan – om skillnader i hälsa och livslängd*. En av slutsatserna i denna forskningsrapport är just att utbildning spelar roll. Den spelar till och med roll för hur länge man lever. Det borde vi fundera lite mer på när vi satsar våra pengar på olika saker.

Vi inom Socialdemokraterna satsar i den senaste budgetmotionen 57 400 nya platser inom vuxenutbildning, högskola och universitet, arbetsmarknadsutbildningar och så vidare. Det gör vi så klart för att vi vill utjämna klyftor. Vi vill att människor ska kunna förverkliga sina drömmar, ta sig framåt och också leva längre med en bra utbildning. Det får inte finnas några återvändsgränder inom utbildningssystemet. Man kan inte komma och säga till en människa: Tyvärr, som tonåring valde du fel väg. Det kommer aldrig att hända i ett socialdemokratiskt samhälle.

Forskningen visar också att ungdomar kommer att ha 20 olika jobb under sitt liv. Det är något helt annat än vad det har varit tidigare, då man kanske utbildade sig för ett jobb och sedan stannade i det resten av livet. Så kommer det inte att se ut, och då måste vi ta det livslånga lärandet på allvar.

Herr talman! Det gläder oss att majoriteten i utskottet vill höja ambitionsnivån för vuxenutbildningen och att man vill återinföra det riktade statsbidraget. Det är jättebra.

Jag tänkte säga några ord om svenska för invandrare. Jag tror att de flesta som kommer hit från ett annat land faktiskt vill lära sig svenska, utbilda sig, få ett jobb och bidra till tillväxten. Därför behöver vi ha en väldigt bra svenska för invandrare. Vi behöver kvalitetsstärka, vi behöver utbilda våra lärare på ett helt annat sätt än hittills, vi behöver se över innehållet och vi behöver sluta med att betala ut bonus. Pengarna behöver användas på ett helt annat sätt.

Någonting som vi också måste titta mer på än vad vi har gjort hittills handlar om den utbildning som de hade med sig därifrån de kom, att validera utbildningen. Väldigt många jobbar faktiskt med något annat än det som de har utbildning för. Det innebär att vi förlorar år av tillväxt. Det innebär också att man som enskild människa måste lära om det man en gång redan har lärt eller lära sig någonting helt annat. Det är slöseri med människors kompetens.

Avslutningsvis, herr talman: Med en socialdemokratisk vuxenutbildningspolitik får fler människor chans till utveckling och jobb. Fler får chans att ha arbetskamrater, att ha semester, att lösa framtidens problem tillsammans med människor, och fler kan lämna arbetslöshet, fattigdom och hopplöshet.

Anf. 139 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Först vill jag uttrycka min belåtenhet över att Gunilla Svantorp uppskattar utbildningspolitiken i Kanada. Vi moderater har också varit där, och det är till stora delar samma tankar som ligger bakom Alliansens stora skolreformer.

Utbildning är en hörnsten i Alliansens arbetslinje och en särskilt prioriterad fråga. Och till skillnad från den spretiga oppositionen är vi i Alliansen överens om vår politik för vuxenutbildningen. Jag och mina allianskolleger kommer att göra lite olika fördjupningar inom olika områden i våra anföranden.

Vuxenutbildning är ett område som tyvärr ofta hamnar lite i skymundan i samhällsdebatten, bakom frågor som förskola, grundskola, gymnasium och högskola. Men vuxenutbildning har ett stort värde i ett föränderligt samhälle och erbjuder många vägar, många aktörer och många möjligheter.

Vuxenutbildning kan handla om att ge den som misslyckats i skolan en ny chans, att ge möjlighet att vidareutbilda sig för att utvecklas i sitt yrke eller göra karriär, att byta yrkesbana för att orka arbeta fram till pension eller kanske även efter pension för den som vill. Det kan också handla om att ge den som är arbetslös eller långtidssjukskriven en möjlighet till omskolning till nytt yrke, att förse företagen med kvalificerad arbetskraft, att ge nya svenskar goda kunskaper i det svenska språket, att validera kunskaper hos personer med gamla svenska utbildningar eller utländska utbildningar och sist men inte minst att ge alla möjlighet till personlig utveckling och bildning.

Vuxenutbildningen är av avgörande betydelse för Alliansens arbetslinje. Det är därför vi satsar så mycket mer på vuxenutbildning än vad den gamla socialdemokratiska regeringen gjorde. Tillsammans fick vuxenutbildningen 6,8 miljarder i 2012 års budget. Det är 1 miljard mer än vad Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet satsade 2006 – en ökning med 17 procent. Utöver denna permanenta ökning har vi tillfört extra tillfälliga pengar 2010 och 2011 för att möta effekterna av den tidigare finanskrisen.

För oss i Alliansen är vuxenutbildning en helhet. Inom denna helhet har vi både skjutit till stora summor och ibland även prioriterat om mellan olika utbildningsformer beroende på konjunkturen. Jag kan konstatera att regeringen satsat extra på universitet och högskolor, yrkeshögskola, komvux och yrkesvux, lärlingsutbildningar för vuxna, validering och sfi, folkhögskolor och studieförbund. Alla dessa olika utbildningsformer har under Alliansens regeringstid fått ökade resurser.

Samtidigt utvecklar vi helt nya utbildningsvägar som exempelvis lärlingsutbildningar inom både gymnasieskola och vuxenutbildning och särskilda motivationsutbildningar inom folkhögskolorna för att motivera ungdomar som hoppat av skolan att slutföra sina studier. Utöver satsningar på fler platser har vi gjort stora ansträngningar för att förbättra kvaliteten inom alla vuxenutbildningar.

Området vuxenutbildning har alltså prioriterats upp av Alliansen. Det innebär mer pengar, fler platser, fler olika utbildningsalternativ och förbättrat studiestöd för vissa grupper. Det blir därför närmast obegripligt när Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gör gemensam sak och kräver ett återinförande av en hög ambition när det gäller att erbjuda en flexibel och lättillgänglig vuxenutbildning. Man kan ju inte gärna återinföra något som aldrig har tagits bort utan som tvärtom byggts ut och fått mer resurser. Vad menar oppositionen egentligen?

Det är också slående att oppositionen bara är överens om att man vill återinföra något som aldrig avskaffats. Några gemensamma förslag från oppositionen om mer pengar eller fler platser inom vuxenutbildningen finns inte.

Herr talman! Den samlade oppositionen – Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – har i betänkandet även enats om att kräva att regeringen återkommer med ett förslag som innebär ett riktat statsbidrag till vuxenutbildningen. Detta är ett mycket märkligt krav. Det verkar som om oppositionen inte har en aning om hur vuxenutbildningen finansieras i dag. Mer än 80 procent av vuxenutbildningen finansieras nämligen redan genom riktade statsbidrag. Det gäller exempelvis yrkeshögskolan, SFI, särvox, yrkesvux och folkbildningen liksom de särskilt riktade insatserna till Västra Götalandsregionen i spåren av fordonskrisen.

Den enda del av vuxenutbildningen som i dag inte har riktade statliga anslag är komvux. Men här är kommunerna redan skyldiga att erbjuda kommunal vuxenutbildning till alla som har rätt till sådan utbildning. Utöver detta ska man sträva efter att bedriva en utbildning som motsvarar den efterfrågan och de behov som finns i den egna kommunen. För att ge kommunerna förutsättningar för detta utgår ett generellt statsbidrag från staten, men det är en verksamhet som inte lämpar sig för statlig detaljstyrning. Om man skulle öronmärka pengar för en viss omfattning av vuxenutbildning, oavsett konjunktur och varierande behov i olika kommuner, skulle man riskera att dra undan pengar från annan viktig kommunal verksamhet som förskola, grundskola eller gymnasium.

Jag tycker att det är en märklig dubbelmoral från oppositionen när man å ena sidan talar om att vi ska respektera det kommunala självstyret och å andra sidan kräver riktade statsbidrag till komvux som minskar detta självstyre.

Särskilt märkligt blir det efter att Socialdemokraterna de senaste dagarna gjort ett stort nummer av att man vill öka kommunernas rätt att själva besluta om privata företag ska få lov att driva offentligt finansierad verksamhet i den aktuella kommunen. Denna fråga vill man alltså ge kommunpolitikerna förtroendet att hantera, men när det gäller att prioritera mellan vuxenutbildning och annan utbildning anser Socialdemokraterna uppenbarligen att de kommunala politikerna helt ska omyndigförklaras. Bristen på logik inom socialdemokratins firar ständigt nya triumfer.

Från Alliansens sida har vi förtroende för att kommunpolitikerna klarar att prioritera utan alltför många klåfingriga pekpinningar från riksdag och regering. Varför ska kommunpolitikerna ha full frihet att prioritera när det gäller alla kommunala skolformer utom just komvux? Vi avvisar självklart detta förslag i vår reservation.

Herr talman! För mig som är aktiv i både utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet finns det ingen tydlig gräns mellan arbetsmarknadsutbildning och övrig vuxenutbildning, även om statens budget har dessa poster inom olika utgiftsområden och frågorna hanteras av olika riksdagsutskott.

Även inom arbetsmarknadsområdet har mycket stora resurser tillförts under lågkonjunkturen. Arbetsförmedlingen erbjuder praktik och kortare omställningsutbildningar, medan de flesta längre utbildningar erbjuds

inom det övriga utbildningssystemet. Detta har stora fördelar. Det säkrar kvaliteten och kontinuiteten i utbildningarna, och det gör att utbildningarna snabbt kan byggas ut eller krympas beroende på behov och konjunktur.

Samtidigt finns fler aktörer inom vuxenutbildningen. Många anställda erbjuds omfattande utbildningar i arbetsgivarens regi, utbildningar som rustar den enskilde medarbetaren och ökar möjligheten att göra karriär och också möjligheten att hitta ett nytt arbete om det gamla skulle försvinna. Dessa omfattande utbildningsinsatser för vuxna glöms ofta bort i debatten men är en viktig del av det livslånga lärandet.

Stora delar av arbetsmarknaden omfattas också av omställningsavtal mellan de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna. Trygghetsfonden och Trygghetsrådet uppvisar fantastiskt goda resultat när det gäller att hjälpa människor till nya jobb efter en uppsägning. En del i deras verksamhet är att erbjuda olika former av utbildningar. Detta är också en viktig del av vuxenutbildningen.

Herr talman! Alliansen står för valfrihet. Inom stora delar av utbildningssystemet finns stor valfrihet när det gäller att välja skola och utbildningsvägar. Inom vuxenutbildningen är valfriheten däremot synnerligen begränsad. Alliansen har därför i sitt senaste valmanifest med som en ambition att pröva möjligheterna att förverkliga en valfrihetsmodell för vuxenutbildningen.

I samband med en sådan valfrihetsreform inom vuxenutbildningen bör också frågan om finansiering av vuxnas studier lyftas på nytt. Att som vuxen studera på heltid är i dag ofta en ekonomisk påfrestning, även om möjligheterna till studiestöd för vuxna med låg utbildningsnivå förbättrats under Alliansens tid vid makten. Det finns många intressanta inspel i denna diskussion, allt från inrättandet av kompetenskonton till förbättring av studiemedlen för vuxna och höjning av åldersgränserna för studiemedel. Diskussionen lär säkert fortsätta.

Fru talman! Oppositionens förslag är förvirrande. Talar man om vuxenutbildning när man egentligen menar komvux eller saknar man verkligen kunskap om hur statsbidragen fördelas? Vad menar man när man begär återinförande av flexibel och lättillgänglig vuxenutbildning? Ska det tolkas som ett förslag om återgång till läget 2006? I så fall skulle det medföra minskade anslag till vuxenutbildningen och mindre flexibilitet.

Alliansens reservation beskriver hur verkligheten ser ut. Jag hoppas att oppositionen tar till sig denna kunskap.
(Applåder)

Anf. 140 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Oj, det var mycket, Jan Ericson. Jag vet inte var jag ska börja. Ni har prioriterat upp vuxenutbildningen, säger Jan Ericson i sitt anförande. Det är för mig fullständigt obegripligt.

Jan Ericson och hans kamrater kan inte ha någon som helst kontakt med de kommunpolitiker runt om i landet som just nu håller på att stänga en massa vuxenutbildningsplatser för att det försvinner statsbidrag. I Malmö försvinner det 1 000 platser eftersom det försvinner 38 miljoner i statsbidrag. I Örebro försvinner det 12 miljoner i statsbidrag och 400 platser. Jag kan räkna upp hur många exempel som helst. Hur man då kan säga att man prioriterar vuxenutbildningen är för mig obegripligt.

Jan Ericson säger att man satsar mer pengar och jämför med 2006. Det är mer intressant att jämföra de senaste åren. Till exempel försvinner det 1,1 miljard kronor i vuxenutbildningen mellan åren 2011 och 2012. Hur kan man säga att man satsar mer pengar när det försvinner så mycket?

Dessutom säger Jan Ericson att man satsar pengar på gymnasiet. Det är inte det vi diskuterar, men ni tar faktiskt bort 675 miljoner kronor från gymnasiet, så det stämmer inte heller.

Det finns många frågor, och jag återkommer i nästa replik. Det jag vill veta nu är: Hur kan Jan Ericson mena att Alliansen har prioriterat upp vuxenutbildningen när vi hör att man runt om i landet är tvungen att skära ned på vuxenutbildningsplatser?

Anf. 141 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Jag var tydlig i mitt anförande. Vi lägger mer pengar i år än vad ni gjorde 2006. Det kallar jag en uppgradering av vuxenutbildningen. Att kommunpolitiker har svårt att prioritera är deras problem.

De extra pengar som vi sköt till 2010 och 2011 var tillfälliga krisåtgärder. Tillfälliga krisåtgärder kan inte bli permanenta åtgärder. Skulle vi göra så varje gång vi skjuter till extra pengar i en extrem situation skulle vi aldrig ha några pengar att skjuta till i en extrem situation.

Det var begränsat, och det sades från början att tillskjutandet av extra resurser var tillfälligt. Därefter går vi ned på den normala nivån, och den normala nivån är fortfarande högre än den var 2006. Det kan Gunilla Svantorp aldrig komma ifrån.

Anf. 142 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Menar Jan Ericson att krisen är över nu? Det låter konstigt. För mig handlar politik hela tiden om att prioritera. Då är det märkligt att vi har en regering som väljer att lägga 5,4 miljarder kronor på en sänkning av krogmomsen. Man har inte den blekaste aning om hur många jobb det kommer att ge. Och skulle man omvandla arbetsgivaravgiftssänkningen för unga till studieplatser motsvarar det 55 000 studieplatser.

Häromveckan kunde vi läsa en rapport från Arbetsförmedlingen som kan vara intressant för Jan Ericson som också sitter i arbetsmarknadsutskottet. Man hade tittat på jobbcoacherna och deras resultat vad gäller jobb. Här väljer regeringen att lägga 2 miljarder. När året är slut kommer man att ha lagt 3 miljarder kronor på jobbcoacher. Rapporten visar att de som har fått jobbcoachning har högre sannolikhet att få praktik och lägre sannolikhet att få jobb än de som inte har fått jobbcoachning.

Den borgerliga regeringen har alltså lagt över 8 miljarder kronor på något som man inte har en aning om huruvida det ger något resultat. I stället kunde ni ha lagt pengarna på utbildningsplatser så att människor hade fått en chans att ta sig vidare i livet. Hur har ni prioriterat egentligen, Jan Ericson?

Anf. 143 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Det finns andra forum för diskussionen om arbetsmarknadspolitiken. Den ska vi inte blanda in i den här debatten om vuxen-

utbildningen. Debatter om hur vi hanterar skatter och annat hålls i de berörda utskotten. Nu prioriterar vi utbildningsfrågorna.

Socialdemokraterna har uppenbarligen alltid en massa pengar när de är i opposition. När de sitter i regeringsställning finns det aldrig några pengar. I regeringsställning hade ni inte mer än 5,8 miljarder till vuxenutbildningen. I dag när ni sitter i opposition har ni obegränsat med pengar till precis allting.

Gunilla Svantorp säger nästan rakt ut att de tillfälliga krisåtgärderna borde permanentas, för det är mer eller mindre alltid kris. Det verkar vara den socialdemokratiska synen på samhället.

Tillfälliga krisåtgärder är tillfälliga. Man skjuter till extra resurser under en begränsad tid för att sedan gå ned till den normala nivån. Det är så vi arbetar i Alliansen. Vi tar ett ekonomiskt ansvar, för annars har vi inga pengar kvar nästa gång det bränner till i vår omvärld.

Vi skjuter till mer pengar 2012 än vad ni gjorde 2006. Det är ett faktum. Vi prioriterar vuxenutbildningen högre än vad Socialdemokraterna någonsin har gjort. Med dessa ord tackar jag för debatten.

Anf. 144 ESABELLE DINGIZIAN (MP):

Fru talman! En grundpelare i välfärdssamhället är att människor ska få utvecklas och skaffa sig kunskap. Kunskap ger människor egenmakt, stolthet och goda förutsättningar att få ett jobb.

Jag tror inte att regeringens företrädare här i dag har en annan uppfattning, och det var väl det Jan Ericson sade. Trots det lyckas man inte med sitt uttalade mål att minska det så kallade utanförskapet. Sysselsättningsgraden har minskat, arbetslösheten har skjutit i höjden och långtidsarbetslösheten har ökat. Regeringen har missat målet.

Som försvar hävdar regeringen att de internationella ekonomiska oroligheterna är orsaken. I nästa stund hör man att vuxenutbildningen är kommunernas ansvar, och det stämmer. Men det har kanske undgått regeringen att man har ansvar för konjunkturpolitiken. Det är fullständigt naturligt att regeringen ser till att konjunkturåtgärder vidtas.

Motviljan mot att satsa på vuxenutbildningen går inte ihop med den arbetslinje som ni företräder. Arbetslinjen kräver att alla ges möjlighet att utvecklas och anpassa sin kompetens så att den bättre matchar kraven på arbetsmarknaden och det som efterfrågas.

Situationen på arbetsmarknaden är ohållbar. De flesta bedömare säger att arbetslösheten kommer att öka. Samtidigt har många företag och arbetsgivare svårt att hitta rätt kompetens till lediga jobb. Enligt Arbetsförmedlingen har 38 procent av de offentliga arbetsgivarna under det senaste halvåret haft svårt att hitta rätt kompetens till lediga jobb. Tala om misslyckad utbildningspolitik.

Fru talman! I Alliansens Sverige ökade kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd med 3 miljarder mellan 2006 och 2010. Då kan man inte vara nöjd. Det finns all anledning för regeringen att tänka om och öppna fler vägar för människor att förverkliga sina drömmar om en ny utbildning som leder till ett nytt jobb. Den kommunala vuxenutbildningen ska göra det möjligt för den som vill byta yrke att komplettera sin utbildning.

Sveriges utbildningsväsen måste präglas av öppna dörrar för att vi ska kunna möta arbetskraftsbehovet framöver. Med tanke på kommande pensionsavgångar behöver vi rusta människor.

Allianspartierna skriver i sin reservation att vuxenutbildningen även i fortsättningen ska ge den enskilde möjlighet att komplettera sin grundutbildning, skola om sig och skaffa en ny yrkesutbildning. Det låter klokt, men verkligheten ser annorlunda ut. Jag förstår inte vilken verklighet ni lever i. Kommun efter kommun erbjuder bara det som lagen kräver.

Arbetslösheten talar sitt eget språk. Regeringen bör fundera över om man inte behöver satsa lite mer än vad man gör på kompetensutveckling.

När det gäller ungdomarnas situation vet alla att det är svårt att få ett varaktigt jobb om man inte har en treårig gymnasieutbildning bakom sig. Då är det ungdomsgarantin som gäller, och det är inte mycket till kompetensutveckling. Man borde fundera över hur man ska få in ungdomarna i olika kompetenshöjande åtgärder. Det är ganska alarmerande att vi i dag har 127 000 ungdomar som varken går i skola eller jobbar. Det behövs en utbildningspolitik som ger de unga en andra chans och möjligheter till jobb.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men yrkar bifall till reservation nr 5. Jag står naturligtvis bakom majoritetstexten under punkt 1.

Anf. 145 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Vuxenutbildningen är en av de viktigaste och mest effektiva insatserna för att underlätta för enskilda att sadla om och ta ett steg närmare arbetslivet. Med den nya gymnasiereformen och de nya yrkes- och lärlingsutbildningarna är vår förhoppning att färre ungdomar ska hamna i vuxenutbildningen för att lappa och laga från grund- och gymnasieskolan.

Antalet studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel har inte varit så stort sedan år 2004. Förklaringarna är främst två, nämligen stora ungdomskullar som söker sig till vuxenutbildningen direkt efter gymnasieskolan och det osäkra arbetsmarknadsläget.

Vuxenutbildningen måste erbjudas dem med störst behov. Det är personer utan slutbetyg, de som vill komplettera för att bli högskolebehöriga samt de som vill öka sin kompetens för att kunna ta ett ledigt jobb. Yrkesutbildningar inom vuxenutbildningen är dyrare men väldigt viktiga för många studerande som genom denna utbildning kan ta de lediga jobb som fortfarande finns i många kommuner runt om i landet.

Fru talman! Regeringen har förlängt satsningen där ungdomar i åldern 20–24 kan få ut den högre bidragsdelen i studiemedlet för att stimulera dem att läsa in och få en fullständig utbildning, vilket är en förutsättning för att bli anställbar. Därför är det intressant att höra vad Miljöpartiet gör för den här målgruppen. Jag hörde inte ett enda konkret förslag från tidigare talare.

Vi har också utökat antalet platser inom yrkesvux för att möjliggöra för fler att fortbilda sig. Yrkesvuxsatsningen har förlängts i ytterligare två år vilket är viktigt med tanke på de behov vi fortfarande ser på arbetsmarknaden.

Satsningen på yrkeshögskolan är också en viktig del. Att förse samhället och näringslivet med rätt kompetens är en av våra viktigaste upp-

gifter som politiker. Det är positivt att den andel som erbjuds plats i yrkeshögskolan har ökat från 26 procent till 29 procent – från 6 400 personer till 8 900 personer. Principen för hur vi prioriterar yrkeshögskolans resurser måste fortsatt vara arbetsmarknadsläget och att i samverkan med branschen utveckla och ta fram utbildningarna. Vi ska inte utbilda till arbetslöshet.

Fru talman! Den största utmaningen inom vuxenutbildningen förblir svenskundervisningen för invandrare. Under många år har vi från Folkpartiet och Alliansen kritiserat socialdemokratiska regeringar för att inte ta tag i kvalitetsproblemen inom sfi med låg genomströmning och liten flexibilitet. Man har inte någon systematisk kvalitetskontroll och heller ingen kontroll av närvaron. På alltför många platser i landet har det inneburit att invandrare inte kan prata svenska trots sfi och trots att de bott i Sverige i flera år. Detta är problematiskt utifrån ett integrations- och jämställdhetspolitiskt perspektiv, och inte minst utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Det tar alldeles för lång tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden.

Etableringsreformen sjösätts för fullt just nu. Vi ställer krav på helhetsverksamhet för nyanlända att delta i Arbetsförmedlingens och kommunens gemensamma insatser. En viktig del i denna process är den samhällsinformation som nyanlända ska erbjudas och därefter svenskundervisning för invandrare. Målet för oss är att korta ned tiden från det att man anländer till Sverige tills man påbörjar en utbildning, kommer ut på en arbetsplats eller startar eget företag.

Kvaliteten i sfi måste höjas. Skolinspektionen slog i sin senaste sfi-rapport fast att sfi inte prioriteras av de undersökta kommunerna. Under 2010 var antalet elever i sfi drygt 96 000. Aldrig tidigare har så många läst inom sfi. Drygt hälften, 37 000, var nybörjare. Detta ställer krav på kommunerna att bli ännu bättre på mottagandet och upplägget av utbildningarna. Visserligen efterfrågar Socialdemokraterna i betänkandet alternativ, men era kamrater ute i kommunerna säger oftast nej till en konkurrensupphandling av sfi som skulle åstadkomma fler alternativ, fler aktörer och fler anpassade utbildningar.

Mitt parti och andra partier har satt sfi under lupp i många kommuner. Det är kvalitetsuppföljning, krav på upphandling, krav på flera inriktningar, till exempel för akademiker och dem med yrkesbakgrund. Det är ökad närvarokontroll kopplad till försörjningsstöd och krav på att både män och kvinnor deltar i praktik. Praktik är viktig för att få insyn i hur det fungerar på en svensk arbetsplats, och det är effektivt för att lära sig svenska språket.

Skolinspektionen granskade nyligen 33 kommuner och två kommunalförbund. En kritik var att de granskade verksamheterna präglades av ett arbetssätt som används i undervisningen av barn och ungdomar och att organisationen, upplägget och schemalaggningsen inte var flexibla. Vi har därför tillsatt en utredning i hopp om att kunna införa en sfi-peng som ska presenteras i september i år. Vi måste öka den enskildes makt att välja anordnare. Vi behöver också satsa på lärarkompetensen inom sfi, då verksamheten kräver särskild kompetens. Regeringens sfi-lyft är ett sätt att möta detta.

Vi utreder nu hur vi kan korta ned tiden i sfi. Vårt gemensamma mål är att förebygga inläsningseffekter där enskilda är inskrivna under långa

perioder utan att lära sig svenska språket. Sfi-bonusen är ett sätt att öka genomströmningen, men även detta ogillar man från det rödgröna hållet. Man motionerar i betänkandet om att man vill ta bort den. Sfi har under lång tid tillåtits bli en form av försörjning år efter år utan krav på att individen egentligen ska få några språkkunskaper eller prestera några resultat; detta är inte rimligt. Sfi måste vara en utbildningsform enbart för nyanlända flyktingar och invandrare.
(Applåder)

Anf. 146 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Roger Haddad inledde med att säga att vuxenutbildningen är någonting där man lappar och lagar. Den inställningen har jag mycket svårt att förstå. För mig handlar vuxenutbildning om livslångt lärande och om att man hela tiden kan rätta till det som man inte har gjort som ung men framför allt om att bygga på det som arbetslivet kräver och det som jag själv som individ kräver. Vad menar Roger Haddad när han säger att vuxenutbildningen är någonting där man lappar och lagar?

Roger Haddad sade också att vuxenutbildning ska erbjudas dem med de största behoven. När ni tillträdde efter valet 2006 tog ni bort rekryteringsbidraget som verkligen var något som gjorde att de som hade de största behoven av vuxenutbildning faktiskt också kom till vuxenutbildningen. Varför gjorde ni det? Har ni några planer på att återinrätta rekryteringsbidraget om ni tycker att det är så viktigt, vilket det är, att de som har störst behov också går i arbetsmarknadsutbildning?

Roger Haddad säger att det är viktigt med kvalitetsförbättringar inom sfi. Ja, det är det absolut. Sedan sätter han likhetstecken mellan fler att välja på och bättre kvalitet. Då kan man bara gå till hälso- och sjukvården för att se hur det är. Men det ska vi diskutera i ett annat utskott. Men där kan man se att vårdvalsreformen har lett till fler att välja mellan. Men har det blivit så värst mycket bättre kvalitet? Nej, det tror jag inte.

Sfi-bonus är ett sätt att öka genomströmningen, säger Roger Haddad. Ja, för dem som hade klarat sig bra utan sfi-bonus, för dem som har kommit hit och är mest välutbildade, men inte för dem som kommer hit och har lite utbildning.

Vad menar Roger Haddad egentligen med att lappa och laga?

Anf. 147 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Det var många frågor, men jag ska fokusera på det absolut viktigaste. Vi anser att en bra gymnasieskola och en bra grundskola förebygger behovet av att använda vuxenutbildningens resurser i efterhand.

Det konstateras i betänkandet och i rapporter att tillströmningen direkt från gymnasiet till vuxenutbildningen sker på grund av arbetsmarknadsläget, men tyvärr också på grund av att många saknar slutbetyg eller inte har fullständiga betyg från gymnasiet. Då måste man komplettera och läsa om, och vissa kommuner tillåter fortfarande så kallad konkurrenskomplettering, men då tar man ut en liten avgift.

Jag vill att man helst lämnar gymnasieskolan. Därför har vi gjort om gymnasieskolan, och den nya trädde i kraft hösten 2011. Där har vi yrkesutbildningar, studieförberedande utbildningar och lärlingsutbildning-

ar. Folkpartiet talar nu även om andra lösningar – kortare yrkeskurser – för att det ska finnas fler breda in- och utgångar.

När Socialdemokraterna styrde var det mycket lätt att komma in på gymnasieskolan, men det var mycket svårt att lämna gymnasieskolan. Många gick direkt till Arbetsförmedlingen eller till vuxenutbildningen. Därmed går mycket pengar från kommunernas budget till att lappa och laga, inte bara inom vuxenutbildningen utan inom arbetsmarknadspolitiska insatser som vi inte ens nämner här. Det tar mycket pengar från kommunernas budgetar.

Har man bara en stor kommunal aktör i fråga om sfi som aldrig utsätts för konkurrens och som de lokala politikerna knappt ställer några krav på i fråga om genomströmning och resultat utmanas den inte. Man vet inte hur den enda verksamheten står sig. Jag förordar en kvalitetsupphandling om man inte vill ha en konkurrensupphandling där man kan mäta flexibilitet, alternativa pedagogiska upplägg och naturligtvis kvalitet.

Anf. 148 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det andas från Roger Haddad att man ska vara färdig när man lämnar gymnasieskolan. Det tycker vi också. Men däremot skiljer vi oss i synen på vad som händer under resten av livet.

Som jag sade tidigare visar forskningen att man kommer att ha ungefär 20 olika jobb. Det kan jämföras med hur det var när vi lämnade gymnasieskolan. Det kräver att det finns utbildningsplatser så att människor hela tiden kan omskola sig. Då kan man inte se vuxenutbildningen som någonting som ska rätta till det som har varit fel, utan den måste ses som någonting där människor fyller på kunskap som arbetslivet ställer krav på.

Jag förstår därför inte Roger Haddad när han säger att man ska vara färdig när man lämnar gymnasieskolan. Så ser inte vi på vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen är mycket vidare än så.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga. Härondagen hade vi en gemensam interpellationsdebatt om just vuxenutbildningen och framför allt om yrkeshögskolan. Statsrådet sade att hon är nöjd. Hon tycker att dimensioneringen i fråga om platser är rätt inom yrkeshögskolan och att man satsar 1,6 miljarder under 2012 på yrkeshögskolan, trots att man vet att 86 procent av dem som har gått den har fått jobb och trots att man vet att 29 procent av dem som ansökte har fått ja till att börja. Håller Roger Haddad med om att det är rätt dimensionering? Skulle det inte med tanke på det som du precis har sagt vara bättre med fler platser inom yrkeshögskolan?

Anf. 149 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Jag kan börja med den sista frågan. Statsrådet Nyamko Sabuni bedömde att dimensioneringen just nu är på en bra nivå. Hon uttryckte vikten av att inte bygga ut yrkeshögskolan i alldeles för snabb takt för att upprätthålla kvaliteten. Men hon sade också att regeringen följer detta och att om det skulle uppstå ett mycket stort behov av mer resurser till just detta ändamål har denna regering visat att oavsett om det har gällt vuxenutbildning, yrkesvux, yrkeshögskolan eller arbetsmarknadspolitiska insatser har man anpassat behovet efter behov och arbets-

marknadsläge. Jag tycker att det var ett positivt svar från statsrådet Nyamko Sabuni.

När det gäller den första frågan om att vara färdig efter gymnasiet undrar jag: Hur ser ni på gymnasieskolan egentligen? Det kan inte vara bara tre bra och mysiga år, utan gymnasieskolan har uppdraget att bland annat utbilda ungdomar till vidare studier eller utbilda ungdomar till att bli anställbara. Jag har aldrig hört någon socialdemokrat som har sagt att detta inte är gymnasieskolans uppdrag utan att man kan gå där och ha lite trevligt och läsa någon kurs.

Det är klart att majoriteten av ungdomarna vill gå i gymnasieskolan och vet vad de vill och är mycket engagerade. Men det finns många ungdomar som tyvärr inte tar till vara den tid som de har under dessa tre år, eller fyra år på grund av problem med genomströmningstider i många kommuner beroende på felval, skolbyten och hopp mellan IV-programmet och nationella program. När de kommer ut från gymnasieskolan när de har fyllt 19 eller 20 år är det inte ovanligt, Gunilla Svantorp, att de söker sig till vuxenutbildningen och konkurrerar om samma resurser som finns för övriga i samhället.

Anf. 150 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Fru talman! Jag förstår att Alliansens företrädare blir besvärade när jag talar om sysselsättningsgrad. Jag måste fråga Roger Haddad: Ser du ett samband mellan utbildning och arbete?

Anf. 151 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Det gör jag absolut. Flera av oss är aktiva skolpolitiker sedan många år. När jag har lyssnat på flera ärendebatter och interpellationsdebatter oavsett utskott landar man på utbildningen och skolan som grund och plattform för kommande arbetsliv och möjligheter. Det är därför som vi genomför dessa reformer.

Miljöpartiet har inte ingått i någon regering men har stött regeringar som under många år har haft den gymnasieskola som vi nu lämnar. Det skulle vara högskolebehörighet, man teoretiserade yrkesprogrammen, karaktärsämnena på yrkesprogrammen teoretiserades, och man hade inga bra kvalitetskrav och uppföljningar i fråga om IV-programmet, som vi gör om.

Företrädare för alla politiska partier som är insatta säger också i denna talarstol att en av de viktigaste förklaringarna till den höga ungdomsarbetslösheten är just utbildningssystemet.

Det känns lite konstigt när man hör argumenten från dem som vill vrida tillbaka klockan och gå tillbaka till det som vi hade tidigare. Vi vill inte gå tillbaka till den gamla gymnasieskolan.

Kommunerna satsar på vuxenutbildning, staten satsar på vuxenutbildning och regeringen satsade på yrkesvux med en topp 2010. Det var helt rätt, för då var efterfrågan väldigt akut. Sedan har det blivit lite ljusare på arbetsmarknaden. Då får man justera ned det här. Regeringen, Folkpartiet och Alliansen har visat att man kan anpassa behovet efter arbetsmarknadssituationen.

Anf. 152 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Fru talman! Det är bra, men behöver man då inte anpassa det när vi i dag har en arbetslöshet på 8 procent, bland utrikesfödda 15,6 procent? Behöver man då inte dimensionera upp utbildningen, så att människor kan ta de jobb som finns?

Sedan vill jag också berätta att jag har skickat efter en RUT-utredning som jag hemskt gärna vill dela med mig av. Där kan man se svart på vitt att platserna på komvux inte har ökat. Under de senaste tio åren har det bara gått tillbaka. Om ni talar om att ni har 1 miljard mer i dag än 2006 måste ni också ta hänsyn till att det finns 400 000 fler människor i Sverige. Det handlar inte bara om vad som har varit tidigare, år 2006. Vi måste blicka framåt. Den svenska befolkningen har ökat med 400 000 människor. Vi har en arbetslöshet på 8 procent. Hur kan ni vara nöjda?

Anf. 153 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Jag gillar inte när folk påstår att jag är nöjd, för jag är inte nöjd. Jag har aldrig påstått det. Jag har sagt i samtliga interpellationsdebatter tidigare att vi har en stor utmaning när det gäller arbetslösheten. Det är ett stort problem. Vi har också haft stora problem med utbildningssystemet.

Man pratar om ungdomsarbetslösheten. Jag har erfarenhet från kommunalpolitiken. Vi vet att 40 procent är heltidsstuderande. Men om man nu tar ungdomsarbetslösheten som exempel måste man titta igenom vad de har för behov, hur många som behöver komplettera för att få ett slutbetyg och hur många som har läst ett program men i alla fall söker sig in på vuxenutbildningen.

Många kommuner, inte minst de större kommuner som har ekonomiska möjligheter, prioriterar och tar sitt ansvar oavsett vad staten gör eller inte gör, och det tycker jag är bra. Det ska vi uppmuntra. Jag glömde i tidigare inlägg uppmana Gunilla Svantorp att ringa sina kolleger Ilmar Reepalu i Malmö och Lena Båstad i Örebro och tala om hur viktigt det är att även kommunerna tar sitt ansvar. Det har vi gjort i Västerås, som jag kommer från, både när Alliansen styrde och nu när de rödgröna styr. Man tar ett lokalt ansvar. Man kan inte enbart förlita sig på att staten ska gå in när som helst och hur som helst.

Men utifrån den profil som den här regeringen har, med fokus på utbildning och arbete, är det helt klart att jag inte skäms över de insatser som görs. Sedan kan vi alla i olika partier tycka att yrkeshögskolan borde få mer pengar eller att universiteten borde få mer pengar. Alla vill ha mer pengar. Men just kampen mot arbetslösheten förenar oss alla allianspartier. Det är jag trygg med.

Anf. 154 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det finns ett antal punkter när det gäller vuxenutbildning som jag från Centerpartiets sida vill vara väldigt tydlig med. Vuxenutbildning är en av hörnstenarna i det utbildningsbygge som vi har i Sverige. Det handlar om vår syn på människan. Det handlar om att det ska skapas möjligheter för människor att ta makten över sina liv och bygga sin kompetens, men också om att vi politiskt tillsammans med utbildningsaktörer som kommuner, utbildningsföretag med flera har ett ansvar för att göra det möjligt.

Här anser Centerpartiet att det finns mer att göra. Möjligheten till försörjning under studierna har kolleger till mig varit uppe och diskuterat. Det handlar också om det utbud som kommuner och andra aktörer erbjuder och vikten av att utveckla kompetensplattformarna som tas fram runt om i Sverige.

Alliansen står bakom vuxenutbildningspolitiken. Vi har som allianskolleger möjlighet att lyfta fram delvis olika saker, olika delar av vuxenutbildningen, eftersom det är ett så brett område.

Det som finns i motionsbetänkandet handlar till stor del om de motioner som riksdagsledamöter valt att skriva under motionstiden. Därför blir det inte så heltäckande som det annars skulle ha kunnat vara.

Vuxenutbildning är så mycket. Förutom kommunal vuxenutbildning handlar det också om andra delar, som folkbildning, yrkeshögskoleutbildningar med mera. I dagens Sverige finns det många vägar framåt. Det är precis det som är meningen. Det som står i texten om att dörr efter dörr har stängts är fel. Det har öppnats dörrar på många olika sätt, men det ser inte ut som det gjorde tidigare. Då kanske en del människor från Socialdemokraterna och så vidare upplever att man har stängt dörrar, men vi har öppnat fler dörrar på olika sätt.

Under den ekonomiska kris som började 2008 blev det väldigt tydligt att det behövdes en samordnad struktur för regional kompetensförsörjning. Det blir så lätt att vi diskuterar den nationella nivån och den kommunala nivån, men det finns också kopplat till arbetsmarknadsregioner en regional logik att ha i detta sammanhang.

Man såg att det behövdes ett mer flexibelt och behovsanpassat utbildningssystem med samverkan över kommungränserna. Det saknades en regional aktör med samlat ansvar för kompetensförsörjningen. Det efterfrågades en utökad samverkan mellan den regionala tillväxtpolitiken, arbetsmarknadspolitikerna och utbildningspolitiken.

Regeringen gav därför i uppdrag att under 2010 etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på både kort och lång sikt. Syftet med det är att bidra till ökad kunskap och översikt, samordning av behovsanalyser, ökad samverkan kring kompetensförsörjning och utbildningsplanering samt ökad kunskap om utbud och efterfrågan på olika utbildningsformer.

Fru talman! Vad har då detta gett för resultat? Många anser att de nätverk och arbetssätt som byggts upp är viktiga för att etablera en viss struktur för framtida planering. Man samverkar nu mer systematiskt. Precis som Socialdemokraternas Gunilla Svantorp lyfte fram att hon sett i Kanada bidrar kompetensplattformarna till att man arbetar mer systematiskt, vilket på sikt bör leda till en bättre anpassning av kompetensen till arbetsgivarnas framtida behov. Upparbetade kanaler och kontakter gör att man snabbare kan agera vid behov. Man pekar på några håll också på att helt nya utbildningar har startats som är bättre anpassade till arbetslivets behov.

I Västra Götalandsregionen, som jag kommer från, har man etablerat arbetet tillsammans med kommunalförbunden. Nu provas också strukturen i och med det som händer runt Saab och de underleverantörer som finns där. Här är samverkan mellan olika aktörer A och O. Kommunerna måste samverka för att göra det så bra som möjligt för alla människor som är i behov av kompetenshöjning på olika nivåer. Kommunerna är en

anordnare av utbildning, men det finns också många andra anordnare. Det är oerhört viktigt med de satsningar som regeringen har gjort och de utökade satsningarna i Västra Götalandsregionen när det gäller olika former av kompetensutbildning. I resultatutvärderingarna ser man också behov av att högskolor och universitet i regionen är aktiva i arbetet. Därmed har de även fått ett tydligare uppdrag av regeringen att vara delaktiga.

När man nu läser igenom motionerna kan man se att de tar upp många viktiga aspekter. Men mycket av det som vi i dag avstyrker i betänkandet är redan under beredning eller är beslutat och genomfört.

Sfi har lyfts fram av många motionärer, och det är ett område som har ett stort antal utmaningar framför sig, framför allt när det gäller kvaliteten. Men det betyder inte att allt är dåligt. Jag har haft förmånen att besöka Snabba spåret vid vuxenutbildningen i Skövde vid ett antal tillfällen, och det är snart dags igen. Det är till för relativt välutbildade kvinnor och män som kommer till Sverige av många olika anledningar. Dessa får en möjlighet att så snabbt de klarar av det lära sig svenska språket för att så snabbt som möjligt etablera sig på arbetsmarknaden. De siktar mot högre utbildning men också mot jobb inom de sektorer de redan har en utbildning i. Där är det också viktigt med det uppdrag som Yrkeshögskolemyndigheten har, nämligen att jobba med validering och hitta ett nationellt system för valideringen.

Dörr efter dörr har stängts, säger man. Det är helt fel. Det sker satsningar. Men om man enbart räknar kvantitet kan man villja bort sig. Mycket av de yrkesvuxsatsningar som vi har gjort handlar om relativt dyra utbildningar som leder till jobb, vilket också gör att det blir ett mindre antal platser än om man enbart kör rent teoretiska utbildningar som man kan göra i storgrupp. Det handlar inte om att räkna antalet platser, utan om kvaliteten på de platser som finns och möjligheten för människor att vara attraktiva på arbetsmarknaden.

Det är glädjande att man från oppositionens sida lyfter fram mycket av det som fungerar i Alliansens Sverige och att man vill se mer av det. Vi är gärna med och arbetar för att vuxenutbildning på olika sätt ska stärkas tillsammans med de regionala och kommunala aktörerna.

Jag förvånas över att Miljöpartiet säger att man upplever att det finns en motvilja att satsa på vuxenutbildning när vi på så många olika sätt har breddat vuxenutbildningen i Sverige under de år som alliansregeringen har verkat.

(Applåder)

Anf. 155 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! I ett snabbt föränderligt samhälle ska alla ha rätt till återkommande utbildning. Därför är vuxenutbildningen viktig.

Vi har i dagsläget en ungdomsarbetslöshet på nästan 25 procent. Utbildningspolitiken har en central roll för att bekämpa arbetslösheten och öka konkurrenskraften i framtiden genom höjd kunskap och kvalitet. Vi vill därför satsa på fler utbildningsplatser för att öka såväl sysselsättningen som människors kunskaper.

Många som i dag är arbetslösa saknar grundläggande utbildning från grund- eller gymnasieskola. För en tid sedan presenterade Arbetsförmedlingen sin stora rapport om läget på arbetsmarknaden som bland

annat visar att 40 procent av de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning nu är under 35 år. Det här är ett trendbrott. Tidigare har de äldre varit klart överrepresenterade i den gruppen. Samtidigt krävs ofta minst gymnasieutbildning för att få ett arbete, och det är även nödvändigt för att kunna vidareutbilda sig på yrkeshögskola eller universitet. En gymnasieexamen eller motsvarande har med andra ord blivit en nödvändig förutsättning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället.

Men högerregeringens politik har gjort det svårare att utbilda sig. Genom att gränsen för behörighet höjts på olika nivåer är det färre som blir behöriga att läsa vidare. De har gjort det svårare att komma in på komvux, men också gjort det svårare att gå vidare från komvux till högre utbildning genom att införa en särskild kvotgrupp för dessa. Samtidigt som regeringen bygger en skola som kommer att skapa ett större behov av vuxenutbildning skär man ned på densamma. Det kommer att leda till att utbildningsnivån kommer att sjunka.

Att satsa på vuxenutbildning är ett av de mest effektiva sätten att bryta kunskapsklyftor mellan människor och skapa ett inkluderande samhälle. Det är därför bra att vi i utskottet fått en majoritet för att återinföra det riktade statsbidraget till vuxenutbildningen. Annars riskerar vuxenutbildningen att i hög grad bli offer för besparingar. De senaste åren har många kommuner, framför allt mindre sådana, dragit ned sina verksamheter till ingenting mer än det som de enligt lag är tvungna att tillhandahålla.

Fru talman! För att snabbt åtgärda det och ge fler människor ökad frihet och valmöjligheter på arbetsmarknaden vill Vänsterpartiet införa en rätt att läsa in gymnasieskolan inom vuxenutbildningen. Det ska kunna ske antingen inom den kommunala vuxenutbildningen eller på folkhögskola.

Sedan den globala finanskrisen inleddes har fler börjat studera. Det gäller även vuxenutbildningen. Antalet heltidsstuderande på komvux har ökat med drygt 15 procent de senaste åren. Det är dock fortfarande långt kvar till det antal platser som fanns innan högerregeringen skar ned vuxenutbildningen med en tredjedel. De extra anslag som kommunerna har fått de senaste åren har inte kompenserat för de förlorade studieplatserna. En rätt till gymnasieutbildning gör att det kommer att behövas fler studieplatser. Regeringen föreslår i budgetpropositionen 5 000 fler platser till komvux, trots att Utbildningsdepartementets egen utredning visar på ett behov av omkring 31 000 platser.

Fru talman! En viktig del inom vuxenutbildningen är sfi, svenska för invandrare. Det ligger i allas intresse att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Ett första steg till att klara sin egen försörjning är att lära sig språket. Men språket är också en förutsättning för att kunna, våga och vilja delta aktivt i samhället. För att det ska kunna ske behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller arbete.

Vi är mycket kritiska till regeringens syn på sfi. Vi menar att den bygger på osanna antaganden om att de sfi-studerande "bara sitter och sitter för att kunna bli försörjda". Varken treårsbegränsning eller sfi-bonus tar hänsyn till de olika förkunskaper människor som kommer hit

har. En del är analfabeter, och andra är mycket högtbildade. Den enskilda studeranden lastas helt för den otillräckliga kvaliteten på undervisningen. Sedan får vi höra från Folkpartiet om en sfi-peng. Då tänker jag: Med en dåres envishet försöker man driva igenom att välja aktörer. Som om det skulle göra att man lättare lär sig svenska.

För att stärka kvaliteten i sfi ska vi, precis som vi gör i den ordinarie skolan, ställa krav på att sfi-lärarna är behöriga. Vi vill också att det ska bli möjligt att utbilda sig till sfi-lärare som ett spår i lärarutbildningen eller som en egen utbildning. Det bör också finnas möjlighet för sfi-lärare att skaffa sig specialkompetens för att undervisa analfabeter.

Det är också helt nödvändigt att se över den studieekonomiska situationen för de studerande. Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 6 och 13 och yrka bifall till majoritetstexten under punkt 1.

Anf. 156 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Vänsterpartiets Rossana Dinamarca.

Den första frågan gäller varför en enskild, till exempel med en sfi-peng, inte själv kan få bestämma om man vill läsa på kommunala komvux, Liber, Hermods, Miroi eller kanske en folkhögskola som LO eller ABF driver om de har en bra inriktning inom omsorgen eller på ingenjörssidan på lägre nivå som man attraheras av.

Den andra frågan gäller kommunernas ansvar. Vad vill du säga till kommunalråden, oavsett partifärg på styret, när de drar ned? Du ser att den och den kommunen ska göra neddragningar. Vad säger du till de kommunalråden? Har de inget ansvar för den kommunala vuxenutbildningen för de egna invånarna?

Anf. 157 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Vi har varit för att det ska vara möjligt att läsa sfi på folkhögskola. Det tycker vi är bra. Problemet är att Folkpartiet tillsammans med sina kolleger på högersidan tror sig lösa alla problem, särskilt inom välfärden, med att införa olika pengsystem. Ser ni inte hur ni har förstört inom både äldreomsorgen och skolan med pengsystemet? Det är inte den typen av valfrihet som stärker. Det som behöver göras för att stärka sfi-utbildningen handlar om att vi behöver lärare som har kompetens inom det de ska arbeta med. Där ser det illa ut.

Vi behöver studerande som har tid att ägna sig åt studierna. Där är den studieekonomiska situationen för de studerande en viktig del. Det behövs kontinuitet. Nu kommer det hela tiden in nya studerande i en befintlig grupp, vilket gör att det inte är möjligt att skapa den kontinuitet och lugn och ro som behövs för att kunna lära sig svenska.

Vidare måste det vara möjligt att arbeta samtidigt, att vidareutbilda sig på någon annan vuxenutbildning eller på en högre utbildning. Det är den typen av kvalitetsförstärkningar som behövs, inte att man ska välja mellan olika aktörer. Vi har redan sett flera exempel på att det är dåligt och inte ger någon kvalitetsförstärkning över huvud taget.

Anf. 158 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Jag kan garantera Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet att det finns både urusla kommunala äldreboenden och kommunala skolor, precis som det finns alternativa driftsformer som inte håller kvaliteten. Det är det som är problemet, inte att en äldre farbror får bo på Oxbackens servicehus eller ett annat alternativ i Västerås. Kvaliteten och de lokala politikernas ansvar och uppföljning är utmaningen.

När det gäller sfi finns det faktiskt kommuner som har slutit avtal med folkhögskolor. Folkpartiet har absolut ingenting emot det. Men det ska ställas höga kvalitetskrav. Det ska finnas en rektor som har mandat att fatta beslut när det gäller betygen.

Min erfarenhet är att om man inte vill upphandla enligt en peng utan med kvalitetskonkurrens kan man få olika inriktningar, för ibland vill inte kommunen erbjuda distansstudier eller kvällsstudier. Det finns faktiskt vuxenstudier som skulle behöva det, till exempel en frisör som kanske vill sadla om och bli elektriker men inte har någon möjlighet att gå till Lernia dagtid. Då kan han eller hon läsa på distans från sitt kontor eller hemifrån. Det tycker jag är positivt.

Jag förstår inte varför Vänsterpartiet vill strypa detta förslag. Det har inte kommit något än, men det utreds en sfi-pengsmodell.

Ta till exempel Västmanland. Mindre kommuner utanför Västerås – Hallstahammar, Surahammar – har inte en chans. De har inte råd att bygga upp egna vuxenutbildningsverksamheter. Deras nyanlända skulle behöva en sfi-peng som de kan ta med sig och åka 45 minuter till Västerås för att ta del av hela det utbudet. Varför vill du förvägra dem denna möjlighet?

Anf. 159 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Jag hänvisar till tidigare exempel på olika pengsystem som man har infört och som vi har i dag. De visar väldigt tydligt att vi inte har fått någon kvalitetsförstärkning. Det som detta däremot har bidragit med är att se till att våra skattemedel försvinner ut till vinster till aktieägare eller till skatteparadis någon helt annanstans än de var ämnade för.

För att kunna garantera en riktig kvalitet menar jag att de satsningarna behöver göras inom det offentliga där vi har insyn och också kan styra vad medlen ska användas till så att de används på ett vettigt sätt och inte slösas bort eller till och med kastas bort.

Jag ser givetvis att kommunerna har ett stort ansvar för till exempel den kommunala vuxenutbildningen. Men det handlar också om att ge förutsättningarna för att de ska kunna klara av det. Från den här regeringens sida har man från tidiga början strypt de statliga bidragen till kommuner och landsting. Det var en av de stora nedskärningarna som man gjorde, framför allt när det gällde vuxenutbildningen. Under sitt första år drog man bort en tredjedel av bidragen från den kommunala vuxenutbildningen.

Det är klart att det här hänger ihop. Det handlar inte bara om att man kan sitta ute i kommunerna och vilja någonting. Det måste också finnas en vilja från staten att ge de medel som faktiskt behövs. Ska man trola fram pengar?

Anf. 160 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag under punkterna 2–13.

Därefter skulle jag vilja gå vidare och tala lite om livslångt lärande. Jag tycker att det är fantastiskt att vi har en sådan tradition i vårt land när det gäller vuxenutbildningen. Vi från allianspartierna har dessutom alltid tyckt att det har varit en viktig tradition. Vuxenutbildningen i vårt land startade ju för ungefär ett sekel sedan när folkbildningen blev alltmer viktig i landet. Därefter har den fortsatt på väldigt många olika sätt.

Vuxenutbildningen har tyvärr, sedan jag började arbeta inom den på 70-talet, fått vara en kompensation när det vanliga utbildningssystemet på olika sätt inte har räckt till. Framför allt ger den en möjlighet till en omstart i livet för människor som av skilda skäl har tvingats att välja om ett yrke eller kanske inte har haft möjligheten att studera under sin ungdomsperiod. Från allra första början var det faktiskt så att de som inte hade fått gå i lärdomsskolan fick börja inom vuxenutbildning och folkbildning, många gånger med hjälp av ekonomiska resurser från andra.

Socialdemokraterna ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet såg att deras system havererade en aning i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. De tillsatte då en kommitté som hette Kunskapslyftskommittén. Jag fick möjlighet som parlamentariker att sitta i den kommittén och följa vad som hade hänt.

En av delarna var den explosion av platser som behövdes för att möta upp ungdomsskolans misslyckande i flera avseenden. Tyvärr, Gunilla Svantorp, var det för att på något vis kompensera och hjälpa människor som inte hade fått en bra examen eller utbildning i sin ungdomsskola.

Det här tyckte vi också var jättebra. Vi tyckte att det var bra att man tog tag i detta, men man hade ju inte klarat av grundproblemet för att man lät människor gå på vuxenutbildning. Det var mycket komvux som fick ta platserna då. Men i och med Kunskapslyftet gav vi också möjlighet för kommunerna att inom ramen för kommunal vuxenutbildning upphandla platser. Det gjordes i hög grad hos folkhögskolorna, men också andra utbildningsanordnare fick de chanserna.

År 2006, när vi äntligen fick regeringsskifte, hade Socialdemokraterna i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet 1 miljard kronor mindre till vuxenutbildning än vi har i dag. Det här är viktigt att komma ihåg, för nog blir man lite fundersam när det gnälls över att vi har skurit ned. 1 miljard på den möjliga befolkningsökning som vi har i dag är trots allt fortfarande mer per capita än vad som fanns då.

Vad har vi gjort sedan Alliansen tillträdde? Vi vågade ta tag i grundproblemet. Vi vågade ta tag i ungdomsskolan, grundskolan, till och med förskolan, och gymnasieskolan, för att rätta till förhållandena. Nu vet vi att vi har sjösatt en gymnasiereform, och vi räknar med att vi inte om tio år ska behöva, som jag ändå tycker att Roger Haddad hade en poäng i, lappa och laga. Det var så många gånger. Jag vågar faktiskt säga det. Jag har själv varit ute mycket och studerat hur man har bedrivit vuxenutbildning, vilka läroplaner man har följt och vilka läromedel man har haft, så jag vet att det är mycket lappa och laga.

Vi satsar på effektiv vuxenutbildning för de människor som Socialdemokraterna lämnade efter sig. Det är dem vi i dag hjälper med vuxen-

utbildning. Vi ger mer pengar. Vi har rättat till problemen i ungdomsskolan.

Vad är det då som skiljer oss åt ordentligt? Det är statsbidragens styrning.

I Alliansens Sverige tror vi på våra kommunpolitiker. Vi lever under subsidiaritetsprincipen där vi ser att i vår kommun, i Linköpings kommun, behöver man andra typer av vuxenutbildning än man kanske gör i Ydre kommun som jag tror är landets minsta kommun när det gäller invånare. Då behöver man något annorlunda. Vi kan väl inte ha samma typ av och lika mycket i statsbidrag per capita när det är två helt olika karaktärer.

Alltså: Låt besluten fattas på den nivå där de ska vara! Därför ska vi inte ha en styrning. Pengarna finns till vuxenutbildning. Vi låter dem som är närmast befolkningen, närmast medborgarna få veta var resurser ska sättas in. Vi litar på kommunerna.

Vad vill jag då säga med detta? Jo, tiden går. Samhället förändras. Vi förändrar vår politik utifrån de behov som finns. Framför allt vill vi möta individens behov. Vi har inte något gammalt socialdemokratiskt tänk där det bara är grupper av människor vi hela tiden ska möta. Vi vill möta individens behov.

Kära socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister! Res er upp, titta på verkligheten, se er omkring, se människornas behov! De är mer än grupper. Fastna inte i gammal S-politik!

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 161 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Sverige befinner sig i en situation där utanförskapet ökar och där allt fler människor tvingas ut i arbetslöshet. Det är en situation där människors möjlighet till egenförsörjning urholkas i takt med att de glider allt längre bort från arbetsmarknaden.

Senast i morse kunde vi läsa om detta. I DN skriver man att så många som två tredjedelar inte får ut någon arbetslöshetsersättning alls, vilket är en fördubbling sedan våren 2006. Det rör sig om 120 000 människor som är hänvisade till familj, vänner och socialbidrag för att kunna försörja sig.

Vi ser samtidigt hur ungdomar får det allt svårare att finna en väg in på arbetsmarknaden med alla de problem som det leder till. Vi ser hur ungdomskullar, eller åtminstone delar av ungdomskullar, lämnar gymnasieskolan och tvingas rakt ut i arbetslöshet. Samtidigt har vi en situation där företag, trots denna rådande arbetslöshet, har svårt att hitta rätt utbildad arbetskraft.

Vi har också en regering som med en rad olika fantasifulla förklaringar tycks tro att situationen skulle förbättras av en ökad arbetskraftsinvandring och att situationen skulle förbättras genom att man tillför mer av den misslyckade politik som är en del av huvudförklaringen till att det ser ut som det gör i dag.

Nystartszoner, instegsjobb och sfi-bonus är exempel på nyspråk som allt oftare används i debatten. Som jag ser det är det ett förtvivlat försök att lappa och laga det mångkulturalistiska experimentet som är på väg att haverera. Själv tycker jag att situationen nästan är tragikomisk.

Fru talman! För att få bukt med den rådande situationen med utanförskap och arbetslöshet krävs det för det första en sund invandringspolitik. Genom att minska inflödet av människor till Sverige kommer trycket på det svenska välfärdssystemet att minska, inte minst med minskad arbetslöshet som följd.

För det andra behövs det satsningar på vuxenutbildningen. Myndigheten för yrkeshögskolan har önskat att få 1,5 miljarder kronor ytterligare under den innevarande treårsperioden. Det är 500 miljoner kronor per år. Med dessa pengar skulle yrkeshögskolan kunna fördubbla antalet nya beslut. 8 000 nya platser i snitt per år skulle på ett betydande sätt förbättra matchningen på den svenska arbetsmarknaden och minska arbetslösheten.

Vi känner alla till yrkeshögskolan och den filosofi man utgår ifrån. Man tittar på vilken kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden, och därför är också sysselsättningsstatistiken för dem som utbildat sig genom yrkeshögskolan mycket god. Det vet vi. Det fick vi reda för inte så länge sedan i utskottet.

Jag vill också påpeka att yrkeshögskolan utbildar inom områden där det finns en faktisk efterfrågan, vilket innebär att satsningar på detta område ger människor möjlighet att utbilda sig eller vidareutbilda sig inom områden där de de facto kan få jobb. Samtidigt vet vi att många företag kräver att den anställdes kompetens innehåller någon form av eftergymnasial utbildning. Genom Sverigedemokraternas riktade satsning på yrkeshögskolan gör vi det lättare för företagen att anställa och för människor, inte minst ungdomar, att få en utbildning som också leder till arbete. Jag menar att det här är en lönsam investering, och det förvånar mig, och det förvånar mig till och med väldigt mycket, att regeringen inte inser detta.

Vi menar att det utökade stödet till yrkeshögskolan är en av de viktigaste arbetsmarknads- och utbildningspolitiska satsningarna i dag. Därför väljer vi också att skjuta till de pengar som man ber om.

Ett annat led i samma strävan, som dessutom ger bättre möjligheter att komplettera betyg, är vårt förslag om en utökning av antalet platser på komvux. Vi anslår medel som motsvarar ungefär 9 000 nya platser. Det behövs.

Jag kan inte se någon annan väg om vi har som mål att på allvar ta tag i arbetslöshet, utanförskap och problemet där våra företag inte klarar av att hitta rätt utbildad arbetskraft. Vi behöver en väl utbyggd och väl fungerande vuxenutbildning, och det är klart att den innebär väldigt mycket. Vi väljer att framför allt satsa på komvux och yrkeshögskolan. Vi tror att det är där pengarna kommer att göra mest nytta.

Vi behöver matchning. Människor behöver en reell möjlighet att vidareutbilda sig och skaffa den kompetens som företagen efterlyser. Det är en lustig situation. Vi har väldigt många arbetslösa människor, och samtidigt har vi företag som letar med ljus och lykta efter rätt utbildad arbetskraft.

Jag beklagar att Roger Haddad gick. Jag tänkte nämligen nämna några saker om sfi-bonusen eftersom den var uppe i debatten här.

Jag menar följande: Det är bra att människor premieras, att människor belönas för att de på ett eller annat sätt utmärker sig och presterar mer än vad som kan förväntas eller till och med krävas av dem. Men att dela ut

bonus för att en person åstadkommer vad som rimligen kan förväntas av någon sänder ut helt fel signaler.

Det var inte länge sedan jag förde den här debatten. Jag hade hoppats att jag skulle få någon att debattera mot. Jag beklagar än en gång att Roger Haddad har gått härifrån. Jag vill än en gång peka på att man till exempel inte betalar ut pengar för någon som kommer till jobbet i tid.

Jag menar att det är olämpligt och orimligt att vi ska lägga oss på en så pass låg ambitionsnivå att vi delar ut bonus för att någon presterar vad som anses vara förväntat eller för att någon bara fullgör sina skyldigheter. Vi kan också se hur fel det har slagit. Sfi-bonusen har inte alls fått den effekt som man önskade.

Jag frågar mig: Är det rimligt att viljan till integration ska vara beroende av storleken på mutan som stat eller kommun tillhandahåller? Jag tycker inte att det ska vara på det viset. Jag menar att vi måste kräva att man gör allt som står i ens makt för att lära sig svenska. Det inkluderar naturligtvis att man stannar på sfi-undervisningen till dess att man är så pass kunnig att man kan gå ut i arbetslivet eller har den grundläggande kunskapsnivån i svenska som behövs. Det är klart att det är ett misslyckande om folk inte lär sig svenska. Vi måste kanske också börja ställa krav på människor. Vill man inte lära sig språket kan vi också ställa oss frågan: Ska man då vara i Sverige över huvud taget? Det tycker jag är en fullt berättigad fråga.

Sedan vill jag ta upp en liten sak med tanke på vad Yvonne Andersson tog upp tidigare. Det gäller det här med riktade satsningar. Man kan diskutera om riktade satsningar är bra. Jag tror att de ibland är behövliga. Det kan finnas många anledningar till det, men det är ingen nyhet. Även regeringen har gjort detta tidigare. Jag tänker läsa ur en text som jag tror att Margareta Pålsson har skrivit själv. Det står följande: Ett riktat statsbidrag till skolan har införts, och tanken är att statsbidraget ska användas för extra stöd och hjälp. Exempel på stöd och hjälp är personalförstärkningar, kompetenshöjande insatser, andra liknande stöd- och utvecklingsinsatser samt införskaffande av läromedel.

Jag tycker att det är jättebra att man har gjort det. Ibland behöver staten helt enkelt peka finger och tala om att detta är områden som vi anser vara prioriterade. Uppenbarligen fungerar det inte på komvuxområdet. Uppenbarligen behöver vi satsa mer pengar. Uppenbarligen behöver vi hjälpa kommunerna. Jag tror inte att det är så enkelt att kommuner av illvilja skär inom komvux därför att man tycker att det är dåligt att vuxna människor eller ungdomar får en chans att vidareutbilda sig eller skaffa en grundläggande kompetens. Tyvärr är det en följd av den situation som vi befinner oss i dag. Det är en ekonomiskt svår situation för många kommuner. Det är klart att staten inte bara ska skjuta till medel utan också se till att pengarna hamnar där de ska. Jag tycker att det är en självklarhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 februari.)

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2011/12:64 Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken
2011/12:80 Nya lagar för yrkestrafik och taxi

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 22 februari

2011/12:260 Standardförbättringar och åtgärder för en bättre trafiksäkerhet på E10

av Karin Åström (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:261 Arbetslösa utan ersättning

av Eva-Lena Jansson (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:262 Minskade skatteintäkter genom F-skattedelssystemet

av Eva-Lena Jansson (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:263 Etanolen som fordonsbränsle

av Johan Löfstrand (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 februari.

17 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 22 februari

2011/12:406 Utvärdering av skador orsakade av ECT-behandling

av Elin Lundgren (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 februari.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 februari

2011/12:362 Säkerhetsbrister i kärnkraftsanläggningen Ringhals

av *Hans Hoff* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

den 22 februari

2011/12:359 Dubbel bosättning för äldre

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:363 Könsstympning

av *Carina Hägg* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:368 Hantering av viltkött

av *Gunnar Sandberg* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2011/12:372 Småbutiker i glesbygd

av *Krister Örnfjäder* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:373 Vägavgifter på riksväg 50, bron över Motalaviken

av *Johan Andersson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:375 Tonnageskatt

av *Ulf Berg* (M)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:376 Socialtjänstlagens betydelse vid andra myndigheters bedömningar

av *Roza Güclü Hedin* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:377 Synnerligen ömmande omständigheter i utlänningslagen

av *Roza Güclü Hedin* (S)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:382 Vuxenutbildning och folkbildning i ett Europaperspektiv

av *Berit Högman* (S)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

2011/12:383 Backåkra och andra bevaransvärda gårdar

av *Berit Högman* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2011/12:385 Hangarer och start- och landningsbana vid helikopterskvadronen i Kallinge

av *Peter Jeppsson* (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2011/12:386 Lagstiftning om vinterdäck för tung trafik

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Prot. 2011/12:74
22 februari

2011/12:387 Säkerheten på svenska vägar
av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)
2011/12:388 Matlandsambassadörers uppdrag
av *Christer Engelhardt* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 februari.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.08.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 §
anf. 30 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 65 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 109 (delvis),
av talmannen därefter till och med 14 § anf. 139 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
7 § Kommissionens arbetsprogram för 2012	3
Utrikesutskottets utlåtande 2011/12:UU4.....	3
Anf. 1 KENNETH G FORSLUND (S)	3
Anf. 2 VALTER MUTT (MP)	4
Anf. 3 JOHNNY SKALIN (SD).....	5
Anf. 4 LARS OHLY (V).....	8
Anf. 5 GUSTAV BLIX (M)	10
Anf. 6 LARS OHLY (V) replik.....	13
Anf. 7 GUSTAV BLIX (M) replik	14
Anf. 8 LARS OHLY (V) replik	14
Anf. 9 GUSTAV BLIX (M) replik	15
Anf. 10 FREDRIK MALM (FP)	15
Anf. 11 LARS OHLY (V) replik.....	18
Anf. 12 FREDRIK MALM (FP) replik	18
Anf. 13 LARS OHLY (V) replik.....	19
Anf. 14 FREDRIK MALM (FP) replik	20
Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C).....	20
Anf. 16 ROBERT HALEF (KD).....	22
Anf. 17 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	23
Anf. 18 LARS OHLY (V) replik.....	27
Anf. 19 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	27
Anf. 20 LARS OHLY (V) replik.....	28
Anf. 21 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	29
Anf. 22 KENNETH G FORSLUND (S) replik	29
Anf. 23 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	30
Anf. 24 KENNETH G FORSLUND (S) replik	30
Anf. 25 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	31
Anf. 26 VALTER MUTT (MP) replik	31
Anf. 27 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	32
Anf. 28 VALTER MUTT (MP) replik	32
Anf. 29 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP) replik	33
(Beslut fattades under 12 §.).....	33
8 § Grönbok om framtidens belysning.....	33
Näringsutskottets utlåtande 2011/12:NU16.....	33
(Beslut fattades under 12 §.).....	33
9 § Äldre frågor.....	33
Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU10	33
Anf. 30 LENA HALLENGREN (S).....	33

Anf. 31	AGNETA LUTTROPP (MP)	36
Anf. 32	PER RAMHORN (SD)	37
Anf. 33	EVA OLOFSSON (V)	39
Anf. 34	KENNETH JOHANSSON (C)	42
Anf. 35	EVA OLOFSSON (V) replik	44
Anf. 36	KENNETH JOHANSSON (C) replik	45
Anf. 37	EVA OLOFSSON (V) replik	45
Anf. 38	KENNETH JOHANSSON (C) replik	46
Anf. 39	LENA HALLENGREN (S) replik	46
Anf. 40	KENNETH JOHANSSON (C) replik	47
Anf. 41	LENA HALLENGREN (S) replik	47
Anf. 42	KENNETH JOHANSSON (C) replik	48
Anf. 43	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	48
Anf. 44	KENNETH JOHANSSON (C) replik	48
Anf. 45	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	49
Anf. 46	KENNETH JOHANSSON (C) replik	49
Anf. 47	MARGARETA B KJELLIN (M)	50
Anf. 48	EVA OLOFSSON (V) replik	52
Anf. 49	MARGARETA B KJELLIN (M) replik	53
Anf. 50	EVA OLOFSSON (V) replik	54
Anf. 51	MARGARETA B KJELLIN (M) replik	54
Anf. 52	LENA HALLENGREN (S) replik	55
Anf. 53	MARGARETA B KJELLIN (M) replik	55
Anf. 54	LENA HALLENGREN (S) replik	56
Anf. 55	MARGARETA B KJELLIN (M) replik	56
Anf. 56	BARBRO WESTERHOLM (FP)	57
Anf. 57	EVA OLOFSSON (V) replik	58
Anf. 58	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	59
Anf. 59	EVA OLOFSSON (V) replik	59
Anf. 60	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	60
Anf. 61	LENA HALLENGREN (S) replik	60
Anf. 62	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	60
Anf. 63	LENA HALLENGREN (S) replik	61
Anf. 64	BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	61
Anf. 65	ANDERS ANDERSSON (KD)	62
Anf. 66	LENA HALLENGREN (S) replik	64
Anf. 67	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	65
Anf. 68	LENA HALLENGREN (S) replik	65
Anf. 69	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	66
Anf. 70	EVA OLOFSSON (V) replik	66
Anf. 71	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	67
Anf. 72	EVA OLOFSSON (V) replik	68
Anf. 73	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	68
Anf. 74	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	69
Anf. 75	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	69
Anf. 76	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	70
Anf. 77	ANDERS ANDERSSON (KD) replik	70
	(Beslut fattades under 12 §.)	70
	10 § Barnfattigdom	70

Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU8	70	Prot. 2011/12:74
Anf. 78 CHRISTER ENGELHARDT (S)	70	22 februari
Anf. 79 MAGNUS EHRENCRONA (MP)	72	
Anf. 80 MARGARETA SANDSTEDT (SD)	75	
Anf. 81 EVA OLOFSSON (V)	76	
Anf. 82 HELENA BOUVENG (M)	78	
Anf. 83 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	80	
Anf. 84 HELENA BOUVENG (M) replik	81	
Anf. 85 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	81	
Anf. 86 HELENA BOUVENG (M) replik	82	
Anf. 87 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	82	
Anf. 88 HELENA BOUVENG (M) replik	83	
Anf. 89 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	83	
Anf. 90 HELENA BOUVENG (M) replik	83	
Anf. 91 EVA OLOFSSON (V) replik	84	
Anf. 92 HELENA BOUVENG (M) replik	84	
Anf. 93 EVA OLOFSSON (V) replik	85	
Anf. 94 HELENA BOUVENG (M) replik	85	
Anf. 95 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	86	
Anf. 96 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	88	
Anf. 97 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	88	
Anf. 98 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	88	
Anf. 99 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	89	
Anf. 100 EVA OLOFSSON (V) replik	89	
Anf. 101 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	89	
Anf. 102 EVA OLOFSSON (V) replik	90	
Anf. 103 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	90	
Anf. 104 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	91	
Anf. 105 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	91	
Anf. 106 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	92	
Anf. 107 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik	92	
Anf. 108 ANDERS W JONSSON (C)	92	
Anf. 109 ROLAND UTBULT (KD)	94	
Anf. 110 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	97	
Anf. 111 ROLAND UTBULT (KD) replik	97	
Anf. 112 CHRISTER ENGELHARDT (S) replik	98	
Anf. 113 ROLAND UTBULT (KD) replik	98	
Anf. 114 EVA OLOFSSON (V) replik	98	
Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD) replik	99	
Anf. 116 EVA OLOFSSON (V) replik	100	
Anf. 117 ROLAND UTBULT (KD) replik	100	
Anf. 118 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	101	
Anf. 119 ROLAND UTBULT (KD) replik	101	
Anf. 120 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	101	
Anf. 121 ROLAND UTBULT (KD) replik	102	

Anf. 122	CHRISTIN HAGBERG (S)	102
Anf. 123	GUNILLA NORDGREN (M)	103
	(Beslut fattades under 12 §.)	105
11 §	Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel	105
	Skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU5	105
Anf. 124	HANS OLSSON (S)	105
Anf. 125	LENA ASPLUND (M)	106
Anf. 126	MATS PERTOFT (MP)	107
	(forts. 13 §)	108
	Ajournering	108
	Återupptagna förhandlingar	108
12 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	109
	UU4 Kommissionens arbetsprogram för 2012	109
	NU16 Grönbok om framtidens belysning	110
	SoU10 Äldre frågor	110
	SoU8 Barnfattigdom	112
13 §	(forts. från 11 §) Riksrevisionens rapport om skattebefrielse för biodrivmedel (forts. SkU5)	113
Anf. 127	EMMA WALLRUP (V)	113
Anf. 128	LARS GUSTAFSSON (KD)	114
Anf. 129	MATS PERTOFT (MP) replik	115
Anf. 130	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	115
Anf. 131	MATS PERTOFT (MP) replik	116
Anf. 132	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	116
Anf. 133	EMMA WALLRUP (V) replik	117
Anf. 134	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	117
Anf. 135	EMMA WALLRUP (V) replik	118
Anf. 136	LARS GUSTAFSSON (KD)	118
Anf. 137	ANNA STEELE (FP)	119
	(Beslut skulle fattas den 29 februari.)	119
14 §	Vuxenutbildning	120
	Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:Ubu7	120
Anf. 138	GUNILLA SVANTORP (S)	120
Anf. 139	JAN ERICSON (M)	121
Anf. 140	GUNILLA SVANTORP (S) replik	124
Anf. 141	JAN ERICSON (M) replik	125
Anf. 142	GUNILLA SVANTORP (S) replik	125
Anf. 143	JAN ERICSON (M) replik	125
Anf. 144	ESABELLE DINGIZIAN (MP)	126
Anf. 145	ROGER HADDAD (FP)	127
Anf. 146	GUNILLA SVANTORP (S) replik	129
Anf. 147	ROGER HADDAD (FP) replik	129
Anf. 148	GUNILLA SVANTORP (S) replik	130
Anf. 149	ROGER HADDAD (FP) replik	130
Anf. 150	ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	131
Anf. 151	ROGER HADDAD (FP) replik	131

Anf. 152 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik.....	132	Prot. 2011/12:74
Anf. 153 ROGER HADDAD (FP) replik.....	132	22 februari
Anf. 154 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	132	<hr/>
Anf. 155 ROSSANA DINAMARCA (V)	134	
Anf. 156 ROGER HADDAD (FP) replik.....	136	
Anf. 157 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	136	
Anf. 158 ROGER HADDAD (FP) replik.....	137	
Anf. 159 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	137	
Anf. 160 YVONNE ANDERSSON (KD).....	138	
Anf. 161 RICHARD JOMSHOF (SD).....	139	
(Beslut skulle fattas den 29 februari.).....	141	
15 § Bordläggning.....	142	
16 § Anmälan om interpellationer.....	142	
17 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	142	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	143	
19 § Kammaren åtskildes kl. 18.08.....	144	

Prot. 2011/12:74
22 februari

Tryck: Elanders, Vällingby 2012